

Lagrådsremiss

Skuldsanering – förbättrade möjligheter för överskuldsatta att starta om på nytt

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 10 december 2015

Morgan Johansson

Tobias Eriksson
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att fler evighetsgäldenärer ska få möjlighet att ansöka om och genomgå skuldsanering. Regeringen föreslår också att företagare ska få förbättrade möjligheter till skuldsanering.

Många människor lever med skulder som de saknar förutsättningar att någonsin kunna betala tillbaka. Om fler kunde få sina skulder sanerade, skulle det innebära en lättnad inte bara för de skuldsatta och deras familjer, utan även för borgenärerna och samhället i stort. Regeringen föreslår därför en ny skuldsaneringslag som syftar till att fler evighetsgäldenärer ska erbjudas en möjlighet att starta om på nytt utan en betungande skuldbörda. Det handlar bl.a. om att förenkla ansökningsförfarandet, nyansera kravet på överskuldsättning och underlätta gäldenärens betalningar. Det ska också gå snabbare än i dag att ta sig igenom skuldsaneringsförfarandet.

I lagrådsremissen föreslår regeringen också en ny lag om skuldsanering för företagare. Genom denna ska en särskild form av skuldsanering (F-skuldsanering) erbjudas överskuldsatta personer som är eller har varit engagerade i en näringsverksamhet som drivits på ett försvarligt och lojalt sätt. Förslaget syftar till att förbättra förutsättningarna att driva företag i Sverige och till att gynna det tillväxtfrämjande entreprenörskapet.

De nya lagarna föreslås träda i kraft den 1 november 2016.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till skuldsaneringslag	6
2.2	Förslag till lag om skuldsanering för företagare	15
2.3	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	25
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev	27
2.5	Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)	28
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.	30
2.7	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	31
2.8	Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)	32
2.9	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	33
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet	35
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet	37
2.12	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	41
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter	42
2.14	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	43
3	Ärendet och dess beredning	44
4	Reformbehovet	45
4.1	Fler evighetsgäldenärer bör ges möjlighet till skuldsanering	45
4.2	Särskilda regler om skuldsanering för företagare	48
5	Skuldsanering för evighetsgäldenärer	50
5.1	En ny skuldsaneringslag införs	50
5.2	Ökad information om skuldsanering	52
5.3	Ett enkelt och effektivt ansökningsförfarande	57
5.3.1	Ansvar för utredningen	57
5.3.2	Kronofogdemyndighetens utredningsansvar	64
5.3.3	Elektronisk ansökan	67
5.4	Kravet på kvalificerad insolvens nyanseras	68
5.5	Gäldenärens betalningar	72
5.5.1	En betalningsförmedling införs	72

5.5.2	Kronofogdemyndigheten ska ansvara för betalningsförmedlingen	75
5.5.3	Vissa aspekter av Kronofogdemyndighetens nya roll som betalningsförmedlare	76
5.5.4	Kronofogdemyndighetens hantering av inbetalda medel.....	79
5.6	Betalningsplanens utformning.....	84
5.6.1	En flexiblare betalningsplan med två betalningsfria månader	84
5.6.2	Gäldenärens betalningar påbörjas tidigare.....	90
5.7	Utökad möjlighet att beviljas skuldsanering på nytt.....	94
5.8	Budget- och skuldrådgivarnas roll.....	97
6	Skuldsanering för företagare	102
6.1	En ny lag om skuldsanering för företagare.....	102
6.2	Vilka ska omfattas av den nya lagen?.....	104
6.3	Ett fristående förfarande som handläggs av Kronofogdemyndigheten	112
6.4	Handläggningen av ett F-skuldsaneringsärende	115
6.5	Villkor för att F-skuldsanering ska beviljas.....	116
6.5.1	Kvalificerad insolvens	116
6.5.2	Verksamheten ska drivas eller ha drivits seriöst	119
6.5.3	Näringsförbud.....	124
6.5.4	Gäldenären måste ha ett betalningsutrymme	125
6.5.5	En allmän skälighetsbedömning.....	126
6.5.6	Gäldenärens möjlighet att beviljas F-skuldsanering på nytt	128
6.6	Innebörden av en F-skuldsanering.....	129
6.7	Gäldenärens skulder	130
6.7.1	Vilka skulder ska omfattas?.....	130
6.7.2	Vissa fordringar bör alltid vara undantagna.....	131
6.7.3	Vissa fordringar bör kunna undantas.....	134
6.7.4	Särskilt om vissa fordringar.....	137
6.8	Ansökningsförfarandet	142
6.8.1	Information om F-skuldsanering	142
6.8.2	Vem ska kunna ansöka?	145
6.8.3	Vad en ansökan ska innehålla.....	146
6.8.4	Elektronisk ansökan.....	150
6.8.5	Kronofogdemyndighetens kontroll- och utredningsskyldighet.....	151
6.9	Gäldenärens betalningar	152
6.9.1	Betalningsplanens längd.....	152
6.9.2	Gäldenärens betalningsutrymme	156
6.9.3	Betalning ska ske genom en betalningsförmedling.....	160
6.9.4	Hur ofta ska betalning ske?	161
6.10	Hinder mot exekutiva åtgärder	161

6.11	Omprövning	162
6.11.1	Omprövning på ansökan av en borgenär	162
6.11.2	Omprövning på ansökan av gäldenären.....	169
6.12	Samordningen med och förhållandet till konkurs och företagsrekonstruktion	171
6.13	Behov av ändringar i annan lagstiftning.....	178
7	Gemensamma frågor för de båda skuldsaneringsformerna	179
7.1	Ett nytt krav på anknytning	179
7.2	Ogrundade fordringar	183
7.3	Förhållandet mellan de båda skuldsaneringsformerna ...	185
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	188
9	Konsekvenser	190
10	Författningskommentar	200
10.1	Förslaget till skuldsaneringslag	200
10.2	Förslaget till lag om skuldsanering för företagare	233
10.3	Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).....	267
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet	268
10.5	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	272
10.6	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	273
10.7	Övriga förslag till lagändringar	274
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72)	275
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	279
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	292
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare (SOU 2014:44)	293
Bilaga 5	Betänkandets lagförslag	302
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	332
Bilaga 7	Sammanfattning av departementspromemorian Anknytningskravet i skuldsaneringslagen (Ds 2015:32)	333
Bilaga 8	Promemorians lagförslag.....	334
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanserna	336

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. skuldsaneringslag,
2. lag om skuldsanering för företagare,
3. lag om ändring i brottsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
5. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
6. lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.,
7. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
8. lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619),
9. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
10. lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet,
11. lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet,
12. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
13. lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter,
14. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till skuldsaneringslag

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skuldsanering. Skuldsanering innebär att en gäldenär helt eller delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen.

I lagen (2016:000) om skuldsanering för företagare finns bestämmelser om en särskild form av skuldsanering för företagare och närstående till företagare.

Information och rådgivning till skuldsatta

2 § Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken.

3 § Enligt 5 kap. 12 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) ska kommunen lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta fysiska personer.

Prövningsmyndighet

4 § Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om skuldsanering och ärenden om omprövning av ett beslut om skuldsanering.

Villkor för skuldsanering

5 § Skuldsanering får beviljas en gäldenär som är en fysisk person om villkoren i 6–10 §§ är uppfyllda.

6 § Skuldsanering får beviljas om gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

7 § Skuldsanering får beviljas om gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid (kvalificerad insolvens).

8 § Om gäldenären är en näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda.

En gäldenär som har näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud får inte beviljas skuldsanering.

9 § Skuldsanering får beviljas om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

10 § Om gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering, får skuldsanering beviljas endast om det finns särskilda skäl.

Ansökan om skuldsanering

11 § En ansökan om skuldsanering ska vara skriftlig.

Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. Om ansökan ges in på elektronisk väg, ska den vara undertecknad med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

12 § Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige,

2. gäldenärens inkomster, tillgångar och utgifter,

3. de borgenärer som gäldenären känner till med angivande av varje borgenärs namn, adress och telefonnummer,

4. en uppskattning av skulden till varje borgenär,

5. förhållanden som avses i 9 § andra stycket, och

6. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet.

Uppgifterna ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

Komplettering och avvisning av ansökan

13 § Om en ansökan är bristfällig, ska gäldenären föreläggas att avhjälpa bristen. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

En ansökan om skuldsanering ska avvisas om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

14 § En ansökan om skuldsanering ska avvisas om gäldenären är föremål för ett annat förfarande om skuldsanering.

Inledande av skuldsanering

15 § Kronofogdemyndigheten ska i den utsträckning det behövs

1. kontrollera i sina register att uppgifterna i ansökan är korrekta, och

2. inhämta upplysningar från andra myndigheter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Ett sammanträde enligt 22 § får hållas för att avgöra om skuldsanering ska inledas.

16 § Om det framgår av ansökan eller annan tillgänglig utredning att villkoren för skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

17 § Om ansökan inte avvisas eller avslås, ska Kronofogdemyndigheten snarast besluta att skuldsanering ska inledas (inledandebeslut).

18 § I inledandebeslutet ska det bestämmas vilket belopp som gäldenären ska betala för tiden till dess att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts eller något annat har bestämts. Det ska också bestämmas när och hur betalning ska ske.

Det belopp som gäldenären ska betala ska bestämmas enligt 33 §.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Betalningarna ska genomföras trots att inledandebeslutet inte har fått laga kraft. För gäldenärens betalningar gäller i övrigt 38 § första stycket och 39 §.

19 § När ett inledandebeslut har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Om det finns särskilda skäl, får kungörelsen införas även i en eller flera ortstidningar.

I kungörelsen ska varje borgenär som har en fordran mot gäldenären uppmanas att inom en månad från dagen för kungörelsen skriftligen

1. anmäla sina fordringar mot gäldenären,
2. lämna närmare uppgifter om fordringarna och andra uppgifter av betydelse för prövningen av ärendet, och
3. ange till vilket konto som betalning ska ske.

Fristen i andra stycket får förlängas till två månader, om det finns särskilda skäl.

Handläggningen efter inledandebeslut

20 § Efter inledandebeslutet ska Kronofogdemyndigheten se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.

21 § En underrättelse ska skickas till de borgenärer som är kända i ärendet senast en vecka efter att det enligt 19 § har kungjorts att ett inledandebeslut har meddelats.

I underrättelsen ska borgenären upplysas om att ett inledandebeslut har meddelats och om borgenärens fordran i ärendet. Borgenären ska även uppmanas att inom den tidsfrist som anges i kungörelsen komma in med uppgifter enligt 19 § andra stycket.

22 § Ett sammanträde ska hållas om det kan antas vara till fördel för utredningen. Vid sammanträdet ska gäldenären lämna de ytterligare upplysningar som behövs för prövningen av ärendet.

Gäldenären ska kallas att infinna sig personligen vid sammanträdet. Kallelsen ska sändas till gäldenären under den adress som han eller hon senast har uppgett i ärendet. Kallelsen behöver inte delges.

I kallelsen ska gäldenären upplysas om syftet med sammanträdet och om att ansökan kan avslås om han eller hon inte infinner sig personligen.

23 § Till ett sammanträde enligt 22 § får även en borgenär eller någon annan som kan bidra till utredningen av ärendet kallas. Kallelsen behöver inte delges.

24 § Om det efter inledandebeslutet framkommer att villkoren för skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

Beslut om skuldsanering

25 § När det finns tillräcklig utredning i ärendet, ska Kronofogdemyndigheten tillsammans med gäldenären upprätta ett förslag om skuldsanering som innehåller de uppgifter som anges i 29 §.

26 § Förslaget om skuldsanering ska sändas till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av förslaget med föreläggande för dem att yttra sig inom viss tid. Av föreläggandet ska det framgå att ett uteblivet yttrande inte hindrar ett beslut om skuldsanering. Föreläggandet ska delges borgenärerna.

Om en fordran i ärendet inte omfattas av förslaget, ska borgenären underrättas om detta.

27 § Efter utgången av den tid som avses i 26 § ska Kronofogdemyndigheten besluta att skuldsanering ska beviljas, om villkoren för skuldsanering är uppfyllda.

28 § När ett beslut om skuldsanering har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Innehållet i en skuldsanering

29 § I beslutet om skuldsanering ska det bestämmas

1. vilka fordringar som ska omfattas av skuldsaneringen (30–32 §§),
2. en betalningsplan som anger
 - a) det belopp som gäldenären ska betala (33 §),
 - b) planens längd och när den löper ut (34 §), och
 - c) när och hur gäldenären ska betala (38 §),
3. vilken avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut (35 §),
4. vilket belopp som ska fördelas mellan borgenärerna (36 §) och hur stor procentandel av varje fordran som ska bli betald,

5. vad som ska gälla för fordringarna (37 §), och
6. när och hur borgenärerna ska få betalt (41 §).

30 § En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i 31 § eller bestäms enligt 32 §, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då inledandebeslutet meddelades.

31 § En skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsligt underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären, innan ett inledandebeslut har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller
5. en fordran som är tvistig.

En fordran enligt första stycket 1 omfattas dock av skuldsaneringen om Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ har inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

32 § Om en fordran är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, får det bestämmas att den inte ska omfattas av skuldsaneringen.

Det får även bestämmas att en fordran inte ska omfattas av skuldsaneringen om den kan antas vara ogrundad.

33 § Det belopp som gäldenären ska betala enligt betalningsplanen ska bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp ska då vara vägledande.

Det får bestämmas att förbehåll även ska göras för betalning av en fordran som inte omfattas av skuldsaneringen.

34 § Betalningsplanens längd ska vara fem år, om det inte finns beaktansvärda skäl att bestämma en kortare tid.

Betalningsplanen börjar löpa från beslutet om skuldsanering.

Vid bestämmandet av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut ska den tid som inledandebeslutet gällt räknas av från betalningsplanens längd, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid.

35 § Kronofogdemyndigheten ska ta ut en årlig avgift av gäldenären för myndighetens hantering av hans eller hennes betalningar.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

36 § Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna utgörs av de medel som gäldenären ska betala enligt inledandebeslutet och betalningsplanen med avdrag för den avgift som avses i 35 §.

37 § Alla fordringar som omfattas av skuldsaneringen har lika rätt.

Trots första stycket får en fordran

1. ges sämre rätt, om borgenären samtycker till det, eller
2. betalas före andra fordringar, om den efter fördelning enligt 36 § avser ett mindre belopp och det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter.

Gäldenärens betalningar

38 § Gäldenären ska betala en gång i månaden, med undantag för juni och december som är betalningsfria månader.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Om det finns särskilda skäl, får det bestämmas att gäldenären i stället ska betala direkt till borgenärerna.

Betalningarna ska genomföras trots att beslutet om skuldsanering inte har fått laga kraft.

39 § Gäldenären förlorar rådigheten över medel som han eller hon har betalat in till Kronofogdemyndigheten. Myndigheten ska genast placera de inbetalda medlen på ett räntebärande konto.

40 § Inbetalda medel tillfaller de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen, när beslutet om skuldsanering har fått laga kraft och den avgift som avses i 35 § har räknats av.

41 § Inbetalda medel som tillhör borgenärerna jämte ränta ska Kronofogdemyndigheten betala ut till borgenärerna en gång om året.

Exekutiva åtgärder

42 § Efter inledandebeslutet får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte ske innan frågan om skuldsanering är avgjord genom ett beslut som har fått laga kraft. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 31 § inte omfattas av skuldsaneringen. Det gäller inte heller om, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer att utmätning får ske.

Denna paragraf tillämpas även i fråga om ett beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

43 § Inbetalda medel som fortfarande tillhör gäldenären får inte utmätas eller tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

44 § Ett beslut om skuldsanering får verkställas när det har fått laga kraft. Verkställighet får inte avse annat än vad som redan skulle ha betalats ut till borgenären enligt beslutet om skuldsanering.

Överklagande

45 § Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas. Ett beslut som inte innebär att ärendet avgörs får överklagas endast i samband med överklagande av ett beslut som innebär att ärendet avgörs. Inledandebeslutet och beslut om ändring av inledandebeslutet får dock överklagas särskilt.

Kronofogdemyndighetens beslut överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt. Om gäldenären inte är bosatt i Sverige, överklagas beslutet till Stockholms tingsrätt. Ett överklagande ska ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten ska inte vara part i domstolen.

46 § Om en domstol bifaller ett överklagande av gäldenären, ska den återförvisa ärendet till Kronofogdemyndigheten. Om Kronofogdemyndigheten har avslagit gäldenärens ansökan med tillämpning av 24 § och tillräcklig utredning finns, får domstolen dock besluta om skuldsanering.

Ett beslut att återförvisa ett ärende till Kronofogdemyndigheten får inte överklagas.

Verkan av en skuldsanering

47 § Genom en skuldsanering befrias gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom skuldsaneringen befrias gäldenären även från ansvar för betalningen av skulder som inte är kända i ärendet, om det inte är en sådan skuld som avses i 31 §.

Skuldsaneringen medför att rätten till ränta eller dröjningsavgift på en fordran som omfattas av skuldsaneringen faller bort för tiden efter den dag då inledandebeslutet meddelades.

Skuldsaneringen inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för skulden.

Omprövning av ett beslut om skuldsanering

48 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av skuldsaneringen får beslutet om skuldsanering upphävas eller, i fall som avses i 6 och 7, ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 29 § 2–6, om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,
2. gäldenären har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning,
3. gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på skuldsaneringsfrågans avgörande,
4. gäldenären i sin ansökan om skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,

5. gäldenären har lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av skuldsaneringen eller inte har lämnat uppgifter trots att han eller hon är uppgiftsskyldig och detta har medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,

6. gäldenären inte följer betalningsplanen och avvikelsen inte är ringa, eller

7. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet.

I fall som avses i första stycket 7 ska ansökan göras inom fem år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan löper ut senare, senast den dag då planen löper ut.

Om ett beslut om skuldsanering upphävs, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av ett belopp som avses i 29 § 4 ogiltig. Detta gäller dock inte om tredje mannen kände till eller borde känt till de omständigheter som anges i första stycket 1–3 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt första stycket 4.

49 § På ansökan av gäldenären får beslutet om skuldsanering ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 29 § 2–6, om

1. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förändrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet, eller

2. det finns synnerliga skäl.

50 § Vid en ändring av ett beslut om skuldsanering får betalningsplanens längd bestämmas till som längst sju år.

51 § En ansökan om omprövning av ett beslut om skuldsanering ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som avses,

2. det som yrkas, och

3. de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.

Om en ansökan är bristfällig tillämpas 13 §.

52 § Bestämmelserna i 20, 22 och 23 §§ gäller vid handläggningen av ett ärende om omprövning av ett beslut om skuldsanering.

Övriga bestämmelser

53 § Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller ansökan om skuldsanering.

Om en ansökan om förhandling om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om skuldsanering, ska skuldsaneringsärendet förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om skuldsanering.

Om gäldenären avlider, förfaller ansökan om skuldsanering.

54 § Om gäldenären återkallar en ansökan om skuldsanering, ska ärendet avskrivras från vidare handläggning. Detsamma gäller om ansökan förfaller enligt 53 §.

55 § Om en ansökan om skuldsanering avslås eller avvisas eller ärendet avskrivs från vidare handläggning sedan ett inledandebeslut har meddelats, ska samtliga kända borgenärer underrättas.

Vid beslut om avslag, avvisning eller avskrivning ska medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten återbetalas till honom eller henne när beslutet har fått laga kraft. Om en pågående utmätning har avbrutits genom inledandebeslutet, ska i stället inbetalda medel fördelas mellan de fordringar för vilka utmätningen pågick.

56 § Om det har bestämts att en fordran enligt 32 § första stycket inte ska omfattas av skuldsaneringen, får borgenären trots föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen löper.

57 § En överenskommelse som innebär att gäldenären eller tredje man tillförsäkrar någon borgenär, vars fordran omfattas av skuldsaneringen, bättre villkor än enligt skuldsaneringen är ogiltig.

58 § Socialnämnder och andra myndigheter ska till Kronofogdemyndigheten eller en domstol som handlägger ett ärende om skuldsanering på begäran lämna uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är av betydelse för prövningen av ärendet. Sådana uppgifter ska också lämnas av myndigheter som anmäler fordringar enligt 19 eller 21 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.
 2. Genom lagen upphävs skuldsaneringslagen (2006:548).
 3. Bestämmelserna i 18 § och 34 § tredje stycket tillämpas inte för ett ärende där ett beslut att inleda skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (2006:548) har meddelats före ikraftträdandet.
 4. Äldre bestämmelser gäller för beslut om skuldsanering som har fått laga kraft före ikraftträdandet, om inte annat framgår av punkten 5.
 5. Om ett beslut om skuldsanering som avses i punkten 4 ändras efter omprövning, får det på gäldenärens begäran bestämmas att hans eller hennes betalningar fortsättningsvis ska ske till Kronofogdemyndigheten i enlighet med 38 § andra stycket. I sådant fall gäller för beslutet även 29, 33 och 35–37 §§, 38 § tredje stycket och 39–52 §§. Vilka fordringar som omfattas av skuldsaneringen får inte ändras.

2.2 Förslag till lag om skuldsanering för företagare

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om en särskild form av skuldsanering för företagare och närstående till företagare (F-skuldsanering). F-skuldsanering innebär att en gäldenär delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen.

Definitioner

2 § I lagen avses med

företagare: en fysisk person som är eller har varit engagerad i en näringsverksamhet, antingen genom att driva eller ha drivit enskild näringsverksamhet eller genom att vara eller ha varit företrädare för en juridisk person som driver eller har drivit näringsverksamhet,

närstående: make, sambo, förälder, syskon eller barn och makes eller sambos barn.

Information om F-skuldsanering

3 § Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om F-skuldsanering till svårt skuldsatta företagare och närstående till företagare som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken.

Prövningsmyndighet

4 § Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om F-skuldsanering och ärenden om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering.

Villkor för F-skuldsanering

5 § F-skuldsanering får beviljas en gäldenär om villkoren i 6–11 §§ är uppfyllda.

6 § F-skuldsanering får beviljas om gäldenären är

1. en företagare som har varit engagerad i en näringsverksamhet, om hans eller hennes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till denna verksamhet,

2. en företagare som är engagerad i en näringsverksamhet, om de skulder som uppkommer i denna rätteligen kan betalas eller om oförmågan att betala dessa skulder endast är tillfällig, eller

3. en närstående till en företagare, om den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet.

7 § F-skuldsanering får beviljas om gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

8 § F-skuldsanering får beviljas om gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid (kvalificerad insolvens).

En bedömning av om gäldenären är kvalificerat insolvent ska göras även om hans eller hennes framtida inkomstförhållanden är oklara.

9 § F-skuldsanering får inte beviljas om

1. företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt,

2. gäldenären har näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud, eller

3. gäldenären har ett betalningsutrymme som per kvartal understiger en sjundedel av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

10 § F-skuldsanering får beviljas om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser, det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering och F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga.

11 § Om gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering, får F-skuldsanering beviljas endast om det finns särskilda skäl.

Ansökan om F-skuldsanering

12 § En ansökan om F-skuldsanering ska vara skriftlig.

Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. Om ansökan ges in på elektronisk väg, ska den vara undertecknad med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

13 § Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige,

2. gäldenärens inkomster och utgifter,

3. gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer,

4. vilka av skulderna som har anknytning till företagarens näringsverksamhet,

5. huruvida den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs eller genomgår eller har genomgått en förhandling om offentligt ackord,

6. hur näringsverksamheten drivs eller har drivits,

7. förhållanden som avses i 10 § andra stycket, och

8. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet.

Uppgifterna ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

14 § Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senast avslutade räkenskapsåret för företagarens näringsverksamhet. Om det har upprättats en revisionsberättelse, ska även denna bifogas.

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs, ska till ansökan bifogas förvaltarberättelse, bouppteckning och eventuell slutredovisning enligt 7 kap. 13 och 15 §§ samt 13 kap. konkurslagen (1987:672).

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten har genomgått en förhandling om offentligt ackord, ska till ansökan bifogas rekonstruktörsberättelse och bouppteckning enligt 3 kap. 11 § första stycket 1 och 14 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Komplettering och avvisning av ansökan

15 § Om en ansökan är bristfällig, ska gäldenären föreläggas att avhjälpa bristen. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

En ansökan om F-skuldsanering ska avvisas om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

16 § En ansökan om F-skuldsanering ska avvisas om gäldenären är föremål för ett annat förfarande om skuldsanering.

Inledande av F-skuldsanering

17 § Kronofogdemyndigheten ska i den utsträckning det behövs

1. kontrollera i sina register att uppgifterna i ansökan är korrekta, och

2. inhämta upplysningar från andra myndigheter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden och om företagarens näringsverksamhet.

Ett sammanträde enligt 24 § får hållas för att avgöra om F-skuldsanering ska inledas.

18 § Om det framgår av ansökan eller annan tillgänglig utredning att villkoren för F-skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

19 § Om ansökan inte avvisas eller avslås, ska Kronofogdemyndigheten snarast besluta att F-skuldsanering ska inledas (inledandebeslut).

20 § I inledandebeslutet ska det bestämmas vilket belopp som gäldenären ska betala för tiden till dess att frågan om F-skuldsanering slutligt har avgjorts eller något annat har bestämts. Det ska också bestämmas när och hur betalning ska ske.

Det belopp som gäldenären ska betala ska bestämmas enligt 35 §.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Betalningarna ska genomföras trots att inledandebeslutet inte har fått laga kraft. För gäldenärens betalningar gäller i övrigt 40 § första stycket och 41 §.

21 § När ett inledandebeslut har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Om det finns särskilda skäl, får kungörelsen införas även i en eller flera ortstidningar.

I kungörelsen ska varje borgenär som har en fordran mot gäldenären uppmanas att inom en månad från dagen för kungörelsen skriftligen

1. anmäla sina fordringar mot gäldenären,
2. lämna närmare uppgifter om fordringarna och andra uppgifter av betydelse för prövningen av ärendet, och
3. ange till vilket konto som betalning ska ske.

Fristen i andra stycket får förlängas till två månader, om det finns särskilda skäl.

Handläggningen efter inledandebeslut

22 § Efter inledandebeslutet ska Kronofogdemyndigheten se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.

23 § En underrättelse ska skickas till de borgenärer som är kända i ärendet senast en vecka efter att det enligt 21 § har kungjorts att ett inledandebeslut har meddelats.

I underrättelsen ska borgenären upplysas om att ett inledandebeslut har meddelats och om borgenärens fordran i ärendet. Borgenären ska även uppmanas att inom den tidsfrist som anges i kungörelsen komma in med uppgifter enligt 21 § andra stycket.

24 § Ett sammanträde ska hållas om det kan antas vara till fördel för utredningen. Vid sammanträdet ska gäldenären lämna de ytterligare upplysningar som behövs för prövningen av ärendet.

Gäldenären ska kallas att infinna sig personligen vid sammanträdet. Kallelsen ska sändas till gäldenären under den adress som han eller hon senast har uppgett i ärendet. Kallelsen behöver inte delges.

I kallelsen ska gäldenären upplysas om syftet med sammanträdet och om att ansökan kan avslås om han eller hon inte infinner sig personligen.

25 § Till ett sammanträde enligt 24 § får även en borgenär eller någon annan som kan bidra till utredningen av ärendet kallas. Kallelsen behöver inte delges.

26 § Om det efter inledandebeslutet framkommer att villkoren för F-skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

Beslut om F-skuldsanering

27 § När det finns tillräcklig utredning i ärendet, ska Kronofogdemyndigheten tillsammans med gäldenären upprätta ett förslag om F-skuldsanering som innehåller de uppgifter som anges i 31 §.

28 § Förslaget om F-skuldsanering ska sändas till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av förslaget med föreläggande för dem att yttra sig inom viss tid. Av föreläggandet ska det framgå att ett uteblivet yttrande inte hindrar ett beslut om F-skuldsanering. Föreläggandet ska delges borgenärerna.

Om en fordran i ärendet inte omfattas av förslaget, ska borgenären underrättas om detta.

29 § Efter utgången av den tid som avses i 28 § ska Kronofogdemyndigheten besluta att F-skuldsanering ska beviljas, om villkoren för F-skuldsanering är uppfyllda.

30 § När ett beslut om F-skuldsanering har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Innehållet i en F-skuldsanering

31 § I beslutet om F-skuldsanering ska det bestämmas

1. vilka fordringar som ska omfattas av F-skuldsaneringen (32–34 §§),
2. en betalningsplan som anger
 - a) det belopp som gäldenären ska betala (35 §),
 - b) planens längd och när den löper ut (36 §), och
 - c) när och hur gäldenären ska betala (40 §),
3. vilken avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut (37 §),
4. vilket belopp som ska fördelas mellan borgenärerna (38 §) och hur stor procentandel av varje fordran som ska bli betald,
5. vad som ska gälla för fordringarna (39 §), och
6. när och hur borgenärerna ska få betalt (43 §).

32 § En F-skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i 33 § eller bestäms enligt 34 §, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då inledandebeslutet meddelades.

33 § En F-skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsligt underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har förmånsrätt enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
4. en fordran för vilken borgenären, innan ett inledandebeslut har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
5. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller

6. en fordran som är tvistig.

En fordran enligt första stycket 1 omfattas dock av F-skuldsaneringen om Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ har inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

34 § Om en fordran är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, får det bestämmas att den inte ska omfattas av F-skuldsaneringen.

Det får även bestämmas att en fordran inte ska omfattas av F-skuldsaneringen om den kan antas vara ogrundad.

35 § Det belopp som gäldenären ska betala enligt betalningsplanen ska bestämmas så att F-skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp ska då vara vägledande.

Det får bestämmas att förbehåll även ska göras för betalning av en fordran som inte omfattas av F-skuldsaneringen.

36 § Betalningsplanens längd ska vara tre år.

Betalningsplanen börjar löpa från beslutet om F-skuldsanering.

Vid bestämmandet av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut ska den tid som inledandebeslutet gällt räknas av från betalningsplanens längd, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid.

37 § Kronofogdemyndigheten ska ta ut en årlig avgift av gäldenären för myndighetens hantering av hans eller hennes betalningar.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

38 § Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna utgörs av de medel som gäldenären ska betala enligt inledandebeslutet och betalningsplanen med avdrag för den avgift som avses i 37 §.

39 § Alla fordringar som omfattas av F-skuldsaneringen har lika rätt.

Trots första stycket får en fordran

1. ges sämre rätt, om borgenären samtycker till det, eller
2. betalas före andra fordringar, om den efter fördelning enligt 38 § avser ett mindre belopp och det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter.

Gäldenärens betalningar

40 § Gäldenären ska betala en gång i kvartalet. Om det finns särskilda skäl, får det bestämmas att gäldenären i stället ska betala månadsvis eller halvårsvis.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Om det finns särskilda skäl, får det bestämmas att gäldenären i stället ska betala direkt till borgenärerna.

Betalningarna ska genomföras trots att beslutet om F-skuldsanering inte har fått laga kraft.

41 § Gälldenären förlorar rådigheten över medel som han eller hon har betalat in till Kronofogdemyndigheten. Myndigheten ska genast placera de inbetalda medlen på ett räntebärande konto.

42 § Inbetalda medel tillfaller de borgenärer vars fordringar omfattas av F-skuldsaneringen, när beslutet om F-skuldsanering har fått laga kraft och den avgift som avses i 37 § har räknats av.

43 § Inbetalda medel som tillhör borgenärerna jämte ränta ska Kronofogdemyndigheten betala ut till borgenärerna en gång om året.

Exekutiva åtgärder

44 § Efter inledandebeslutet får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte ske innan frågan om F-skuldsanering är avgjord genom ett beslut som har fått laga kraft. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 33 § inte omfattas av F-skuldsaneringen. Det gäller inte heller om, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer att utmätning får ske.

Denna paragraf tillämpas även i fråga om ett beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

45 § Inbetalda medel som fortfarande tillhör gälldenären får inte utmätas eller tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

46 § Ett beslut om F-skuldsanering får verkställas när det har fått laga kraft. Verkställighet får inte avse annat än vad som redan skulle ha betalats ut till borgenären enligt beslutet om F-skuldsanering.

Överklagande

47 § Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas. Ett beslut som inte innebär att ärendet avgörs får överklagas endast i samband med överklagande av ett beslut som innebär att ärendet avgörs. Inledandebeslutet och beslut om ändring av inledandebeslutet får dock överklagas särskilt.

Kronofogdemyndighetens beslut överklagas till tingsrätten i den ort där gälldenären är bosatt. Om gälldenären inte är bosatt i Sverige, överklagas beslutet till Stockholms tingsrätt. Ett överklagande ska ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten ska inte vara part i domstolen.

48 § Om en domstol bifaller ett överklagande av gälldenären, ska den återförvisa ärendet till Kronofogdemyndigheten. Om Kronofogdemyndigheten har avslagit gälldenärens ansökan med tillämpning av 26 §

och tillräcklig utredning finns, får domstolen dock besluta om F-skuldsanering.

Ett beslut att återförvisa ett ärende till Kronofogdemyndigheten får inte överklagas.

Verkan av en F-skuldsanering

49 § Genom en F-skuldsanering befrias gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom F-skuldsaneringen befrias gäldenären även från ansvar för betalningen av skulder som inte är kända i ärendet, om det inte är en sådan skuld som avses i 33 §.

F-skuldsaneringen medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en fordran som omfattas av F-skuldsaneringen faller bort för tiden efter den dag då inledandebeslutet meddelades.

F-skuldsaneringen inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för skulden.

Omprövning av ett beslut om F-skuldsanering

50 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av F-skuldsaneringen får beslutet om F-skuldsanering upphävas eller, i fall som avses i 6 och 7, ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 31 § 2–6, om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,
2. gäldenären har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning,
3. gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på frågan om F-skuldsaneringens avgörande,
4. gäldenären i sin ansökan om F-skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,
5. gäldenären har lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av F-skuldsaneringen eller inte har lämnat uppgifter trots att han eller hon är uppgiftsskyldig och detta har medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,
6. gäldenären inte följer betalningsplanen och avvikelserna inte är ringa, eller
7. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering.

I fall som avses i första stycket 7 ska ansökan göras inom tre år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan löper ut senare, senast den dag då planen löper ut.

51 § På ansökan av gäldenären får beslutet om F-skuldsanering

1. upphävas, om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om F-skuldsanering har förbättrats i sådan grad att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen eller försämrats i sådan grad att gäldenären inte längre uppfyller villkoret i 9 § 3, eller

2. ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 31 § 2–6, om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om F-skuldsanering väsentligen har förändrats.

En ändring enligt första stycket 2 får göras endast om gäldenären fortfarande uppfyller villkoret i 9 § 3 eller det finns synnerliga skäl och gäldenären har fullgjort två tredjedelar av den tid som betalningsplanen ska löpa.

52 § Om ett beslut om F-skuldsanering upphävs, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av ett belopp som avses i 31 § 4 ogiltig. Detta gäller dock inte om tredje mannen kände till eller borde känt till de omständigheter som anges i 50 § första stycket 1–3 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt 50 § första stycket 4.

53 § Vid en ändring av ett beslut om F-skuldsanering får betalningsplanens längd bestämmas till som längst fem år.

54 § En ansökan om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som avses,
2. det som yrkas, och
3. de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.

Om en ansökan är bristfällig tillämpas 15 §.

55 § Bestämmelserna i 22, 24 och 25 §§ gäller vid handläggningen av ett ärende om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering.

Övriga bestämmelser

56 § Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller ansökan om F-skuldsanering. Om en ansökan om förhandling om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om F-skuldsanering, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om den näringsverksamhet som företagaren är eller har varit engagerad i drivs av en juridisk person som är försatt i konkurs eller har inlett en förhandling om offentligt ackord, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande om det med hänsyn till behovet av utredning finns skäl för det.

Om gäldenären avlider, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

57 § Om gäldenären återkallar en ansökan om F-skuldsanering, ska ärendet avskrivas från vidare handläggning. Detsamma gäller om ansökan förfaller enligt 56 §.

58 § Om en ansökan om F-skuldsanering avslås eller avvisas eller ärendet avskrivs från vidare handläggning sedan ett inledande beslut har meddelats, ska samtliga kända borgenärer underrättas.

Vid beslut om avslag, avvisning eller avskrivning ska medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten återbetalas till

honom eller henne när beslutet har fått laga kraft. Om en pågående utmätning har avbrutits genom inledandebeslutet, ska i stället inbetalda medel fördelas mellan de fordringar för vilka utmätningen pågick.

59 § Om det har bestämts att en fordran enligt 34 § första stycket inte ska omfattas av F-skuldsaneringen, får borgenären trots föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen löper.

60 § En överenskommelse som innebär att gäldenären eller tredje man tillförsäkrar någon borgenär, vars fordran omfattas av F-skuldsaneringen, bättre villkor än enligt F-skuldsaneringen är ogiltig.

61 § Socialnämnder och andra myndigheter ska till Kronofogdemyndigheten eller en domstol som handlägger ett ärende om F-skuldsanering på begäran lämna uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är av betydelse för prövningen av ärendet. Sådana uppgifter ska också lämnas av myndigheter som anmäler fordringar enligt 21 eller 23 §.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2.3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 §¹

En gäldenär som vid konkurs, skuldsanering eller förhandling om offentligt ackord uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppger obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, döms, om uppgiften inte rättas innan den beedigas eller annars läggs till grund för förfarandet, för försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i högst två år.

För försvårande av exekutiv förrättning döms också en gäldenär som i samband med annan exekutiv förrättning uppsåtligen återoppar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättning tas i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet.

Om ett förtigande eller en oriktig uppgift enligt första stycket är utan betydelse för saken, eller om gäldenären vid konkurs hade rätt att vägra yttra sig och omständigheterna innebär en skäligen ursäkt för honom eller henne, *skall* han eller hon inte dömas till ansvar.

Om ett brott som avses i denna paragraf har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om gärningsmannen beedigt oriktig uppgift eller använt falsk handling eller vilseledande bokföring eller

En gäldenär som vid konkurs, skuldsanering, *F-skuldsanering* eller förhandling om offentligt ackord uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppger obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, döms, om uppgiften inte rättas innan den beedigas eller annars läggs till grund för förfarandet, för försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i högst två år.

Om ett förtigande eller en oriktig uppgift enligt första stycket är utan betydelse för saken, eller om gäldenären vid konkurs hade rätt att vägra yttra sig och omständigheterna innebär en skäligen ursäkt för honom eller henne, *ska* han eller hon inte dömas till ansvar.

Om ett brott som avses i denna paragraf har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om gärningsmannen beedigt oriktig uppgift eller använt falsk handling eller vilseledande bokföring eller

¹ Senaste lydelse 2006:549.

om brottet varit av betydande om brottet varit av betydande
omfattning. omfattning.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1936:81) om skuldebrev ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Även om en ny borgenär är i god tro, får gäldenären mot *honom* göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, att det på gäldenärens vägnar har utfärdats av någon som saknade behörighet till det eller att det är ogiltigt på grund av att det har kommit till under sådant tvång som anges i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats av någon som var omyndig eller handlade under påverkan av en psykisk störning eller inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.

Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa att skuldebrevet har dödats eller att betalning har fullgjorts genom att fordringsbeloppet har satts ned i allmänt förvar eller att borgenären på grund av preskription eller proklama har förlorat sin talan eller att skuldförhållandet har ändrats genom tvångsackord *eller* skuldsanering.

Föreslagen lydelse

17 §¹

Även om en ny borgenär är i god tro, får gäldenären mot *borgenären* göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, att det på gäldenärens vägnar har utfärdats av någon som saknade behörighet till det eller att det är ogiltigt på grund av att det har kommit till under sådant tvång som anges i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats av någon som var omyndig eller handlade under påverkan av en psykisk störning eller inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom *eller henne*.

Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa att skuldebrevet har dödats eller att betalning har fullgjorts genom att fordringsbeloppet har satts ned i allmänt förvar eller att borgenären på grund av preskription eller proklama har förlorat sin talan eller att skuldförhållandet har ändrats genom tvångsackord, skuldsanering *eller F-skuldsanering*.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

¹ Senaste lydelse 1994:337.

2.5 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 7 och 8 §§ kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelse än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller

2. har lett till *inledande av* skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

2. har lett till *ett inledande beslut* om skuldsanering *eller F-skuldsanering* eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Kreditupplysningar som avses i första stycket får inte heller innehålla uppgifter om kreditmissbruk, utom när krediten har lämnats av ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn och kredittagaren i avsevärd utsträckning överskridit gällande kreditgräns eller på något annat sätt allvarligt missbrukat krediten.

Om det finns särskilda skäl, får Datainspektionen besluta att ett företag *skall* undantas helt eller delvis från *bestämmelserna* i första och andra styckena.

Om det finns särskilda skäl, får Datainspektionen besluta att ett företag *ska* undantas helt eller delvis från första och andra styckena.

Uppgifter som enligt *bestämmelserna* i första och andra styckena inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

Uppgifter som enligt första och andra styckena inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

8 §³

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering *eller F-skuldsanering*, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2006:747.

³ Senaste lydelse 2011:471.

uppgiften avser. *Rör* uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då *skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid*, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

förhållande upphörde som uppgiften avser. *Om* uppgiften *rör* en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då *inledandebeslutet meddelades eller, om uppgiften gäller F-skuldsanering, senast tre år efter den dagen. Om en betalningsplan löper ut senare, ska dock uppgiften gallras* senast den dag då planen löper ut.

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2. För uppgifter om skuldsanering som avser beslut meddelade enligt skuldsaneringslagen (2006:548) gäller äldre bestämmelser.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Har beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord skall vara fullgjort. Inleds skuldsanering innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då beslutet om att inleda skuldsanering meddelades eller, om skuldsanering beslutas, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion görs eller skuldsanering inleds under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §.

Om ett beslut om företagsrekonstruktion har meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord ska vara fullgjort. Om ett inledandebeslut om skuldsanering eller F-skuldsanering har meddelats innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då inledandebeslutet meddelades eller, om ett beslut om skuldsanering eller F-skuldsanering har meddelats, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion görs eller ett inledandebeslut om skuldsanering eller F-skuldsanering meddelas under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

¹ Senaste lydelse 2006:550.

2.7 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 2 §¹

Med fristdag avses dagen då ansökningen om gäldenärens försättande i konkurs kom in till tingsrätten.

Har beslut *meddelats* om företagsrekonstruktion *enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion* avses med fristdag i stället dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, såvida *konkursansökningen* har gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen *skall* upphöra.

Har ansökan om skuldsanering gjorts avses med fristdag i stället dagen för denna ansökan, såvida *konkursansökningen* har gjorts inom tre veckor från det att frågan om skuldsanering avgjordes.

Har ett dödsbo avträtts till förvaltning av boutredningsman avses med fristdag dagen för *ansökningen* om detta, såvida *boutredningsman* har förordnats senare än tre månader före den dag som annars skulle anses som fristdag.

Om ett beslut om företagsrekonstruktion *har meddelats* avses med fristdag i stället dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, såvida *konkursansökan* har gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen *ska* upphöra.

Om en ansökan om skuldsanering *eller F-skuldsanering* har gjorts avses med fristdag i stället dagen för denna ansökan, såvida *konkursansökan* har gjorts inom tre veckor från det att frågan om skuldsanering *eller F-skuldsanering* avgjordes.

Om ett dödsbo *har* avträtts till förvaltning av boutredningsman avses med fristdag dagen för *ansökan* om detta, såvida *boutredningsman* har förordnats senare än tre månader före den dag som annars skulle anses som fristdag.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

¹ Senaste lydelse 2006:551.

2.8 Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)

Härigenom föreskrivs att 10 § rättshjälpslagen (1996:1619) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Rättshjälp får inte beviljas

1. för upprättande av inkomstdeklaration, äktenskapsförord, testamente eller gåvohandling,

2. för förrättande av bouppteckning enligt 20 kap. ärvdabalken,

3. i en angelägenhet som rör skuldsanering, 3. i en angelägenhet som rör skuldsanering eller F-skuldsanering,

4. i inskrivningsärenden enligt jordabalken,

5. i ärenden om fastighetsdeklaration,

6. i mål eller ärenden angående fastighetstaxering,

7. i registerärenden enligt sjölagen (1994:1009) eller lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m.,

8. i en angelägenhet som rör bodelning i annat fall än vid klander av bodelning,

9. om frågan om rättshjälp kan vänta till dess en annan rättslig angelägenhet där anspråket stöder sig på väsentligen likartad grund har avgjorts,

10. i en angelägenhet som rör trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410) eller som rör skadestånd som ska betalas från en ansvarsförsäkring. Rättshjälp får dock beviljas i en sådan angelägenhet om ett mål eller ärende har inletts vid domstol eller enbart rör annan skada än personskada.

Rättshjälp får inte heller beviljas i fråga om anspråk som har överlåtits till den rättssökande, om överlåtelsen kan antas ha skett för att åstadkomma en fördel vid prövning av ansökan om rättshjälp.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:1383.

2.9 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹ dels att 40 kap. 1 och 21 §§ och 42 kap. 33 och 34 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 40 kap. 20 § ska lyda ”Begränsningar vid konkurs, ackord, skuldsanering och F-skuldsanering”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

1 §

I detta kapitel finns

- en huvudregel i 2 §,
- definitioner i 3–8 §§,
- bestämmelser om begränsningar i rätten till avdrag för underskott hos företag efter ägarförändringar i 9–19 §§,
 - bestämmelser om begränsningar i rätten till avdrag för underskott vid konkurs *och* ackord i 20 och 21 §§,
 - bestämmelser om begränsningar i rätten till avdrag för underskott efter överlåtelser av andelar i statliga kreditinstitut i 22 §,
 - bestämmelser om avdrag efter ombildningar i 23 §, och
 - hänvisningar i 24 §.

21 §

Om den skattskyldige eller ett svenskt handelsbolag som den skattskyldige är delägare i får ackord utan konkurs *eller* skuldsanering, ska avdrag för underskott minskas med ett belopp som motsvarar summan av de skulder i näringsverksamheten som fallit bort genom ackordet *eller* skuldsaneringen.

Om den skattskyldige eller ett svenskt handelsbolag som den skattskyldige är delägare i får ackord utan konkurs, skuldsanering *eller* F-skuldsanering, ska avdrag för underskott minskas med ett belopp som motsvarar summan av de skulder i näringsverksamheten som fallit bort genom ackordet, skuldsaneringen *eller* F-skuldsaneringen.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

42 kap.

33 §

Underskott som uppkommit i en näringsverksamhet får dras av med 70 procent till den del

1. underskottet avser en sådan bostad i ett andelshus som skulle ha varit den skattskyldiges privatbostad om han innehaft den med bostadsrätt, och

2. underskottet inte dras av enligt 45 kap. 32 §, 46 kap. 17 § eller 62 kap. 2–4 §§.

I fråga om avdraget tillämpas också bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord och skuldsanering i 40 kap. 20 och 21 §§.

I fråga om avdraget tillämpas också bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord, skuldsanering och *F-skuldsanering* i 40 kap. 20 och 21 §§.

Om ett underskott har dragits av enligt första stycket, får avdrag inte göras enligt 40 kap. 2 §.

34 §

Underskott av näringsverksamhet det beskattningsår då en enskild näringsidkare upphör att bedriva näringsverksamheten ska dras av med 70 procent.

Underskottet ska dock inte dras av om det avser självständigt bedriven näringsverksamhet utomlands. Det ska inte heller dras av till den del underskottet

– dragits av enligt 45 kap. 32 §, 46 kap. 17 § eller 62 kap. 2–4 §§ eller legat till grund för avdrag enligt 33 §, eller

– skulle ha fallit bort om tillgångar eller tjänster som har tagits ut ur näringsverksamheten hade uttagsbeskattats.

Underskottet ska dras av det följande beskattningsåret eller, om den skattskyldige begär det, fördelas på det året och de två därefter följande beskattningsåren.

Bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord och skuldsanering i 40 kap. 20 och 21 §§ tillämpas också på sådant underskott.

Bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord, skuldsanering och *F-skuldsanering* i 40 kap. 20 och 21 §§ tillämpas också på sådant underskott.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 2 kap. 8 § lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 5 §²

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt redovisning, bestämmande, betalning och återbetalning av skatter eller avgifter,
2. utsökning, indrivning *och* 2. utsökning, indrivning, skuldsanering *och F-skuldsanering*,
3. att utgöra underlag för beräkning, beslut och kontroll i fråga om förmån, bidrag och andra stöd,
4. pensionsberäkning,
5. tillsyn och kontroll samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning, och
6. aktualisering och komplettering av uppgifter om fastigheter i andra myndigheters register.

2 kap. 8 §³

Kronofogdemyndigheten får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § 1–5, 8, 10 och 11. Direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § 4, 5, 8, 10 och 11 får endast avse den som

1. har ansökt om skuldsanering, 1. har ansökt om skuldsanering *eller F-skuldsanering*,
2. är registrerad som gäldenär hos Kronofogdemyndigheten,
3. är make eller likställd med 3. är make eller likställd med make till den som har ansökt om skuldsanering, eller skuldsanering *eller F-skuldsanering*, eller
4. är make eller likställd med make till gäldenär hos Kronofogdemyndigheten.

Tullverket får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § 1–5, 10 och 11. Åtkomsten får endast avse den som är eller kan antas vara gäldenär enligt tullagstiftningen, skyldig att betala skatt för vara vid

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2003:670.

² Senaste lydelse 2011:531.

³ Senaste lydelse 2012:775.

import eller föremål för Tullverkets kontrollverksamhet enligt lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter.

Tullverket får ha direktåtkomst till uppgifter och handlingar som avses i 4 a §.

Regeringen *meddelar* närmare föreskrifter om vilka uppgifter och handlingar direktåtkomst enligt första till tredje styckena får omfatta.

Regeringen *kan med stöd av 8 kap. 7 regeringsformen meddela* närmare föreskrifter om vilka uppgifter och handlingar direktåtkomst enligt första till tredje styckena får omfatta.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 2 kap. 2, 8, 13, 14, 17, 18 och 20 §§ lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning, skuldsanering, betalningsföreläggande och handräckning, europeiskt betalningsföreläggande, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning, skuldsanering, *F-skuldsanering*, betalningsföreläggande och handräckning, europeiskt betalningsföreläggande, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Bestämmelserna i 4, 5 och 7 §§, 2 kap. samt 3 kap. 3 a § gäller även vid behandling av uppgifter om juridiska personer och avlidna.

2 kap.

2 §³

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens och Skatteverkets verksamhet för

1. verkställighet eller annan åtgärd som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten enligt utsköningsbalken eller annan författning,
2. indrivning av statliga fordringar m.m.,
3. avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,
4. ansökan om och tillsyn över näringsförbud,

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2006:733.

² Senaste lydelse 2008:883.

³ Senaste lydelse 2011:1543.

5. förebyggande av överskuld-sättning, 5. förebyggande av överskuld-sättning och information om skuldsanering och F-skuldsanering,
6. fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige bindande internationellt åtagande, och
7. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

8 §⁴

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggningen av mål om betalningsföreläggande, handräckning eller europeiskt betalningsföreläggande,
2. tillhandahållande av utslag i mål om betalningsföreläggande och handräckning samt verkställighetsförklaring i mål om europeiskt betalningsföreläggande,
3. förebyggande av överskuld-sättning, och
3. förebyggande av överskuld-sättning och information om skuldsanering och F-skuldsanering, och
4. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

13 §

I verksamheten med skuldsanering *skall* det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 14 och 15 §§ angivna ändamålen (skuldsaneringsdatabas).

I verksamheten med skuldsanering och F-skuldsanering *ska* det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 14 och 15 §§ angivna ändamålen (skuldsaneringsdatabas).

⁴ Senaste lydelse 2011:532.

14 §⁵

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggning av ärenden om skuldsanering, 1. handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering,
2. förebyggande av överskuldsättning, och
3. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

17 §

För de ändamål som anges i 14 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. en fysisk persons identitet, bosättning och familjeförhållanden,
2. en juridisk persons identitet, säte och företrädare,
3. en enskilds ekonomiska förhållanden,
4. yrkanden och grunder i ett ärende,
5. beslut *samt* övriga åtgärder i ett ärende, *och* 5. beslut *och* övriga åtgärder i ett ärende,
6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende. 6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende, *och*
7. beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder som rör gäldenärens betalningar enligt skuldsaneringslagen (2016:000) och lagen (2016:000) om skuldsanering för företagare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i databasen enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § meddela* närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i databasen enligt första stycket.

18 §

Uppgifter och handlingar i databasen *skall* gallras senast fem år efter utgången av det kalenderår då det ärende som uppgifterna eller handlingarna hänför sig till avslutades. *Har skuldsanering beviljats i ett ärende skall uppgifter och handlingar dock gallras senast sju år efter utgången av det kalenderår då beslutet att bevilja skuldsanering fattades.*

Uppgifter och handlingar i databasen *ska* gallras senast fem år efter utgången av det kalenderår då det ärende som uppgifterna eller handlingarna hänför sig till avslutades.

Om skuldsanering eller F-skuldsanering har beviljats i ett ärende, ska uppgifter och handlingar dock gallras senast

1. sju år efter utgången av det

⁵ Senaste lydelse 2011:532.

kalenderår då beslutet om skuldsanering meddelades, eller

2. fem år efter utgången av det kalenderår då beslutet om F-skuldsanering meddelades.

20 §⁶

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggningen av konkurstillståndsärenden och mål enligt lönegarantilagen (1992:497),

2. förebyggande av överskuld-sättning, och

2. förebyggande av överskuld-sättning och information om skuldsanering och F-skuldsanering, och

3. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

⁶ Senaste lydelse 2011:532.

2.12 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en ny paragraf, 5 kap. 12 §, och närmast före 5 kap. 12 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Skuldsatta personer

12 §¹

Kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad.

Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

¹ Tidigare 12 § upphävd genom 2009:596.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter

Härigenom föreskrivs att 5 § och rubriken närmast före 5 § lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Nedsättning av fordran och skuldsanering

Nedsättning av fordran, skuldsanering och *F*-skuldsanering

5 §

Skatteverket får fatta beslut om nedsättning av fordran, om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda och övriga berörda borgenärer gör motsvarande eftergift.

Skatteverket är borgenärsföreträdare vid skuldsanering.

Skatteverket får fatta beslut om nedsättning av fordran, om förutsättningarna för skuldsanering *eller F-skuldsanering* är uppfyllda och övriga berörda borgenärer gör motsvarande eftergift.

Skatteverket är borgenärsföreträdare vid skuldsanering *och F-skuldsanering*.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2.14 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 34 kap. 6 § och rubriken närmast före 34 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

Skuldsanering

Skuldsanering och F-skuldsanering

6 §

Sekretess gäller hos *kommunal budget- och skuldrådgivare*, Kronofogdemyndigheten eller domstol i ärende om skuldsanering för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos Kronofogdemyndigheten eller domstol i ärende om skuldsanering *eller F-skuldsanering* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärenden hos kommunal budget- och skuldrådgivare där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

Förbättrade möjligheter till skuldsanering för evighetsgäldenärer

Skuldsaneringslagen (2006:548) – nedan kallad 2006 års skuldsaneringslag – erbjuder överskuldsatta personer en möjlighet att befrias från ansvar för sina skulder och att starta om på nytt utan en betungande skuldbörda. Sedan möjligheten till skuldsanering infördes 1994 har institutet varit föremål för flera utvärderingar och revideringar. I samband med de senaste ändringarna 2011 konstaterades att det finns många evighetsgäldenärer som skulle kunna få sina skulder sanerade, om de bara ansökte om det.

Den 12 april 2012 fick en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder som förbättrar möjligheterna för dem som har rätt till skuldsanering att också få det. Vidare skulle kravet på hur skuldsatt en person ska vara för att beviljas skuldsanering utredas liksom frågan om under hur lång tid en skuldsaneringsgäldenär ska betala av på skulderna. Utredningen, som antog namnet 2012 års skuldsaneringsutredning, presenterade i oktober 2013 betänkandet Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2013/06941/L2).

Frågor som rör skuldsanering har varit föremål för tillkännagivanden från riksdagen. Det gäller framför allt frågor om kvalificerad insolvens och betalningsplanens utformning (se bet. 2010/11:CU9, rskr. 2010/11:208, bet. 2011/12:CU19, rskr. 2011/12:253 och bet. 2013/14:CU11, rskr. 2013/14:143). Dessa frågor behandlas i avsnitt 5.4 och 5.6.

Skuldsanering för företagare

Ända sedan skuldsaneringsinstitutet infördes har en person som engagerar sig i näringsverksamhet varit utesluten eller – som förhållandena varit sedan 2011 – endast haft en begränsad möjlighet att beviljas skuldsanering. Även en överskuldsatt person som planerar att starta upp en näringsverksamhet har en mindre chans att beviljas skuldsanering, eftersom osäkra framtidsutsikter gör det svårt att uppskatta dennes förmåga att betala tillbaka skulderna.

Den 23 maj 2013 fick en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som ger företagare med personligt ansvar för skulder som uppkommit i näringsverksamhet utvidgade möjligheter till skuldsanering. I uppdraget ingick att överväga vilka särskilda förutsättningar som bör gälla för att företagaren ska få skuldsanering och hur förfarandet bör vara utformat. Utredningen, som antog namnet Nystartsutredningen, presenterade i juni 2014 betänkandet F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare (SOU 2014:44). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 4*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 5*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2014/04135/L2).

Anknytningskravet i skuldsaneringslagen

Enligt 2006 års skuldsaneringslag gäller som villkor för att beviljas skuldsanering att gäldenären ska ha sin hemvist i Sverige. Av ett förhandsavgörande från EU-domstolen följer att detta krav strider mot EU-rätten och den fria rörligheten för arbetstagare (EU-domstolens avgörande den 8 november 2012 i mål C-461/11 Radziejewski mot Kronofogdemyndigheten).

I Justitiedepartementet har en departementspromemoria, Anknytningskravet i skuldsaneringslagen (Ds 2015:32), tagits fram. I promemorian föreslås en ändring av kravet på gäldenärens anknytning till Sverige för att han eller hon ska kunna beviljas skuldsanering. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 7*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 8*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2015/04910/L2).

Lagrådsremissen

I lagrådsremissen behandlar regeringen förslagen som lämnas i ovanstående betänkanden och promemoria. Under beredningen av ärendet har flera lagtekniska ändringar gjorts i förhållande till utredningarnas förslag, t.ex. innehåller lagrådsremissen ett förslag till en ny skuldsaneringslag i stället för ändringar i 2006 års skuldsaneringslag. Ett utkast av lagrådsremissen har därför beretts med Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket.

4 Reformbehovet

4.1 Fler evighetsgäldenärer bör ges möjlighet till skuldsanering

<p>Regeringens bedömning: Det befintliga skuldsaneringssystemet bör reformeras för att fler evighetsgäldenärer ska ges möjlighet att ansöka om och genomgå skuldsanering.</p>

2012 års skuldsaneringsutrednings bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser delar bedömningen eller lämnar den utan invändning.

Skälen för regeringens bedömning

Kreditsamhället och överskuldsättning

I dagens samhälle har krediter en betydelsefull roll för privatpersoners ekonomi. Genom tillgången till olika krediter – alltifrån större bostadslån

till mindre konsumtionslån i form av kreditkortsköp och fakturakrediter – ökar möjligheten att planera och ordna sin ekonomi samt anpassa sin konsumtion över tiden. Det bidrar till tillväxten i samhället och ger människor frihet att göra sina val i livet. Samtidigt kan tillgången till krediter i vissa fall skapa problem. Om en person inte kan betala sina skulder, kan det leda till betalningsanmärkningar och att han eller hon riskerar att hamna på det sluttande planet mot överskuldsättning.

Inte sällan är överskuldsättning resultatet av flera samverkande faktorer. Betalningssvårigheter kan uppstå t.ex. när den sammanlagda skuldbördan har nått en viss kritisk nivå. De ekonomiska marginalerna kan också ha minskat till följd av exempelvis en lägre inkomst eller en höjd ränta. Ofta kan överskuldsättning förklaras med plötsliga, negativa händelser som leder till förändrade ekonomiska förutsättningar. Sådana händelser kan vara t.ex. arbetslöshet, skilsmässa, förlust av nära anhörig eller sjukdom.

Överskuldssatta lever under ansträngda förhållanden och långvarig överskuldssättning har en nedbrytande effekt. Det är vanligt att den skuldssatta passiviserar och slutar att arbeta, trots att han eller hon är arbetsför. Bland långvarigt överskuldssatta är dessutom fysisk och psykisk ohälsa påtaglig. Det har också kunnat påvisas ett samband mellan överskuldssättning och självmordsbeteende.

Att leva i en familj där en eller båda föräldrarna är överskuldssatta påverkar naturligtvis även barnen. Barn som växer upp i överskuldssatta familjer drabbas hårt av ett mycket utsatt ekonomiskt läge och dessa familjers livsvillkor hör sannolikt till de sämre i samhället.

Överskuldssättning orsakar inte bara den skuldssatta och dennes familj lidande, utan påverkar även näringslivet och samhället i övrigt. Enligt uppskattningar som har gjorts av bl.a. Riksrevisionen, Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten kostar överskuldssättningen samhället mycket stora summor varje år i form av finansiella kostnader, förlorade produktionsvärden och andra välfärdskostnader. Därtill kommer att näringslivet drabbas ekonomiskt eftersom överskuldssatta har ett begränsat utrymme för att köpa olika varor och tjänster.

Det är mot denna bakgrund viktigt att det finns goda möjligheter för en överskuldssatt person att bli fri från sina skulder och ta sig ut ur skuldfällan.

Möjligheten till skuldsanering och ekonomisk rehabilitering

Skuldsanering har funnits i svensk rätt sedan 1994 och innebär att en fysisk person helt eller delvis befrias från ansvar för betalning av sina skulder. För att beviljas skuldsanering krävs att gäldenären är på obestånd (gäldenären kan inte betala sina skulder när de förfaller och denna oförmåga är inte endast tillfällig, se 1 kap. 2 § konkurslagen [1987:672]) och så skuldssatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom en överskådlig tid. Det krävs också att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas. Om skuldsanering beviljas, bestäms en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran ska betalas. Betalningsplanen ska som huvudregel löpa under fem år.

Det huvudsakliga syftet med skuldsanering är att en svårt skuldsatt gäldenär ska bli ekonomiskt rehabiliterad. Han eller hon ska få en möjlighet att lösa sina ekonomiska problem och därigenom få en chans till ett drägligare och mer samhällsnyttigt liv. En annan grundtanke är att skuldsaneringen ska gynna borgenärskollektivet på så sätt att gäldenären kan komma att betala åtminstone någon del av sina skulder; skuldsaneringen ska i princip omfatta sådana skulder som bedöms ändå inte kunna bli betalda (prop. 1993/94:123 s. 73).

En evighetsgäldenär kan således genom skuldsanering få sina skulder avskrivna och få en andra chans. Denna möjlighet utnyttjas dock inte i tillräcklig utsträckning.

Fler evighetsgäldenärer bör erbjudas en väg ut ur skuldfällan

Regeringen prioriterar frågor om överskuldsättning högt och bedriver ett aktivt arbete inom detta område. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, utg.omr. 18, kapitel 4 Konsumentpolitik) presenterar regeringen en strategi med förebyggande, stödjande och rehabiliterande insatser mot överskuldsättning. En viktig del i denna strategi är hur samhället kan hjälpa fler evighetsgäldenärer ut ur skuldfällan genom att erbjuda dessa en möjlighet till skuldsanering.

2012 års skuldsaneringsutredning har uppskattat att det finns cirka 50 000 gäldenärer som skulle kunna få sina skulder sanerade, om de bara ansökte om det. Riksrevisionen har nyligen uppskattat att det finns drygt 28 000 personer enbart i Kronofogdemyndighetens register som sannolikt uppfyller villkoren för att beviljas skuldsanering. Som beskrivs ovan innebär överskuldsättningen inte bara en påfrestning för den drabbade gäldenären och hans eller hennes familj, utan har även en negativ påverkan på borgenärskollektivet och samhället i stort. Enligt regeringens mening är detta ohållbart. Någoting måste göras för att minska de problem och det lidande som överskuldsättningen orsakar.

Skuldsanering är ett etablerat och ändamålsenligt sätt för skuldavskrivning som ska verka rehabiliterande och innebära en samlad skuldavveckling. Studier visar att av de som genomgått skuldsanering förblir en mycket hög andel skuldfria flera år efter att skuldsaneringen avslutats. Skuldsaneringsinstitutet är alltså ett effektivt verktyg för att hjälpa överskuldsatta personer att ta itu med sin skuldbörda och det som bör fortsätta att användas för detta ändamål. Möjligheten till skuldsanering aktualiseras ofta dock för sent, dvs. först efter det att gäldenären levt med kraftig överskuldsättning under lång tid. När väl en ansökan görs och skuldsanering genomgås kan det vara alltför sent för att den överskuldsatte ska rehabiliteras och kunna återkomma till ett normalt liv.

Det står för regeringen klart att åtgärder behöver vidtas för att evighetsgäldenärerna ska få hjälp att snabbare ta sig ut ur skuldfällan. Dessa åtgärder bör inriktas på att förbättra kunskapen i samhället om möjligheten till skuldsanering, att tidigare hjälpa skuldsatta som riskerar att fastna i en skuldfälla och att utforma skuldsaneringsförfarandet på ett sätt som möjliggör för fler att ansöka om och genomgå skuldsanering. Regeringen bedömer att de befintliga skuldsaneringsreglerna behöver ändras för att uppnå detta.

4.2 Särskilda regler om skuldsanering för företagare

Regeringens bedömning: Särskilda regler om skuldsanering för företagare bör införas i syfte att minska riskerna med företagande och ge fler företagare en möjlighet till en andra chans.

Nystartsutredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser delar bedömningen eller lämnar den utan invändning.

Skälen för regeringens bedömning

Företagande innebär ett risktagande

Att starta och driva ett företag innebär ett risktagande och det finns alltid en viss fara för att satsningen inte går som planerat. Det kan bero på att företagaren råkar ut för sjukdom, separationer eller andra former av plötsliga kriser som påverkar hans eller hennes arbetsförmåga eller inkomst. Dessutom är företagarens verksamhet ofta beroende av omständigheter som han eller hon inte själv kan påverka. Om till exempel en kund försätts i konkurs, kan det leda till minskad – eller utebliven – inkomst. Även förändringar i omvärlden, t.ex. en konjunkturnedgång, kan ha samma effekt.

Om företaget misslyckas, kan företagaren själv drabbas av stora skulder. Dessa skulder kan uppkomma på grund av att företagaren tagit personliga lån för att kompensera utebliven inkomst från företaget eller att han eller hon blivit betalningsansvarig för skulder som företaget inte kan betala. För den företagare som drabbats av överskuldsättning är vägen tillbaka till ett normalt liv igen många gånger lång och svår. Det är olyckligt inte bara för den enskilda individen och dennes familj, utan också för samhället i stort. En misslyckad företagssatsning kan innebära att en seriös företagare varken kan eller vill starta om på nytt. Sverige kan på så sätt gå miste om nyföretagande som hade kunnat skapa ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen. Det är därför viktigt att en seriös företagare som misslyckats ges en möjlighet till en andra chans.

Aktiva företagare har inte samma möjlighet till skuldsanering

Sedan möjligheten till skuldsanering infördes i svensk rätt har aktiva företagare varit helt eller – som nu – i de flesta fall förhindrade att beviljas skuldsanering.

I början av 1996 öppnades skuldsaneringsförfarandet upp för företagare i de fall det fanns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet. Sedan den 1 juli 2011 behöver inte längre verksamheten vara av ringa omfattning. I stället gäller att en aktiv företagare får beviljas skuldsanering om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda. Detta krav innebär att de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten inte får vara komplicerade eller annars svåra att överblicka. Bakgrunden till detta är att skuldsaneringsförfarandet ska vara enkelt och snabbt. För-

farandet har därför inte ansetts avpassat för att hantera mer svårutredda ekonomiska förhållanden (prop. 2010/11:31 s. 15).

Trots att skuldsaneringsinstitutet stegvis har öppnats upp något är det bara ett ytterst litet antal aktiva företagare som ansöker om och beviljas skuldsanering. Under perioden från juli 2011 till september 2013 ansökte – enligt Nystartsutredningen – endast 253 aktiva företagare, vilket motsvarar 1,3 procent av det totala antalet ansökningar om skuldsanering. Av dessa förväntades endast cirka en fjärdedel leda till beslut om skuldsanering.

Det är således tydligt att en aktiv företagare inte har en reell möjlighet till skuldsanering. Detta förhållande innebär bl.a. ett hinder för honom eller henne att driva vidare och utveckla sin verksamhet.

Före detta och blivande företagare

Några uttryckliga hinder för en före detta företagare att beviljas skuldsanering finns inte. Tvärtom anges i förarbetena att en sådan företagare inte ska vara utesluten från skuldsanering och att skulder som härrör från en tidigare bedriven näringsverksamhet normalt bör beaktas positivt vid den allmänna skälighetsbedömningen (prop. 1993/94:123 s. 100). Sedan 2011 ska inte längre skuldernas ålder beaktas särskilt vid bedömningen av om det är skäligt att bevilja skuldsanering. Ändringen beträffande skuldernas ålder gjordes för att en före detta företagare snabbare ska kunna ansöka om skuldsanering t.ex. efter en konkurs (se prop. 2010/11:31 s. 16).

Dagens regelverk medför emellertid att det i praktiken är svårt för en blivande företagare att beviljas skuldsanering. Anledningen till detta är att en sådan gäldenär ofta har oklara inkomstförhållanden och att det därför inte går att göra en säker prognos av gäldenärens framtida betalningsförmåga. Det nuvarande skuldsaneringsregelverket innebär således en begränsning av en företagares möjlighet att starta om på nytt och få en andra chans.

Riskerna med företagande måste begränsas och fler företagare bör ges en andra chans

Regeringen bedriver en aktiv näringspolitik som bl.a. ska främja entreprenörskap och ekonomisk tillväxt. Ett övergripande mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Detta mål kan bara uppnås genom ett internationellt konkurrenskraftigt och dynamiskt näringsliv. Regeringen arbetar därför för att stärka förutsättningarna för att starta företag och få företagen att växa. En viktig del i denna politik är att tillhandahålla en lagstiftning som uppmuntrar företagande och möjliggör ansvarsfullt risktagande, samtidigt som den motverkar en snedvriden konkurrens och illojala beteenden. Samhället måste tillåta en seriös företagare att misslyckas och, om så sker, hjälpa honom eller henne tillbaka till ett normalt liv igen.

År 2007 bedömde Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) i sin granskning av Sverige att riskerna med att driva företag behövde begränsas. Den möjlighet som fanns för företagare att få sina skulder avskrivna efter en konkurs bedömdes som alltför restriktiv.

Snabb avskrivning av skulder lyftes fram som en central faktor för att den som tidigare drivit ett företag skulle kunna starta om.

Även Europeiska unionen ägnar särskild uppmärksamhet åt situationen för entreprenörer och deras behov av en andra chans. I maj 2011 uppmanade Europeiska rådet medlemsstaterna att hjälpa seriösa entreprenörer till en andra chans genom att om möjligt begränsa tiden för entreprenörers ackordsförfarande efter konkurs (dok. 10975/11). I samma anda antog Europeiska kommissionen i mars 2014 rekommendationer om att medlemsstaterna bör införa bestämmelser som för seriösa företagare innebär bl.a. att betalningsplanens längd begränsas (2014/135/EU). Även i den nyligen antagna reviderade insolvensförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden (omarbetning)) betonas vikten av att förbättra förutsättningarna för att ge entreprenörer en andra chans.

För företag som har drabbats av betalningssvårigheter finns en möjlighet att beviljas företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Syftet med förfarandet är att möjliggöra en andra chans för företag i kris som bedöms ha utsikter till en fortsatt lönsam verksamhet, samtidigt som borgenärerna i regel får en bättre utdelning på sina fordringar än om företaget försätts i konkurs. Genom att livskraftiga företag rekonstrueras kan även stora värden och många arbetstillfällen räddas. Det är dock få företag som ansöker om och beviljas företagsrekonstruktion. Regeringen har därför gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. göra en översyn av lagen om företagsrekonstruktion i syfte att ge fler livskraftiga företag med betalningssvårigheter en möjlighet till en andra chans (dir. 2015:10, N 2015:1). Uppdraget ska redovisas senast den 15 oktober 2016.

För att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i nya och växande företag måste det skapas goda villkor för företagande. Ett viktigt steg i detta arbete är, enligt regeringens mening, att införa särskilda regler om skuldsanering för företagare i syfte att minska riskerna med företagande och ge fler företagare en möjlighet till en andra chans.

5 Skuldsanering för evighetsgäldenärer

5.1 En ny skuldsaneringslag införs

Regeringens förslag: En ny skuldsaneringslag ska införas.

De delar av det befintliga skuldsaneringsförfarandet som fungerar väl ska behållas i den nya skuldsaneringslagen.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att ändringarna ska ske i 2006 års skuldsaneringslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De ändringar av skuldsaneringsförfarandet som regeringen föreslår i denna lagrådsremiss syftar bl.a. till

att förbättra kunskapen i samhället om möjligheten till skuldsanering, att tidigare hjälpa skuldsatta som riskerar att fastna i en skuldfälla och att utforma skuldsaneringsförfarandet på ett sätt som möjliggör för fler att ansöka om och genomgå skuldsanering. Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss flera och stora förändringar av skuldsaneringsförfarandet. Bland annat föreslås att Kronofogdemyndigheten ska få en utökad skyldighet att informera om skuldsaneringsinstitutet, att ansökningsförfarandet ska bli enklare och effektivare och att utformningen av betalningsplanen ska bli flexiblare och humanare. Till detta kommer att det också föreslås flera nya regler som ska underlätta gäldenärens betalningar. Dessa regler innebär en betydande nyordning jämfört med hur skuldsaneringsbetalningarna fungerar i dag. I stället för att gäldenären varje månad ska betala små belopp till varje borgenär, föreslås att han eller hon månadsvis ska betala in ett större belopp till Kronofogdemyndigheten som sedan i sin tur förmedlar betalningarna till borgenärerna. Regeringen föreslår även att regleringens struktur ska ändras för att den ska bli mer överskådlig och för att det ska bli lättare att följa förfarandets gång.

Genom regeringens förslag skapas ett modernt och effektivt skuldsaneringsförfarande som är bättre anpassat efter en svårt skuldsatt persons förutsättningar och som samtidigt tar hänsyn till borgenärernas intressen. Enligt regeringen motiverar de ändringar som föreslås att 2006 års skuldsaneringslag ersätts av en ny skuldsaneringslag.

Även om regeringens förslag till ny skuldsaneringslag innebär stora förändringar mot vad som gäller i dag, betyder det inte alla delar av skuldsaneringsförfarandet behöver göras om. Flera av bestämmelserna i den nuvarande skuldsaneringslagen fungerar nämligen väl och har därför inte har varit föremål för någon översyn. Det gäller prövningsordningen, dvs. att skuldsaneringsärenden handläggs i första instans av Kronofogdemyndigheten efter ansökan av gäldenären och i allmän domstol efter överklagande. Det gäller vidare t.ex. generella bestämmelser om handläggningen av ett ärende hos Kronofogdemyndigheten och i domstol, om vilka fordringar som omfattas av en skuldsanering och om möjligheten att ompröva ett beslut om skuldsanering. Inte heller finns det anledning att se över mer grundläggande bestämmelser t.ex. om det allmänna skälighetsvillkoret eller om verkningarna av en skuldsanering. Dessa bestämmelser i 2006 års skuldsaneringslag bör därför ha sin motsvarighet i förslaget till den nya skuldsaneringslagen.

I linje med att den nya lagen ska bli mer överskådlig och lättare att tillämpa kan det emellertid i vissa fall finnas anledning att modernisera även sådana delar av skuldsaneringsförfarandet som behålls i den nya lagen. Exempelvis anser regeringen att frågan om överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut uttömmande bör regleras i den nya lagen (jfr prop. 1993/94:123 s. 163 f.). Samtliga beslut av Kronofogdemyndigheten bör kunna överklagas. Med undantag för inledande beslut och ändring av ett sådant beslut (se avsnitt 5.6.2) bör dock beslut under handläggningen av ett ärende endast kunna överklagas i samband med ett överklagande av ett slutligt beslut.

5.2 Ökad information om skuldsanering

Regeringens förslag: Kronofogdemyndigheten ska lämna information om skuldsanering till svårt skuldsatta personer som är eller har varit föremål för utmätning av lön eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken. För detta ändamål ska uppgifter få behandlas av Kronofogdemyndigheten i dess databaser.

Regeringens bedömning: Kronofogdemyndigheten bör ansvara för att sprida information och öka medvetenheten om skuldsanering i samhället.

Kronofogdemyndigheten bör inte kunna lämna ut uppgifter om skuldsatta ur sitt register till kommunerna. I stället bör Kronofogdemyndigheten samverka med och informera kommunerna – och övriga berörda aktörer – om skuldsanering och skuldsituationen i respektive kommun.

Det bör inte utvecklas någon särskild internetportal med information om skuldsanering.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag och bedömning: Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att det ska utvecklas en särskild internetportal med information om skuldsanering och att vissa professionella aktörer ska få särskild information om skuldsanering.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget att Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar till överskuldsatta personer som finns i dess register. *Statskontoret* framhåller vikten av att den stödjande funktionen hos Kronofogdemyndigheten skiljs från de delar av myndigheten som handlägger skuldsaneringsärenden. Även andra remissinstanser, bl.a. *Ackordcentralen*, *Svensk Försäkring*, *Svenska Bankföreningen* och *Svensk Handel*, är av liknande uppfattning och framhåller att förslaget innebär att Kronofogdemyndigheten får dubbla roller, dels som beslutsfattare, dels som rådgivare. *Datainspektionen* delar utredningens uppfattning att den utökade tillgången till uppgifter i Kronofogdemyndighetens databaser kräver nya ändamålsbestämmelser och efterfrågar en närmare analys av integritetsaspekten.

Förslagen som syftar till att generellt öka kunskapen om skuldsanering i samhället tillstyrks eller lämnas i sak utan invändning av de flesta remissinstanser. *Gotlands tingsrätt* instämmer i att behovet av ökad kunskap om skuldsanering är stort och att detta är en grundläggande förutsättning för att fler ska kunna beviljas skuldsanering. Tingsrätten anser att Kronofogdemyndigheten ensam bör ansvara för skuldsaneringsfrågor.

Förslaget om en internetportal om skuldsanering kommenteras av flera remissinstanser, bl.a. *Konsumentverket*, *Finansinspektionen* och *Kronofogdemyndigheten*, och kopplingar görs till liknande projekt om konsumentupplysningstjänster. *Malmö kommun* och *Pensionärernas Riksorganisation* understryker vikten av att likvärdig information finns lättillgänglig på annat sätt eftersom inte alla personer har tillgång till eller kunskap om att hämta information från internet. *Rädda Barnen* anser att informationen även måste vara anpassad till barn som målgrupp.

Statskontoret avstyrker förslaget bl.a. eftersom nyttan av en portal inte är tillräckligt klarlagd.

Remissinstanserna instämmer i eller har ingen invändning mot utredningens bedömning i frågan om samverkan mellan Kronofogdemyndigheten och kommunerna. *Barnombudsmannen* och *Piteå kommun* anser det är positivt att Kronofogdemyndigheten informerar kommunerna om bl.a. den generella skuldsituationen i respektive kommun. Vidare betonar Barnombudsmannen vikten av att barnrättsperspektivet lyfts i en sådan informationsinsats.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ökad kunskap om skuldsanering

För att en överskuldsatt person ska få sina skulder sanerade krävs att han eller hon ansöker om det. Detta förutsätter i sin tur att gäldenären är medveten om möjligheten till skuldsanering och även har viss kunskap om vad institutet innebär. Som beskrivs av utredningen är emellertid kunskapen om skuldsanering begränsad i samhället, både bland de som lever med skuldsättningsproblem och bland borgenärerna och de organisationer och myndigheter som kommer i kontakt med skuldsatta. Personer som skulle kunna bli föremål för skuldsanering är inte medvetna om det eller kan ha fått en begränsad eller felaktig bild av vad skuldsanering skulle kunna innebära för honom eller henne. Detta informationsunderskott kan antas vara en viktig orsak till att många evighetsgäldenärer inte ansöker om skuldsanering.

Att ökad kunskap om möjligheten till skuldsanering leder till att fler skuldsatta ansöker om skuldsanering vittnar Kronofogdemyndighetens arbete med vägledande dialoger om. Dialogen går ut på att Kronofogdemyndigheten tar kontakt med skuldsatta och försöker vägleda dem till att hitta en konstruktiv lösning på sina ekonomiska problem. Under 2014 arbetade myndigheten mer frekvent med dessa dialoger. Samtidigt ökade antalet ansökningar om skuldsanering med nästan tio procent.

Regeringen anser därför, i likhet med utredningen och remissinstanserna, att det är viktigt att genomföra åtgärder som kan bidra till en ökad kunskap om skuldsanering. Sådana åtgärder kan bidra till att evighetsgäldenärer söker och får hjälp att komma ut ur sin skuldsituation i ett tidigare skede. På så sätt kan fler evighetsgäldenärer rehabiliteras och hjälpas tillbaka till ett drägligt och samhällsnyttigt liv igen.

Breda informationsinsatser i samhället

Inledningsvis bör det övervägas om information om möjligheten till skuldsanering bör spridas mer generellt i samhället. Utredningens bedömning är att det bör tas fram ett informationsmaterial som beskriver möjligheten till skuldsanering för svårt skuldsatta personer och som redogör för vart skuldsatta kan vända sig för att få ytterligare information, råd och stöd. Myndigheter och organisationer som i sin verksamhet kommer i kontakt med överskuldsatta ska ges tillgång till sådan information genom trycksaker. Informationen bör även göras tillgänglig på t.ex. internet.

Även regeringen anser att det är angeläget att den allmänna medvetenheten om möjligheten till skuldsanering ökar i samhället och att sådana informationsinsatser därför bör vidtas. Det är viktigt att informationsinsatserna riktas brett och utformas på ett sätt som innebär att skuldsatta och berörda myndigheter och organisationer, t.ex. överförmyndare, behandlingshem och Kriminalvården, får bättre kunskaper om skuldsanering och använder sig av dessa. Breda insatser minskar behovet av att rikta en särskild insats mot professionella aktörer.

Enligt utredningen bör Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket kunna samverka kring en sådan informationsinsats. Som bl.a. *Statskontoret* lyfter fram är det emellertid viktigt med en tydlig ansvarsfördelning mellan de inblandade aktörerna. Av det skälet är det regeringens bedömning att generell information om skuldsanering bör spridas främst av Kronofogdemyndigheten, som är första instans i skuldsaneringskedjan och som bl.a. därför kommer i kontakt med ett stort antal skuldsatta. Myndigheten står även redan i dag för merparten av informationen om skuldsaneringen.

Regeringen bedömer därför att Kronofogdemyndigheten ska ansvara för att ta fram och sprida allmän information och verka för en hög medvetenhet i samhället om skuldsanering. För att denna uppgift ska bli tydlig avser regeringen att ge myndigheten ett sådant uppdrag.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det i nuläget inte finns anledning att gå vidare med utredningens förslag om en särskild internetportal med fördjupad information om skuldsanering. I stället bör sådan information kunna lämnas genom Kronofogdemyndighetens allmänna informationsuppdrag. Genom att informationen samlas hos en aktör och på ett ställe minskar risken för förvirring hos den enskilde som söker hjälp och vägledning. På så sätt undviks också, som *Pensionärernas Riksorganisation* och *Malmö kommun* tar upp, att relevant information uteslutande kan nås via en internetportal som inte alla skuldsatta har tillgång till.

I detta sammanhang bör det lyftas fram att regeringen även avser att ge Konsumentverket i uppdrag att i samverkan med Kronofogdemyndigheten och andra berörda myndigheter verka för ett strukturellt samarbete mellan samhällsaktörer som genom uppsökande verksamhet direkt eller indirekt kan bidra till att motverka problem med skulder (se prop. 2015/16:1, utg.omr. 18). Syftet är att åstadkomma mer skraddarsydda insatser, men också att förtydliga olika aktörers roller när det gäller att hjälpa överskuldsatta.

Kronofogdemyndigheten bör lämna upplysningar om skuldsanering till skuldsatta som finns i dess register

Kronofogdemyndigheten är första instans i skuldsaneringsprocessen och sprider redan i dag viss information om vad skuldsanering innebär och hur det går till att ansöka. Myndigheten lämnar sådan information t.ex. på sin webbsida och vid kontakter med enskilda, organisationer och företrädare för det allmänna. Genom sin roll som verkställande myndighet har myndigheten dessutom kunskap om den ekonomiska situationen för gäldenärer som finns i dess register, t.ex. med anledning av att den skuldsatte är eller har varit föremål för utsökning. Utredningen föreslår

att myndigheten ska använda sig av denna kunskap för att aktivt ta kontakt med skuldsatta som under lång tid varit föremål för verkställighet och informera dem om skuldsaneringsinstitutet.

De flesta remissinstanser är positiva till att Kronofogdemyndigheten använder sig av denna kunskap i sitt arbete för att motverka överskuldssättning. Det framhålls dock, bl.a. av *Gotlands tingsrätt* och av *Kronofogdemyndigheten* själv, att en utökad informationsskyldighet måste utformas på ett sådant sätt att myndighetens opartiskhet inte kan ifrågasättas. Vissa remissinstanser, bl.a. *Ackordcentralen*, *Svenska Bankföreningen* och *Svensk Handel*, anser att en utökad upplysningsskyldighet kan ifrågasättas, främst eftersom myndigheten får dubbla roller som både rådgivare och beslutsfattare.

Regeringen anser att det finns goda skäl att låta Kronofogdemyndigheten informera om skuldsanering utifrån de uppgifter som myndigheten har tillgång till i sina register. Det är tydligt att Kronofogdemyndigheten har värdefull kunskap om skuldsatta och att myndigheten med hjälp av denna kan komma i kontakt med en stor grupp överskuldssatta som är i behov av information och vägledning för att komma ut ur sin skuldproblematik.

Som utredningen och flera remissinstanser lyfter fram bör upplysningsskyldigheten utformas på ett sådant sätt att det inte finns risk för att myndighetens opartiskhet kan ifrågasättas. Den uppsökande verksamheten bör därför handla om att informera om skuldsanering. Det kan t.ex. handla om vad skuldsanering innebär, i vilka fall en skuldsanering får beviljas och hur en ansökan kan göras. Den skuldsatte bör även få information om att han eller hon kan vända sig till kommunens budget- och skolrådgivare för att få hjälp. Kronofogdemyndigheten är beslutsmyndighet och får därför naturligtvis inte i förväg ta ställning till om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda. Det finns därför inte någon risk för att myndigheten får dubbla roller som beslutsfattare och rådgivare. I detta sammanhang måste det understrykas att skuldsanering är ett ur gäldenärens perspektiv frivilligt alternativ. Med hänsyn till de ingripande effekter som det innebär för den enskilde måste gäldenären själv ta initiativ till att ansöka om och genomgå en skuldsanering. *Statskontoret* anser att det kan vara lämpligt att Kronofogdemyndigheten organiserar sig så att den verksamhet som anförtros uppgiften är skild från de delar av myndigheten som arbetar med verkställighet eller skuldsanering. Regeringen anser att det självklart är viktigt att Kronofogdemyndigheten agerar på ett sådant sätt att dess neutralitet inte kan ifrågasättas. Hur detta lämpligen ska åstadkommas är i första hand en fråga för myndigheten själv.

Vilka skuldsatta bör kontaktas?

När det gäller frågan om vilka gäldenärer som ska kontaktas bör en utgångspunkt vara att Kronofogdemyndigheten ska kontakta personer som är svårt skuldsatta och som myndigheten känner till genom sin ärendehantering. Det kan, som utredningen tar upp, vara skuldsatta personer som har varit föremål för verkställighet under en längre tid. Som beskrivs i avsnitt 4.1 finns det en risk att en person som lever med överskuldssättning blir passiviserad och att det därför blir allt svårare för

honom eller henne att komma ut ur skuldfällan. En gäldenär som under längre tid varit föremål för verkställighet befinner sig därför många gånger i en utsatt position och kan ha ett stort behov av hjälp och information. Regeringen anser emellertid att den uppsökande verksamheten inte bör begränsas till personer som har varit föremål för verkställighet under en längre tid. I stället bör det vara avgörande att det finns omständigheter kring den skuldsattes situation som talar för att han eller hon möjligen skulle kunna uppfylla villkoren för att beviljas skuldsanering och därför är en presumtiv skuldsaneringsgäldenär. Även en person som förekommit i myndighetens register under en kortare tid bör alltså kontaktas, om det finns andra omständigheter som tyder på att han eller hon inte på egen hand kan ta sig ut ur sin skuldproblematik.

Datainspektionen efterfrågar en närmare analys av integritetsaspekten. Inspektionen pekar på att många personer finner det skamfyllt att vara skuldsatt och att det kan uppfattas som integritetskränkande att sökas upp och kontaktas av Kronofogdemyndigheten.

Många av de svårt skuldsatta personer som finns i Kronofogdemyndighetens register har redan upparbetade och regelbundna kontakter med Kronofogdemyndigheten. Det måste framhållas att det handlar om gäldenärer som är aktuella hos Kronofogdemyndigheten på grund av sin skuldproblematik. Enligt regeringens mening kan därför integritetskäl knappast utgöra hinder för att kontakta gäldenären med information som syftar till att hjälpa denne att komma ut ur sin överskuldsättning.

Den uppsökande verksamheten bör i första hand ske genom att personlig kontakt söks med den skuldsatte. Som utredningen beskriver kan en sådan kontakt i högre utsträckning vara verksam för att motivera gäldenären än t.ex. skriftlig information. Vid en personlig kontakt ges bättre möjlighet för Kronofogdemyndigheten att anpassa informationen i det enskilda fallet och för gäldenären att ställa frågor om skuldsaneringsinstitutet.

Tillgång till uppgifter i Kronofogdemyndighetens register

För att Kronofogdemyndigheten ska kunna fullgöra sin upplysningskyldighet krävs att den enhet och de personer som ska utföra uppgiften har tillgång till relevanta register. Regeringen delar *Datainspektionens* bedömning att det är lämpligt att i lag säkerställa att dessa har sådan tillgång. Det bör därför i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet anges att uppgifter i utskönings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen och konkurstillsynsdatabasen får behandlas för information om och handläggning av ärenden om skuldsanering. Detta innebär dock inte att det är lämpligt att all personal hos Kronofogdemyndigheten, eller ens all personal på den enhet som ska fullgöra uppgiften, får obegränsad tillgång till samtliga uppgifter. Myndigheten bör i stället begränsa tillgången till personuppgifter till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter (jfr 2 kap. 26 § lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet). Det är Kronofogdemyndighetens ansvar att säkerställa att åtkomsten till personuppgifter begränsas på ett ändamålsenligt sätt.

Samverkan mellan Kronofogdemyndigheten och kommunerna

Utredningen har övervägt om det är lämpligt att Kronofogdemyndigheten lämnar ut uppgifter om skuldsatta ur sina register till kommunerna för att kommunernas budget- och skuldrådgivare ska kunna kontakta och informera dem om skuldsanering. Främst med hänsyn till integritetsaspekter har utredningen dock bedömt att ett sådant uppgiftsöverlämnande inte är lämpligt. Regeringen delar denna bedömning.

I stället anser regeringen att ett informationsutbyte mellan Kronofogdemyndigheten och kommunerna bör ske på annat sätt. En lämplig form för detta är t.ex. informationsträffar vid vilka kunskap och erfarenheter kan utbytas. I detta samverkansarbete är det naturligt att involvera även Konsumentverket, som har i uppgift att ge stöd för kommunernas budget- och rådgivningsarbete, och andra berörda aktörer. Utredningen lyfter i detta sammanhang fram Kronofogdemyndighetens s.k. kommunturné som ett bra exempel. Denna informationsinsats, som Kronofogdemyndigheten – tillsammans med Konsumentverket och Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst – har bedrivit inom sin förebyggande verksamhet, har syftat till att öka kommunernas kunskaper om överskuldsättningens konsekvenser och till att motivera kommunerna att arbeta förebyggande. Kommunalpolitiker och tjänstemän har informerats om antalet skuldsatta invånare som finns i Kronofogdemyndighetens register, hur stora skulderna varit och åldern på de skuldsatta. Det har även redovisats hur många invånare som beviljats skuldsanering. Utvärderingar av informationsinsatsen har visat på ökad förståelse och kunskap i kommunerna om överskuldsätningsfrågor. Flera av de informerade kommunerna har också förstärkt sina resurser till budget- och skuldrådgivningen.

5.3 Ett enkelt och effektivt ansökningsförfarande

5.3.1 Ansvaret för utredningen

Regeringens förslag: Det ska bli enklare för en gäldenär att ansöka om skuldsanering. Gäldenären ska i ansökan endast behöva ange namn på och kontaktuppgifter till de borgenärer som han eller hon känner till, en uppskattning av skulderna och bakgrunden till dessa.

Borgenärerna ska få ett större ansvar för redovisningen av gäldenärens skulder. Om skuldsanering inleds, ska borgenären uppmanas att anmäla och specificera sin fordran. Borgenären ska också lämna andra uppgifter av betydelse för ansökan om skuldsanering. En borgenär som representerar det allmänna ska kunna lämna sådana uppgifter trots sekretess.

Kronofogdemyndigheten ska i samband med inledandebeslutet skicka underrättelser till de kända borgenärerna i ärendet.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår en än mer begränsad skyldighet för gäldenären att redogöra för sina skulder. Gäldenären ska endast lämna uppgifter om skulder till privatpersoner och till näringsidkare som varken bedriver inkassoverksamhet eller företräds

av någon som bedriver sådan verksamhet. Övriga borgenärer ska själva bevaka och redogöra för sina fordringar. Utredningen föreslår också att Kronofogdemyndigheten ska ges större möjlighet att införa kungörelser i ortstidningar. Utredningen lämnar inte något förslag om att Kronofogdemyndigheten i samband med inledandebeslutet ska skicka underättelser till de kända borgenärerna i ärendet.

Remissinstanserna: Förslaget om gäldenärens begränsade ansvar för redovisningen av skulderna tillstyrks eller lämnas i huvudsak utan invändning av de flesta remissinstanser. *Riksförbundet Insolvens* påpekar att ursprungsborgenären ofta snabbt försvinner ur bilden på grund av att fordringar överläts och att det därför många gånger är svårt för gäldenären att ange vilka skulder han eller hon har och till vem. *Föreningen Sveriges Överförmyndare* anser att förslaget kommer öka antalet ansökningar som kan beviljas och minska behovet av att utse god man eller förvaltare för många gäldenärer. *Gotlands tingsrätt*, som får stöd av *Helsingborgs tingsrätt*, *Domstolsverket* och *Datainspektionen*, anser dock att en gäldenär i allmänhet inte kan göra den avgränsning mellan olika borgenärer som förslaget kräver. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Svenska Bankföreningen* förordar att ansökan i stället ska innehålla en förteckning över samtliga kända borgenärer, men att inte alla detaljuppgifter måste anges. Vissa remissinstanser, bl.a. *Helsingborgs tingsrätt*, *Östersunds tingsrätt* och *Borgholms kommun*, anser att det är en viktig del i den ekonomiska rehabiliteringen för gäldenären att utreda sina ekonomiska förhållanden i samband med ansökan och att förslaget riskerar att leda till att den rehabiliteringen misslyckas. *Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* bedömer att det är viktigt att gäldenären har sin hushållsekonomi i balans och är förberedd inför en skuldsanering för att han eller hon ska ha de bästa förutsättningarna för att klara av skuldsaneringen och därefter förbli skuldfri.

Även förslaget om borgenärernas utökade ansvar att anmäla sina fordringar tillstyrks eller lämnas i huvudsak utan invändning av de flesta remissinstanser. Till exempel anser *Gotlands tingsrätt* att förslaget är välgrundat och att det knappast bör bli betungande för borgenärerna. *Finansinspektionen* fäster särskild vikt vid förslaget och menar att det skulle leda till ett enklare ansökningsförfarande och till att belastningen på budget- och skuldrådgivare och andra stödfunktioner skulle mildras. *Finansbolagens förening* avstyrker förslaget att borgenärerna ska överta den största delen av ansvaret för redovisningen av gäldenärernas skulder. *Näringslivets Regelnämnd* är inne på samma linje och anser att en sådan kraftig ansvarsförskjutning kommer att drabba de företag som inte har som huvudsaklig sysselsättning att bedriva inkassoverksamhet och att effekterna för dessa företag, främst småföretag, måste utredas vidare. *Ackordscentralen* är tveksam till den föreslagna förändringen och varken *Svensk Handel* eller *Sveriges advokatsamfund* anser att det finns tillräckliga skäl att ge avkall på att gäldenären ska ha det primära ansvaret att reda ut sin skuldbörda och upprätta en förteckning över sina skulder. *Svensk Inkasso* anser att den omkastade aktivitetsbördan för anmälan av fordringar är till för att avlasta gäldenärens utredningsarbete och inte att försämra borgenärernas rätt och att det får bedömas som en mycket långtgående rättsföljd om borgenären förlorar sin fordringsrätt

vid missad anmälan. Svensk Inkasso förespråkar därför en mildare rättsföljd för borgenärer som begått ett misstag. *Svensk Försäkring och Trafikförsäkringsföreningen* menar att de uppgifter som ska redovisas av gäldenären inte är tillräckliga.

Förslaget om utökade möjligheter till kungörelse i ortstidningar ifrågasätts av en del remissinstanser, bl.a. *Konsumentverket*, *Halmstads kommun* och *Pensionärernas Riksorganisation*, eftersom offentlig exponering av något som ofta betraktas som skamfyllt kan leda till att skuldsatta låter bli att ansöka om skuldsanering.

Skälen för regeringens förslag

Det ska bli enklare att ansöka om skuldsanering

En ansökan om skuldsanering ska i dag innehålla detaljerad information om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden (se 11 § i 2006 års skuldsaneringslag). Framför allt skuldredovisningen utgör en omfattande del av ansökan. För varje skuldpost efterfrågas information om fordringsägaren och om eventuellt ombud. Skulden ska anges med referensnummer tillsammans med uppgift om kapitalskuld, ränteskuld och räntesats. Information ska även lämnas om det är då skulden uppkom och vad pengarna har använts till. Uppgifterna i ansökan ska lämnas skriftligen och undertecknas under straffansvar, på heder och samvete.

Utöver de uppgifter som ska redovisas i ansökan har gäldenären en generell skyldighet att på ett aktivt sätt delta i utredningsarbetet och riskerar att ansökan annars avslås. Skuldsaneringsförfarandet utgår således från att en väsentlig del av utredningsansvaret ligger på gäldenären själv. När den ursprungliga skuldsaneringslagen infördes betonades att det bör ställas höga krav på innehållet i utredningen och att det allmänna kravet på gäldenärens medverkan i skuldsaneringsprocessen gör att gäldenären också bör vara ansvarig för utredningen (prop. 1993/94:123 s. 147).

Som beskrivs i avsnitt 4.1 finns det en stor grupp evighetsgäldenärer som skulle kunna få sina skulder sanerade, om de bara ansökte om det. Ju längre tid det tar för dessa evighetsgäldenärer att få hjälp, desto större är risken att de passiveras och att den ansträngda ekonomiska situationen påverkar deras fysiska och psykiska hälsa negativt. Med tiden växer ofta även skulderna och det blir allt svårare för den skuldsatte att veta vilka borgenärer han eller hon har skulder till och med vilka belopp. För regeringen är det, som uttalas ovan, tydligt att åtgärder måste vidtas för att hjälpa evighetsgäldenärer att tidigare ansöka om och ta sig ut ur skuldfällan.

Vid utredningens samråd har det framkommit att den omfattande skyldigheten att lämna information i ansökan kan vara betungande för den enskilde och att det i synnerhet är skulderna som uppfattas som svåra att redogöra för. Utredningens uppfattning, som regeringen delar, är att om gäldenärens ansvar för utredningen i ett skuldsaneringsärende kan begränsas avseende redovisningen av skulderna i ansökan, skulle det ha en positiv inverkan på gäldenärens förutsättningar att ansöka om skuldsanering. Även en stor del av remissinstanserna är positiva till en sådan förändring.

Om en sådan begränsning av gäldenärens ansvar ska genomföras måste det dock, som påpekas av flera remissinstanser, säkerställas att begränsningen inte får en negativ inverkan på skuldsanerings rehabiliterande funktion. Det har ett pedagogiskt värde för gäldenären att själv reda ut sin skuldbörda och upprätta en förteckning över sina skulder. Samtidigt får många gäldenärer betydande hjälp med detta av budget- och skuldrådgivare och med hjälp av dessa skickas också förfrågningar till borgenärer om skulders existens och storlek. Enligt regeringens mening bör det vara möjligt att lätta på gäldenärens redovisningsansvar i ansökan, utan att förlora den rehabiliterande funktionen. Regeringen anser därför att gäldenärens ansvar i detta avseende bör begränsas. Gäldenärens allmänna ansvar – eller skyldighet – att aktivt medverka i utredningsarbetet bör däremot inte ändras.

Ett utökat ansvar för borgenärerna

En begränsning av gäldenärens ansvar för uppgifterna i ansökan kräver antingen att ett beslut om skuldsanering fattas på ett mer begränsat underlag än tidigare eller att delar av ansvaret läggs på någon annan.

När gäldenärens ansökan har kommit in till Kronofogdemyndigheten ska myndigheten i den utsträckning det behövs inhämta upplysningar om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden från andra myndigheter. När ett beslut om att inleda skuldsanering har meddelats ska Kronofogdemyndigheten genom en kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar uppmana var och en som har en fordran mot gäldenären att skriftligen anmäla den till myndigheten senast en månad från dagen för kungörelsens införande. Följden av att en fordran inte anmäls, inte heller på annat sätt är känd i ärendet, och inte heller är en sådan fordran som ska vara undantagen skuldsaneringen, är att gäldenären befrias från ansvar för betalning av fordran, s.k. preklusion (23 § i 2006 års skuldsaneringslag).

Enligt regeringens mening är det angeläget att skuldsaneringsförfarandet även fortsättningsvis har allmänhetens förtroende. Det är därför viktigt att förfarandet, inklusive ansökningskedet, inte utformas på ett sätt som gör att institutet som sådant kan ifrågasättas. Uppgifterna i ärendet om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden måste därför vara av sådan kvalitet och omfattning att det står klart för var och en att skuldsanering beviljas enbart dem som uppfyller de högt ställda krav som anges i lagen. Om utredningen i ett ärende innehåller mer begränsad information om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden finns en större risk för felbedömningar och att skuldsanering beviljas även gäldenärer som egentligen inte skulle ha rätt till det. Mot denna bakgrund anser regeringen att de krav på utredning som 2006 års skuldsaneringslag anger inte bör sänkas.

Utredningen har övervägt om och i sådant fall hur en del av gäldenärens utredningsansvar i ansökningsprocessen kan överlämnas till Kronofogdemyndigheten, borgenärerna eller de kommunala budget- och skuldrådgivarna. I likhet med utredningen finner regeringen det inte lämpligt att utöka Kronofogdemyndighetens ansvar för att i ansökningskedet reda ut gäldenärens ekonomiska förhållanden. Det främsta skälet till detta är att myndigheten i egenskap av beslutsfattare bör hålla sig

objektiv och att myndigheten därför inte bör ta fram och ansvara för sådana uppgifter som myndigheten sedan ska granska i nästa skede av förfarandet. Dessutom saknar myndigheten ofta en heltäckande bild av gäldenärens skuldbörda. Även om Kronofogdemyndighetens ansvar för att ta fram uppgifterna i inledningsskedet inte bör utökas har myndigheten dock en viktig kontrollfunktion (se mera nedan i avsnitt 5.3.2).

Vidare delar regeringen utredningens bedömning att budget- och skuldrådgivarna inte bör få ett utökat ansvar i ansökningsprocessen. Budget- och skuldrådgivarna har redan i dag en viktig roll i skuldsaneringsförfarandet genom att hjälpa gäldenären med ansökan och förbereda honom eller henne för skuldsaneringen, men som utredningen redogör för finns det inte några tydliga effektivitetsvinster i själva skuldsaneringsförfarandet med att utöka deras ansvar för utredningen om gäldenären. En sådan ordning skulle nämligen leda till att rådgivaren i än högre grad skulle få ägna sin tid åt att undersöka om det finns borgenärer med fordringar på gäldenären. I stället bör inriktningen vara att budget- och skuldrådgivningen ska fokusera på att aktivt hjälpa den skuldsatte att få ordning på sin ekonomi. Budget- och skuldrådgivarnas roll i skuldsaneringsförfarandet behandlas vidare i avsnitt 5.8.

När det gäller borgenärerna har de ofta större kontroll på sina fordringar än vad gäldenären har på sina skulder. Om borgenärerna skulle ta över ett visst ansvar för redovisningen, bör det därför kunna leda till mer korrekta uppgifter och till en snabbare handläggning av ansökan. Vid de samråd som utredningen har haft har många borgenärer framhållit att de ofta måste besvara förfrågningar om sina fordringar från gäldenärshåll två gånger, både inför en ansökan och efter det att ett inledande beslut har kungjorts. Att ge ett större, men mer enhetligt, ansvar till borgenärerna bör i längden inte innebära en ökad belastning för dem, utan skulle i stället kunna bli arbets- och resursbesparande. Regeringen anser därför att det finns goda skäl att föreslå ett utökat ansvar för borgenärerna.

Hur ska ansvaret mellan gäldenären och borgenärerna fördelas?

Nästa fråga att ta ställning till är hur ansvarfördelningen mellan gäldenären och borgenärerna bör se ut. Den lösning som förordas av utredningen grundar sig på att de allra flesta av gäldenärens borgenärer kan förväntas bevaka kungörelser i skuldsaneringsärenden. Det gäller främst myndigheter, men även näringsidkare som bedriver inkassoverksamhet eller som företräds av någon som gör det. Utredningen menar därför att sådana borgenärer bör kunna ta ett större ansvar för att redovisa sina fordringar mot gäldenären efter inledande beslutet, med motsvarande ansvarslättning för gäldenären i ansökningsförfarandet. Förslaget från utredningen är därför att gäldenären i ansökan endast ska behöva redovisa skulder till privatpersoner och till sådana näringsidkare som inte företräds av ett inkassobolag eller inte själv bedriver inkassoverksamhet. I övrigt föreslås gäldenärens uppgiftsskyldighet beträffande skulderna begränsas till att gäldenären ska ange ett uppskattat totalbelopp och en redogörelse för hur skulderna har uppkommit.

Även regeringen är av uppfattningen att Kronofogdemyndighetens kungörelse av inledande beslutet och uppmaning till borgenärer att anmäla sina fordringar är det enklaste och effektivaste sättet att utöka

borgenärernas ansvar. När det gäller hur gäldenärens ansvar ska begränsas anser dock regeringen, i likhet med bl.a. *Gotlands tingsrätt*, *Helsingborgs tingsrätt*, *Datainspektionen* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet*, att det framstår som svårt för en gäldenär att ha kännedom om vilka näringsidkare som bedriver inkassoverksamhet eller företräds av ett inkassobolag. Enligt inkassolagen (1974:182) innebär inkassoverksamhet indrivning av fordringar genom inkassoåtgärder. Med inkassoåtgärd menas en påtryckning på gäldenären, t.ex. ett inkassokrav eller en ansökan om betalningsföreläggande. Om någon endast utför ett visst led i indrivningsförfarandet, t.ex. skickar ut inkassokrav eller lämnar in ansökningar till Kronofogdemyndigheten eller domstol, är det också inkassoverksamhet. Precis som Datainspektionen påpekar är det alltså många företag, både stora och små, som bedriver någon form av inkassoverksamhet. När det gäller svårigheten att avgränsa borgenärernas ansvar anger utredningen att avsikten med bestämmelsen främst ska vara att erbjuda gäldenären en handlingsregel för att räkna upp skulder till sådana borgenärer som inte säkert kan förväntas bevaka kungörelser i skuldsaneringsärenden, i många fall mindre företag. Regeringen anser dock att bestämmelsen om vad gäldenären ska ange i ansökan måste vara klart och tydligt utformad. Att det inte får finnas utrymme för gränsdragningsproblem är en förutsättning för att ansökningsförfarandet ska innebära en förenkling för gäldenären och för att det inte ska uppstå en risk för att borgenärer missar att anmäla sina fordringar.

Regeringen delar också den bedömning som görs av flera remissinstanser att utredningens förslag i alltför hög utsträckning riskerar att påverka den ekonomiska rehabiliteringen för gäldenären. Även om detaljerad information kan anstå till dess att ärendet ska avgöras slutligt, bör gäldenären redogöra för grundläggande information om sin skuldsituation redan i ansökan. Det är viktigt också för att kunna bedöma om gäldenären är tillräckligt motiverad för en skuldsanering och för att kunna överväga alternativa lösningar till en skuldsanering. I detta sammanhang måste dessutom vikten av att gäldenärerna har tilltro till skuldsaneringsinstitutet framhållas. Denna tilltro skulle, som *Östersunds tingsrätt* påpekar, kunna minska om kraven på ansökan sänks för mycket och fler inledandebeslut leder till avslag. Om Kronofogdemyndigheten inte får en tillräcklig redogörelse för skulderna och bakgrunden till gäldenärens överskuldsetting, finns nämligen en risk för att det inte går att bedöma t.ex. om det är skäligt att bevilja skuldsanering. Av dessa skäl bör utredningens förslag inte genomföras fullt ut.

En lämplig ordning är, enligt regeringens mening, i stället att gäldenären i ansökan bör ange samtliga borgenärer som han eller hon känner till. Vidare bör gäldenären inte behöva redogöra för skulderna i detalj, utan det bör vara tillräckligt att han eller hon anger en uppskattad skuld till varje känd borgenär. Liknande förslag lämnas av bl.a. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Svenska Bankföreningen*. Genom en sådan lösning behöver inte någon gränsdragnings göras mellan olika borgenärer och därmed blir bestämmelsen och de inblandade aktörernas ansvar tydligare. Det förslag som regeringen lägger fram innebär att gäldenären befrias från ansvaret för att ingående och i detalj redovisa för sina skulder. Vidare innebär förslaget ett förtydligande av att gäldenären inte är skyldig att göra omfattande eftersökningar av vilka

borgenärer som han eller hon kan ha en skuld till. Gälldenären ska i ärendet ange de borgenärer som han eller hon känner till. Som *Riksförbundet Insolvens* är inne på måste det beaktas att många skulder överläts till andra borgenärer än den ursprunglige. Regeringen är därför av uppfattningen att det förslag som nu läggs fram bör innebära ett väsentligt mindre utredningsarbete för gälldenären än enligt dagens regelverk. Med regeringens förslag uppnås en rimlig balans mellan parternas ansvar och iakttas borgenärernas intresse av att utredningsansvaret i första hand ligger på gälldenären. Förslaget bör också leda till att ansökningsförfarandet även fortsättningsvis utgör ett led i gälldenärens ekonomiska rehabilitering och till att förtroendet för skuldsaneringsinstitutet upprätthålls. Det tar även hänsyn till att det i många fall kan vara svårt för en gälldenär att vid borgenärsbyten följa vilket företag som äger fordran. Om gälldenären av någon anledning inte anger en borgenär eller anger fel borgenär i ansökan kommer det, precis som i dag, att finnas möjlighet för borgenären att anmäla sin fordran i samband med kungörelseförfarandet. Efter kungörelsen av inledande beslutet bör borgenärerna, i samband med att fordringarna anmäls, ansvara för redovisningen av skulderna och då lämna närmare uppgifter om dessa.

Regeringen föreslår, i likhet med utredningen, att borgenärens utökade ansvar ska innebära att denne i samband med att fordran anmäls anger detaljerade uppgifter om fordran. Det innebär att uppgifter bör lämnas om fordrans storlek, när fordran uppkommit, upplupen ränta och räntesats, uppgift om någon är solidariskt betalningsskyldig eller om säkerhet har ställts för fordran, borgenärens namn och kontaktuppgifter samt till vilket konto som betalning ska ske. Borgenärerna bör också uppmanas att lämna uppgifter av betydelse för prövningen av ärendet. Det kan främst avse uppgifter som kan ha betydelse vid den allmänna skälighetsbedömningen, t.ex. att gälldenärens skulder uppkommit i samband med brott eller annan misskötsamhet. För att möjliggöra att myndigheter ska kunna lämna uppgifter redan i detta skede bör bestämmelsen om myndigheters uppgiftsskyldighet som för närvarande finns i 36 § i 2006 års skuldsaneringslag kompletteras.

Som beskrivs ovan innebär regeringens förslag att det inte görs någon åtskillnad mellan vilka borgenärer som ska anges i ansökan eller vilka krav som ska ställas på olika borgenärer att anmäla och redogöra för sina fordringar. Av detta följer bl.a. att även privatpersoner och andra borgenärer som inte kan förväntas regelbundet bevaka kungörelser kommer att behöva anmäla och redogöra för sina fordringar i detalj. Om inte borgenären uppmärksammar kungörelsen, skulle det kunna leda till t.ex. att Kronofogdemyndigheten drabbas av merarbete eftersom kompletterande underlag måste inhämtas. Det kan också leda till att borgenären förlorar rätten att helt eller delvis kräva ut sin fordran. En rimlig ordning bör därför vara att Kronofogdemyndigheten i samband med kungörandet av inledande beslutet samtidigt skickar ut underrättelser till de borgenärer som är kända i ärendet. En sådan åtgärd skulle i praktiken ha varit nödvändig även utan en särskild bestämmelse om det, eftersom Kronofogdemyndigheten på grund av sin utredningsskyldighet skulle ha behövt kontakta borgenärerna och be dem komma in med kompletterande uppgifter. Genom en särskild underrättelse om att det har meddelats ett inledande beslut säkerställs dock att borgenärerna uppmärk-

sammas på den inledda skuldsaneringen och att Kronofogdemyndigheten får in nödvändiga uppgifter om fordringarna. Vidare ökar förutsättningarna för att Kronofogdemyndigheten i ett tidigt skede kan få tillgång till synpunkter av betydelse för ansökan om skuldsanering och få ett komplett underlag för att upprätta en betalningsplan och att slutligt pröva ärendet. Det bedöms då inte heller som nödvändigt att genomföra utredningens förslag om utökade kungörelser i ortstidningar, som av flera remissinstanser ses som problematiskt och en påfrestning för gäldenären.

Regeringens förslag innebär att berörda borgenärer ges goda möjligheter att tillvarata sina rättigheter och att Kronofogdemyndigheten görs uppmärksam på vilka fordringar som ska omfattas av skuldsaneringen. Det finns därför inte anledning att överväga en mildare rättsföljd av att en borgenär missar att anmäla sin fordran, något som efterfrågas av *Svensk Inkasso*.

Gäldenären bör även fortsättningsvis lämna uppgifterna i ansökan på heder och samvete. Med anledning av att gäldenärens uppgiftsskyldighet i ansökan förändras blir det nödvändigt att modernisera ansökningsblanketten, en uppgift som bör ligga på Kronofogdemyndigheten (se 2 § skuldsaneringsförordningen [1994:347]).

5.3.2 Kronofogdemyndighetens utredningsansvar

Regeringens förslag: Kronofogdemyndighetens ska ha ett större ansvar för att före inledandebeslutet kontrollera gäldenärens uppgifter i ärendet. Myndigheten ska kontrollera lämnade uppgifter mot uppgifter i de egna registren. För detta ändamål ska uppgifter i ökad utsträckning få behandlas i myndighetens databaser.

För att avgöra om skuldsanering ska inledas ska Kronofogdemyndigheten få hålla ett sammanträde. Det ska inte längre krävas särskilda skäl för att det ska vara möjligt.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock att Kronofogdemyndighetens utredningsansvar i lagtexten ska anges som ett skärpt ansvar för att utreda om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda och att det utökade utredningsansvaret ska gälla först efter inledandebeslutet. Utredningen föreslår inte någon ändring av bestämmelserna om sammanträde inför inledandebeslutet.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak utredningens förslag eller lämnar dem utan invändning. *Gotlands tingsrätt* anser dock att den föreslagna lagtexten inte tillräckligt tydligt uttrycker det skärpta ansvaret. *Datainspektionen* delar utredningens uppfattning att det krävs lagändring för ökad tillgång till databaser och anser att integritetsaspekter måste vägas in i bedömningen.

Skälen för regeringens förslag: Förslaget i avsnitt 5.3.1 innebär att gäldenärens ansvar för skuldredovisningen i ansökan minskas. Gäldenären kommer dock fortfarande att vara skyldig att ange samma uppgifter om sina ekonomiska och personliga förhållanden. Det innebär bl.a. att gäldenären beträffande sina ekonomiska förhållanden ska redogöra för sina tillgångar, inkomster och utgifter.

När gäldenären har gett in sin ansökan, ska Kronofogdemyndigheten inför ett inledande beslut ge gäldenären möjlighet att komplettera eventuella brister och i den utsträckning det behövs inhämta upplysningar från andra myndigheter (14 § i 2006 års skuldsaneringslag). Kronofogdemyndigheten har således en skyldighet att verka för att direkta oklarheter i ansökan undanröjs, men behöver inte aktivt sörja för att utredningen kompletteras med nya uppgifter.

Efter en inledd skuldsanering får Kronofogdemyndigheten ett mer vidsträckt utredningsansvar. Myndigheten ska då se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver (16 § i 2006 års skuldsaneringslag). Utredningsskyldigheten är således relaterad till behovet i varje enskilt ärende och myndigheten får bedöma hur långt utredningsansvaret i olika avseenden sträcker sig. Bestämmelsen är ett led i den utredning som görs hos Kronofogdemyndigheten och som ingår i myndighetens prövning av om gäldenären ska beviljas skuldsanering. Utöver bestämmelsen gäller vid Kronofogdemyndighetens handläggning även de generella bestämmelserna om en myndighets serviceskyldighet och handläggning i förvaltningslagen (1986:223).

Enligt utredningen förekommer det att borgenärer ifrågasätter tillförlitligheten av uppgifter i vissa skuldsaneringsutredningar och anser att gäldenärens uppgifter ska styrkas med underlag och kontrolleras mot befintlig information i Kronofogdemyndighetens register. Utredningen menar att det med hänsyn till förtroendet för skuldsaneringsinstitutet är viktigt att fästa avseende vid sådana synpunkter och att det därför finns behov av att i viss utsträckning skärpa Kronofogdemyndighetens ansvar för att kontrollera att uppgifter i ansökan om skuldsanering är korrekta. Utredningen föreslår att Kronofogdemyndighetens utredningsansvar ska skärpas så att det tydligare framgår att myndigheten ska utreda om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda. Denna skärpning anges bl.a. innebära att myndigheten i fler fall än i dag ska kontrollera uppgifterna i ansökan mot sina register och begära in underlag från gäldenären som styrker uppgifter om t.ex. inkomst och boendekostnader. Syftet med en sådan ändring är att tillförsäkra ett utredningsunderlag som har parternas förtroende och som inte bidrar till ett ifrågasättande av skuldsaneringsinstitutet.

Även regeringen vill betona vikten av att Kronofogdemyndigheten har tillgång till ett korrekt underlag för sin bedömning. Genom tillförlitliga uppgifter i skuldsaneringsärendet underlättas myndighetens bedömning av om gäldenären uppfyller förutsättningarna för skuldsanering och förtroendet för skuldsaneringsinstitutet kan på så sätt upprätthållas. Regeringen anser att det därför finns ett behov av att tydliggöra Kronofogdemyndighetens kontroll- och utredningsansvar. Som *Gotlands tingsrätt* påpekar finns det dock en risk för att utredningens förslag inte blir tillräckligt tydligt och att det därmed inte uppnår sitt syfte. Redan i dag måste det anses ligga i Kronofogdemyndighetens uppdrag att inför ett slutligt beslut utreda om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda. Utredningsskyldigheten överensstämmer dessutom med hur det ser ut i annan lagstiftning (se t.ex. 12 § lagen [1996:242] om domstolsärenden).

Ytterligare en aspekt är att utredningens förslag innebär att Kronofogdemyndigheten endast får ett utökat utredningsansvar efter det att ett inledande beslut meddelas. En lämpligare ordning är, enligt regeringens

mening, att detta ansvar aktualiseras tidigt i processen och redan inför ett inledande beslut. En liknande ordning får dessutom anses vara tänkt redan enligt dagens regelverk. Vid införandet av möjligheten till skuldsanering anfördes nämligen att Kronofogdemyndigheten är skyldig att se till att den har tillgång till den utredning om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är nödvändig, innan myndigheten tar ställning till om skuldsanering ska inledas. I detta ligger att ansökan ska vara komplett och korrekt, men också att relevant information om gäldenären som Kronofogdemyndigheten har tillgång till ska tillföras ärendet (se prop. 1993/94:123 s. 215). Om det skulle visa sig att ansökan inte är komplett, ska gäldenären föreläggas att avhjälpa bristen och komma in med underlag (13 § i förslaget till ny skuldsaneringslag).

Regeringen bedömer att det därutöver inte finns anledning att i lag förtydliga Kronofogdemyndighetens ansvar för att inhämta kompletterande underlag. Kronofogdemyndigheten har redan i dag en möjlighet att komplettera underlaget, om myndigheten – före eller efter det att skuldsanering har inletts – bedömer att uppgifterna i ansökan inte är korrekta eller om det på annat sätt finns oklarheter i ärendet (jfr 14 och 16 §§ i 2006 års skuldsaneringslag; 15 och 20 §§ i förslaget till ny skuldsaneringslag).

Enligt regeringens mening bör utredningens förslag i stället genomföras genom att det görs ett tillägg i bestämmelsen om Kronofogdemyndighetens inledande utredningsansvar (se 15 § i förslaget till ny skuldsaneringslag) om att myndigheten ska kontrollera i sina egna register att uppgifterna i ansökan är korrekta. Vid en sådan kontroll bör den del av myndigheten som handlägger skuldsaneringsärenden ha möjlighet att, i den utsträckning det behövs, kontrollera uppgifter mot utsköknings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen, skuldsaneringsdatabasen och konkurstillsynsdatabasen. I likhet med vad som föreslås i avsnitt 5.3.1 är det lämpligt att denna möjlighet regleras i lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet. Hur skuldsaneringensheten ska utföra sin kontroll av ansökan mot uppgifter som finns i dessa register får bedömas av Kronofogdemyndigheten (jfr 2 kap. 26 § lagen [2001:184] om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet).

I detta sammanhang finns det även anledning att överväga i vilken utsträckning som Kronofogdemyndigheten bör ha möjlighet att hålla ett sammanträde för att avgöra om skuldsanering ska inledas. Enligt den nuvarande regeln krävs att det finns särskilda skäl för att ett sådant sammanträde ska få hållas (14 § första stycket andra meningen i 2006 års skuldsaneringslag). I förarbetena anges att det får förutsättas att det endast är i verkliga undantagsfall som det ska vara nödvändigt att hålla ett sammanträde på detta stadium (se prop. 1993/94:123 s. 215 f.). Genom regeringens förslag om att förenkla ansökningsförfarandet (avsnitt 5.3.1) och om att förtydliga Kronofogdemyndighetens inledande utredningsskyldighet kan det inte uteslutas att behovet av att i ett tidigt skede av handläggningen hålla ett sammanträde för att reda ut eventuella oklarheter kan komma att öka. Regeringen föreslår därför att ett sammanträde för att kunna avgöra om skuldsanering ska inledas ska få hållas utan att det ska krävas att det finns särskilda för det. Även om detta förslag ger Kronofogdemyndigheten en större möjlighet att hålla ett

sammanträde med gäldenären bör det även fortsättningsvis bli aktuellt med ett sådant i undantagsfall, t.ex. om det inte är möjligt att reda ut oklarheterna skriftligen eller per telefon.

5.3.3 Elektronisk ansökan

Regeringens förslag: En ansökan om skuldsanering ska kunna göras på elektronisk väg.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen väljer dock en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Datainspektionen* pekar på att en möjlighet till webbaserad ansökan innebär potentiellt stora integritetsrisker och att Kronofogdemyndigheten måste lösa detta tekniskt.

Skälen för regeringens förslag

Ansökan om skuldsanering

Enligt 10 § i 2006 års skuldsaneringslag ska en ansökan om skuldsanering vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av gäldenären. Ett krav på skriftlighet brukar normalt inte anses hindra elektroniska rutiner. Kravet att ansökan ska egenhändigt undertecknas av gäldenären innebär dock att det i dag inte är möjligt att ansöka om skuldsanering elektroniskt (jfr prop. 2011/12:126 s. 10).

Generellt har det blivit allt viktigare i samhället att kunna kommunicera elektroniskt. Myndigheter blir i större utsträckning tillgängliga via internet och flera har redan rutiner för olika e-tjänster. Den statliga förvaltningen bör vara ett föredöme som aktiv användare av informationsteknik och ansökningar till myndigheter ska kunna ges in och signeras elektroniskt (se t.ex. prop. 1999/2000:86 s. 100 f. och prop. 2007/08:158 s. 17).

Regeringen ser fördelar med en möjlighet till elektronisk ansökan i skuldsaneringsprocessen. Genom en sådan ordning kan ansökningsförfarandet förenklas för gäldenären, eftersom hanteringen blir mindre komplicerad och arbetskrävande. En elektronisk hantering kan också förväntas effektivisera Kronofogdemyndighetens handläggning av skuldsaneringsärendena. Visserligen har inte alla gäldenärer tillgång till internet och personer med betalningssvårigheter kan dessutom ha svårt att få tillgång till e-legitimation och andra elektroniska identifieringsmöjligheter. Med hänsyn till den ökade användningen av elektroniska tjänster kan en möjlighet till webbaserad ansökan dock åtminstone i ett längre perspektiv bidra till att fler skuldsatta ansöker om skuldsanering. Regeringen föreslår därför att det införs en möjlighet att ansöka om skuldsanering elektroniskt.

För att detta ska bli möjligt bör kravet på egenhändigt undertecknande kompletteras med en bestämmelse av vilken framgång att om ansökan görs på elektronisk väg får den undertecknas med en elektronisk underskrift som uppfyller tillräckliga krav på säkerhet. I författningskommentaren

utvecklas vilka krav som det ska ställas på den elektroniska underskriften.

Som *Datainspektionen* pekar på innebär en webbaserad ansökan integritetsrisker. Det är viktigt att Kronofogdemyndigheten beaktar detta vid utarbetandet av tjänsten och att de lösningar som väljs är säkra och skyddar personuppgifterna från att spridas.

I likhet med utredningen bedömer regeringen att det inte finns behov av ytterligare straffrättslig reglering med anledning av att ansökan får göras elektroniskt. Detta med hänsyn till att det sedan den 1 juli 2013 är möjligt att straffrättsligt ingripa mot oriktiga uppgifter som lämnats elektroniskt (se prop. 2012/13:74).

Ansökan om omprövning

En borgenär eller gäldenär som vill ansöka om omprövning av ett beslut om skuldsanering ska göra detta skriftligen hos Kronofogdemyndigheten. I förhållande till en ansökan om skuldsanering gäller dock inte något krav på att en ansökan om omprövning ska vara egenhändigt undertecknad av sökanden. Det finns därför inte något lagligt hinder mot att en ansökan redan i dag görs på elektronisk väg.

På samma sätt som för en ansökan om skuldsanering finns det flera fördelar med en möjlighet till elektronisk ansökan om omprövning. Inte minst bör en sådan ordning effektivisera Kronofogdemyndighetens arbete och leda till en mer skyndsam handläggning av omprövningsärendena. Till detta kommer även att en sådan ordning bör underlätta för de borgenärer som bevakar fordringar i skuldsaneringsärenden. Dessa borgenärer har redan en möjlighet att i samband med inledandebeslutet elektroniskt anmäla sina fordringar på ett snabbt och säkert sätt.

En ansökan om omprövning bör således med fördel göras elektroniskt.

5.4 Kravet på kvalificerad insolvens nyanseras

Regeringens förslag: Begreppet kvalificerad insolvens ska förtydligas och nyanseras i förslaget till ny skuldsaneringslag. Med kvalificerad insolvens ska avses att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och är så skuldsatt att han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens. Utredningen väljer dock en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot det. Bland dessa finns *Östersunds tingsrätt* som menar att ändringen kan leda bort från den olämpliga, matematiska beräkning som synes ha varit rådande på senare tid. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* understryker särskilt behovet av ett förtydligande av gäldenärens kvalificerade insolvens. *Malmö kommun* och *Rädda Barnen* menar att det vid bedömningen bör tas hänsyn till om gäldenären har barn. En del remissinstanser

är dock tveksamma till behovet av en lagändring. Hit hör *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Helsingborgs tingsrätt*, *Finansbolagens förening*, *Ackordscentralen* och *Sveriges advokatsamfund*. Några remissinstanser, bl.a. *Trafikförsäkringsföreningen*, *Svensk Handel*, *Svensk Inkasso* och *Svenska Bankföreningen*, avstyrker förslaget med hänvisning till att det inte innebär någon ändring mot vad som redan gäller. En del remissinstanser vill ta bort kravet på kvalificerad insolvens eller uttrycka det på ett annat sätt. *Gotlands tingsrätt* förordar att det ska vara tillräckligt att gäldenären är insolvent och att den insolvensdefinition som finns i 1 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) används. *Piteå kommun* menar att det bör skrivas in i lagen att en betalningsoförmåga som består 5–10 år ska anses vara tillräcklig för att uppfylla lagens kvalificerade insolvenskrav. *Riksförbundet Insolvens* anser att ett lämpligt synsätt på vad som ska anses vara kvalificerad insolvens är att man beaktar en femårsperiod som beslutsgrund. *Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* anser att angivandet av en tidsgräns hade varit att föredra framför utredningens förslag om överskådlig tid.

Skälen för regeringens förslag

Överskuldsättning som krav för skuldsanering

För att skuldsanering ska beviljas krävs i dag att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid (4 § första stycket 1 i 2006 års skuldsaneringslag). Detta krav på överskuldsättning, som gällt sedan möjligheten till skuldsanering infördes, brukar normalt beskrivas som att gäldenären ska vara kvalificerat insolvent. Bedömningen görs genom en prognos över gäldenärens förutsättningar att betala sina skulder i framtiden. I förarbetena betonas att prognosen ska sträcka sig långt fram i tiden och att betalningsoförmågan ska antas vara – om än inte permanent – bestående i ett längre tidsperspektiv. Varje fall måste bedömas individuellt. Om det inte är möjligt, eller om det är förenat med större svårigheter, att göra en någorlunda säker prognos kan skuldsanering inte beviljas (prop. 1993/94:123 s. 92 f. och 197).

Det finns behov av en lagändring

Kravet på kvalificerad insolvens är relativt allmänt hållet i både lagtext och förarbeten. Prognosen för framtiden måste göras utifrån förhållandena i det enskilda fallet och kan många gånger vara en svår uppgift. Svårigheterna har bl.a. tagit sig uttryck i att tillämpningen av kravet inte varit entydig genom årens lopp och särskilt inte på senare tid.

I rättsfallet NJA 2010 s. 496 bedömde Högsta domstolen att gäldenären inte uppfyllde kravet på kvalificerad insolvens. Domstolen ansåg att det inte var omöjligt för gäldenären, som hade en deltidsanställning och en god betalningsförmåga för att vara insolvent, att i princip bli skuldfri på åtminstone 15 års sikt. I ett senare rättsfall, NJA 2013 s. 128, utvecklade Högsta domstolen sitt resonemang om hur det kvalificerade insolvensrekvisitet ska bedömas och underströk att bedömningen av om en gäldenär uppfyller kraven på kvalificerad insolvens måste göras på ett nyanserat sätt med beaktande av alla relevanta omständigheter och att

hänsyn ska tas till förhållandena i det enskilda fallet. I det fallet bedömdes en 79-årig man uppfylla villkoren för kvalificerad insolvens, varvid särskild hänsyn togs till hans ålder och hälsotillstånd.

Utredningen konstaterar att 2010 års rättsfall har fått en betydande inverkan för bedömningen av det kvalificerade insolvensrekvisitet och att utgångspunkten för vad som ska betraktas som överskådlig tid på senare tid regelmässigt utgått från 15 år. Som utredningen beskriver är det generellt svårare att göra en prognos över hur rimligt det framstår som att gäldenären kommer klara av att betala sin totala skuld ju längre tidsperioden är. Enligt utredningen drabbas sannolikt unga, arbetslösa och anställda mest av det ökade osäkerhetsmoment som en prognos över en längre tidsperiod innebär. Samtidigt kan behovet av rehabilitering vara betydande även för dessa grupper. Det har också, enligt utredningen, framkommit att gäldenärer som försöker att göra rätt för sig och skaffa sig så goda förutsättningar som möjligt att betala av på sina skulder, missgynnas framför gäldenärer sin anstränger sig mindre, något som torde få en negativ inverkan på betalningsmoralen.

Regeringen kan konstatera att tillämpningen av det kvalificerade insolvensrekvisitet har medfört att vissa gäldenärer som har behov av ekonomisk rehabilitering inte får möjlighet till detta. Vikten av att det ska göras en individuell bedömning som tar hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet måste enligt regeringen understrykas. Genom att bedömningen ska anpassas till förhållandena i det enskilda fallet kan prognosen i vissa fall sträcka sig över en kortare tidsperiod, medan den i andra fall bör sträcka sig över en längre. 2013 års rättsfall anger att det ska göras en mer nyanserad och individuell bedömning. Det är ännu för tidigt att uttala sig om vilket genomslag det fallet får. Med hänsyn till att det är angeläget att åstadkomma en utveckling mot en mer nyanserad bedömning av kravet på kvalificerad insolvens och att ge en tydligare vägledning för hur rekvisitet ska tolkas anser dock regeringen, till skillnad från vissa remissinstanser, att det är nödvändigt med en lagändring.

Kravet på kvalificerad insolvens bör definieras och nyanseras

Utredningen har övervägt om det är motiverat med en prognos som begränsas till ett tidsperspektiv om fem år. En sådan ordning skulle sannolikt göra insolvensrekvisitet enklare att både förstå och tillämpa. Samtidigt konstaterar utredningen att en så pass kort tidsram öppnar upp skuldsaneringsinstitutet även för sådana gäldenärer som inte lever med allvarliga skuldproblem. Ett alltför generöst system skulle riskera att motverka lagens syfte. Det är i dagens samhälle inte ovanligt att konsumtionslån betalas av under en tid om fem år eller mer. Om skuldsanering upplevs vara en enkel väg ut ur en skuldsättningsproblematik kan den allmänna betalningsmoralen påverkas negativt. Följderna av detta kan bli bl.a. att förtroendet för institutet minskar och att kreditvillkoren för konsumenter försämras. Regeringen delar utredningens bedömning och menar att skuldsanering även fortsättningsvis bör vara förbehållet de svårast skuldsatta. Av dessa skäl är inte heller *Gotlands tingsrätts* förslag, som innebär att det ska räcka att gäldenären är insolvent, lämpligt.

Det kan också övervägas om det är lämpligt att precisera vilket längre tidsperspektiv som ska användas för prognosen av gäldenärens betal-

ningsförmåga. *Piteå kommun, Riksförbundet Insolvens och Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* anser att det hade varit fördelaktigt med en tidsgräns i lagen. En tidsgräns skulle i och för sig förenkla bedömningen och innebära att det blir tydligare hur lång tid som ska beaktas. En sådan ordning minskar dock utrymmet för att göra en individuell prognos som beaktar samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Utredningen pekar också på att praxis under de senaste åren – efter 2010 års rättsfall – har inneburit en mer matematisk uträkning av gäldenärens betalningsförmåga än den individuella bedömning och prognos som är avsedd att göras. Regeringen vill också betona att lagstiftaren vid tidigare reformer ansett det varken önskvärt eller ens möjligt att fastställa en beloppsgräns för skuldbördan. Varje fall måste, utifrån de rekvisit som anges, bedömas individuellt (se prop. 1993/94:123 s. 93). Samma hänsyn gör sig gällande beträffande hur långt prognosen bör sträcka sig. Förhållandena i det enskilda fallet kan variera och det är därför inte möjligt att i lag ange den tidsrymd som ska användas vid prognosen.

Enligt regeringens mening bör i stället lagtexten betona vikten av att en nyanserad bedömning ska göras i vilken samtliga omständigheter ska beaktas. På så sätt kan Kronofogdemyndigheten ta hänsyn till att personer befinner sig i olika livssituationer och har olika möjligheter att betala av sina skulder. Exempel på andra omständigheter än skuldernas storlek som kan beaktas är t.ex. ålder, hälsa och arbetssituation. Det finns ett behov av att, som *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anför, föra in begreppet kvalificerad insolvens i lagtexten och förtydliga det. Begreppet bör tydligare ansluta till den definition av begreppet insolvens som finns i konkurslagen (1 kap. 2 § konkurslagen). Regeringen föreslår att det ska vara fråga om kvalificerad insolvens när gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och är så skuldsatt att han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Som *Östersunds tingsrätt* påpekar, tydliggör förslaget att det inte ska göras en strikt matematisk beräkning, utan att en nyanserad bedömning måste göras i varje enskilt fall. Hur långt fram i tiden som prognosen ska sträcka sig kommer att variera från fall till fall.

5.5 Gälldenärens betalningar

5.5.1 En betalningsförmedling införs

Regeringens förslag: En betalningsförmedling ska införas i skuldsaneringsförfarandet. Gälldenären ska månadsvis betala till en förmedling som sedan fördelar medlen till borgenärerna. Av betalningsplanen ska det framgå hur stort det månatliga beloppet är samt när och hur gälldenären ska betala.

Om det finns särskilda skäl, ska gälldenären kunna betala direkt till borgenärerna.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Östersunds tingsrätt* anser dock att huvudregeln bör vara att gälldenären på egen hand betalar sina skulder direkt till borgenärerna, men att gälldenären i undantagsfall kan medges att betala via en betalningsförmedling. Anledningen till detta är att det anses vara ett led i gälldenärens ekonomiska rehabilitering att han eller hon själv ser till att betalningsplanen följs. *Huddinge kommun* har en liknande invändning.

Skälen för regeringens förslag

Genomförandet av gälldenärens betalningar bör förenklas

Om ett beslut om skuldsanering meddelas och gälldenären har ett betalningsutrymme, ska det bestämmas en betalningsplan som anger när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran ska betalas (9 § i 2006 års skuldsaneringslag). Alla fordringar ska som huvudregel behandlas lika och ingen skuld ska därför betalas före någon annan. Undantag får ske om det är fråga om mindre belopp som ska fördelas till någon borgenär och det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter. Det är gälldenärens ansvar att betala enligt betalningsplanen och det anges inte i lagen hur dessa betalningar ska ske. Det finns inte heller någon offentlig kontroll eller uppföljning av att betalningsplanen följs. Om betalningar uteblir, får borgenärerna reagera och begära omprövning av skuldsaneringen. En omprövning kan leda till att betalningsplanen upphävs eller ändras (24 § första stycket 4 i 2006 års skuldsaneringslag).

Hur betalning ska ske under en skuldsaneringsperiod påverkar i hög grad gälldenärens förutsättningar att slutföra skuldsaneringen. Det är därför angeläget att bestämmelserna kring gälldenärens betalningar är utformade så att de inte i sig försämrar gälldenärens utsikter att bli sanerad från sina skulder. Ett så enkelt betalningsförfarande som möjligt är även betydelsefullt för att fler ska ta steget och ansöka om skuldsanering. I sammanhanget måste också beaktas borgenärernas intresse av ett effektivt förfarande som leder till så stor utdelning som möjligt.

Vid de samråd som utredningen har genomfört har det framkommit att de betalningsplaner som bestäms vid en skuldsanering är opedagogiska och svåra att läsa. För gälldenären kan detta innebära att betalningsplanen

också blir svår att följa. Framför allt handlar det om att gäldenären ofta har ett stort antal skulder, som dessutom är fördelade på en mängd småbelopp. Vid en undersökning av ett antal beslut om skuldsanering hade exempelvis en gäldenär 278 olika skulder till över 30 borgenärer. De betalningar som denna gäldenär skulle betala under en viss månad löpte över tio sidor i betalningsplanen (Kronofogdemyndighetens rapport 2013-02-26, Verksamhetsanalys – Omprövningar inom skuldsaneringsprocessen, s. 27). Informationen från borgenärerna om hur gäldenärerna ska betala är också av varierande kvalitet och borgenärerna kan ändra t.ex. post- eller bankgiro under betalningsplanens gång. Osäkerheten och otydligheten kring betalningsplanerna skapar en oro hos gäldenärerna över att missa en betalning och medför också att betalningar faktiskt missköts. Enligt en undersökning som genomförts av Kronofogdemyndigheten 2012 var närmare 27 procent av omprövningsärendena relaterade till svårigheter med betalningsplanen.

Ett naturligt led i skuldsaneringens rehabiliterande funktion är att en gäldenär ska hantera sina betalningar. Samtidigt är det inte rimligt att gäldenären, i den ofta ansträngda situation som han eller hon befinner sig, ska behöva lägga ned betydande möda för att ta reda på de uppgifter som krävs för att kunna följa en betalningsplan. Särskilt besvärligt är det för gäldenärer som har begränsad tillgång till internet och telefon. Betalningsplanernas komplicerade utformning kan dessutom förväntas drabba de gäldenärer som lider av dyslexi eller har svårigheter med att räkna eller hantera papper särskilt hårt. I praktiken innebär den nuvarande ordningen att det kan vara mycket svårare för en skuldsaneringsgäldenär att betala sina skulder enligt en betalningsplan än för andra personer som ska betala sina räkningar. Dessa svårigheter påverkar sannolikt antalet gäldenärer som ansöker om skuldsanering, men givetvis också det antal som klarar av att genomföra dem.

Utformningen av betalningsplanerna leder, enligt vad utredningen har upplysts, till att gäldenärer många gånger behöver hjälp med att klara av sina betalningar. Detta belastar inte minst budget- och skuldrådgivarnas verksamhet, vilket i sig medför en kostnad för samhället. Kronofogdemyndigheten drabbas också av ökade kostnader, dels genom att myndigheten behöver bistå gäldenären med hjälp, dels genom de omprövningsärenden som uppkommer på grund av betalningsplanernas utformning.

Även borgenärerna påverkas av betalningsplanernas nuvarande utformning. Till exempel medför svårigheterna att avläsa planerna merarbete vid hanteringen av skuldsaneringsfordringarna. Det kostar också pengar för borgenärerna att ta emot betalningarna. Kostnaderna varierar mycket, enligt utredningen allt från någon krona till 200 kronor per betalning. Att det är ett stort antal betalningar med mindre belopp innebär även att hanteringen blir mer kostsam för borgenärerna än om det hade varit fråga om färre betalningar med större belopp.

Sammanfattningsvis finner regeringen att betalningsplanerna i deras nuvarande utformning inte är ändamålsenliga och att de innebär svårigheter och kostnader för både gäldenären och borgenärerna. Genomförandet av gäldenärens betalningar bör därför förenklas. Det är också nödvändigt att gäldenären vid ett beslut om skuldsanering erbjuds fullständig och lättillgänglig information om hur betalningarna ska ske.

Betalningarna bör ske med hjälp av en betalningsförmedling

Utredningen diskuterar olika möjligheter att förenkla genomförandet av gäldenärens betalningar. En möjlighet skulle kunna vara att borgenärerna måste avisera varje betalning enligt betalningsplanen, något som dock skulle innebära omotiverade kostnader för borgenärerna. Möjligheten att fördela betalningarna enbart på borgenärernas ombud skulle inte heller innebära en tillräckligt stor lättnad för gäldenärerna. Ytterligare en tänkbar möjlighet skulle kunna vara att undanta mindre betalningar från betalningsplanen och fördela dessa belopp på övriga borgenärer, i enlighet med vad som gäller i Danmark. Regeringen anser dock att denna möjlighet inte är lämplig eftersom den innebär ett avsteg från den grundläggande principen om att alla fordringar ska behandlas lika. Borgenärer som har rätt till ett mindre belopp skulle drabbas till förmån för fordringsägare med större utdelning. En sådan ordning är principiellt otillfredsställande, särskilt i sådana fall där borgenärens verksamhet är sådan att fordringarna normalt uppgår endast till små belopp.

Inför 2006 års skuldsaneringsreform diskuterades ett förslag om att gäldenären skulle ha ett särskilt uppsamlingskonto i bank. Förslaget bedömdes dock medföra betydande problem, bl.a. eftersom gäldenären föreslogs ha fri dispositionsrätt till medlen på kontot, och infördes därför inte. I propositionen anfördes att en sådan ordning måste förenas med regler som begränsar gäldenärens förfoganderätt till medlen och regler om att medlen på kontot inte ska kunna utmätas. Därutöver konstaterades att det skulle krävas att någon aktör sköter de årliga fördelningarna av medel till borgenärerna (prop. 2005/06:124 s. 50 f.). Det krävdes alltså att någon form av oberoende betalningsförmedling inrättades.

Enligt utredningens bedömning är just inrättandet av en oberoende betalningsförmedling den åtgärd som är mest verksam för att förenkla betalningshanteringen till nytta för både gäldenärer och borgenärer. En sådan skulle innebära en betydande förenkling för gäldenären eftersom denne enbart skulle behöva betala ett belopp per månad. Enligt regeringens uppfattning skulle en sådan lösning väsentligt förbättra förutsättningarna för gäldenären att genomföra skuldsaneringen. Vissa remissinstanser menar dock att om gäldenären förlorar den direkta kontakten med sina borgenärer och ansvaret för varje enskild betalning, blir skuldsaneringen mindre rehabiliterande. Detta var också ett av skälen till att en betalningsförmedling inte inrättades vid 2006 års skuldsaneringsreform. Det går självklart inte att bortse från att det finns ett värde i att gäldenären själv sköter sina månatliga betalningar till borgenärerna. Samtidigt måste det rehabiliterande inslaget i att betala ett stort antal småbelopp enligt en betalningsplan anses begränsat och inte heller överensstämna med hur människor i allmänhet sköter sina betalningar. Dessutom ska en gäldenär även under en skuldsanering, utöver betalningarna enligt betalningsplanen, ansvara för betalningen av löpande kostnader, t.ex. hyra. Enligt regeringen bör det viktiga vara att gäldenären själv ansvarar för att hans eller hennes ekonomi går ihop och att betalningarna görs i enlighet med betalningsplanen. Till detta kommer att ett underlättande av betalningarna genom en betalningsförmedling kommer även borgenärerna till nytta eftersom deras möjligheter att få betalt

enligt betalningsplanen ökar och kostnader för hanteringen av små inbetalningar minskar.

Mot denna bakgrund anser regeringen att tiden nu är mogen att inrätta en betalningsförmedling som kan underlätta gäldenärens skuldsaneringsbetalningar. Regeringen föreslår därför att gäldenären ska betala till en förmedling som sedan fördelar medlen till borgenärerna. För att skapa en regelbundenhet i betalningarna bör dessa ske varje månad (se dock avsnitt 5.6.1). Av betalningsplanen bör det framgå hur stort det månatliga beloppet är samt när och hur gäldenären ska betala.

Utgångspunkten ska alltså vara att alla skuldsaneringsbetalningar ska ske genom betalningsförmedlingen. Det kan dock inte uteslutas att det uppstår en situation där denna ordning framstår som mindre lämplig. Ett sådant exempel kan vara om gäldenären enbart har en borgenär och det inte skulle underlätta för gäldenären att pengarna betalas via en förmedling. Det bör därför finnas en möjlighet att undantagsvis bestämma att betalningarna i stället ska göras direkt till borgenärerna. För att understryka att det handlar om undantagsfall och att huvudregeln är att betalningarna sker via betalningsförmedlingen bör det krävas särskilda skäl för att betalning ska ske på annat sätt. Möjligheten att betala direkt till borgenären ska aldrig vara ett frivilligt alternativ för gäldenären, utan det bör krävas att detta bestäms och tydligt framgår av beslutet om skuldsanering.

5.5.2 Kronofogdemyndigheten ska ansvara för betalningsförmedlingen

Regeringens förslag: Kronofogdemyndigheten ska ansvara för betalningsförmedlingen.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser, inklusive *Kronofogdemyndigheten*, tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Frågan är till vem gäldenären lämpligen bör göra inbetalningar och i första hand om betalningsförmedlingen ska ske i offentlig eller privat regi.

Även om det kan finnas fördelar med en privat lösning, t.ex. att det redan finns privata alternativ som skulle kunna driftsätta en förmedlingstjänst relativt omgående, anser regeringen att det också finns betydande nackdelar. En privat lösning förutsätter i princip att det blir fråga om ett frivilligt arrangemang och att samtliga borgenärer accepterar att betalningarna sköts i privat regi. Förmedlingsorganet kan komma att hantera en stor mängd information om borgenärskollektivet, vilket för vissa företag kan uppfattas som känsligt ur konkurrenssynpunkt. Frågan om hur inbetalda medel ska kunna skyddas t.ex. från obehörig hantering från det privata företaget eller vid en konkurs måste också lösas. De flesta borgenärer som utredningen har varit i kontakt med har varit tveksamma eller negativa till en betalningsförmedling som hanteras av

ett enskilt privat organ. Inte heller remissinstanserna uttrycker önskemål om en förmedling i privat regi.

I stället anser regeringen att en lösning i offentlig regi med Kronofogdemyndigheten som ansvarig huvudman framstår som den mest ändamålsenliga lösningen. Myndigheten har redan stor kunskap om gäldenärerna och skuldsaneringsinstitutet. I andra delar av sin verksamhet har myndigheten även erfarenhet av fördelning av medel till borgenärer. Vid 2006 års skuldsaneringsreform ansåg regeringen att en ordning med Kronofogdemyndigheten som betalningsförmedling skulle innebära både praktiska och principiella svårigheter, bl.a. eftersom det skulle krävas en tämligen omfattande reglering om myndighetens hantering av enskildas medel (prop. 2005/06:124 s. 51).

Utredningen har tagit ställning till de frågor som blir aktuella om Kronofogdemyndigheten blir betalningsförmedling. Det handlar bl.a. om kostnader och finansiering av verksamheten, skyddet för inbetalda medel och fördelning och utbetalning till borgenärerna. I motsats till tidigare anser regeringen därför att det nu finns ett tillräckligt underlag för att lösa dessa frågor på ett tillfredsställande sätt. Till detta kommer att Kronofogdemyndigheten själv har förklarat sig villig att åta sig uppdraget. Det är inte heller någon av remissinstanserna som invänder mot att Kronofogdemyndigheten blir den som anförtros uppgiften att hantera betalningsförmedlingen.

Mot denna bakgrund anser regeringen att Kronofogdemyndigheten bör ansvara för betalningsförmedlingen.

5.5.3 Vissa aspekter av Kronofogdemyndighetens nya roll som betalningsförmedlare

Regeringens förslag: För att Kronofogdemyndigheten ska kunna utföra uppgiften som betalningsförmedlare ska uppgifter om beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder vad gäller gäldenärens betalningar få behandlas i myndighetens skuldsaneringsdatabas.

Kronofogdemyndigheten ska för finansieringen av förmedlingsverksamheten ta ut en årlig avgift, som ska belasta gäldenärens betalningsutrymme och anges i beslutet om skuldsanering.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om storleken på den avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut för betalningsförmedlingen.

Regeringens bedömning: Kronofogdemyndigheten bör ges i uppgift att löpande kontrollera att gäldenären sköter sina betalningar.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag och bedömning: Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte något bemyndigande för regeringen att bestämma avgiftens storlek.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna instämmer i utredningens förslag och bedömning eller har inga invändningar mot dem. *Gotlands tingsrätt* avstyrker förslaget att det för betalningsförmedlingen ska tas ut en avgift. Enligt tingsrättens mening ska offentlig verksamhet endast i undantagsfall vara avgiftsfinansierad. *Finansbolagens förening* avstyrker förslaget om en betalningsförmedling eftersom det belastar

gäldenärens betalningsutrymme, vilket drabbar borgenärskollektivet i form av minskad utdelning i skuldsaneringen och anser att om avsikten är att införa en service för gäldenärerna bör kostnaden för betalningsförmedlingen rimligen främst bäras av staten.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Tillgång till Kronofogdemyndighetens register

Kronofogdemyndighetens nya roll som betalningsförmedling till vilken gäldenären betalar frivilligt kommer att skilja sig från och ha ett annat syfte än myndighetens verkställande verksamhet. En utgångspunkt för Kronofogdemyndigheten vid upprättandet av den nya verksamheten bör därför vara att dessa verksamheter hålls åtskilda och att det klargörs hur de olika verksamheterna förhåller sig till varandra.

Liksom utredningen anser regeringen att betalningsförmedlingen bör ingå som en del i myndighetens skuldsaneringsverksamhet. För hanteringen av uppgifter med hjälp av automatiserad databehandling inom betalningsförmedlingen krävs att lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet kompletteras. Det bör införas en bestämmelse som gör det tillåtet att i skuldsaneringsdatabasen även hantera uppgifter om beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder vad gäller gäldenärens inbetalningar till förmedlingsverksamheten.

Kontrollen över gäldenärens betalningar

Enligt den nuvarande ordningen har Kronofogdemyndigheten inte någon möjlighet att kontrollera om en gäldenär följer betalningsplanen och betalar till borgenärerna i tid. Om betalningar uteblir, får borgenärerna själva reagera och t.ex. begära omprövning. Enligt förslaget med Kronofogdemyndigheten som betalningsförmedlare kommer borgenärerna enbart att få utbetalning en gång om året (se avsnitt 5.5.4) och kommer därför normalt inte förrän vid utbetalningen ha kontroll på om gäldenären sköter sina månadsvisa inbetalningar. Information om betalningarna kommer däremot att finnas tillgänglig hos och för Kronofogdemyndigheten och frågan är om Kronofogdemyndigheten bör reagera vid sen, utebliven eller delvis betalning.

En förutsättning för att skuldsaneringsinstitutet ska vara framgångsrikt är att det har förtroende bland borgenärerna. En lösning enligt vilken borgenärerna inte uppmärksammas på gäldenärens bristande betalning förrän i samband med den årliga utbetalningen kan därför inte anses tillfredsställande. Dessutom skulle en sådan lösning riskera att drabba även gäldenären, eftersom risken för att skuldsaneringen upphävs vid en omprövning ökar om gäldenären misskött sina betalningar under en längre tid. Det är därför, enligt regeringens mening, lämpligt att det finns goda möjligheter att löpande kontrollera hur betalningarna genomförs och att både gäldenären och borgenärer uppmärksammas vid misskötsamhet eller andra brister vid betalningarna. På så vis ges borgenärerna bättre förutsättningar att följa skuldsaneringen och t.ex. bedöma om det på grund av bristande inbetalningar finns anledning att ansöka om omprövning. En sådan kontakt är också bra om gäldenären av misstag

har betalat in pengar direkt till någon borgenär i stället för till Kronofogdemyndigheten. Sådana misstag kan då klaras upp. Regeringen avser därför att i förordning föreskriva om Kronofogdemyndighetens kontroll av gäldenärens betalningar och om hur gäldenären och borgenärerna ska underrättas vid utebliven betalning. Gäldenären och borgenären har självklart möjlighet att själva begära ut uppgifter om inbetalningarna till betalningsförmedlingen. Därutöver kan det finnas anledning att framöver överväga en möjlighet för parterna att – på ett säkert sätt – få direkttillgång till kontoinformation, för att själva kunna kontrollera att betalningar kommer in på kontot och att betalningsplanen följs.

Betalningsförmedlingen bör avgiftsfinansieras

Betalningsförmedlingen kommer att innebära en kostnad för Kronofogdemyndigheten, dels för utveckling av system, dels för driften av verksamheten. Utredningen föreslår att kostnaden finansieras av en avgift. *Finansbolagens förening* och *Gotlands tingsrätt* invänder mot att förmedlingen avgiftsbeläggs. Finansbolagens förening avstyrker förslaget eftersom det belastar gäldenärens betalningsutrymme och anser att om avsikten är att införa en service för gäldenären bör kostnaden rimligen bäras av staten. Tingsrätten anser att offentlig verksamhet endast i särskilda undantagsfall ska vara avgiftsbelagd och menar att skuldsanering inte är ett sådant fall.

Inrättandet av en betalningsförmedling förväntas medföra nytta för både gäldenärer och borgenärer. Borgenärerna slipper en stor del av hanteringen av skuldsaneringsbetalningarna, t.ex. kontroll av om betalning har skett. Kostnaderna för mottagandet av betalningar kommer också att minska när borgenärerna slipper ta emot mindre betalningar varje månad. Kronofogdemyndighetens roll som förmedlare av betalningar bygger också på att skuldsaneringsförfarandet är frivilligt för gäldenären, till skillnad från t.ex. myndighetens exekutiva verksamhet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns några formella hinder mot att Kronofogdemyndigheten ska kunna ta ut en avgift för denna service. Regeringen föreslår därför att myndigheten ska ha rätt att ta ut en avgift per år för förmedlingsverksamheten och att avgiften ska anges i beslutet om skuldsanering och därmed belasta gäldenärens betalningsutrymme. Regeringen bör ges bemyndigande att meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Naturligtvis kan det inte bli aktuellt med någon avgift om gäldenären inte har något betalningsutrymme. Någon förmedlingsverksamhet kommer då inte heller att behöva utnyttjas.

Om gäldenären missköter sina betalningar och inte betalar in avgiften, alternativt betalar in ett för lågt belopp, bör Kronofogdemyndigheten inte ha möjlighet att avkräva avgiften. Utbetalning till borgenärerna ska dock ske först sedan avgiften för förmedlingstjänsten blivit fullt betald. Om avgiften inte blir betald, missköter gäldenären alltså även sina betalningar till borgenärerna. I en sådan situation kan beslutet om skuldsanering upphävas eller ändras (24 § i 2006 års skuldsaneringslag).

5.5.4 Kronofogdemyndighetens hantering av inbetalda medel

Regeringens förslag: Gälldenären ska betala in till betalningsförmedlingen, även om beslutet om betalning inte har fått laga kraft. Vid inbetalning ska gälldenären förlora rådigheten över medlen. Kronofogdemyndigheten ska genast placera medlen på ett räntebärande konto avsett för ändamålet. Inbetalda medel som tillhör gälldenären ska inte kunna utmätas eller tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

Inbetalda medel ska tillfalla borgenärerna, när beslutet om skuldsanering har fått laga kraft och avräkning gjorts för den avgift som ska tas ut för betalningsförmedlingstjänsten. Inbetalda medel som tillhör borgenärerna jämte ränta ska betalas ut en gång om året.

Om ett beslut om skuldsanering upphävs innan det har fått laga kraft eller förfarandet avbryts genom att ansökan avslås eller avvisas eller ärendet avskrivs efter återkallelse, ska inbetalda medel återbetalas till gälldenären. Om en pågående utmätning har avbrutits på grund av att skuldsanering inletts, ska i stället medlen fördelas på de fordringar för vilka utmätningen pågick.

Ett beslut om skuldsanering ska vara verkställbart när det har fått laga kraft. Verkställighet får inte avse annat än vad som redan skulle ha betalats ut till borgenären enligt beslutet om skuldsanering.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag när det gäller Kronofogdemyndighetens placering av medlen på ett räntebärande konto har en något annorlunda lagteknisk utformning. Utredningen lämnar inte något förslag om att inbetalda medel ska vara skyddade från att tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot dem. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att det bör framgå enligt vilka regler – skuldsaneringslagen eller förmånsrättslagen (1970:979) – som fördelningen av medlen ska ske till utmätningborgenärerna om en ansökan avslås, avvisas eller avskrivs. Hovrätten påpekar också att utredningen inte tar upp frågan om hur återbetalning av medel som gälldenären har betalat direkt till en borgenär ska hanteras i sådana situationer. *Kronofogdemyndigheten* efterlyser en närmare analys av vad som gäller om gälldenären är solidariskt betalningsskyldig. Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges advokatsamfund*, *Malmö kommun* och *Ackordcentralen* menar att borgenärerna bör få betalt oftare än en gång om året. *Centrala studiestödsnämnden* anser att gälldenärens betalningar ska avskiljas och sättas på räntebärande konto redan när pengarna betalas in. Vidare pekar nämnden på att det saknas en bestämmelse om hur medel som inestår hos Kronofogdemyndigheten ska fördelas i de fall skuldsaneringen upphävs efter omprövning.

Skälen för regeringens förslag

Åganderätten till och skyddet för inbetalda medel

En invändning mot det förslag om uppsamlingskonto i bank som övervägdes vid 2006 års skuldsaneringsreform var att gäldenären skulle ha fri dispositionsrätt till medlen på kontot. Det befarades att gäldenären skulle kunna frestas till att använda pengarna själv och därmed riskera skuldsaneringen.

För att undvika detta föreslår regeringen att gäldenären fråntas möjligheten att disponera över medlen i och med att betalning sker till Kronofogdemyndigheten. Trots att gäldenären frivilligt betalar in pengarna, kommer det inte vara möjligt för honom eller henne att ta ut pengarna igen. Betalningen till Kronofogdemyndigheten får alltså samma verkan för gäldenären som om gäldenären hade betalat direkt till borgenärerna enligt hittillsvarande ordning.

Ur borgenärernas synvinkel är det viktigt att medlen som betalats in till Kronofogdemyndigheten är skyddade från utmätning. I annat fall kan borgenärer vars skulder inte omfattas av skuldsaneringen få tillgång till pengar som är avsedda för skuldsaneringsborgenärerna. Det kan handla om t.ex. nyttillkomna skulder som förfallit till betalning. Om inbetalade medel inte är skyddade från utmätning, riskerar hela syftet med skuldsaneringen att gå förlorat. Samma risk skulle finnas om medlen inte skulle vara skyddade från att tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring. Regeringen föreslår därför att de medel som gäldenären betalar in till förmedlingstjänsten ska vara skyddade från utmätning och från att tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

Utredningen föreslår att de medel som betalas in av gäldenären tillfaller borgenärerna i och med beslutet om skuldsanering och att Kronofogdemyndigheten i samband med det ska avskilja medlen på ett särskilt räntebärande konto för borgenärernas räkning. Regeringen instämmer i huvudsak i utredningens förslag. Emellertid anser regeringen att det tydligare bör framgå att medlen inte tillfaller borgenärerna förrän efter det att Kronofogdemyndigheten räknat av den avgift som ska tas ut av gäldenären för hanteringen av hans eller hennes betalningar. Vidare anser regeringen att Kronofogdemyndigheten genast ska placera medlen på ett räntebärande konto, och inte först avvakta ett slutligt beslut om skuldsanering. Eftersom borgenärerna inte heller bör ha rätt till medlen, inklusive ränta, förrän beslutet om skuldsanering har fått laga kraft (se nedan), bör lagtexten utformas på ett annat sätt än vad utredningen föreslår.

Om en beviljad skuldsanering som har fått laga kraft senare upphävs, ska de medel som redan är inbetalda till Kronofogdemyndigheten ändå tillfalla de borgenärer som är beviljade betalning enligt beslutet om skuldsanering. Detta överensstämmer med vad som i dag gäller för medel som har betalats direkt till borgenärerna under en skuldsanering som senare upphävs. Eftersom borgenärerna får behålla medlen ska skulderna skrivas ned med motsvarande belopp. Någon särskild bestämmelse om hur inbetalda medel ska fördelas om ett beslut om skuldsanering upphävs, vilket diskuteras av *Centrala studiestödsnämnden*, behövs sålunda inte.

Om pengar har betalats in men beslutet om skuldsanering upphävs efter överklagande av en borgenär, bör i stället de inbetalda medlen betalas tillbaka till gäldenären. Eftersom ingen skuldsanering då kommit till stånd framstår det, enligt regeringens mening, inte som skäligt att medlen ska tillkomma skuldsaneringsborgenärerna. Detsamma bör gälla om gäldenären har betalt in pengar enligt inledandebeslutet (se avsnitt 5.6.2), men förfarandet sedan avbryts genom att ansökan avslås eller avvisas eller ärendet avskrivs efter återkallelse. Ett avslagsbeslut kan fattas när som helst under handläggningen av ärendet och det är därför inte säkert att det vid avslagsbeslutet finns tillräcklig utredning om samtliga borgenärer (se 16 och 24 §§ i förslaget till ny skuldsaneringslag). Det finns givetvis inget som hindrar att en borgenär begär utmätning av medlen så snart de har betalats ut till gäldenären.

Utbetalning till gäldenären bör ske först när beslutet om avslag, avvisning eller avskrivning har fått laga kraft. Genom en sådan lösning finns pengarna alltså kvar om gäldenären överklagar beslutet och skuldsanering beviljas i högre instans.

Ett undantag från att gäldenären får del av medlen bör göras om en tidigare utmätning har avbrutits på grund av inledandebeslutet (jfr 22 § i 2006 års skuldsaneringslag). I en sådan situation bör i stället de inbetalda medlen fördelas på de fordringar för vilka utmätningen pågick. De inbetalda medlen ska då inte fördelas enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, utan i stället ska de fördelas mellan de ursprungliga utmätningborgenärerna i enlighet med reglerna för utmätningen. Eventuellt överskott återgår till gäldenären. Genom en sådan ordning påverkas utmätningborgenärerna mindre av att gäldenären är fredad från utmätning under handläggningen av skuldsaneringsärendet, något som påpekats för utredningen vid dess samråd. Även en sådan utbetalning bör ske först sedan beslutet om avslag, avvisning eller avskrivning har fått laga kraft.

Om det i beslutet om skuldsanering har bestämts att betalning ska ske direkt till borgenärerna, bör det inte finnas någon möjlighet att betala tillbaka medlen till gäldenären om ett beslut om skuldsanering upphävs efter överklagande. I en sådan situation innebär nämligen betalningen till borgenären att gäldenären inte enbart förlorar rådigheten över dem. I stället innebär betalningen att medlen tillkommer borgenären. Några särskilda regler om detta, vilket efterfrågas av *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, behövs inte enligt regeringens mening.

Fördelning och utbetalning till borgenärerna

Regeringens förslag med Kronofogdemyndigheten som betalningsförmedlare innebär att det vid ett beslut om skuldsanering ska anges ett månatligt belopp som gäldenären ska betala (se avsnitt 5.6 om betalningsplanens utformning). Det ska också, liksom enligt nuvarande ordning, anges när och hur betalning ska ske. Även betalningsskyldighet för avgift för Kronofogdemyndighetens fördelningsverksamhet ska framgå av beslutet om skuldsanering. Precis som hittills bör det i samband med beslutet om skuldsanering också bestämmas vilket belopp som ska fördelas mellan de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen. Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna utgörs av de medel

som gäldenären ska betala med avdrag för den avgift som ska tas ut för betalningsförmedlingstjänsten. Till beloppet kommer sedan upplupen ränta på inbetalda medel.

Vidare bör det, i enlighet med nuvarande ordning (9 § tredje stycket i 2006 års skuldsaneringslag), bestämmas hur fördelningen av beloppet ska ske mellan de betalningsberättigade borgenärerna. Fördelningen utgår enligt den procentsats som anger hur mycket av skuldsaneringsfordringarnas belopp som kvarstår. Det som ska bestämmas är alltså hur stor procentandel av varje fordran som gäldenären ska betala.

Regeringen föreslår vidare att utbetalning till borgenärerna bör ske en gång varje år. Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges advokatsamfund* och *Ackordcentralen*, menar att betalningar till borgenärerna bör ske oftare än en gång om året. En sådan lösning skulle dock, enligt regeringens bedömning, bli alltför komplicerad och kostsam. Med årsvisa utbetalningar slipper borgenärerna dessutom kostnader för mottagandet av många små belopp.

När utbetalning ska ske och hur mycket varje borgenär ska få betalt vid varje tillfälle bör också framgå av beslutet om skuldsanering. Oavsett vad som bestämts, bör den första utbetalningen inte ske före det att beslutet om skuldsanering har fått laga kraft. Borgenärerna får alltså inte del av några betalningar förrän det slutliga beslutet om skuldsanering har fått laga kraft. En annan ordning hade inneburit en risk för felaktiga utbetalningar, eftersom det före det slutliga beslutet inte är bestämt vilka borgenärer som ska omfattas av skuldsaneringen.

Kronofogdemyndigheten efterlyser en närmare analys av vad som gäller om gäldenären är solidariskt betalningsskyldig. Den nya ordningen innebär emellertid inte någon ändring beträffande hanteringen av skulder där gäldenären är solidariskt betalningsskyldig eller har en borgensman. En inbetalning av gäldenären till förmedlingstjänsten innebär nämligen i praktiken en betalning till borgenären. Om inte Kronofogdemyndigheten informeras om annat, ska således de inbetalda medlen betalas ut till den ursprungliga borgenären. Eventuella regresskrav får sedan hanteras av gäldenären, borgenären eller borgensmannen. (Se vidare 23 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag som utförligt diskuteras i prop. 1993/94:123 s. 137 f.)

Verkställighet av beslutet om skuldsanering

Den nuvarande ordningen innebär att ett beslut om skuldsanering får verkställas trots att det inte har fått laga kraft (37 § i 2006 års skuldsaneringslag). Det innebär dels att gäldenärens betalningar ska inledas direkt när skuldsanering slutligt beslutas, dels att borgenärerna har rätt att begära verkställighet om betalningar uteblir och att borgenären har den rätten omedelbart efter beslutets meddelande. En borgenär har getts möjligheten att begära verkställighet eftersom det inte alltid kan anses vara till borgenärens fördel att begära omprövning (prop. 1993/94:123 s. 163). Regeln om omedelbar verkställighet infördes för att tillgodose kritik från borgenärshåll om att de riskerar att gå miste om medel som annars hade varit tillgängliga för utmätning (se prop. 2005/06:124 s. 56).

När det gäller gäldenärens betalningar, som alltså fortsättningsvis ska ske till betalningsförmedlingen i stället för direkt till borgenärerna, bör

gäldenären även framöver vara skyldig att betala trots att beslutet inte fått laga kraft.

Vidare finns det enligt regeringens mening skäl för att en borgenär även fortsättningsvis ska kunna begära verkställighet av ett beslut om skuldsanering. Om en gäldenär inte har betalat in till förmedlingen i enlighet med vad som beslutats, bör borgenären ha möjlighet att på detta sätt få gäldenären att göra rätt för sig. Som anges ovan innebär borgenärens rätt att begära verkställighet att denne ges möjlighet att välja det alternativ – omprövning eller verkställighet – som anses mest fördelaktigt i det enskilda fallet.

Frågan blir sedan om en borgenär alljämt ska kunna begära verkställighet trots att beslutet inte har fått laga kraft. Utredningen anser i denna del att verkställighet inte ska kunna begäras förrän tidigast i samband med att borgenären ska få sina pengar utbetalda från betalningsförmedlingen. Det finns goda skäl för en sådan lösning. Ingen remissinstans invänder heller mot den.

Genom att verkställighet inte får ske förrän i samband med Kronofogdemyndighetens årsvisa utbetalning åstadkoms en ordning enligt vilken skuldsaneringsborgenärerna gemensamt får dela på ett så stort belopp som möjligt. Till detta kommer att betalningsplanen i fortsättningen inte ska innehålla uppgifter om vilket belopp som gäldenären varje månad ska betala till respektive borgenär. Före tidpunkten för utbetalningen kommer det därför inte alltid att stå klart för borgenären hur mycket som gäldenären betalat för lite till varje borgenär. Regeringen anser därför sammantaget att borgenären bör ha möjlighet att begära verkställighet av beslutet om skuldsanering först i samband med den årsvisa utbetalningen. Om det uppmärksammas att en gäldenär missköter sina inbetalningar före den tidpunkten, har borgenären i stället möjlighet att begära omprövning av beslutet om skuldsanering. Regeringen anser att detta bör förtydligas i lag.

Om det däremot bestämts att gäldenären ska betala direkt till borgenärerna, bör dessa alltid ha möjlighet att begära verkställighet av beslutet om skuldsanering när det fått laga kraft. I dessa fall ska nämligen borgenärerna få månadsvisa betalningar av gäldenären, utan någon inblandning från betalningsförmedlingstjänsten. Om gäldenären inte sköter sin betalningsplan, kommer det således omedelbart att stå klart hur mycket som gäldenären betalat för lite till varje borgenär.

Felaktig betalning till borgenärerna

Den föreslagna ordningen innebär att gäldenären som huvudregel ska betala till betalningsförmedlingen. Det kan dock inte uteslutas att gäldenären betalar direkt till en borgenär, trots att något beslut inte har fattats om att tillåta detta. Enligt utredningens bedömning ska en sådan betalning inte återgå eller betalas in till betalningsförmedlingen, utan får anses som ett led i fullgörandet av betalningsskyldigheten.

Inledningsvis kan det konstateras att det lär bli ovanligt med felaktiga betalningar efter inledande beslutet men före det slutliga beslutet om skuldsanering (se avsnitt 5.6.2). I det preliminära beslutet om betalning ska det nämligen enbart anges ett månatligt belopp som gäldenären ska betala in till förmedlingstjänsten. Det ska alltså inte i det beslutet anges

vilka borgenärer som omfattas av skuldsaneringen och hur dessa ska få betalt. Om gäldenären trots det skulle betala direkt till en borgenär, påverkar det inte gäldenärens skyldighet att betala till Kronofogdemyndigheten enligt vad som bestämts i inledandebeslutet. Dessutom kan felaktiga betalningar i detta inledande skede medföra att gäldenären inte medverkar i ärendet och att ansökan om skuldsanering därför avslås.

Vad gäller felaktiga betalningar efter ett slutligt beslut om skuldsanering är det då visserligen utrett vilka borgenärer som ska få betalt av skuldsaneringsgäldenären. Emellertid finns det, enligt regeringens mening, inte heller för denna situation anledning att befara att felaktiga betalningar kommer att bli ett problem. Anledningen till detta är framför allt att betalningsplanen i fortsättningen inte ska innehålla uppgifter om vilket belopp som gäldenären varje månad ska betala till respektive borgenär. Hur borgenärerna ska få betalt ska i stället bestämmas särskilt.

Trots detta kan det undantagsvis bli så att en gäldenär av misstag råkar betala direkt till en borgenär, i stället för till förmedlingstjänsten. Det finns dock inte skäl att införa särskilda regler för en borgenär som mottagit en felaktig betalning. Som utredningen tar upp bör en sådan betalning normalt anses som ett led i fullgörandet av gäldenärens betalningsskyldighet.

Inte heller finns det finns enligt regeringens mening anledning att införa någon särskild regel – eller sanktion – riktad mot gäldenären för att hantera eller motverka sådana felaktiga betalningar. I stället bör en felaktig betalning kunna hanteras av befintliga regler om omprövning av ett beslut om skuldsanering. En felaktig betalning innebär inte bara i sig att gäldenären inte följer betalningsplanen. Den innebär också att gäldenären betalar in ett för litet belopp till betalningsförmedlingen. I en sådan situation kommer Kronofogdemyndigheten att ha i uppgift att uppmärksamma gäldenären och borgenärerna om detta (se avsnitt 5.5.3). Gäldenären som felaktigt betalar direkt till en borgenär, och därmed inte följer betalningsplanen, riskerar att beslutet om skuldsanering omprövas och upphävs (48 § första stycket 6 i förslaget till ny skuldsaneringslag). Detta gäller särskilt om den felaktiga betalningen skett medvetet eller om det skett flera felaktiga betalningar.

Regeringen vill i detta sammanhang understryka betydelsen av pedagogiskt utformade betalningsplaner med tydlig information om hur betalning ska ske för att undvika risken för att gäldenären felaktigt betalar direkt till en borgenär i stället för till förmedlingen.

5.6 Betalningsplanens utformning

5.6.1 En flexiblare betalningsplan med två betalningsfria månader

Regeringens förslag: Gäldenären ska ha två betalningsfria månader varje år. Dessa månader ska vara juni och december.

Betalningsplanen ska i fler fall än i dag vara kortare än fem år. En kortare tid ska kunna bestämmas, om det finns beaktansvärda skäl.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt utredningens förslag ska betalningsplanen löpa under fem år, om det inte är skäligt att bestämma en kortare tid.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget om en flexibel betalningsplan eller har inga invändningar mot det. *Sveriges Riksbank* bedömer att förslaget kan ge upphov till ett visst tolkningsutrymme och menar att eftersom längden på betalningsplanen i hög grad avgör hur mycket kreditgivaren kan få betalt av låntagaren är det viktigt att lagändringarna inte tillämpas godtyckligt. *Helsingborgs tingsrätt*, *Försäkringskassan* och *Finansbolagens förening* ställer sig tveksamma till förslaget eftersom det riskerar att leda till en alltför generös tillämpning. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anser att utredningens förslag till lagtext inte stämmer överens med övervägandena och innebär att huvudregeln skulle bli en betalningsplan kortare än fem år, vilket universitetet i och för sig ställer sig bakom. *Svensk Försäkring* och *Trafikförsäkringsföreningen* avstyrker förslaget. *Barnombudsmannen* anser att det bör tydliggöras att hänsyn ska tas till barnets situation vid beslut om betalningsplanens längd. *Rädda Barnen* anser att det snarare bör vara regel än undantag att personer med barn beviljas en kortare betalningsplan.

Många remissinstanser uttalar sig om förslaget om två betalningsfria månader. De flesta av dem är positiva, bl.a. *Helsingborgs tingsrätt*, *Domstolsverket*, *Halmstads kommun*, *Göteborgs stad*, *Karlstads kommun*, *Föreningen Sveriges Överförmyndare*, *Pensionärernas Riksorganisation*, *Rädda Barnen*, *Ackordscentralen* och *Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*. En del remissinstanser, bl.a. *Gotlands tingsrätt*, *Östersunds tingsrätt*, *Finansbolagens förening*, *Svensk Handel*, *Svensk Inkasso*, *Svenska Bankföreningen* och *Sveriges advokatsamfund*, avstyrker eller har invändningar mot förslaget i denna del. Vissa remissinstanser ser hellre att betalningsplanen i stället löper under kortare tid. Enligt *Konsumentverkets* uppfattning vore det bättre med en treårig betalningsplan med möjlighet till ännu kortare betalningsplaner än en femårig betalningsplan med två betalningsfria månader. Även *Kronofogdemyndigheten* saknar ett förslag som generellt förkortar gäldenärens totala överskuldsettningsperiod. Myndigheten lyfter fram att två betalningsfria månader inte underlättar för den dryga tredjedel av skuldsaneringsgäldenärerna som helt saknar betalningsförmåga. *Borgholms kommun*, *Östersunds kommun*, *Landskrona kommun* och *Partille kommun* har liknande synpunkter.

Skälen för regeringens förslag

En mer flexibel och human betalningsplan

Vid en skuldsanering ska en betalningsplan upprättas som visar när och hur gäldenären ska betala sina borgenärer. Betalningsplanen löper enligt nuvarande regler under fem år, om det inte finns särskilda skäl att bestämma en kortare tid (9 § i 2006 års skuldsaneringslag). Om beslutet om skuldsanering ändras, kan betalningsperioden förlängas till som längst sju år (26 § i 2006 års skuldsaneringslag).

Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss moderna regler som medför att så många evighetsgäldenärer som möjligt ska ansöka om och genomföra skuldsanering och därigenom bli ekonomiskt rehabiliterade och komma tillbaka till ett mer normalt samhällsliv. Evighetsgäldenärerna bör få hjälp i ett tidigare skede och det bör även gå snabbare för dem att få sina skulder avskrivna och komma ut ur skuldfällan.

Betalningsplanen och dess utformning spelar en viktig roll i skuldsaneringsförfarandet. Skuldsanering bör vara ett naturligt steg för en gäldenär som hamnat i en omöjlig situation. Det är därför viktigt att betalningsplanen utformas på ett sådant sätt så att den inte avskräcker gäldenären från att ansöka om skuldsanering. Betalningsplanen bör samtidigt utformas så att den ger skuldsaneringsgäldenären goda förutsättningar att klara av skuldsaneringen och sedan förbli skuldfri. Vidare får inte skuldsaneringen innebära en för hård belastning på gäldenären och dennes familj under den tid som betalningsplanen löper, oavsett längden på löptiden.

Det är flera faktorer som är av betydelse när betalningsplanens utformning ska bestämmas. Ett argument för en kortare betalningsperiod är att vissa gäldenärer, när de väl ansöker om skuldsanering, redan har varit överskuldssatta under flera år och under den tiden levt under knappa ekonomiska förhållanden. Den totala avbetalningstiden blir till följd av detta alltså längre än fem år, ibland betydligt längre. Nu föreslagna ändringar om ökad information och om förenklingar i ansökningsförfarandet kommer dock att medföra att en evighetsgäldenär snabbare ges möjlighet till skuldsanering.

Vissa av de negativa effekter som överskuldssättning innebär för den enskilde kvarstår också under den tid som betalningsplanen löper. Till exempel har personer som lever med överskuldssättning sämre hälsotillstånd än den genomsnittliga invånaren. Rädsla för att det ska hända något under betalningsperioden som kan äventyra skuldsaneringen kan leda till att gäldenären blir passiviserad och t.ex. inte vågar förändra sin arbetssituation eller byta bostad.

Gäldenärens svåra situation och samhällets kostnader för överskuldssättning är bakgrunden till det rehabiliterande syftet med skuldsaneringsinstitutet. Förutom hänsyn till den pressade situation som en skuldsaneringsgäldenär lever under, bör hänsyn tas till gäldenärens behov av att få tillräcklig tid för att lära sig att ta hand om sin ekonomi. Skuldsaneringen ska innebära att gäldenären inte bara får sina skulder sanerade. Gäldenären bör också ges goda förutsättningar att hantera och planera sin ekonomi så att han eller hon inte hamnar i samma situation igen.

Betalningsplanens längd har också betydelse för den allmänna betalningsmoralen, varför det även ur detta perspektiv är viktigt att betalningsplanen inte är alltför kort. Dessutom måste regleringen kring betalningsplanen utformas på ett sådant sätt att skuldsaneringsinstitutet har ett fortsatt högt förtroende bland allmänheten. Det måste också beaktas att en alltför kort betalningstid skulle kunna förhindra att vissa gäldenärer beviljas skuldsanering på grund av att det skulle framstå som oskäligt.

Borgenärskollektivet gynnas i och för sig av att gäldenären så snart som möjligt får en fungerande ekonomi, samtidigt som det är viktigt att

skuldsaneringsinstitutet tillgodoser borgenärernas befogade intresse av att faktiskt få betalt för sina fordringar.

Mot denna bakgrund och för att åstadkomma en betalningsplan som är anpassad efter skuldsaneringsgäldenärens behov och hans eller hennes förutsättningar är det enligt regeringens mening viktigt att inte fokusera enbart på hur många år betalningsplanen ska löpa. Även om samtliga gäldenärer som beviljas skuldsanering har det gemensamt att de lever under svåra förhållanden är det ändå så att de har olika förutsättningar och behov. En utgångspunkt vid överväganden om betalningsplanens utformning bör därför, enligt regeringens uppfattning, vara att det bör finnas ett betydande mått av flexibilitet när planens längd bestäms. Vidare bör det övervägas om det finns andra sätt än att korta betalningsplanen för att åstadkomma en mer human skuldsaneringstid för gäldenären och dennes familj.

Två betalningsfria månader om året

För att göra betalningsplanen mer human och förbättra gäldenärens förutsättningar att klara av en skuldsanering föreslår utredningen att det ska införas två betalningsfria månader per år, som ska infalla i juni och december. Förslaget får stöd av många remissinstanser och framstår enligt regeringens mening som välgrundat.

Två betalningsfria månader om året skulle innebära en välkommen ventil under den tid som gäldenären genomför sina skuldsaneringsbetalningar och förbättra förutsättningarna för gäldenären att klara av skuldsaneringen och bli rehabiliterad. Dessutom kan förslaget bidra till att fler evighetsgäldenärer som i dag t.ex. står under löneutmätning väljer att ansöka om skuldsanering.

Även ur ett barnperspektiv bör det vara välkommet med betalningsfria månader. För en gäldenär med barn skulle en sådan lösning vara värdefull och ge honom eller henne förbättrade möjligheter att klara av vissa särskilt utgiftstygda månader. Det kan t.ex. handla om att ha råd att umgås och göra någonting särskilt med sina barn under sommarsemestern.

Lättnaden kan också innebära att gäldenärens motivation att genomföra skuldsaneringen ökar. Skuldsaneringen syftar till att vara rehabiliterande och det är därför viktigt att gäldenären under skuldsaneringstiden är motiverad och känner tillförsikt inför framtiden. Regeringens förslag i övrigt, t.ex. införandet av en betalningsförmedling som ska underlätta gäldenärens betalningar, innebär dessutom på flera andra sätt förenklingar för gäldenären.

En möjlighet till betalningsfria månader har inte tidigare diskuterats i skuldsaneringsssammanhang, men däremot i fråga om löneutmätning. I samband med ändringar av löneutmättningsreglerna övervägdes om det skulle införas två s.k. fasta frimånader under det att löneutmätning inte fick ske. Ett sådant system bedömdes dock kunna uppmuntra till manipulation genom att gäldenär och arbetsgivare skulle kunna komma överens om att t.ex. övertidsersättning skulle betalas ut vid just de tillfällen som frimånaderna inföll och systemet infördes därför inte. I stället betonades att rimliga förbehållsbelopp och möjligheter till anstånd skulle

säkerställa att systemet inte blev för betungande för gäldenären (prop. 1994/95:49 s. 58 f. Se även RSV Rapport 2000:6 s. 89 f.).

Skuldsaneringsinstitutet skiljer sig från löneutmätninginstitutet på det sättet att det vid skuldsanering är bestämt redan från början vilket belopp som gäldenären ska betala varje månad och att detta belopp inte är tänkt att ändras under skuldsaneringen (jfr dock möjligheten till omprövning i 48 och 49 §§ i förslaget till ny skuldsaneringslag). Betalningsfria månader för skuldsanering kan därför inte, enligt regeringens mening, avfärdas med samma argument som för löneutmätning.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Gotlands tingsrätt*, *Östersunds tingsrätt*, *Finansbolagens förening*, *Svensk Handel*, *Svensk Inkasso*, *Svenska Bankföreningen* och *Sveriges advokatsamfund*, är kritiska till förslaget om betalningsfria månader och framhåller den förlust som förslaget kommer att innebära för borgenärerna. Det framförs också att systemet kommer att bli krångligt för gäldenärerna och att det blir svårt att hålla reda på vilka månader som betalning ska ske och vilka som är betalningsfria. Förslaget kostar dock borgenärerna mindre än vad t.ex. en ettårig minskning av betalningsplanens längd skulle innebära och kan förväntas innebära att fler av skuldsaneringsgäldenärerna med betalningsförmåga klarar av att genomgå skuldsaneringen. Det bör inte heller vara besvärligt för en skuldsaneringsgäldenär att hålla ordning på vilka månader som är betalningsfria, särskilt inte om det anges i betalningsplanen när och hur betalning ska ske.

Sammantaget föreslår därför regeringen att det ska införas två betalningsfria månader om året. Att de skuldsaneringsgäldenärer som saknar betalningsförmåga inte gynnas av förslaget är enligt regeringens mening inte ett avgörande hinder mot att det genomförs. Naturligtvis är det också viktigt att dessa gäldenärer får en acceptabel tillvaro under skuldsaneringen och får goda förutsättningar att genomföra den. Som regeringen återkommer till nedan ska även dessa gäldenärer som huvudregel få avräkna den tid som har gått sedan inledandebeslutet meddelades (se avsnitt 5.6.2). Vidare kommer det även för denna grupp att finnas en möjlighet att vara mer flexibel vid bestämmandet av hur lång tid som skuldsaneringen ska löpa. Sammantaget kommer det därför att finnas verktyg för att åstadkomma att skuldsaneringsgäldenärer som saknar betalningsförmåga – och därmed inte kan tillgodoräkna sig några betalningsfria månader – får en acceptabel tillvaro under skuldsaneringen.

Betalningsplanen ska i fler fall kunna vara kortare än fem år

För närvarande finns det en möjlighet att bestämma en kortare betalningsplan än fem år, om det finns särskilda skäl. I praktiken görs dock undantag mycket sällan. Utredningens genomgång av praxis visar t.ex. att av de drygt 4 500 beslut om skuldsanering som fattades under 2012 bestämdes en kortare tid enbart i ca 25–30 fall. Det är för regeringen tydligt att avsteg från huvudregeln bör kunna ske i fler fall än så.

Utredningen föreslår att det ska ges större möjligheter att besluta om en kortare betalningsplan än fem år. Några remissinstanser, bl.a. *Konsumentsverket* och *Kronofogdemyndigheten*, menar att en annan lösning skulle vara att införa generellt kortare betalningsplaner. Även tidigare lagförslag och tillkännagivanden från riksdagen är inne på en generell

förkortning av betalningsplanen. Utredningen, som fört diskussioner med företrädare för både gäldenärer och borgenärer, bedömer dock att det inte finns någon större efterfrågan på en generell förkortning av betalningsplanens längd. Inte heller finner utredningen att det finns andra skäl att föreslå att förkorta betalningsplanens längd från de fem år som gäller i dag. Det finns också risker med att generellt förkorta betalningsplanen, t.ex. att fler gäldenärer skulle få avslag på sina ansökningar eftersom skuldsanering skulle framstå som oskäligt och att kreditvillkoren för konsumenter försämras. En generell förkortning skulle också riskera att påverka betalningsmoralen och i grunden förtroendet för skuldsaneringsinstitutet, om inte förkortningen balanseras av inskränkande villkor som minskar gäldenärens möjlighet att beviljas skuldsanering.

Regeringen, liksom majoriteteten av remissinstanserna, delar utredningens bedömning att det finns fördelar med en betalningsplan som kan anpassas efter förhållandena i det enskilda fallet jämfört med en generell förkortning av betalningsplanen. Regeringen föreslår därför att det ska vara tillräckligt att det finns beaktansvärda skäl för en kortare betalningsplan än fem år för att Kronofogdemyndigheten ska kunna besluta om en sådan. Genom att sänka kravet på detta sätt bör det åstadkommas både att fler omständigheter kan beaktas vid bestämmandet av betalningsplanens längd och att fler betalningsplaner blir kortare än fem år. I varje enskilt fall bör det göras en avvägning av om det med beaktande av bl.a. hänsyn till gäldenärens levnadssituation och skuldernas ålder finns skäl att besluta om en kortare betalningsplan. Sådana skäl kan finnas t.ex. om gäldenären nått hög ålder eller är sjuk. Både *Barnombudsmannen* och *Rädda Barnen* framför att hänsyn bör tas till barns situation vid beslut om betalningsplanens längd. Som beskrivs i avsnitt 4.1 drabbas barnen särskilt hårt i en familj som lever med överskuldssättning. Ett barn lever också under andra tidsperspektiv än vuxna. Om en överskuldssatt förälder erbjuder skuldsanering och får en chans att ta sig ur den besvärliga situationen, blir det något som också kommer barnen till del och förbättrar deras förutsättningar till en mer normal barndom. Eftersom familjen kan ha haft ekonomiska problem under en lång tid när skuldsaneringen påbörjas kan dock barn tvingas leva under knappa ekonomiska omständigheter under en stor del av barndomen. Om det finns en risk för att gäldenärens barn drabbas oskäligt hårt, bör detta kunna vara ett skäl till att göra avsteg från huvudregeln och bestämma en kortare betalningsplan. Att som Barnombudsmannen föreslår tydliggöra detta i lagtext är inte, enligt regeringens mening, nödvändigt. I författningskommentaren utvecklas vidare vad som kan utgöra skäl till en kortare betalningstid än fem år.

En helhetslösning som leder till snabbare och enklare skuldsanering

Regeringen föreslår alltså att gäldenären varje år bör få två betalningsfria månader och att det i fler fall ska kunna bestämmas en kortare betalningsplan än fem år.

Genom regeringens förslag åstadkoms – tillsammans med att gäldenären föreslås påbörja sina betalningar redan i samband med inledandebeslutet (avsnitt 5.6.2) – både att gäldenären kan komma ut ur skuldsaneringen flera månader tidigare än enligt dagens regelverk och att

gäldenären ges den lättnaden att han eller hon har en betalningsamnesti med totalt nästan ett år. Utöver detta innebär även regeringens förslag om ökad information om skuldsanering (avsnitt 5.2) och om ett enklare ansökningsförfarande (avsnitt 5.3.1) att gäldenären kommer in tidigare i skuldsaneringsförfarandet. Genom denna helhetslösning skapas ett attraktivt skuldsaneringsförfarande som bedöms ge gäldenären de bästa förutsättningarna att komma in i och klara av en skuldsanering, samtidigt som borgenärernas intressen respekteras.

5.6.2 Gäldenärens betalningar påbörjas tidigare

Regeringens förslag: Gäldenären ska påbörja sina skuldsaneringsbetalningar redan från inledandebeslutet. Betalningarna enligt inledandebeslutet ska alltid ske till Kronofogdemyndigheten. Det som bestämts om betalning i inledandebeslutet ska kunna ändras fram till dess att ett slutligt beslut har meddelats. Inledandebeslutet och ett beslut om ändring av det ska få överklagas särskilt.

Om skuldsanering beviljas, ska Kronofogdemyndigheten vid bestämmandet av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut som huvudregel räkna av den tid som inledandebeslutet gällt från betalningsplanens längd.

Om skuldsanering beviljas, ska de medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten enligt inledandebeslutet ingå i det belopp som ska fördelas mellan de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen.

En ansökan om omprövning på grund av att gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen förbättras ska ges in inom fem år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan löper ut senare, senast den dag då planen löper ut. Samma tidsfrister ska gälla för gallring av en betalningsanmärkning på grund av en skuldsanering.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag möjliggör att betalningar som sker i samband med ett inledandebeslut ska kunna göras direkt till borgenären. Utredningens förslag om rätt till avräkning är något annorlunda utformat än regeringens.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot dem. *Kronofogdemyndigheten* saknar ett resonemang kring konsekvenserna av en möjlighet till överklagande av ett interimistiskt beslut om betalningsbeloppet. Vissa remissinstanser, bl.a. *Partille kommun* och *Malmö kommun*, invänder mot eller har funderingar kring förslaget att betalningarna ska påbörjas redan vid inledandebeslutet. Dessa instanser framhåller att det är av vikt att gäldenären ska ha möjlighet att spara ihop en buffert.

Skälen för regeringens förslag

Betalning ska ske redan från inledandebeslutet

Enligt den nuvarande ordningen börjar betalningsplanen löpa direkt vid ett beslut om skuldsanering, utan krav på att beslutet ska ha fått laga kraft

(37 § i 2006 års skuldsaneringslag). Gälldenären påbörjar alltså sina betalningar när ett slutligt beslut om skuldsanering har meddelats och det finns en betalningsplan. Denna ordning har gällt sedan 2006 års skuldsaneringslag trädde i kraft. Tidigare gällde att betalningsplanen inte började löpa förrän efter det att beslutet om skuldsanering hade fått laga kraft. Ändringen motiverades dels av kritik från borgenärshåll, dels av att skuldsaneringen skulle kunna komma i gång tidigare och därmed innebära en förkortning av den totala handläggningstiden. Regeringen valde däremot att inte gå vidare med ett förslag att betalningsplanen skulle börja löpa redan när skuldsaneringen inleds (se prop. 2005/06:124 s. 49 f. och s. 56 f.). Anledningen till detta var att en sådan lösning förutsatte att en betalningsförmedling inrättades.

Det kan konstateras att även efter 2006 års reform påverkar Kronofogdemyndighetens handläggningstid möjligheterna för gälldenären till en snar rehabilitering. Handläggningstiden från inledandebeslut till slutligt beslut är enligt utredningen upp till tre månader i 45 procent av fallen, medan 17 procent av ärendena tar ett halvår eller mer att avgöra. Enligt Kronofogdemyndigheten var handläggningstiden i mars 2015 från ansökan till inledningsbeslut sex månader och från ansökan till slutligt beslut tio månader. Att tiden mellan inledandebeslut och beslutet om skuldsanering är lång påverkar även borgenärernas chans till snabb betalning. Eftersom exekutiva åtgärder inte är tillåtna sedan skuldsanering har inletts kan borgenärerna under handläggningstiden gå miste om medel som annars skulle ha varit tillgängliga för utmätning.

Enligt regeringens mening finns det flera fördelar med att gälldenären påbörjar sina skuldsaneringsbetalningar redan från inledandebeslutet. Om skuldsaneringen kommer i gång snabbare, blir förfarandet mer effektivt. Betalningsplanen kan då avslutas snabbare och gälldenärerna får en chans att snabbare rehabiliteras och komma tillbaka till ett mer normalt liv. Genom en sådan ordning försvinner också den period under vilken borgenärerna varken kan ansöka om utmätning eller få del av betalningar med anledning av skuldsaneringen. Dessutom motverkas ansökningar från de gälldenärer som kan befäras ansöka enbart i syfte att få ett uppehåll i sin löneutmätning. Hur gälldenären sköter sina betalningar före ett slutligt beslut ger dessutom en god indikation på hur motiverad gälldenären är att genomföra en skuldsanering. Till skillnad från vad som var fallet vid 2006 års reform föreslås nu också att det ska inrättas en betalningsförmedling, som möjliggör en hantering av medel för det fall skuldsanering sedan inte beviljas.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Partille kommun* och *Malmö kommun*, lyfter fram att en fördröjning av betalningarna ger gälldenären en möjlighet att under utmätningförbudet spara ihop en buffert som kan användas för att betala kostnader för t.ex. tandvård och glasögon. Denna invändning väger dock, enligt regeringens mening, inte särskilt tungt. Utmätningförbudet är tänkt att ge gälldenären möjlighet att reda upp sina befintliga ekonomiska förhållanden och hindra att det fortsatta förfarandet störs av pågående verkställighet mot gälldenären. Syftet med utmätningförbudet är således inte att ge gälldenären en möjlighet att spara ihop pengar som ska kunna användas för att bekosta nya utgifter. Till detta kommer att det ligger i gälldenärens intresse att han eller hon så snabbt som möjligt ska kunna påbörja och genomgå skuldsaneringen. I detta sammanhang bör

det även framhållas att Kronofogdemyndigheten vid bestämmandet av en gäldenärs betalningsutrymme tar hänsyn till oförutsedda utgifter som kan uppstå under en skuldsanering. Dessutom bör regeringens förslag om två betalningsfria månader per år bidra till en återkommande lättnad under den pressade livssituation som gäldenären befinner sig i under en skuldsanering.

Regeringen föreslår därför att gäldenären ska påbörja sina skuldsaneringsbetalningar redan vid beslutet om att inleda skuldsanering. Förslaget innebär att Kronofogdemyndigheten i inledandebeslutet också bör interimistiskt bestämma om betalning. Om gäldenären bedöms ha ett betalningsutrymme, bör det bestämmas ett belopp som ska betalas varje månad. Det månatliga beloppet bestäms på samma sätt som vid ett slutligt beslut om skuldsanering. På grund av att utredningsunderlaget kan vara mer begränsat i detta skede av handläggningen, bör viss försiktighet iakttas vid bestämmande av beloppets storlek. Om gäldenären saknar betalningsutrymme, ska det i stället bestämmas att någon betalning inte ska ske. Det bör av inledandebeslutet framgå när betalningarna ska påbörjas, vilket av effektivitetsskäl bör vara så snart som möjligt. Gäldenären bör också betala enligt det interimistiska beslutet trots att det inte har fått laga kraft.

Det som bestämts om betalning i inledandebeslutet bör gälla till dess skuldsaneringsärendet slutligt avgörs, men bör på eget initiativ eller efter yrkande av en part kunna ändras av Kronofogdemyndigheten när som helst under handläggningen. Både inledandebeslutet och ett nytt beslut om betalning – som innebär att inledandebeslutet i den delen ändras – bör få överklagas särskilt (se vidare avsnitt 9 om konsekvenser av att dessa beslut bör få överklagas särskilt).

Hantering av medel som betalas innan skuldsanering slutligt beviljats

Även sådana betalningar som görs efter inledandebeslutet, men före det slutliga beslutet om skuldsanering, bör ske med Kronofogdemyndigheten som betalningsförmedling. Som framgår i avsnitt 5.5.1 kan det, om det finns särskilda skäl, i betalningsplanen anges att betalningar ska ske direkt till borgenärerna. Eftersom det vid inledandebeslutet inte är avgjort vilka som är borgenärer bör en sådan möjlighet inte finnas redan från inledandebeslutet. Detta bör, till skillnad från hur utredningen utformar sitt förslag, framgå av lagtexten.

Betalningar som sker innan skuldsanering beviljas är preliminärt avsedda för de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen och bör av Kronofogdemyndigheten hanteras på lämpligt sätt för detta ändamål. Enligt regeringens mening bör medel som betalas in av gäldenären i det inledande skedet behandlas på samma sätt som medel som betalas in av gäldenären i enlighet med ett beslut om skuldsanering som inte har fått laga kraft. Det innebär t.ex. att gäldenären ska förlora rådigheten över de inbetalda medlen och att de inbetalda medlen ska vara skyddade från utmätning (se vidare avsnitt 5.5.4).

Om skuldsanering beviljas, ska de medel som gäldenären enligt inledandebeslutet har betalat in till Kronofogdemyndigheten ingå i det belopp som ska fördelas mellan de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen. Avdrag ska dock göras för den avgift som ska tas ut

av gäldenären för Kronofogdemyndighetens hantering av hans eller hennes betalningar.

Gäldenärens betalningsförmåga kan av olika skäl variera över tid. Det är därför möjligt att gäldenären inledningsvis bedöms ha ett betalningsutrymme och ska betala från inledandebeslutet. Vid tidpunkten för beslutet om skuldsanering kan situationen vara en annan, t.ex. på grund av att gäldenären förlorat sin anställning och därmed fått en mycket lägre inkomst. I ett sådant fall kan gäldenären i det slutliga beslutet om skuldsanering bedömas sakna betalningsförmåga. Det ska då bestämmas att gäldenären inte ska betala någonting efter beslutet om skuldsanering. Eventuellt inbetalda medel bör dock ändå fördelas och betalas ut till borgenärerna, efter samma principer som skulle gälla om en betalningsplan hade bestämts.

För det fall skuldsanering inte beviljas men gäldenären dessförinnan har genomfört betalningar, bör – som anges i avsnitt 5.5.4 – medlen återbetalas till gäldenären när det slutliga beslutet har fått laga kraft. Om däremot en tidigare utmätning har avbrutits på grund av inledandebeslutet, bör i stället de inbetalda medlen fördelas på de fordringar för vilka utmätningen pågick.

Avräkning från betalningsplanens längd

När det slutliga beslutet om skuldsanering meddelats har gäldenären, i de fall denne har betalningsförmåga, redan betalat under ett visst antal månader. För att ytterligare effektivisera skuldsaneringsförfarandet och för att inte Kronofogdemyndighetens handläggningstid ska få betydelse för betalningsplanens längd är det regeringens uppfattning att de redan gjorda betalningarna bör komma gäldenären till del vid fastställande av när betalningsplanen löper ut. Utredningen överväger olika sätt att åstadkomma detta, t.ex. att avräkning ska ske med det belopp som betalats in vid tidpunkten för beslutet om skuldsanering eller att betalningsplanen påbörjas redan vid inledandebeslutet. Dessa lösningar skulle dock bli komplicerade. Regeringen delar utredningens bedömning att den enklaste lösningen är att gäldenären från betalningsplanens längd ska få räkna av den tid som förflutit sedan det interimistiska beslutet om betalning meddelades. Regeringen anser vidare att tidsavräkning bör vara möjlig även för gäldenärer som saknar betalningsförmåga och därför inte ålagts att betala något före beslutet om skuldsanering.

Regeringen anser att en förutsättning för avräkning normalt bör vara att gäldenären skött sina åtaganden efter inledandebeslutet. För att detta ska kunna beaktas i tillräcklig utsträckning bör lagtexten utformas något annorlunda än enligt utredningens förslag. Den bör formuleras så att avräkning normalt ska ske med den tid som inledandebeslutet gällt, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid. Det innebär att huvudregeln är att avräkning ska ske fullt ut med den tid som förflutit mellan inledandebeslutet och Kronofogdemyndighetens beslut om skuldsanering, men att det i varje enskilt fall ska bedömas om det på grund av gäldenärens agerande finns anledning att räkna av en kortare tid. Hur gäldenären sköter sina betalningar efter inledandebeslutet kan dessutom ge en fingervisning om hur motiverad han eller hon är för att genomföra en skuldsanering och

kan påverka bedömningen av om det är skäligt att skuldsanering ska beslutas. Samtidigt måste orsaken till eventuell misskötsamhet alltid beaktas. Det kan t.ex. vara så att gäldenären inte har förstått beslutets innebörd eller så kan ett för högt månatligt belopp ha bestämts.

Även övriga rättsverkningar bör utgå från inledandebeslutet

En borgenär kan under vissa förutsättningar begära omprövning av skuldsaneringen (24 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag). Om grunden är att gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen förbättrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses, måste dock en ansökan om omprövning ges in inom fem år från beslutet om skuldsanering. Om löptiden för betalningsplanen har förlängts, gäller i stället den tiden. Gäldenärens betalningsanmärkning med anledning av skuldsaneringen försvinner inte heller förrän fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan löper under en längre tid, senast den dag då planen löper ut (8 § kreditupplysningslagen [1973:1173]).

Det kan finnas fall då en gäldenär missköter sin skuldsanering eller det av andra skäl är befogat att upphäva eller ändra skuldsaneringen. En risk för omprövning kan dock verka hämmande för den skuldsatte. Av rädsla för att skuldsaneringen ska upphävas kan gäldenären undvika att t.ex. förändra sin arbetssituation eller öka sin inkomst. Med en betalningsanmärkning blir det också betydligt svårare att påbörja ett nytt liv och att t.ex. få ett hyreskontrakt eller ett telefonabonnemang. Det är först när skuldsaneringen och dess rättsverkningar är helt avslutade som gäldenären kan anses vara helt rehabiliterad och ha förutsättningar till ett ekonomiskt normalt liv. Skuldsaneringen bör därför inte pågå längre än nödvändigt.

Genom regeringens förslag om att skuldsaneringsbetalningarna ska påbörjas vid inledandebeslutet och möjligheten till avräkning kommer en betalningsplan att kunna avslutas tidigare än hittills. Regeringen anser att en effektivare skuldsaneringsprocess kan åstadkommas om även möjligheten att begära omprövning och tiden innan en betalningsanmärkning ska gallras, anpassas och kortas ner i motsvarande utsträckning. Regeringen föreslår därför att en ansökan om omprövning på grund av att gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen förbättrats bör ges in inom fem år från dagen för inledandebeslutet. Samma tidsfrist bör gälla innan en betalningsanmärkning på grund av skuldsanering ska gallras. Om en betalningsplan avslutas senare än fem år från inledandebeslutet, upphör dessa rättsverkningar senast den dag då planen löper ut.

5.7 Utökad möjlighet att beviljas skuldsanering på nytt

Regeringens förslag: En gäldenär som tidigare har misslyckats med sin skuldsanering eller som har genomgått en skuldsanering och överskuldsatt sig på nytt ska kunna beviljas skuldsanering igen om det finns särskilda skäl.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag och bedömning: Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att det inte ska finnas något särskilt hinder för en gäldenär som tidigare har misslyckats med sin skuldsanering och fått den upphävd att kunna beviljas skuldsanering igen. Enligt utredningens bedömning bör möjligheten för gäldenärer som har genomgått en skuldsanering och skuldsatt sig på nytt vara fortsatt begränsad till om det finns synnerliga skäl.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna instämmer i eller har inga invändningar mot utredningens förslag och bedömning. *Riksförbundet Insolvens* anser att det är lämpligare att använda särskilda skäl i stället för synnerliga skäl. *Svensk Försäkring* och *Trafikförsäkringsföreningen* anser att det kan vara motiverat att göra det något lättare än i dag att beviljas skuldsanering på nytt, men anser att det inte ska göras åtskillnad mellan olika grupper av gäldenärer och det för båda grupperna bör krävas synnerliga skäl. *Sveriges advokatsamfund* anser att det kan ifrågasättas om det är rimligt att en gäldenär som inte klarat av att genomföra sin skuldsanering ska kunna beviljas skuldsanering igen utan några begränsningar. *Finansbolagens förening* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

En gäldenär beviljas sällan skuldsanering på nytt

Det är mycket ovanligt att gäldenärer beviljas skuldsanering en andra gång. Enligt utredningen handlar det om uppskattningsvis 15 gäldenärer sedan möjligheten till skuldsanering infördes 1994. Frågan är om det är önskvärt att möjligheten till skuldsanering en andra gång utnyttjas i så liten utsträckning eller om möjligheten bör utökas.

Skuldsanering är ett extraordinärt institut med långtgående konsekvenser för både gäldenärer och borgenärer. En person kan normalt få möjlighet till skuldsanering endast en gång i livet. När den ursprungliga skuldsaneringslagen infördes uttalades dock att regeln inte bör vara helt undantagslös och att det kan finnas speciella situationer i vilka det kan vara godtagbart att en gäldenär får en andra chans. Av lagtexten, som inte har ändrats sedan möjligheten till skuldsanering infördes, följer att en gäldenär som tidigare har fått skuldsanering inte får beviljas det på nytt, om det inte finns synnerliga skäl för det (6 § andra meningen i 2006 års skuldsaneringslag). Det betonas i förarbetena att det ska röra sig om sällsynta undantagsfall och att tillämpningen bör vara mycket restriktiv. Som exempel på synnerliga skäl anges en gäldenär som i yngre år fått skuldsanering och långt senare, i en helt annan livssituation, återigen hamnat på obestånd, t.ex. på grund av allvarlig sjukdom, förtidspensionering eller långvarig arbetslöshet (se prop. 1993/94:123 s. 91 och 198). Det understryks att det vid bedömningen ska läggas särskild vikt vid om gäldenären uppfyllt sina förpliktelser enligt det tidigare beslutet om skuldsanering. Exempelen i förarbetena avser gäldenärer som genomfört en skuldsanering och skuldsatt sig på nytt, men bestämmelsen omfattar också gäldenärer som fått sin skuldsanering upphävd.

Möjligheten att beviljas skuldsanering på nytt bör utökas

Enligt regeringens mening är det naturligt att utrymmet för skuldsanering en andra gång är begränsat. Skuldsaneringsinstitutet får inte upplevas som stötande och får inte påverka den allmänna betalningsmoralen negativt. Huvudregeln bör även fortsättningsvis vara att skuldsanering är något som en överskuldssatt person kan få möjlighet till endast en gång i livet. Samtidigt får lagstiftningen inte leda till inlåsnings effekter på så sätt att lagens utformning i sig bidrar till att överskuldssatta personer avhålls från att ansöka om skuldsanering.

Utredningen bedömer att andelen upphävda skuldsaneringar kan komma att öka. Denna bedömning grundar sig bl.a. på att det nu föreslagna förenklade ansökningsförfarandet kan bidra till att skuldsanering beviljas för något fler gäldenärer som inte är tillräckligt förberedda. Syftet med regeringens förslag är att få fler evighetsgäldenärer att ansöka om och med framgång genomgå en skuldsanering. Det ligger dock i sakens natur att ett ökat antal skuldsaneringar också kan leda till att något fler upphävs. En anledning till att skuldsaneringen upphävs kan vara att gäldenären inte är redo och därför inte klarar av att sköta betalningarna under skuldsaneringen. Det måste dock lyftas fram att gäldenärens eget agerande inte behöver vara den främsta anledningen till att skuldsaneringen upphävs. Att just anledningen till misslyckandet måste beaktas särskilt betonas av Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2013 s. 689. I rättsfallet hade gäldenären en god man när skuldsaneringen påbörjades. Sedan förordnandet av den gode mannen hade upphävts, började gäldenären missköta sina betalningar och skuldsaneringen upphävdes därför. Enligt Högsta domstolen fanns det ett klart tidsmässigt samband mellan det att godmanskapet upphörde och att gäldenärens misskötsamhet med betalningarna började. Domstolen beaktade också att beslutet att godmanskapet skulle upphöra inte var gäldenärens eget. Sammantaget ansåg Högsta domstolen att det fanns synnerliga skäl och att skuldsanering skulle beviljas en andra gång.

Utredningen föreslår att en gäldenär som av någon anledning misslyckats med sin skuldsanering och fått den upphävd, bör kunna beviljas skuldsanering på nytt utan att det ska krävas synnerliga skäl för det. De omständigheter som ledde fram till att den tidigare skuldsaneringen upphävdes får i stället beaktas vid den allmänna skälighetsbedömningen. När det gäller de gäldenärer som genomgått en skuldsanering och därigenom blivit av med sina skulder, men återigen skuldssatt sig, föreslår utredningen dock ingen ändring mot i dag. För dessa föreslås det alltså att det fortfarande ska prövas synnerliga skäl för att beviljas skuldsanering en andra gång.

Med hänsyn till att bestämmelsen om att beviljas skuldsanering på nytt kommit att tillämpas enbart i mycket sällsynta undantagsfall, delar regeringen utredningens bedömning att möjligheten att beviljas skuldsanering på nytt bör utökas. Det är rimligt att en gäldenär som inte klarat av att genomföra sin skuldsanering och som därför fortfarande befinner sig i sin ursprungliga skuldproblematik ska kunna få en ny chans att få sina skulder avskrivna. Enligt regeringens mening, som stöds av *Riksförbundet Insolvens*, *Svensk Försäkring* och *Trafikförsäkringsföreningen*, leder dock utredningens förslag till att det blir alltför stor

skillnad på de fall där gäldenären har fått skuldsaneringen upphävd och de fall där gäldenären genomgått en skuldsanering och skuldsatt sig på nytt. Enligt regeringens mening är det viktigt att även en person som tidigare fått sina skulder sanerade, men som drabbats av överskuld-sättning igen, ges en möjlighet att kunna starta om på nytt. För både kategorierna bör det också göras en särskild bedömning av om det verkligen är rimligt att gäldenären beviljas skuldsanering på nytt. Regeringen föreslår därför i stället en generell utökning av möjligheten till skuldsanering en andra gång och att en gäldenär som tidigare beviljats skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag eller någon av de tidigare skuldsaneringslagarna, oavsett om den slutförts eller inte, ska kunna få skuldsanering på nytt om det finns särskilda skäl. Genom att sänka kravet från synnerliga skäl till särskilda skäl markeras att gäldenärer ska ges en andra chans i större utsträckning än som hittills varit fallet. Vad som avses med särskilda skäl utvecklas i författningskommentaren.

Skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och den nya särskilda skuldsaneringsformen F-skuldsanering (se avsnitt 6) kommer i princip att ha samma syfte, nämligen att vara rehabiliterande och ge svårt överskuldssatta personer möjlighet att komma tillbaka till ett välfungerande liv. Båda skuldsaneringsformerna innebär att gäldenären åtminstone delvis blir befriad från sitt betalningsansvar. Det finns enligt regeringens bedömning inte anledning att i detta sammanhang göra någon skillnad mellan de båda skuldsaneringsformerna. Om gäldenären tidigare har misslyckats med eller genomgått en F-skuldsanering, bör han eller hon därför kunna beviljas en skuldsanering en andra gång, om det finns särskilda skäl (se även avsnitt 6.5.6).

5.8 Budget- och skuldrådgivarnas roll

Regeringens förslag: Kommunens skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer förtydligas. Denna skyldighet ska gälla under hela skuldsaneringsförfarandet till dess att skuldsaneringen är helt avslutad.

Inspektionen för vård och omsorgs tillsynsansvar över kommunernas budget- och skuldrådgivning förtydligas.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår inte att tillsynsansvaret över kommunernas budget- och skuldrådgivning ska förtydligas.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller lämnar det utan invändningar. *Inspektionen för vård och omsorg* (IVO) anser att det är bra att kommunernas ansvar för att lämna budget- och skuldrådgivning förtydligas, men att denna skyldighet för kommunerna i stället bör placeras i socialtjänstlagen (2001:453). *Karlskrona kommun*, *Piteå kommun* och *Pensionärernas Riksorganisation* betonar att budget- och skuldrådgivningens roll inte kommer att minska i betydelse. *Rädda Barnen* anser att det stöd som kommunerna ska ge personer som ansöker om och genomgår skuldsanering även ska

omfatta barn i de sökandes hushåll och att rådgivning till skuldsatta med barn alltid bör prioriteras. *Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* påpekar vikten av att kommunerna tillhandahåller kvalificerad budget- och skuldrådgivning. *Karlstads kommun* menar att det är anmärkningsvärt att någon tillsyn inte skett på lång tid och instämmer i att det är lämpligt att ansvaret för IVO förtydligas. *Gotlands tingsrätt* betonar kommunernas ansvar och pekar på behovet av uppstramning, kompetenshöjning och ökad styrning när det gäller den kommunala budget- och skuldrådgivningen.

Skälen för regeringens förslag

Tydligare krav på budget- och skuldrådgivarna

Enligt 2 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag ska kommunerna lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor till skuldsatta personer. Skyldigheten gäller även under hela skuldsaneringsförfarandet och alltså även under löptiden för en betalningsplan. Grundidén med de kommunala budget- och skuldrådgivarna är att de genom olika former av ekonomisk rådgivning ska både bidra till att förebygga överskuldsättning och hjälpa skuldsatta personer att finna en lösning på sina problem. Som utredningen redogör för – och som också bekräftas av Riksrevisionens granskningsrapport Överskuldsättning – hur fungerar samhällets stöd och insatser? (RIR 2015:14) och Konsumentverkets fördjupade studie av den kommunala budget- och skuldrådgivningen i rapporten Med väntan växer skulden (Rapport 2015:8) – ser organisationen av budget- och skuldrådgivarnas verksamhet olika ut i olika kommuner. Vänte- och handläggningstiderna skiljer sig också mellan kommunerna. Enligt Konsumentverkets rapport varierar väntetiderna kraftigt mellan kommunerna. I genomsnitt är väntetiden omkring fyra och en halv vecka, men tiden varierar från ingen alls till ett år. Några kommuner lägger ned väldigt små resurser på verksamheten.

Att budget- och skuldrådgivarna har en viktig roll i skuldsaneringsprocessen bekräftas av remissinstanserna och i Riksrevisionens och Konsumentverkets olika rapporter. En överskuldsatt person befinner sig i en utsatt situation och det är ofta en krävande process att försöka ta itu med sina ekonomiska problem. För att ansöka om och genomgå en skuldsanering kan behovet av information, stöd och hjälp vara stort. Gälldenären får av rådgivarna ofta stöd och hjälp med att genomföra ansökan. Inte sällan inhämtar rådgivaren många av de uppgifter som behövs, vilket naturligtvis underlättar för gälldenären. Skuldsaneringsteamen hos Kronofogdemyndigheten har till utredningen angett att ansökningar från gälldenärer som biståtts av en budget- och skuldrådgivare inte behöver kompletteras i lika stor utsträckning som när gälldenären ansöker på egen hand.

Utredningen konstaterar att budget- och skuldrådgivarnas bistånd främst är hänförligt till tiden före ansökan, trots att det i samband med 2006 års skuldsaneringsreform underströks att det är viktigt att stöd ges under hela skuldsaneringsprocessen. En orsak kan naturligtvis vara att gälldenären inte söker ett fortsatt stöd efter att skuldsaneringen beviljats. Samtidigt visar utredningens undersökningar att budget- och skuldrådgivarna inte är särskilt aktiva för att initiera någon regelbunden

uppföljning. Denna prioritering leder till att en stor del av budget- och skuldrådgivarnas arbete är inriktat på att reda ut gäldenärens ekonomiska situation. Utredningen anger även att vissa budget- och skuldrådgivare gör en bedömning av om gäldenären uppfyller villkoren för att beviljas skuldsanering och till och med i vissa fall avråder gäldenären från att ansöka.

Regeringens förslag om ändringar i skuldsaneringsförfarandet medför sammantagna att budget- och skuldrådgivarna kommer att behöva ge varken mer eller mindre stöd till skuldsatta. En del av förslagen, framförallt de som innebär ett förenklat ansökningsförfarande och inrättandet av en betalningsförmedling, innebär dock att deras roll förändras. Det är viktigt att betona att kommunerna redan i dag har ett ansvar för att skuldsatta ska ha tillgång till en fungerande, professionell och tillgänglig budget- och skuldrådgivning. Med anledning av detta finns det anledning att i lagen tydliggöra den uppgift som åligger budget- och skuldrådgivarna och därmed det ansvar kommunerna har. Regeringen föreslår därför att det ska framgå att kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer och att denna skyldighet bör gälla under hela skuldsaneringsförfarandet, dvs. fram till dess att skuldsaneringen är helt avslutad. Enligt regeringens bedömning bör budget- och skuldrådgivningens verksamhet vara inriktad på att hjälpa så många gäldenärer som möjligt att komma ur sin problematiska skuldsituation, och i det ingår bl.a. att bistå med hjälp vid ansökan om skuldsanering och erbjuda ett aktivt stöd under hela skuldsaneringen. Regeringen återkommer nedan till om det finns skäl att föra över denna skyldighet från skuldsaneringslagen till socialtjänstlagen.

Det bör i detta sammanhang understrykas att det uteslutande är Kronofogdemyndigheten som ska avgöra om villkoren för att beviljas skuldsanering är uppfyllda. Budget- och skuldrådgivarna bör givetvis informera om de generella förutsättningarna för ett beviljande och vilka svårigheter som kan finnas, men inte själva göra en sådan bedömning. Även om det ofta är motiverat att undersöka andra alternativ till skuldsanering, t.ex. en frivillig uppgörelse med borgenärerna, får ett sådant arbete inte fördröja en ansökan om skuldsanering som gäldenären önskar att göra.

I remissvaren och i de samråd utredningen haft har det framkommit att flera budget- och skuldrådgivare anser att det är viktigt att gäldenären har en tillräcklig insikt om sin ekonomi innan en ansökan görs. Även enligt regeringens mening är en överblick över skuldsituationen en värdefull och viktig del av rehabiliteringen. Med regeringens förslag om ett förenklat ansökningsförfarandet är det dock inte nödvändigt att gäldenären har en fullständig bild av sina skulder och borgenärer redan innan en ansökan kan ges in. Av betydelse är i stället att gäldenären har kunskap om dessa inför det slutliga beslutet om skuldsanering. Den för gäldenärens rehabilitering så viktiga budgetrådgivningen kan rimligen ske parallellt med att ansökan ges in och därefter under tiden som en skuldsanering pågår. På så sätt bör gäldenären snabbare kunna få hjälp med att komma ur sin skuldsituation.

Förslaget att betalning ska ske redan från inledandebeslutet innebär att behovet av rådgivning är angeläget redan från denna tidpunkt. Det kan därför vara lämpligt att inledandebeslutet innehåller en hänvisning till

kommunens budget- och skuldrådgivning. Inte minst för att undvika att gäldenären under skuldsaneringen skaffar sig nya betungande skulder är det viktigt att gäldenären erbjuds en kontinuerlig uppföljning och budgetrådgivning under skuldsaneringstiden.

Rekommendationer för budget- och skuldrådgivningen

Frågor om kommunernas budget- och skuldrådgivning diskuteras även av Utredningen om överskudsättning (se betänkandet Överskudsättning i kreditsamhället? SOU 2013:78). I den utredningen konstateras att det behövs åtgärder bl.a. för att åstadkomma en större likvärdighet beträffande tillgänglighet och kvalitet och att rådgivningen är tillgänglig när den behövs och håller god kvalitet. Tydligare krav och mål för budget- och skuldrådgivningen efterfrågas även av tillsynsmyndigheten IVO och av Riksrevisionen.

Det är av flera skäl viktigt att det är tydligt hur budget- och skuldrådgivningen är tänkt att fungera. Enhetliga rekommendationer för den kommunala rådgivningen kan bidra till att verksamhetens roll stärks och till att variationerna mellan kommunerna minskar. Vidare underlättar en tydlig beskrivning för kommunerna att leva upp till deras ansvar och för tillsynsmyndigheten att granska kommunernas verksamhet. Den enskilda personen – den skuldsatte – ges dessutom en bättre möjlighet att veta om vilken hjälp från kommunen som han eller hon normalt ska ha rätt till.

Som aviserats i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, utgiftsområde 18) avser regeringen mot denna bakgrund att lämna ett uppdrag till Konsumentverket att – i samråd med tillsynsmyndigheten IVO, Kronofogdemyndigheten och andra berörda aktörer – ta fram rekommendationer när det gäller budget- och skuldrådgivningen. Regeringen bedömer att ett sådant underlag kan vara av värde i samband med utveckling och uppföljning av budget- och skuldrådgivningsverksamheten i kommunerna.

Tillsynsansvaret över budget- och skuldrådgivarna

I tidigare förarbeten uttalas att kommunernas ansvar att tillhandahålla rådgivning är en precisering av det generella ansvar som kommunerna har enligt socialtjänstlagen för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver (2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § socialtjänstlagen). Uppgiften att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer utgör alltså socialtjänst i vid mening. Den statliga tillsynen över socialtjänstlagen utgår naturligen från socialtjänstlagen, men den lagens krav kan kompletteras och preciseras i annan lagstiftning. Den nuvarande bestämmelsen i 2006 års skuldsaneringslag klargör att det är en obligatorisk uppgift för kommunen att lämna denna typ av privatekonomisk rådgivning och stöd till skuldsatta. Som en följd av att lagstiftningen inte ställer några krav på hur kommunen internt ska organisera verksamheten kan tillsynen någon gång komma att avse en annan del av den kommunala förvaltningen än socialförvaltningen (prop. 2005/06:124 s. 38; se även prop. 1993/94:123 s. 81).

Att budget- och skuldrådgivning är ett ansvar som faller inom kommunernas ansvar för socialtjänsten lyftes även fram i samband med införandet av den ursprungliga socialtjänstlagen. I förarbetena uttalades

att kommunernas rådgivning kan avse bl.a. hjälp med att ställa upp en budget för familjens utgifter och inkomster. Det kan också vara fråga om att ta reda på vilken myndighet som bäst kan hjälpa den enskilde i en särskild situation samt hjälpa honom eller henne att få kontakt med rätt instans (prop. 1979/80:1 s. 223).

Socialstyrelsen och länsstyrelsen utövade tidigare tillsyn över socialtjänsten och därmed budget- och skuldrådgivningen, men sedan den 1 juni 2013 är det IVO som har detta ansvar (jfr 13 kap. 1 § socialtjänstlagen). Enligt uppgift till utredningen finns det brister när det gäller tillsynen över kommunernas budget- och skuldsanering. IVO, som alltså relativt nyligen fått uppgiften som tillsynsmyndighet, har efterfrågat ett tydligare angivet tillsynsansvar. Myndigheten anser bl.a. att kommunernas ansvar för att lämna budget- och skuldrådgivning bör förtydligas och placeras i socialtjänstlagen.

Bristerna i tillsynen bekräftas av Riksrevisionens granskning av skuldsaneringssystemet. Av granskningen framgår också att IVO anser att den inte kan utöva tillsyn över en kommuns budget- och skuldrådgivning, om kommunen hanterar rådgivningsverksamheten utanför socialtjänstens område.

Som framgår ovan har lagstiftarens avsikt varit att uppgiften att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer ska utgöra socialtjänst. Kommunernas ansvar i detta avseende preciseras endast i 2006 års skuldsaneringslag. IVO:s tillsynsuppgifter följer således redan av befintliga regler och något egentligt behov av en ytterligare lagreglering beträffande tillsynsansvaret finns därför egentligen inte. Samma slutsats har dragits i tidigare lagstiftningsärenden (prop. 2005/06:124 s. 38).

Regeringen konstaterar dock, i likhet med Riksrevisionen, att det finns en skillnad gällande synen på regleringen av tillsynen över budget- och skuldrådgivningen. Det finns därför skäl att tydliggöra detta tillsynsansvar över samtliga kommuners budget- och skuldrådgivning. För att åstadkomma detta bör, som *IVO* föreslår, preciseringen av kommunernas ansvar för budget- och skuldrådgivningen föras över från skuldsaneringslagen till socialtjänstlagen. Förslaget innebär inte någon inskränkning av kommunernas möjlighet att organisera sin verksamhet. I stället tydliggör det att budget- och skuldrådgivning utgör socialtjänst, oavsett i vilken del av den kommunala verksamheten som tjänsten erbjuds. I förslaget till ny skuldsaneringslag bör det göras en hänvisning till socialtjänstlagen och det ansvar kommunerna har att erbjuda budget- och skuldrådgivning. Genom en sådan ändring förtydligas också att ansvaret att hjälpa skuldsatta inte är direkt kopplat till skuldsaneringssystemet, utan att ansvaret är bredare än så. Dessutom innebär en sådan ändring att det blir tydligt och enhetligt vad som gäller hos kommunal budget- och skuldrådgivning i fråga om sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden (se hittillsvarande 34 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400] och 26 kap. 1 § samma lag, som redan i dag bör vara tillämplig i de flesta fall, jfr prop. 1993/94:123 s. 164) och om behandlingen av personuppgifter (se 12 kap. socialtjänstlagen och lagen [2001:454] om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten).

Konsumentverket bör fortsatt stödja budget- och skuldrådgivningen

Kommunernas budget- och skuldrådgivare har en viktig funktion i skuldsaneringsprocessen. Dessa är för många överskuldsatta den första personliga kontakten för information om skuldsanering och utgör ett betydelsefullt stöd i steget att ansöka om och genomgå skuldsanering. Det är därför angeläget att tillförsäkra en hög kompetens inom rådgivningsverksamheten.

Enligt 2006 års skuldsaneringslag ska Konsumentverket stödja och ge vägledning för budget- och skuldrådgivningen (2 § tredje stycket). I förarbeten anges att verket ska tillhandahålla bl.a. utbildning, handböcker, information och datasystem för informationssökning, handläggning och statistik. Det ingår även att följa upp, stödja och bidra till vidareutveckling av verksamheten.

Som utredningen redogör för, erbjuder Konsumentverket kommunerna och deras rådgivningsverksamhet en till synes omfattande utbildning och övrigt stöd. Denna bild bekräftas av Riksrevisionens granskning av skuldsaneringsystemet. Enligt regeringens mening är Konsumentverkets arbete betydelsefullt. Det är viktigt att verket fortsätter med detta arbete och att dess stödjande funktion kontinuerligt utvecklas och anpassas efter rådande behov. På så sätt skapas goda förutsättningar för att, som *Gotlands tingsrätt* pekar på, kommunernas rådgivare har tillräcklig kompetens. I detta sammanhang bör det dock understrykas att det faller på kommunerna själva att ansvara för att rådgivarna har tillräcklig kompetens och får den kompetensutveckling som kan behövas vid sidan av Konsumentverkets stöd.

Även om det inte förslås någon ändring av Konsumentverkets skyldighet att tillhandahålla kommunerna stöd och vägledning, anser regeringen att bestämmelsen om verkets ansvar – på samma sätt som beträffande kommunernas ansvar att tillhandahålla budget- och skuldrådgivning – bör föras över till socialtjänstlagen.

6 Skuldsanering för företagare

6.1 En ny lag om skuldsanering för företagare

Regeringens förslag: Regler om skuldsanering för företagare ska införas i en ny lag.

Den nya skuldsaneringsformen ska kallas för F-skuldsanering.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser, däribland *Hovrätten för Västra Sverige*, *Svensk Inkasso* och *Svenskt Näringsliv*, instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. Några remissinstanser, bl.a. *Göteborgs tingsrätt*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala Universitet* och *Svenska Bankföreningen*, anser att 2006 års skuldsaneringslag bör ändras i stället för att införa en ny lag om skuldsanering för företagare.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedriver en aktiv näringspolitik som bl.a. ska främja entreprenörskap och ekonomisk tillväxt. En viktig del i denna politik är att tillhandahålla en lagstiftning som uppmuntrar företagande och möjliggör ansvarsfullt risktagande, samtidigt som den motverkar en snedvriden konkurrens och illojala beteenden. Samhället måste tillåta en seriös företagare att misslyckas och, om så sker, hjälpa honom eller henne tillbaka till ett normalt liv igen. För livskraftiga företag som har drabbats av betalningssvårigheter finns etablerade former till företagsrekonstruktion. Däremot har en över-skuldsatt företagare i dag inte någon motsvarande möjlighet till nystart. Som anförs i avsnitt 4.2 bör därför särskilda regler om skuldsanering för företagare införas för att minska riskerna med företagande och ge fler företagare en möjlighet till en andra chans. Reglerna ska förbättra villkoren för företagande i Sverige, vilket i sin tur kan stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i nya och växande företag. Lagstiftningen bör sända signaler till presumtiva företagare om en minskad ekonomisk risk med företagandet.

I likhet med de nuvarande skuldsaneringsreglerna bör det huvudsakliga syftet vara rehabiliterande. Svårt skuldsatta företagare bör få en möjlighet att lösa sina ekonomiska problem och på så sätt få en ny chans till ett drägligare och mer samhällsnyttigt liv. Samtidigt måste detta rehabiliterande syfte vägas mot borgenärernas intresse av att få behålla sin fordringsrätt orörd eller att i vart fall få så stor utdelning som möjligt. Systemet bör sträva efter att gynna borgenärskollektivet på så sätt att gäldenären kan komma att betala åtminstone någon del av sina skulder. Det bör utformas så att konkurrensen mellan företagen på marknaden inte påverkas negativt. Inte heller bör systemet skada den allmänna betalningsmoralen eller medföra resultat som skulle verka stötande från allmän synpunkt (jfr prop. 1993/94:123 s. 73 f.).

Likabehandlingsprincipen bör så långt som det är möjligt vara vägledande för förhållandet mellan de borgenärer som har fordringar som omfattas av det nya förfarandet. Av denna anledning bör det t.ex. inte vara möjligt för gäldenären och någon borgenär att träffa en överenskommelse som ger den senare bättre villkor än vad som följer av de nya reglerna (jfr prop. 1993/94:123 s. 76).

Utredningen föreslår att regler om skuldsanering för företagare införs i en ny, särskild lag om detta. Några remissinstanser anser att det i stället bör göras ändringar i den hittillsvarande skuldsaneringslagen.

Det är visserligen lämpligt att i så stor utsträckning som möjligt utgå ifrån skuldsaneringslagen vid framtagandet av särskilda regler för företagare. Flera av dessa regler har använts sedan den ursprungliga skuldsaneringslagen infördes 1994 och har fungerat väl i tillämpningen. Dessutom innebär förslaget till en ny skuldsaneringslag att reglerna moderniseras och effektiviseras.

Som kommer att beskrivas nedan föreslår regeringen emellertid att de nya skuldsaneringsreglerna för företagare ska skilja sig från det allmänna skuldsaneringsystemet på flera betydande sätt. Till exempel kommer reglerna att vara olika beträffande ansökningsförfarandet, betalningsplanens längd och innehåll och möjligheterna till omprövning. Av kanske än större betydelse är att en företagare måste uppfylla andra villkor för att få åtkomst till skuldsaneringsystemet. Dessutom kommer olika

förhållanden att beaktas särskilt inom den allmänna skälighetsbedömningen, och den grundläggande bedömningen av om en företagare uppfyller kravet på kvalificerad insolvens kommer att ske på ett delvis annorlunda sätt.

Av lagtekniska och systematiska skäl anser regeringen att det därför är ändamålsenligt att införa en särskild lag med regler om skuldsanering för företagare. På så sätt ökar möjligheterna att erbjuda företagare en skuldsaneringsform som är anpassad speciellt för dem och deras förhållanden. Det blir också tydligare både för de inblandade parterna och för rättstillämparen vilka regler som gäller för de olika skuldsaneringsformerna.

För att markera att den nya skuldsaneringsformen i första hand är avsedd för företagare bör den kallas för F-skuldsanering.

6.2 Vilka ska omfattas av den nya lagen?

Regeringens förslag: En F-skuldsanering ska kunna beviljas

1. en företagare som har varit engagerad i en näringsverksamhet, om hans eller hennes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till denna verksamhet,

2. en företagare som är engagerad i en näringsverksamhet, om skulder som uppkommer i denna rätteligen kan betalas eller om oförmågan att betala dessa skulder endast är tillfällig, eller

3. en närstående till en företagare, om den närståendes skulder till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet.

Som närstående ska anses företagarens make, sambo, förälder, syskon eller barn och företagarens makes eller sambos barn.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagtekniska utformning och definition av begreppen företagare och närstående skiljer sig dock i vissa avseenden från regeringens. Vidare har utredningen en något annorlunda avgränsning av vilken anknytning gäldenärens skulder ska ha till näringsverksamheten.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring*, anser att kraven är otydliga och att det är svårt att bedöma hur F-skuldsanering ska förhålla sig till skuldsanering enligt skuldsaneringslagen och till företagsrekonstruktion.

Företagarna instämmer i förslaget att skulderna för en före detta företagare i huvudsak ska vara näringsrelaterade, men anser att det bör finnas en möjlighet till undantag. *Svenskt Näringsliv* anser att utredningens bedömning att minst 70 procent av skulderna ska vara näringsrelaterade för före detta företagare och för närstående bör uttryckas tydligare i lagtexten.

Hovrätten för Västra Sverige efterfrågar en redogörelse för hur det är tänkt att en aktiv företagare ska kunna beviljas F-skuldsanering, eftersom det ställs krav på att företagaren ska vara kvalificerat insolvent medan företagarens näringsverksamhet ska vara solvent. Även *Sveriges advo-*

katsamfund anser att det är svårt att förena dessa skrivningar. *Svenska Bankföreningen* anser att regleringen beträffande aktiva företagare är för generös i förhållande till vad som gäller för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen.

Några remissinstanser har kommenterat utredningens avgränsning av begreppet närstående. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att begreppet bör vara vidare och likna konkurslagens avgränsning. *Hovrätten för Västra Sverige* menar att begreppet möjligen även bör omfatta syskon och makes eller sambos barn som inte är gemensamma. *Uppsala kommun* anser att en närstående vän bör omfattas. *Almi Företagspartner* anser att de högre kraven som en F-skuldsanering innebär kan bli en belastning för en närstående. *Svenska Bankföreningen* påpekar att en närståendes skuld knappast kan ha uppkommit i näringsverksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Ett förfarande för dem som engagerar sig i företagande

Nya regler om skuldsanering för företagare bör rikta in sig på företagare som är i behov av ett saneringsförfarande för att kunna fortsätta med eller återgå till företagande. Denna målgrupp bör generell ha en god motivation och handlingskraft för att ta itu med sin skuldbörda. Skuldbördan kan ofta antas vara relativt ung och gäldenärerna bör ännu inte hunnit bli passiviserade eller hamnat i ekonomiskt utanförskap. Ur ett tillväxtperspektiv är det också viktigt att minska den sammantagna tiden för konkurs och skuldsanering. För att åstadkomma detta på ett balanserat sätt och tillgodose både gäldenärens och borgenärernas motstående intressen bör inriktningen vara att personer som engagerar sig i företagande ska erbjudas ett snabbt och effektivt, men samtidigt relativt tufft, saneringsförfarande.

Som beskrivs i avsnitt 4.2 är en gäldenär som vill starta upp en ny verksamhet ofta utestängd från möjligheten att beviljas skuldsanering. En näringsidkare – även en fysisk person – som har betalningssvårigheter kan visserligen under vissa förutsättningar få till stånd ett särskilt förfarande för att rekonstruera sin verksamhet enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Förfarandet är dock inte alltid anpassat för en enskild näringsidkares betalningssvårigheter. En företagsrekonstruktion syftar till att rekonstruera en verksamhet. En näringsidkare kan ha stora skulder som inte i sig beror på brister i hans eller hennes rörelse. Det kan t.ex. röra sig om skulder som hänför sig till en tidigare konkurs eller till en förlustförsäljning av en fastighet. En del av skulderna kan också ha uppkommit när verksamheten stått stilla på grund av sjukdom eller olycksfall. I sådana fall då det främst är fråga om en ekonomisk rehabilitering av den fysiska personen och inte en rekonstruktion av företagets verksamhet lämpar sig inte förfarandet för företagsrekonstruktion. Vid en företagsrekonstruktion ska för övrigt en rekonstruktörs arvode för arbete och utlägg liksom kostnaderna för handläggningen hos domstolen betalas av gäldenären. För en kategori av företagare med begränsade ekonomiska resurser är företagsrekonstruktion även av denna anledning inte ett realistiskt alternativ.

Frågan är då vilka personer som närmare ska komma i fråga för den nya formen av skuldsanering.

Företagare som inte längre är engagerade i en näringsverksamhet

En företagares möjligheter att komma tillbaka efter en misslyckad företags-satsning är i en internationell jämförelse små i Sverige. Det talar för att sådana företagare som har engagerat sig i ett företag som har varit föremål för en konkurs och som har drabbats av personligt betalningsansvar för företagets skulder bör omfattas av den nya skuldsaneringsformen. Risken är annars att företagandet i Sverige hämmas.

Typfallet är den enskilda näringsidkaren som på grund av sin näringsverksamhet har drabbats av överskuldssättning och därför genomgått en konkurs. Ett annat exempel är en företagare som har engagerat sig i ett aktiebolag och som har åtagit sig ett personligt borgensansvar för bolagets krediter. Vid bolagets konkurs aktualiseras borgensansvaret. Medan bolagets skulder inte kan göras gällande efter en avslutad konkurs och bolagets upplösning, kvarstår företagarens personliga skuldbörda för de skulder som han eller hon gått i borgen för. Samma situation kan uppstå om företagaren blivit personligt betalningsansvarig på grund av bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551). Till nu nämnda gäldenärskategori hör även företagare vars handelsbolag har avvecklats genom en konkurs. En bolagsman svarar solidariskt för bolagets förpliktelser och är alltså personligt betalningsansvarig för de av bolagets skulder som inte har blivit betalda genom konkursen. Även dessa företagare kan alltså vara överskuldssatta på grund av sin näringsverksamhet efter det att verksamheten har avvecklats.

En näringsverksamhet kan avvecklas på andra sätt än genom en konkurs. Till exempel kan en enskild firma avregistreras och ett aktiebolag eller handelsbolag likvideras. En företrädare för ett företag kan även sälja sitt innehav i företaget. En fråga är därför om möjligheten till F-skuldsanering även bör omfatta de gäldenärer vars verksamhet har avvecklats på annat sätt än genom en konkurs.

Ett konkursförfarande innebär en genomlysning av skuldsituationen i företaget. Det innebär även att en konkursförvaltare har granskat verksamheten och haft möjlighet att uppmärksamma eventuella oegentligheter i denna. Ett krav på att verksamheten ska ha avvecklats genom en konkurs medför därför vissa garantier för att en F-skuldsanering endast beviljas de gäldenärer som har bedrivit verksamheten på ett seriöst och försvarbart sätt. På så sätt kan kravet bidra till en minskad risk för missbruk av systemet.

Ett krav på konkurs skulle dock riskera att verka i konkursdrivande riktning eftersom en företagare som inte vill bli diskvalificerad från en F-skuldsanering skulle vara tvungen att avveckla sin verksamhet genom ett konkursförfarande. Dessutom kan det visa på ansvarsfullt företagande, om en företrädare för ett företag som börjar gå dåligt i ett tidigt skede väljer att avveckla företaget i stället för att driva det vidare mot en konkurs. Ett system som innebär att en företagare som vill komma i fråga för F-skuldsanering inte kan överlåta sin verksamhet riskerar dessutom att leda till oönskade inlåsnings effekter. Till detta kommer att det finns andra sätt att minska riskerna för missbruk av systemet än genom ett konkurskrav (se nedan avsnitt 6.5.2).

Regeringen föreslår därför att även företagare som har avvecklat sin näringsverksamhet på andra sätt än genom en konkurs ska omfattas av reglerna.

I sina överväganden utgår utredningen från att företagarens näringsverksamhet måste avvecklas genom t.ex. en konkurs eller försäljning. För en stor del av företagen är det också just själva avvecklandet av näringsverksamheten som innebär att han eller hon inte längre engagerar sig i densamma. Som utvecklas i författningskommentaren är dock definitionen av vem som är att betrakta som företagare relativt bred. Begreppet företagare kan omfatta t.ex. den som är företagsledare och ägare till ett fåmansföretag, men det kan även omfatta styrelsen eller verkställande direktören för ett aktiebolag. För vissa av dessa företagare kan det tänkas att de upphör med sitt engagemang i näringsverksamheten inte genom att de säljer sitt innehav eller att verksamheten upphör, utan att de i stället slutar som företrädare medan verksamheten som sådan drivs vidare och företräds av andra personer. En sådan situation kan inte anses helt olik den att en företagare avvecklar sin verksamhet genom försäljning. Enligt regeringens mening bör därför reglerna även omfatta företagare som har upphört med sitt engagemang i en näringsverksamhet på annat sätt än genom dennas avvecklande.

Företagarens huvudsakliga skuldbörda ska vara näringsrelaterad

För att en gäldenär som har avvecklat sin näringsverksamhet eller på annat sätt upphört med sitt engagemang i denna ska omfattas av den nya skuldsaneringsformen bör det finnas en skyddsvärd anknytning till näringsverksamheten. Regeringen anser därför att dessa gäldenärer måste ha en skuldbörda som huvudsakligen har anknytning till den näringsverksamheten.

Regeringen föreslår att det med detta krav ska avses att minst 70 procent av det sammanlagda skuldbeloppet ska härröra från näringsverksamhet. Det är rimligt att en sådan omfattning av skulderna är näringsrelaterade. Det är viktigt att kravet inte är för strängt, eftersom det då skulle riskera att stänga ute en stor del av de företagare som skuldsaneringsformen är tänkt att omfatta. Ett för mildt krav skulle å andra sidan riskera att systemet öppnas upp för företagare som inte drabbats av överskuldssättning på grund av sitt företagande.

Enligt regeringens mening finns det inte, som *Svenskt Näringsliv* menar, någon anledning att använda ett annat kvantifierande uttryck som tydligare markerar omfattningen. Uttrycket huvudsakligen används t.ex. i inkomstskattelagen (1999:1229) och i det sammanhanget avser cirka 75 procent eller mer (se prop. 1999/2000:2 del 1 s. 498 och del 2 s. 33). Begreppet förekommer även i praxis och avser då minst 70–80 procent (se t.ex. Lagrådets yttrande den 27 augusti 2015 över lagrådsremissen Skattefrihet för ideell secondhandförsäljning). Det finns inte heller skäl att, som *Företagarna* förordar, införa en uttrycklig möjlighet till undantag från kravet. Viss flexibilitet i tillämpningen bör i stället åstadkommas genom att använda sig av ett kvantifierande uttryck och inte någon exakt procentsats.

Som utredningen lyfter fram kan det ibland vara svårt att avgöra om en skuld är näringsrelaterad eller inte. Till exempel förekommer det att

företagare ”växlar” skuldåtaganden genom att ta ett privat lån i stället för att ta ut lön från företaget. Även sådana skulder bör anses vara näringsrelaterade i denna lags mening. I författningskommentaren utvecklas hur gränsdragningen mellan näringsrelaterade och icke-näringsrelaterade skulder kan göras.

Överskuldssatta företagare som engagerar sig i en fungerande näringsverksamhet

En annan viktig målgrupp för reformen är de aktiva företagarna som engagerar sig i en fungerande näringsverksamhet. Även om verksamheten i sig är välfungerande och inte orsakar företagaren skulder, kan dessa företagare – precis som andra personer – vara överskuldssatta. Skuldsättningen kan bero på t.ex. äldre skulder från förlustförsäljning av en fastighet eller från en separation. Trots att dessa gäldenärer har en inkomst från verksamheten kan det vara svårt – eller omöjligt – för dem att någonsin komma till rätta med en stor skuldbörda. Denna överskuldssättning kan på sikt komma att hindra företagaren från att fortsätta verksamheten med tillräcklig kraft.

Med dagens ordning kan dessa gäldenärer ofta inte få skuldsanering så länge de engagerar sig i näringsverksamheten. För att kunna få skuldsanering är de i stället tvingade att avveckla sin fungerande och samhällsnyttiga verksamhet. Även en aktiv företagare bör därför under vissa förutsättningar omfattas av den nya skuldsaneringsformen.

Näringsverksamheten måste vara solvent

Utredningen pekar på att en invändning som har framförts mot att låta gäldenärer som är engagerade i en pågående näringsverksamhet omfattas av ett skuldsaneringsystem är att gränsen mellan skuldsanering och företagsrekonstruktion riskerar att bli otydlig. Denna invändning lyfts även fram av några remissinstanser. Det kan också hävdas att det finns en risk för att konkurrensen snedvrids om vissa företagare har en möjlighet att få sina skulder delvis avskrivna medan en konkurrerande företagare inte får samma möjlighet.

För att undvika gränsdragningsproblem och minimera påverkan på konkurrensen bör en F-skuldsanering för en aktiv företagare endast komma i fråga om näringsverksamheten är solvent. På detta sätt säkerställs att det i första hand är fråga om en ekonomisk rehabilitering av den fysiska personen och inte av företagets verksamhet, för vilken det finns andra insolvensrättsliga verktyg. *Hovrätten för Västra Sverige* efterfrågar en redogörelse för hur det är tänkt att detta krav är tänkt att tillämpas, eftersom det ställs krav på att företagaren ska vara kvalificerat insolvent (se avsnitt 6.5.1) medan hans eller hennes näringsverksamhet ska vara solvent.

Inledningsvis måste det konstateras att F-skuldsanering inte bara ska kunna beviljas en företagare som engagerar sig i näringsverksamhet som en enskild näringsidkare, utan även en företagare som är företrädare för en juridisk person som driver sådan verksamhet. För de senare är det inte svårt att föreställa sig – och göra bedömningen – att företagaren själv kan vara överskuldssatt, medan verksamheten som sådan är ekonomiskt livskraftig. Trots att verksamheten är livskraftig behöver den inte gene-

rera företagaren en sådan inkomst att han eller hon kan betala sina skulder inom överskådlig tid. Företagaren kan således vara kvalificerad insolvent, medan verksamheten som sådan är solvent.

När det sedan gäller en enskild näringsidkare försvåras bedömningen av förklarliga skäl. Den enskilda näringsidkaren är själv personligt ansvarig för att avtal hålls och skulder betalas. Samtidigt gäller dock att en enskild näringsidkare ska hålla verksamhetens ekonomi skild från sin privata ekonomi. Det bör därför även i detta fall vara möjligt att bedöma både om företagaren har personliga skulder i sådan omfattning som gör att han eller hon uppfyller kravet på kvalificerad insolvens och om verksamheten som sådan är solvent.

Genom ett krav på att verksamheten måste vara fungerande åstadkoms också att F-skuldsaneringsinstitutet får en privatekonomisk karaktär. En företagare som engagerar sig i en verksamhet som går med förlust, och som därför återkommande drar på sig nya skulder, bör i stället antingen ansöka om företagsrekonstruktion för verksamheten eller upphöra med sitt engagemang i verksamheten. Med ett krav på att verksamheten ska vara solvent undviks också många komplicerade frågeställningar beträffande vilka skulder som ska omfattas av F-skuldsaneringen, t.ex. beträffande skatterättsliga fordringar relaterade till näringsverksamheten.

Regeringen föreslår därför att F-skuldsanering ska erbjudas aktiva företagare om näringsverksamheten är solvent.

Inget krav på näringsrelaterade skulder för denna gäldenärskategori

I och med att det förutsätts att näringsverksamheten är välfungerande kommer en aktiv företagare främst att ha skulder som inte har anknytning till den pågående verksamheten. Ett krav på att skulderna måste vara huvudsakligen näringsrelaterade skulle i praktiken utesluta de allra flesta gäldenärer med en pågående verksamhet från F-skuldsanering. För denna gäldenärskategori bör det därför, som utredningen föreslår, inte gälla något krav på att gäldenärens skulder ska vara näringsrelaterade. Den skyddsvärda anknytningen finns för denna gäldenärskategori i stället genom att gäldenären engagerar sig i en välfungerande näringsverksamhet.

Det kan i och för sig tänkas att en företagare har stora skulder som indirekt har anknytning till den pågående näringsverksamheten. Till exempel kan det vara fråga om en företagare som engagerar sig i en näringsverksamhet med flera anställda och som tillfälligt drabbats av bortfall av kundunderlaget, t.ex. på grund av att en betydelsefull kund försätts i konkurs eller en konjunkturnedgång. I en sådan situation är det tänkbart att företagaren under en viss period fortsätter sin verksamhet med oförändrad personalstyrka och i stället underlåter att själv ta ut lön. Om det efter en period återigen råder balans mellan företagets inkomster och utgifter, är verksamheten fungerande och sund. Däremot kan företagaren själv ha drabbats av överskuldssättning som på sikt kan komma att hindra honom eller henne från att fortsätta sin verksamhet med tillräcklig kraft.

Svenska Bankföreningen anser att den föreslagna regleringen beträffande aktiva företagare är för generös i förhållande till vad som gäller för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen. Anledningen till detta är att

begreppet näringsverksamhet anses vidsträckt och att en aktiv företagare ska kunna få sina privata skulder avskrivna efter tre år, medan det enligt 2006 års skuldsaneringslag – och förslaget till ny skuldsaneringslag – som huvudregel gäller en betalningsplan om fem år. Som utredningen redogör för är dock möjligheten för en aktiv företagare att beviljas skuldsanering enligt de hittillsvarande reglerna kraftigt begränsad. En företagare som vill försöka få sina skulder sanerade är i dag ofta tvingad till upphöra med sitt engagemang i verksamheten och sedan ansöka om skuldsanering. Regeringen vill dessutom betona att möjligheten till F-skuldsanering för en aktiv företagare knappast kommer att vara en enkel väg för företagaren att komma ut ur sina skuldproblem. Det stämmer att det inte föreslås gälla några större krav på omfattningen av företagarens näringsverksamhet och att betalningsplanen föreslås bli kortare vid F-skuldsanering än enligt förslaget till ny skuldsaneringslag (se avsnitt 6.9.1). För en F-skuldsanering kommer det dock att ställas tuffare krav på gäldenärens medverkan och betalning än enligt de regler som föreslås gälla enligt skuldsaneringslagen. Det finns därför inte någon anledning att befara att F-skuldsanering skulle innebära en generös möjlighet för aktiva företagare att få sina privata skulder avskrivna.

I detta sammanhang vill regeringen också understryka att det inte är självklart att en aktiv företagare med stora konsumtionsskulder bör kunna få förmånen av en F-skuldsanering. Som kommer att utvecklas nedan är ett krav för att beviljas F-skuldsanering att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden. Vid denna bedömning ska, liksom enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, omständigheterna kring skuldernas uppkomst särskilt beaktas. Därmed förhindras att F-skuldsanering beviljas t.ex. sådana företagare vars skuldbörda härrör från oansvarig överkonsumtion som ligger nära i tiden.

Till detta kommer också att en ansökan om F-skuldsanering inte kommer att hindra att företagaren försätts i konkurs på begäran av någon av borgenärerna. Därmed förhindras att systemet missbrukas eller leder till orimliga konsekvenser för borgenärerna. I praktiken kommer detta att innebära att en F-skuldsanering förutsätter att borgenärerna gynnas av F-skuldsaneringen jämfört med om företagaren försätts i konkurs.

Begreppet företagare

Som beskrivs ovan ska den nya skuldsaneringsformen komma i fråga för fysiska personer som engagerar sig i eller har engagerat sig i företagande. Det är lämpligt att detta klargörs i den nya lagen genom att termen företagare används för denna krets av personer. Genom att använda sig av denna term tydliggörs också att denna skuldsaneringsform inte kan beviljas juridiska personer. Med företagare bör enligt regeringens mening i detta sammanhang avses en fysisk person som är eller har varit engagerad i en näringsverksamhet, antingen genom att driva eller ha drivit enskild näringsverksamhet eller genom att vara eller ha varit företrädare för en juridisk person som driver eller har drivit sådan verksamhet. Den definition som regeringen föreslår är utformad på ett något annorlunda sätt än utredningens. Anledningen till detta är bl.a. att det inte är självklart att utredningens definition omfattar personer som engagerar sig i en näringsverksamhet genom t.ex. ett eget aktiebolag eller

handelsbolag. I dessa fall är det nämligen inte företagaren själv som driver näringsverksamhet, utan i stället är det den juridiska person som företagaren företräder som bedriver sådan verksamhet.

Närstående till företagare

Det är inte ovanligt att en närstående till en företagare blir överskuldssatt på grund av investeringar eller borgensåtaganden som han eller hon kan ha gjort för att finansiera verksamheten. Företagarens incitament att starta om på nytt minskar om en familjemedlem har kvarstående skulder relaterade till den misslyckade företagssatsningen. Dessutom kan företagarens möjlighet att få nya krediter för att starta en ny verksamhet försvåras. Till detta kommer att en familj i vilken en eller flera försörjare är företagare är extra känslig för sjukdom eller andra typer av kriser som leder till att förvärvsförmågan minskar. Anledningen till detta är att en företagare vanligen är helt beroende av sin arbetsförmåga för att inkomsterna ska flyta in. De fasta utgifterna kopplade till näringsverksamheten kvarstår, även om inte inkomsterna gör det.

Ett viktigt syfte med lagstiftningen är att sända signaler till presumtiva företagare om en minskad ekonomisk risk med företagandet. Det är därför angeläget att även familjemedlemmar som har bidragit till att finansiera verksamheten kan få en effektiv och snabb skuldsanering. Det är dessutom ändamålsenligt att personer som har skulder med samma ursprung får en möjlighet att saneras från sina skulder enligt samma förfarande och regelverk. Regeringen anser därför att vissa närstående till företagare ska omfattas av regleringen. För att de ska omfattas bör det ställas krav på att skuldbördan, på samma sätt som för en före detta företagare, till huvudsaklig del ska vara näringsrelaterad. Som *Svenska Bankföreningen* anser är det dock något missvisande att, som utredningen uttrycker sig i lagtexten, säga att den närståendes skuld ska ha uppkommit i näringsverksamheten. Regeringen delar den uppfattningen och föreslår därför en annan lagteknisk utformning för att markera att det väsentliga är att det ska vara fråga om skulder som har anknytning till företagarens näringsverksamhet. Detta krav på att skulderna till huvudsaklig del ska ha anknytning till näringsverksamheten ska gälla oavsett om företagaren fortfarande är engagerad i verksamheten eller om hans eller hennes engagemang i denna har upphört.

Frågan blir sedan hur stor närståendekretsen bör vara. Utredningen har begränsat kretsen till företagarens närmaste familjemedlemmar, dvs. företagarens barn, föräldrar, make och sambo. Vissa remissinstanser anser dock att utredningen har begränsat kretsen väl mycket och att fler i företagarens närhet bör omfattas av möjligheten till F-skuldsanering.

Det är viktigt att närståendebegreppet är tillräckligt brett för att omfatta sådana i företagarens närhet som kan tänkas involvera sig i verksamheten genom t.ex. personliga skuldåtaganden. Ett alternativ skulle kunna vara att, som *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* förordar, föreslå en definition av närstående som motsvarar den som finns i konkurslagen (4 kap. 3 § första stycket konkurslagen [1987:672]). Regeringen anser dock att användandet av en sådan definition i detta sammanhang skulle innebära att en alltför stor krets av personer skulle omfattas och att flera av dessa inte kan antas ha sådan närhet till företagaren att de generellt involverar

sig i verksamheten. Det finns inte heller anledning att använda sig av samma begrepp för att uppnå enhetlighet mellan de olika insolvensrättsliga lagarna, eftersom bestämmelserna i de olika lagarna har vitt skilda syften.

Utredningen menar att det främst är företagarens make, sambo eller förälder som åtar sig personliga skuldåtaganden för näringsverksamheten och att det också är tänkbart att företagarens barn på detta sätt involverar sig i näringsverksamheten. Som Småföretagarnas Arbetslöshetskassa lyfter fram är det dock inte ovanligt att en företagares syskon har tagit på sig personliga skuldåtaganden. Enligt regeringen bör därför även företagarens syskon omfattas av begreppet. Dessutom anser regeringen, i likhet med *Hovrätten för Västra Sverige*, att det bör tydliggöras att även makes eller sambos barn omfattas av begreppet närstående, oavsett om barnet i fråga står eller har stått under företagarens vårdnad.

Sammantaget anser regeringen att en make, sambo, förälder, barn, makes eller sambos barn och syskon till företagaren ska omfattas av de nya reglerna, om den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet.

6.3 Ett fristående förfarande som handläggs av Kronofogdemyndigheten

Regeringens förslag: F-skuldsanering ska handläggas fristående från konkursinstitutet. Kronofogdemyndigheten ska pröva en ansökan om F-skuldsanering som första instans. Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas till allmän domstol.

Nystartsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

En F-skuldsanering bör vara ett fristående förfarande från konkursförfarandet

En stor del av de gäldenärer som den nya skuldsaneringsformen är tänkt att omfatta kommer antingen själva att ha varit försatta i konkurs eller ha engagerat sig i ett bolag som har försatts i konkurs. Utredningen har därför övervägt om en ansökan om F-skuldsanering efter en konkurs bör prövas inom ramen för konkursförfarandet, men funnit att det är mest ändamålsenligt att F-skuldsanering handläggs som ett fristående förfarande. Ingen remissinstans invänder mot utredningens slutsats.

Även regeringen är av uppfattningen att en F-skuldsanering ska handläggas separat från gäldenärens och näringsverksamhetens konkurs. Det finns visserligen en del fördelar med en hantering inom ramen för konkursförfarandet, och då främst gäldenärens konkurs. En sådan ordning skulle innebära en gemensam och slutlig reglering av gäldenärens samtliga ekonomiska mellanhavanden. Förfarandet skulle påskyndas och det finns effektivitetsmässiga fördelar med att den myndig-

het som prövar konkursen, och som därmed har viss inblick i konkursgäldenärens ekonomiska situation, även prövar skuldsaneringsfrågan.

Emellertid skulle en sådan ordning medföra att det öppnas upp två separata förfaranden om F-skuldsanering beroende på om det finns en samtidig konkurs eller inte. En sådan ordning är visserligen möjlig, men kan bidra till att komplicera regelverket och försvåra tillämpningen av reglerna.

Som framfördes redan vid den ursprungliga skuldsaneringslagens tillkomst finns det dessutom en viktig skillnad mellan skuldsaneringsinstitutet och konkursinstitutet. En skuldsanering tar sikte på gäldenärens framtida inkomster och tillgångar som underlag för betalning av gäldenärens skulder, medan en konkurs syftar till att göra det möjligt för borgenärerna att vid ett tillfälle ta i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar för betalning av hans eller hennes skulder (prop. 1993/94:123, s. 75 f.). Annorlunda uttryckt är skuldsaneringsinstitutet rehabiliteringsinriktat medan konkursinstitutet är exekutionsinriktat. Detta förhållande talar för att hålla isär de båda förfarandena.

I samma riktning talar den insolvensrättsliga principen att en gäldenär efter en konkurs alltså ansvarar för kvarstående skulder. Om en F-skuldsanering i vissa fall skulle prövas inom ramen för konkursförfarandet, skulle denna grundläggande princip inte längre gälla för dessa företagare medan den alltså gäller för övriga konkursgäldenärer. Genom att hålla isär de båda förfarandena bör det bli tydligare att instituten har olika funktion och verkan.

Regeringen anser därför att F-skuldsaneringar bör prövas enligt ett enhetligt förfarande som är fristående från konkursinstitutet. I de fall en F-skuldsanering har föregåtts av en konkurs, finns det däremot behov av att reglerna för de olika förfarandena samordnas. Regeringen återkommer till hur en sådan samordning lämpligen bör gå till (avsnitt 6.12).

Kronofogdemyndigheten bör handlägga ärendena som första instans

Enligt 2006 års skuldsaneringslag – och förslaget till ny skuldsaneringslag – prövar Kronofogdemyndigheten samtliga ansökningar om skuldsanering som första instans. Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas till tingsrätt. Utredningen föreslår att denna ordning ska gälla även i ärenden om F-skuldsanering. Det finns goda skäl för en sådan lösning. Ingen remissinstans invänder heller mot förslaget.

De argument som framfördes för denna ordning vid tillkomsten av 2006 års skuldsaneringslag har bäring även på ett skuldsaneringsssystem för företagare. Med Kronofogdemyndigheten som första instans kan en domstolsprocess i de flesta fall undvikas, vilket i sin tur kan medföra att den totala skuldsaneringsprocessen blir så kort som möjligt. Kronofogdemyndigheten har en välfungerande organisation för hanteringen av skuldsaneringsärenden. En hantering av dessa ärenden hos Kronofogdemyndigheten ligger även i linje med arbetet att renodla domstolarnas verksamhet (jfr prop. 2005/06:124 s. 32 f.). I Regeringskansliet bereds förslag om hur konkurshandläggningen ska effektiviseras, bl.a. att renodla domstolarnas roll genom att flytta uppgifter från domstolen till bl.a. Kronofogdemyndigheten (se bl.a. Domstolsverkets och Kronofogde-

myndighetens rapport En mer rationell konkurshantering som publicerades i oktober 2013).

Visserligen finns det omständigheter som kan tala för att en domstol bör pröva F-skuldsaneringar som första instans. Ett argument är att det i samband med en F-skuldsanering efter gäldenärens konkurs kan finnas vissa effektivitetsmässiga fördelar med att samma domstol som har prövat konkursfrågan även prövar skuldsaneringsfrågan. Enbart den omständigheten att flera av ärendena om F-skuldsanering kommer att aktualiseras efter en konkurs är dock inte ett tillräckligt starkt skäl för att föreslå att det ska gälla en annan instansordning för ärenden om F-skuldsanering än för andra skuldsaneringsärenden.

Ett skuldsaneringsförfarande innebär inte rättskipning, även om en skuldsanering kan innebära förändringar i civilrättsliga förhållanden. Med hänsyn till strävan efter att renodla domstolarnas verksamhet är det inte en lämplig ordning att domstolarna handlägger dessa ärenden som första instans. I dessa ärenden måste den beslutande myndigheten inta en mer utredande roll, och med hänsyn till domstolarnas uppgift som opartiska och självständiga tvistlösare, är det inte lämpligt att lägga uppgiften att utreda och pröva dessa skuldsaneringar på tingsrätterna. Dessutom har Kronofogdemyndigheten en lång och bred erfarenhet av insolvensrättsliga frågor och är den myndighet som – även med beaktande av att det kommer att aktualiseras nya frågeställningar i den här typen av ärenden – har bäst förutsättningar att pröva denna nya form av skuldsanering. Det är lämpligt och effektivt att F-skuldsaneringsärendena prövas av en myndighet där det finns möjlighet till samordning och eventuell centralisering av handläggningen.

Den enskildes rätt till domstolsprövning och en rättssäker process bör garanteras, på samma sätt som för gäldenärer och borgenärer i ett ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, genom möjligheten att överklaga Kronofogdemyndighetens beslut till tingsrätt.

För att säkerställa att F-skuldsaneringsförfarandet präglas av väl avvägda bedömningar kommer det, som vissa remissinstanser tar upp, att krävas vissa kompetensförstärkningar och utbildningsinsatser hos Kronofogdemyndigheten. Som redogörs för i konsekvensbeskrivningen kommer därför medel att tillföras Kronofogdemyndigheten för detta ändamål. Vidare kan det övervägas om handläggningen av ärendena bör centraliseras till en av Kronofogdemyndighetens skuldsaneringsenheter. För en sådan centralisering talar att det kommer att vara fråga om relativt få fall per år och att en sådan centralisering därför skulle främja en enhetlig bedömning och stabil praxis. Någon närmare anvisning om hur Kronofogdemyndigheten i detta avseende ska vara organiserad bör dock inte anges i lag, utan detta är i stället i första hand en fråga för myndigheten själv att bestämma.

6.4 Handläggningen av ett F-skuldsaneringsärende

Regeringens förslag: Förfarandet hos Kronofogdemyndigheten och i domstolarna ska utformas på i huvudsak samma sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

Kronofogdemyndigheten ska i sina databaser få behandla personuppgifter för handläggningen av ärenden om F-skuldsanering.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Även om den nya skuldsaneringsformen ska regleras i en ny lag som är särskilt anpassad för företagarnas förhållanden är det, som utredningen föreslår, lämpligt att Kronofogdemyndighetens handläggning i huvudsak motsvarar vad som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Exempel på sådana handläggningsmoment är förfarandet i samband med att Kronofogdemyndigheten prövar om ett inledandebeslut eller ett slutligt beslut om F-skuldsanering ska meddelas. En ordning med motsvarande regler innebär t.ex. att Kronofogdemyndigheten ska, om ansökan är bristfällig, förelägga gäldenären att avhjälpa bristen. Om föreläggandet inte följs, ska ansökan avvisas. Kronofogdemyndigheten får även hålla ett sammanträde, om det behövs för att komplettera utredningen. Vidare ska Kronofogdemyndigheten avslå en ansökan om det framgår av utredningen att gäldenären inte uppfyller kraven för F-skuldsanering. Om Kronofogdemyndigheten inte avslår eller avvisar ansökan, ska myndigheten fatta ett inledandebeslut. Vad gäller ett beslut om F-skuldsanering innebär en motsvarande ordning som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag att Kronofogdemyndigheten ska, när det finns tillräcklig utredning, upprätta ett förslag om F-skuldsanering tillsammans med gäldenären. Förslaget ska sändas till samtliga kända borgenärer med föreläggande att yttra sig inom en viss tid. Därefter ska Kronofogdemyndigheten pröva om gäldenären ska beviljas F-skuldsanering.

Även för domstolarnas handläggning bör samma regler gälla som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Det innebär att lagen (1996:242) om domstolsärenden ska tillämpas både för överklagade beslut om F-skuldsanering och för överklagade beslut om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering.

Genom att använda samma handläggningsregler för båda skuldsaneringsformerna främjas en effektiv och rättssäker handläggning av ärendena. En sådan ordning bör även främja en enhetlig rättstillämpning och leda till att det blir enklare och tydligare för de inblandade parterna hur handläggningen ska gå till. Regeringen föreslår därför att det i lagen om skuldsanering för företagare ska införas motsvarande regler som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag för Kronofogdemyndighetens och domstolarnas handläggning av ett ärende. Sådana situationer där det ändå kan finnas skäl att införa en annan ordning återkommer regeringen till nedan.

För Kronofogdemyndighetens handläggning är det nödvändigt att myndigheten i sina databaser kan behandla personuppgifter på ett

motsvarande sätt som i ett ärende om skuldsanering. Regeringen föreslår därför ändringar i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för att möjliggöra detta. Med hänsyn till att en F-skuldsanering föreslås få en kortare betalningsplan än skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag (se avsnitt 6.9.1), bör uppgifterna i ett ärende som har avslutats genom ett beslut om F-skuldsanering kunna gallras något tidigare än vad som gäller för uppgifter i ett motsvarande ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

6.5 Villkor för att F-skuldsanering ska beviljas

6.5.1 Kvalificerad insolvens

Regeringens förslag: Kravet på kvalificerad insolvens ska vara detsamma som i förslaget till ny skuldsaneringslag. Det ska även vid F-skuldsanering krävas att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och är så skuldsatt att han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid.

En bedömning av gäldenärens betalningsförmåga ska göras även om gäldenärens framtida inkomstförhållanden är oklara.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i förslagen eller har ingen invändning mot dem. Några remissinstanser, bl.a. *Göteborgs tingsrätt*, *Kronofogdemyndigheten*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring*, anser att det kan vara svårt att bedöma gäldenärens betalningsförmåga om de framtida inkomstförhållandena är oklara. Till exempel pekar Göteborgs tingsrätt på att det i en sådan situation är förenat med svårigheter att bedöma vad som kan anses utgöra en marknadsmässig lön för en enskild företagare. Beträffande kravet på kvalificerad insolvens anser *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* att det finns skäl att tydligare ange vad som i normalfallet kan anses vara en överskådlig tid.

Skälen för regeringens förslag

Samma krav på överskuldsättning ska gälla

För att säkerställa att skuldsanering endast kommer i fråga för personer med allvarliga och varaktiga skuldproblem ställs det i 2006 års skuldsaneringslag upp ett villkor på kvalificerad insolvens. Detta villkor innebär att gäldenären måste vara på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid för att beviljas skuldsanering (4 § första stycket 1 i 2006 års skuldsaneringslag). Som redogörs för i avsnitt 5.4 föreslår regeringen att kravet på kvalificerad insolvens ska förtydligas och nyanseras (se 7 § i förslaget till ny skuldsaneringslag).

För att syftet med ett skuldsaneringsssystem för företagare ska kunna uppnås måste skuldsaneringsinstitutet vara tillgängligt för de företagare som är i behov av ekonomisk rehabilitering. Det innebär att de krav som ställs upp inte får vara för strängt utformade och i praktiken utesluta de gäldenärer som har för avsikt att starta upp en ny eller fortsätta en pågående verksamhet. Samtidigt kan ett alltför generöst system påverka den allmänna betalningsmoralen negativt. Följderna av detta kan bli en restriktivare kreditgivning med sämre finansieringsmöjligheter för potentiella företagare. Borgenärerna kan även drabbas av förluster och intäktbortfall. Nya regler ska naturligtvis inte medföra att sådana företagare som över tid klarar av att betala sina skulder får F-skuldsanering. En sådan ordning skulle rubba förtroendet för skuldsaneringsinstitutet.

Enligt regeringens mening bör mot denna bakgrund F-skuldsanering endast komma i fråga för företagare med allvarliga och varaktiga skuldproblem. Det är därför lämpligt att också i detta sammanhang ställa upp ett krav på kvalificerad insolvens. Kravet bör få samma utformning och tolkas på samma sätt som i förslaget till ny skuldsaneringslag. Som redogörs för i avsnitt 5.4 innebär detta bl.a. att det inte är lämpligt att, som *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* efterfrågar, ange över hur lång tid som prognosen ska sträcka sig.

Hur ska det kvalificerade insolvensrekvisitet tillämpas på företagare?

Det är gäldenären som har bevisbördan för att det kvalificerade insolvensrekvisitet är uppfyllt. Vad gäller insolvensen krävs det att gäldenären presenterar en fullständig utredning som visar att han eller hon är på obestånd. För obeståndets varaktighet är kravet något lägre. Det räcker att gäldenären visar att han eller hon är så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. I den prognos som ska göras beträffande den framtida betalningsförmågan bör skuldsättningen beaktas liksom gäldenärens aktuella inkomst och vad som kan antas när det gäller gäldenärens framtida inkomstmöjligheter (se rättsfallet NJA 2010 s. 496).

Ett problem för företagare som har för avsikt att fortsätta engagera sig i en näringsverksamhet eller starta upp en ny är att dessa ofta har en osäker framtida inkomst. En skuldsanering ska inte, enligt förarbetsuttalanden vid skuldsaneringslagens tillkomst, beviljas om det inte är möjligt eller är förenat med större svårigheter att göra en någorlunda säker prognos över gäldenärens betalningsförmåga (prop. 1993/94:123 s. 92). Vid denna prognos ska gäldenärens förmåga till framtida inkomster beaktas. Det finns en betydande risk för att detta innebär att en företagare inte bedöms vara kvalificerat insolvent, om hans eller hennes framtida inkomstförhållanden är för osäkra. Uppgifter från Kronofogdemyndigheten visar också att den vanligaste orsaken till att aktiva företagare får avslag på sin ansökan om skuldsanering är att de antingen har haft en osäker framtidsprognos eller inte uppfyllt det kvalificerade insolvensrekvisitetet.

För att inte en stor del av de överskuldsatta personer som den nya regleringen är avsedd att omfatta ska bli uteslutna från möjligheten till att få sina skulder sanerade bör det, som utredningen föreslår, vid F-skuldsanering inte uppställas något krav på att det ska vara möjligt att göra en säker prognos över gäldenärens betalningsförmåga. I stället bör det in-

föras en ordning som innebär att företagarens betalningsförmåga ska prövas, även om det råder osäkerhet kring hans eller hennes framtida inkomster.

Enligt utredningen bör prognosen vid denna bedömning baseras på en skönmässig inkomst som grundar sig på dels gäldenärens aktuella inkomst, dels en relativt försiktig bedömning av gäldenärens framtida inkomster. Bedömningen bör utgå från en försiktigt beräknad marknadsmässig lön för en person i motsvarande ställning och bransch, men med viss hänsyn tagen till att den förväntade inkomsten ofta inte aktualiseras under uppstartsfasen av en eventuell ny verksamhet. Till hjälp vid bedömningen anser utredningen att det kan vara lämpligt att använda en tumregel – hur ser prognosen ut för gäldenären vid en fördubbling av inkomsten? Skulle gäldenären trots en sådan inkomstökning ändå inte klara av att betala av sina skulder inom överskådlig tid bör kravet på insolvensens varaktighet anses vara uppfyllt.

Några remissinstanser, bl.a. *Göteborgs tingsrätt* och *Svensk Försäkring*, anser att det kan vara svårt för Kronofogdemyndigheten att bestämma en marknadsmässig lön. De anser också att utredningens tumregel bör utvecklas ytterligare. Enligt regeringen bör svårigheterna med att bestämma den marknadsmässiga lönen för en företagare dock inte överdrivas. Till sin hjälp vid denna bedömning kan Kronofogdemyndigheten använda sig av t.ex. myndigheters och organisationers lönestatistik. Även det sätt som den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på kan användas som stöd för bedömningen av företagarens marknadsmässiga inkomst. För en nybliven företagare innebär det att han eller hon under 24 månader anses ha en inkomst som minst motsvarar vad en anställd med samma arbetsuppgifter, utbildning och erfarenhet skulle ha haft. Gäldenären själv kan också presentera utredning om vad en person i motsvarande ställning har för inkomst. Inte heller finns det anledning att tro att den tumregel som utredningen beskriver kan komma att leda till orimliga resultat för borgenärerna. Tumregeln utgår ifrån att inte ens en fördubbling av företagarens inkomst innebär att skulderna kan betalas inom överskådlig tid. Regeln tar alltså höjd för gäldenärens framtida ekonomiska utveckling eftersom det för de flesta måste betraktas som en ovanligt gynnsam utveckling om inkomsten fördubblas under den tidsperiod som prognosen ska göras över. Som jämförelse kan nämnas att löneutvecklingen för tjänstemän i den privata sektorn sällan överstigit fyra procent per år sedan 2006. Det ska dock anmärkas att det endast är fråga om en tumregel och att förhållandena i det enskilda fallet kan vara sådana att det finns skäl att avstå från att använda sig av den. Till detta kommer också möjligheten för borgenärerna att ansöka om omprövning för det fall en företagare får förbättrade ekonomiska förhållanden (se avsnitt 6.11.1). Genom denna möjlighet minskas riskerna för stötande resultat, om det senare skulle visa sig att gäldenärens ekonomiska förmåga har underskattats.

Enligt regeringen finns det därför goda skäl för utredningens förslag. De flesta remissinstanser har inte heller haft någon invändning mot det. Regeringen föreslår därför att det i anslutning till det kvalificerade insolvenskravet ska införas en regel enligt vilken en bedömning av gäldenärens betalningsförmåga ska göras även om gäldenärens framtida inkomstförhållanden är oklara.

6.5.2 Verksamheten ska drivas eller ha drivits seriöst

Regeringens förslag: En F-skuldsanering ska inte beviljas om företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att gäldenärens betalning av bl.a. skatter och avgifter till staten ska särbehandlas jämfört med skulder till privata borgenärer. Vidare föreslår utredningen att det ska krävas att näringsverksamheten ska ha drivits på ett uppenbart oförsvarligt sätt för att F-skuldsanering inte ska beviljas.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Kronofogdemyndigheten* pekar på att skötsamhetskriterierna är stränga, men att ett krav på att företaget ska ha skött bokföringen samtidigt kan utgöra ett mindre hinder än vad utredningen avser.

Flera remissinstanser, bl.a. *Finansbolagens Förening*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Kreditföreningen*, *Svenskt Näringsliv* och *Sveriges advokatsamfund*, invänder mot att det görs skillnad på om gäldenären misskött sig i förhållande till staten eller till övriga borgenärer och anser att bedömningen av företagarens skötsamhet måste vara lika oberoende av borgenärskategori. *Almi Företagspartner* pekar på att en företagare kan ha att ta hänsyn till förmånsrättsordningen i förmånsrättslagen (1970:979), vilket kan innebära att betalning av skatter och avgifter blir till viss del eftersatt. *Skatteverket* anser att det aldrig bör vara fråga om brister beträffande betalning av skatter och avgifter i mer än ringa omfattning för att beviljas F-skuldsanering.

Hovrätten för Västra Sverige pekar på att förslaget innebär att det krävs att näringsverksamheten drivits på ett uppenbart oförsvarligt sätt och ifrågasätter om kravet i tillräcklig utsträckning kommer att utestänga oseriösa företagare. Även *Göteborgs tingsrätt*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring* ifrågasätter uppenbarhetsrekvisitet.

Lärarnas A-kassa anser att ytterligare en avslagsgrund bör vara att en gäldenär bedrivit näringsverksamhet på ett i arbetslöshetsförsäkringens mening otillåtet sätt.

Skälen för regeringens förslag

Verksamheten får inte ha drivits på ett oförsvarligt sätt

En F-skuldsanering ska vara en möjlighet – inte en rättighet – för en företagare att på ett snabbt och effektivt sätt komma till rätta med sin skuldbörda och få en möjlighet till nystart. En självklar utgångspunkt bör vara att den nya formen av skuldsanering endast ska omfatta företagare vars verksamhet drivs eller har drivits på ett seriöst sätt. Med regler som omfattar de seriösa företagarna, men utesluter de illojala, blir skiljelinjen mellan dessa grupper tydligare och acceptansen för företagare som ges en andra chans kan öka. Det är viktigt för tilltron till ett skuldsanerings-system för företagare att en F-skuldsanering inte beviljas i sådana fall där företagaren i sin verksamhet agerat på ett sätt som framstår som illojalt mot borgenärer eller det allmänna. Även intresset av en sund konkurrens

talar i samma riktning. Det finns alltså skäl att i den nya lagen ställa upp tydliga krav på företagarens agerande i näringsverksamheten.

Som utredningen föreslår bör en företagare vara diskvalificerad från en F-skuldsanering om näringsverksamheten drivits på ett oförsvarligt sätt. Exempel på när en verksamhet har drivits på ett sådant sätt kan vara att det i denna har förekommit lån till närstående i strid med 21 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551). Även den omständigheten att verksamheten har drivits på ett särskilt riskfyllt sätt, eller att det har förekommit återvinningsbara transaktioner, bör kunna medföra att F-skuldsanering inte ska beviljas. Det kan också handla om att det i verksamheten förekommer eller har förekommit en s.k. målvakt, dvs. en person som är utsedd att leda verksamheten, men som i själva verket inte har någon sådan avsikt (se t.ex. 8 kap. 12 och 32 §§ aktiebolagslagen). Genom att utse en målvakt som inte har någon verklig makt, kan den faktiska företrädaren försöka undgå ansvar för oegentligheter som begås i verksamheten. Vidare bör ofta en gäldenär vara utesluten från en F-skuldsanering om det finns misstanke om inte obetydlig ekonomisk brottslighet med anknytning till näringsverksamheten. Samma sak bör gälla om det finns en dom angående sådan ekonomisk brottslighet. Det kan också handla om att det i näringsverksamheten har förekommit att någon företrädare har, som *Lärarnas A-kassa* tar upp, engagerat sig i näringsverksamhet på ett i arbetslöshetsförsäkringens mening otillåtet sätt och därigenom blivit föremål för återkrav.

Utredningen föreslår att det ska krävas att näringsverksamheten ska ha drivits på ett uppenbart oförsvarligt sätt för att företagaren ska vara diskvalificerad. Vissa remissinstanser anser att uppenbarhetsrekvisitet medför att oseriösa företagare inte kommer att utestängas i tillräcklig utsträckning. Det är av vikt att det finns en flexibilitet i systemet och att det vid tillämpningen går att beakta olika omständigheter av varierande styrka. Redan genom att det krävs att misskötsamheten varit oförsvarlig markeras att det krävs viss allvarigare misskötsamhet för att F-skuldsanering inte ska få beviljas. En risk med att krav som tillåter ännu allvarigare misskötsamhet är att även oseriösa företagare ges tillträde till skuldsaneringssystemet. I likhet med remissinstanserna anser därför regeringen att en företagare bör vara diskvalificerad om näringsverksamheten drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt.

Det är visserligen så att kraven på skötsamhet och seriositet ställer vissa krav på den utredande myndigheten. Ett borttagande av uppenbarhetsrekvisitet innebär dock inte att Kronofogdemyndigheten måste vidta särskilda utredningsinsatser. Frågorna torde bli mest komplicerade och svårutredda när företagaren har varit engagerad i ett aktiebolag. I de fall det är fråga om en F-skuldsanering efter konkurs, finns det ofta uppgifter av betydelse för bedömningen av företagarens agerande i förvaltarberättelsen och slutredovisningen. I en F-skuldsanering som inte föregåtts av en konkurs får gäldenären på annat sätt presentera utredning om att verksamheten drivs eller drivits försvarbart. Om gäldenären inte kan presentera ett tillräckligt underlag och Kronofogdemyndigheten därför inte kan göra en bedömning av frågan om verksamheten drivits på ett oförsvarligt sätt, ska F-skuldsanering inte beviljas.

En viktig fråga i sammanhanget är, som *Svenska Bankföreningen* tar upp, om F-skuldsanering ska komma i fråga om någon i företaget har

å dömts företrädaransvar enligt aktiebolagslagen. För att ett sådant ansvar ska uppkomma finns det i och för sig ett försumlighetsrekvisit, men eftersom det är fråga om en omvänd bevisbörda innebär det inte att en företrädare som har drabbats av personligt ansvar på grund av kapitalbrist rent faktiskt måste ha handlat försumligt. Det måste därför anses vara en för långtgående slutsats att näringsverksamheten har drivits oförsvarligt enbart på grund av den omständigheten att en företrädare har blivit ålagd ett personligt betalningsansvar enligt aktiebolagslagen. I stället bör den omständigheten att en företrädare för bolaget har å dömts företrädaransvar kunna tala för att näringsverksamheten har drivits på ett oförsvarligt sätt. Vid den bedömning som ska göras blir emellertid omständigheterna i det enskilda fallet avgörande.

Misskötsamhet gentemot staten ska inte vara en egen grund för avslag

Utredningen föreslår att det ska göras en skillnad om misskötsamheten har riktats mot staten jämfört med om den har riktats mot enskilda borgenärer. Anledningen till detta är att utredningen anser att det annars finns en risk för att respekten för skattesystemet skulle minska.

Flera remissinstanser invänder mot denna del av utredningens förslag och anser att bedömningen av företagets skötsamhet måste vara densamma oberoende av borgenärskategori. Även regeringen anser att de skäl som utredningen lyfter fram inte är av sådan styrka att staten bör särbehandlas som borgenär. Tidigare har t.ex. den avskaffade förmånsrätten för skattefordringar i sig inte ansetts ha någon nämnvärd betydelse för viljan att betala skatt. Förmånsrätten aktualiseras ju när skatt eller avgift inte har betalats. Det är snarare andra omständigheter som i högre grad inverkar på skattemoralen, t.ex. effektiviteten i indrivningssystemet (prop. 2002/03:49 s. 72). Inte heller det förhållandet att fordringarna tillhör staten och det allmänna motiverade att förmånsrätten behövs.

Enligt regeringen bör därför misskötsamheten gentemot staten i stället beaktas inom ramen för samma prövning som annan misskötsamhet från gäldenärens sida, dvs. vid prövningen om företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt.

På vilket sätt ska skulder till staten beaktas?

Även om regeringen inte anser att misskötsamhet gentemot staten ska beaktas som en egen diskvalifikationsgrund, har utredningens resonemang i dessa delar fortfarande relevans. Det är självklart viktigt att ett företag sköter t.ex. sina skatteåtaganden mot staten. Om en företagare vars verksamhet har misskött sina förpliktelser gentemot staten kan beviljas F-skuldsanering, skulle det kunna sända fel signaler om skuldsaneringsinstitutet och påverka den allmänna betalningsmoralen negativt. Skulderna uppkommer utan någon affärsässig kreditprövning och utan att någon säkerhet kan krävas. Staten kan inte välja sina kredittagare och inte heller i förväg hindra att ett företag skapar sig krediter genom att underlåta att betala skatteskulder eller avgifter. I praktiken ska alltså regeringens förslag inte uppfattas som att utrymmet för misskötsamhet gentemot staten ökar, utan snarare att utrymmet för misskötsamhet gentemot övriga borgenärer minskar.

Enbart det förhållandet att näringsverksamheten har skulder till staten bör dock inte medföra att den är oseriös, utan skulderna måste vara av viss omfattning. Den som i sin näringsverksamhet under en längre period eller vid upprepade tillfällen har misskött sin skyldighet att betala skatt ska därför normalt inte komma i fråga för F-skuldsanering, medan misskötsamhet i begränsad omfattning eller av mer tillfällig natur kan vara acceptabel. Bedömningen bör göras på samma sätt, oberoende av om det är fråga om en aktiv eller en före detta företagare. I detta avseende kan en jämförelse göras med de krav som gäller för godkännande för F-skatt. En ansökan om F-skatt ska inte godkännas om innehavaren har brustit i sin redovisning eller betalning av skatter eller avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig (9 kap. 1 § andra stycket 3 skatteförfarandelagen [2011:1244]). När möjligheten till F-skatt infördes anförde regeringen att F-skatt endast får godkännas för den som sköter sin verksamhet på ett seriöst sätt och korrekt redovisar och betalar sina skatter och socialavgifter. Det skulle framstå som mycket otillfredsställande om en näringsidkare kom att kvarstå som godkänd för F-skatt en längre tid efter det att han eller hon börjat brista i sin redovisning eller betalning av skatter och avgifter (prop. 1991/92:112 s. 120).

Frågan om när brister i redovisning eller betalning av skatter och avgifter ska anses som obetydlig är en fråga som det enligt förarbetena ankommer på rättstillämpningen att besvara. Vid bestämmelsernas tillkomst uttalades det emellertid att det av administrativa skäl är lämpligt att schabloner tillämpas så långt det är möjligt. Hänsyn bör tas till såväl skuldbeloppets storlek som till betalningsdröjsmålets längd. Någon enskilda betalningsförsummelse bör inte ens vid stora skuldbelopp direkt föranleda återkallelse. Först om betalning har uteblivit vid mer än två tillfällen bör det komma ifråga att återkalla ett godkännande för F-skatt (prop. 1991/92:112 s. 121).

Enligt Skatteverkets allmänna råd bör med en ”utsträckning som inte är obetydlig” avses ett sammanlagt skuldbelopp för skatter och avgifter på högst 20 000 kronor. Är det fråga om kortvariga betalningsdröjsmål bör enskilda betalningsdröjsmål – färre än fyra – inte föranleda att en ansökan avslås. Vid långvariga betalningsdröjsmål bör emellertid även enskilda betalningsbrister föranleda att ansökan avslås. Om sökanden brister i både redovisning och betalning av skatter och avgifter, ska bristerna sammanvägas vid prövningen av en ansökan om godkännande av F-skatt (jfr Skatteverkets allmänna råd, SKV A, 2012:6 och Skatteverkets meddelanden, SKV M, 2012:05).

Vid bestämmandet av vad som är ett seriöst företagande är det naturligt att ta intryck av vad utredningen har anført beträffande möjligheterna att behålla godkännandet för F-skatt. Även om förutsättningarna för återkallelse av godkännandet för F-skatt är uppfyllda, kan det dock finnas omständigheter som – vid en samlad bedömning i det enskilda skuldsaneringsärendet – medför att verksamheten ändå inte ska anses ha drivits oseriöst.

Särskilt om företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen

En företrädare för ett aktiebolag kan ådömas företrädaransvar enligt 59 kap. 12 eller 13 § skatteförfarandelagen (2011:1244) för bolagets

obetalda skatter och avgifter. För att ett sådant ansvar ska utdömas krävs uppsåt eller grov oaktsamhet hos företrädaren.

Utredningen anser att en omständighet som bör medföra att gäldenären inte ska kunna beviljas F-skuldsanering är att en domstol har funnit att en företrädare för företaget har agerat uppsåtligt eller grovt oaktsamt avseende skyldigheten att betala skatt och därför ådömts företrädaransvar. Trots detta har utredningen övervägt om det finns behov av någon form av "ventil" som möjliggör att en gäldenär som har ådömts företrädaransvar vid särskilt ömmande omständigheter ändå skulle kunna beviljas F-skuldsanering. Det skulle t.ex. kunna vara fråga om personen ådragit sig företrädaransvar under en period då han eller hon har varit svårt sjuk och personen därefter inte har gjort sig skyldig till någon ytterligare misskötsamhet. Utredningen föreslår dock inte något sådant undantag, främst mot bakgrund av att det finns en möjlighet att underlåta att döma ut företrädaransvar vid särskilda omständigheter. Om det i målet om företrädaransvar gjorts bedömningen att några sådana särskilda omständigheter inte föreligger, bör de i regel inte heller beaktas i ett efterföljande F-skuldsaneringsärendet.

Även regeringen anser att en F-skuldsanering normalt inte bör komma i fråga om en företrädare för företagarens näringsverksamhet har ådömts företrädaransvar. Det kan dock uppstå en situation där det trots allt går att åberopa tidigare oprövade särskilda omständigheter som medför att det finns anledning att se något mildare på misskötsamheten. Även om det generellt bör ställas tuffare krav på skötsamheten i detta avseende än enligt skuldsaneringslagen, kan en jämförelse göras med att ett företrädaransvar inte per automatik medför att en ansökan om F-skuldsanering ska avslås (jfr rättsfallet NJA 1998 s. 259).

Flera remissinstanser, bl.a. *Företagarna*, *Svensk Inkasso* och *Svenskt Näringsliv*, uttalar sig om företrädaransvaret och uttrycker att det bör slopas eller i vart fall ses över. Det finns emellertid inte utrymme att i detta sammanhang överväga den frågan.

Brister i företagarens bokföring

En annan slags misskötsamhet som måste beaktas vid bedömningen är om företaget brustit i sin bokföringsskyldighet. För att denna misskötsamhet ska utgöra hinder för en F-skuldsanering bör det dock, som utredningen redogör för, krävas att den förekommit i inte obetydlig omfattning. Till exempel bör misskötsamheten med bokföringen ha pågått under en inte oväsentlig tidsperiod.

När en verksamhet börjar gå dåligt är det inte ovanligt att den så att säga "faller samman" under den sista perioden före en konkurs. Det kan handla om att den bokföringsfirma som anlitas slutar att utföra bokföringstjänster på grund av utebliven betalning, vilket leder till att verksamheten under denna övergångsperiod i viss utsträckning missköter sin bokföring. Denna form av misskötsamhet inför en avveckling är åtminstone till viss del förklarlig och vanligt förekommande i enskilda näringsidkares konkurs. En sådan misskötsamhet bör därför inte nödvändigtvis leda till att företagaren utesluts från en F-skuldsanering.

Som *Kronofogdemyndigheten* tar upp kan skötsamheten med bokföringen ibland vara svår att bedöma. Anledningen till detta är att det

finns möjlighet för företag att senarelägga bokföringen. Det kan visserligen vara så att ett företag utnyttjar sig av denna möjlighet. I en sådan situation måste dock företaget t.ex. ordna verifikationerna i takt med att de tas emot eller sammanställs. Inte heller får bokföring av kontanta in- och utbetalningar för presentation i registreringsordning senareläggas, om inte betalningarna har registrerats i ett kassaregister. Även om verksamheten valt att senarelägga bokföringen finns det således ofta en möjlighet för Kronofogdemyndigheten att bedöma om bokföringen eller dokumentationen av transaktionerna sköts. Till detta kommer att myndigheten kan begära att gäldenären kompletterar sin ansökan med en redogörelse för hur bokföringen har skötts för att få ytterligare underlag till sin bedömning av om verksamheten drivits på ett seriöst sätt. Det finns således goda möjligheter för Kronofogdemyndigheten att bedöma om företagaren bör vara diskvalificerad på grund av misskötsamhet med verksamhetens räkenskaper.

Närstående till företagaren

Inte heller en närstående ska beviljas F-skuldsanering, om det i den näringsverksamhet som hans eller hennes skulder har anknytning till har förekommit misskötsamhet. En annan ordning skulle riskera att urholka förtroendet för systemet och att medföra en risk för missbruk.

Den närstående behöver alltså inte själv ha agerat illojalt eller försumligt för att bli diskvalificerad från F-skuldsanering, utan misskötsamhet i företagarens näringsverksamhet ”smittar” av sig på en närstående med skulder som har anknytning till verksamheten. I dessa fall kan det dock i många fall finnas möjligheter för gäldenären att i stället beviljas skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

6.5.3 Näringsförbud

Regeringens förslag: En gäldenär som har näringsförbud ska inte kunna få F-skuldsanering.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna invänder mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förslaget till ny skuldsaneringslag får den som är ålagd näringsförbud inte beviljas skuldsanering (8 § andra stycket). Samma ordning bör gälla för F-skuldsanering. En gäldenär som har meddelats näringsförbud har ofta varit engagerad i en näringsverksamhet som har drivits på ett oförsvarligt sätt och är redan av denna anledning diskvalificerad från en F-skuldsanering. För tydlighets skull, och för att ytterligare markera att lagen endast omfattar de seriösa företagarna, bör det dock ställas upp en uttrycklig begränsning att en gäldenär som har meddelats näringsförbud inte kan beviljas F-skuldsanering.

6.5.4 Gälldenären måste ha ett betalningsutrymme

Regeringens förslag: F-skuldsanering ska inte beviljas om gälldenären har ett betalningsutrymme som per kvartal understiger en sjundedel av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att gälldenären måste ha mer än ett ringa betalningsutrymme, vilket enligt utredningen motsvarar 5 000 kr per kvartal.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Svensk Inkasso* och *Svenskt Näringsliv* anser att det är lämpligt med ett högre betalningsutrymme än det som utredningen föreslår.

Skälen för regeringens förslag: En skuldsanering ska vara till nytta för både gälldenären och borgenärerna. Om gälldenären bedöms sakna betalningsförmåga, ska gälldenären vid en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag inte betala någonting till borgenärerna (ett s.k. nollbeslut). En sådan skuldsanering motiveras främst med hänsyn till gälldenärens behov av ekonomisk rehabilitering. Det har t.ex. ansetts rimligt att en ålderspensionär eller en person som på grund av sjukdom inte kommer att kunna återvända till arbetslivet, ska kunna bli fri från sina skulder trots att han eller hon saknar möjlighet att ens delvis betala dessa.

Den nya skuldsaneringsformen tar emellertid främst sikte på gälldenärer som är aktiva eller före detta företagare och som planerar att återgå till ett yrkesaktivt liv. För dessa gälldenärer kommer betalningsplanen att vara kortare än för övriga fysiska personer och möjliggöra för dem att snabbt återgå till eller fortsätta företagandet (se avsnitt 6.9.1). För att motivera detta, och för att leva upp till kravet att en skuldsanering även ska vara borgenärs gynnande, bör F-skuldsanering endast komma i fråga för de gälldenärer som kan betala åtminstone en viss del av sina skulder. Genom ett sådant krav betonas också företagarens personliga ansvar och risktagande, vilket i sin tur kan bidra till ett ansvarsfullt agerande från företagarens sida och till en tilltro till företagarnas vilja att göra rätt för sig.

Utredningen föreslår att en gälldenär som saknar eller endast har ett ringa betalningsutrymme inte ska kunna beviljas F-skuldsanering. Enligt utredningen avses med detta att gälldenären ska ha utrymme att betala minst 5 000 kr per kvartal. Vid bestämmandet av beloppet har utredningen utgått från att den allra största delen av gälldenärerna som är föremål för skuldsanering enligt 2006 års skuldsaneringslag har ett betalningsutrymme om högst 1 667 kronor per månad.

Regeringen anser emellertid – i likhet med några remissinstanser – att det minsta belopp som utredningen föreslår är väl lågt. För att det samhällsekonomiska syftet med F-skuldsanering ska kunna uppnås måste institutet vara tillgängligt för de företagare som är i behov av ekonomisk rehabilitering. Det innebär att de krav som ställs upp inte får vara så pass stränga att de i praktiken utesluter de gälldenärer som lagstiftningen är avsedd för. Samtidigt får kravet på betalningsutrymme inte vara så lågt att det i realiteten inte uppfattas som ett villkor för att beviljas F-skuldsanering. Kravet på gälldenärens betalningsutrymme bör bestämmas så att

flertalet överskuldssatta företagare har förutsättningar att klara av nivån, samtidigt som kravet på betalningsutrymme är så pass högt att det får genomslag i den praktiska tillämpningen. Enligt regeringens mening är det därför lämpligt att kräva ett något större betalningsutrymme än det som utredningen förordar.

För att kravet ska vara dynamiskt och följa med den samhällsekonomiska utvecklingen bör bedömningen av vad som är att anse som ett ringa betalningsutrymme utgå från prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken. Enligt regeringens uppfattning bör en gäldenär inte beviljas F-skuldsanering om han eller hon inte har förmåga att per kvartal betala åtminstone en sjundedel av prisbasbeloppet (dvs. knappt 6 400 kronor enligt inkomstår 2015). Regeringen anser att denna innebörd av kravet på betalningsutrymme bör framgå direkt av lagtexten.

6.5.5 En allmän skälighetsbedömning

Regeringens förslag: En F-skuldsanering får beviljas om det med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden är skäligt.

Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser, det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering och F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen anger dock inte att det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering ska beaktas särskilt vid bedömningen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Brottsoffermyndigheten* anser att det är av vikt att skälighetsbedömningen motsvarar den som görs vid skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och att gäldenärens brottslighet ges lika betydelse vid bedömningen i de båda förfarandena. *Svenskt Näringsliv* anser att privatkonsumtionens betydelse bör beskrivas tydligare mot bakgrund av att aktiva företagare ska kunna beviljas F-skuldsanering.

Skälen för regeringens förslag

Ett allmänt skälighetskrav ska gälla även för F-skuldsaneringar

I förslaget till ny skuldsaneringslag ställs det ett krav på att det ska vara skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden för att skuldsanering ska beviljas (9 § första stycket). Det ska göras en helhetsbedömning, där samtliga omständigheter som rör gäldenärens ekonomi och dennes personliga förhållanden ska beaktas. Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering (9 § andra stycket).

Det allmänna skälighetskravet motiverades vid den ursprungliga skuldsaneringslagens tillkomst främst av att regleringen ska vara flexibel och inte leda till stötande resultat. Skuldsanering av fysiska personers skulder innebär många svårigheter, inte minst därför att den enas skuldsituation inte är den andres lik. Om ett skuldsaneringssystem ska vara ändamålsenligt och effektivt, måste kriterierna vara angivna på ett sådant sätt att ingen utesluts från tillämpningsområdet på grund av någon enstaka omständighet. Det får därför inte vara utformat med så stela kriterier att skuldsanering tvunget måste beviljas eller vägras så snart vissa lätt avläsbara fakta är för handen (prop. 1993/94:123 s. 94 f.).

Argumenten för ett allmänt skälighetskrav gäller även för F-skuldsanering. En företagare har ofta en komplex skuldsituation och det går inte att i förväg förutse samtliga omständigheter som kan tala för eller mot en F-skuldsanering. Med ett generellt skälighetsrekvisit finns möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, vilket främjar ett effektivt och ändamålsenligt system. Ett allmänt skälighetsrekvisit kan också medverka till att minska risken för missbruk av systemet. Regeringen anser mot denna bakgrund att det även för F-skuldsanering bör införas ett allmänt skälighetskrav.

Utgångspunkten är att skälighetskravet ska bedömas på samma sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Det innebär att det ska göras en samlad bedömning av alla omständigheter kring gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är relevanta. Till exempel kan gäldenärens agerande i ett föregående konkursförfarande ha betydelse vid skälighetsbedömningen. Även det sätt gäldenärens näringsverksamhet drivs eller har drivits på kan beaktas vid bedömningen. I detta avseende kan beaktas sådant oseriöst eller illojalt agerande i verksamheten som inte är av sådan omfattning att det är oförsvarligt och därmed leder till diskvalificering (se avsnitt 6.5.2).

Skälighetskravet ska bedömas på samma sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Denna utgångspunkt gäller även betydelsen av brottslighet och privatkonsumtion för frågan om huruvida gäldenären ska beviljas skuldsanering eller inte. Det bedöms inte finnas skäl att, som *Brottsoffermyndigheten* och *Svenskt Näringsliv* efterfrågar, ytterligare förtydliga dessa omständigheters betydelse vid prövningen av om F-skuldsanering ska beviljas. Som beskrivs ovan kan viss ekonomisk brottslighet leda till att företagaren är diskvalificerad från F-skuldsanering och att det i sådant fall inte ens blir fråga om att göra en allmän skälighetsbedömning.

Som regeringen återkommer till i avsnitt 7.1 bör det ställas upp villkor på anknytning till Sverige för att beviljas F-skuldsanering. Även om detta krav är uppfyllt, kan det förekomma situationer där gäldenärens anknytning är så svag att det inte är skäligt att F-skuldsanering beviljas (jfr prop. 1993/94:123 s. 91 och 94 f.).

Vissa förhållanden ska särskilt beaktas vid skälighetsbedömningen

På samma sätt som i förslaget till ny skuldsaneringslag bör skälighetskravet förtydligas med en uppräknning av vissa förhållanden som särskilt ska beaktas vid skälighetsbedömningen.

Inledningsvis bör som utredningen föreslår – och som ingen remissinstans invänder mot – särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas

tillkomst och de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser. Ytterligare en omständighet som bör beaktas särskilt är, på motsvarande sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering.

Beträffande omständigheterna vid skuldernas tillkomst bör stor betydelse läggas på hur och varför skulderna har uppkommit. För en företagares del måste denna bedömning göras mot bakgrund av att de allra flesta av skulderna är näringsrelaterade. Om skulderna exempelvis uppkommit till följd av en olycklig investering eller förhållanden som gäldenären inte har kunnat råda över, bör detta ofta kunna beaktas i positiv riktning. Om skulderna däremot har uppkommit till följd av illojalt agerande i näringsverksamheten, bör detta väga i motsatt riktning. Frågor kring fördelningen av gäldenärens skuldbörda kan också ha betydelse i sammanhanget. Exempelvis kan det förhållandet att gäldenären på ett illojalt sätt har försökt styra sin skuldbörda till att bli huvudsakligen näringsrelaterad leda till att det är oskäligt att bevilja F-skuldsanering.

Dessutom bör F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga beaktas särskilt. En F-skuldsanering syftar till att gäldenären ska kunna återgå till ett yrkesaktivt liv. För att markera detta är det lämpligt att F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga beaktas särskilt i skälighetsbedömningen. Om F-skuldsaneringen kan förväntas underlätta för företagaren att fortsätta eller starta upp en näringsverksamhet, bör detta tala för att F-skuldsaneringen ska beviljas.

6.5.6 Gäldenärens möjlighet att beviljas F-skuldsanering på nytt

Regeringens förslag: En gäldenär som tidigare har misslyckats med sin skuldsanering eller som har genomgått en skuldsanering och skuldsatt sig på nytt ska kunna beviljas F-skuldsanering igen om det finns särskilda skäl.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att det inte ska finnas något särskilt hinder för en gäldenär som tidigare har misslyckats med sin skuldsanering och fått den upphävd att kunna beviljas F-skuldsanering igen. Enligt utredningens förslag bör möjligheten för gäldenärer som har genomgått en skuldsanering och skuldsatt sig på nytt vara begränsad till om det finns synnerliga skäl.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Svensk Försäkring* och *Trafikförsäkringsföreningen* anser att det inte ska göras någon åtskillnad mellan olika grupper av gäldenärer och det för båda grupperna bör krävas synnerliga skäl.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2006 års skuldsaneringslag får en gäldenär som tidigare har beviljats skuldsanering endast beviljas skuldsanering på nytt om det finns synnerliga skäl (6 §). Som redogörs för i avsnitt 5.7 föreslår regeringen en generell utökning av möjligheten

till skuldsanering en andra gång. En gäldenär som tidigare har misslyckats med sin skuldsanering eller som har genomgått en skuldsanering och skuldsatt sig på nytt ska kunna beviljas skuldsanering igen om det finns särskilda skäl.

Enligt regeringen är det lämpligt att motsvarande ordning ska gälla för F-skuldsanering som föreslås bli fallet för skuldsanering enligt den nya skuldsaneringslagen. En företagare bör således kunna beviljas F-skuldsanering igen, om det finns särskilda skäl. Detta krav bör tillämpas och tolkas på motsvarande sätt som i förslaget till ny skuldsaneringslag.

Genom att använda samma lösning som föreslås i skuldsaneringslagen undviks att det, som *Svensk Försäkring* och *Trafikförsäkringsföreningen* tar upp, görs någon åtskillnad mellan olika grupper av gäldenärer. En sådan reglering markerar också att en andra F-skuldsanering ska beviljas endast om det framstår som i hög grad skäligt, men ger samtidigt utrymme för att tillämpningen inte behöver bli alltför restriktiv.

En misslyckad eller genomgången skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag eller någon av de tidigare skuldsaneringslagarna bör ha samma verkan som en misslyckad F-skuldsanering (se avsnitt 5.7). För att en gäldenär som tidigare har beviljats skuldsanering enligt skuldsaneringslagen ska beviljas F-skuldsanering ska det alltså också krävas att det finns särskilda skäl. Vad detta innebär utvecklas i författningskommentaren.

6.6 Innebörden av en F-skuldsanering

Regeringens förslag: F-skuldsanering innebär att gäldenären delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen.

Borgenärer med fordringar som inte är kända i skuldsaneringsärendet ska förlora rätten att få betalt.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ett av syftena med en F-skuldsanering är att ekonomiskt rehabilitera svårt skuldsatta gäldenärer genom att dessa personer får en möjlighet att lösa sina ekonomiska problem och därmed få en chans till ett drägligare och mer samhällsnyttigt liv. Till detta kommer att avsikten med F-skuldsanering är att ge överskuldsatta företagare en möjlighet att starta om på nytt eller fortsätta sin verksamhet med förnyad kraft. Lagstiftningen ska också medverka till att presumtiva företagare upplever att riskerna med företagande är hanterbara. Det är därför av vikt att en F-skuldsanering i så stor utsträckning som möjligt innebär en totalreglering av gäldenärens skulder.

På samma sätt som vid en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag bör F-skuldsanering innebära att en borgenär endast har rätt att få betalt för sin fordran med den del av beloppet som ska betalas enligt den betalningsplan som beslutas. En skillnad mellan de olika skuldsaneringsformerna kommer dock bli att en F-skuldsanering aldrig kan

medföra att gäldenären helt befrias från sitt betalningsansvar för de skulder som omfattas. En gäldenär som vill beviljas F-skuldsanering måste nämligen ha ett visst betalningsutrymme som kommer borgenärerna till godo (se avsnitt 6.5.4).

Fordringar som inte är kända i ärendet och som är av sådant slag att de omfattas av saneringen bör, liksom enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, alltid drabbas av ett bortfall av rätten att få betalt. En annan ordning skulle riskera att äventyra F-skuldsaneringens rehabiliterande och definitiva karaktär.

En F-skuldsanering kan under vissa förutsättningar omprövas (ändras eller upphävas). Det kan t.ex. handla om att gäldenären inte följer den upprättade betalningsplanen (se vidare avsnitt 6.11). Rättsverkan av en F-skuldsanering blir därför inte definitiv förrän gäldenären har fullgjort sina skyldigheter enligt den upprättade betalningsplanen och tiden för att ompröva F-skuldsaneringen har löpt ut.

6.7 Gäldenärens skulder

6.7.1 Vilka skulder ska omfattas?

Regeringens förslag: En F-skuldsanering ska som huvudregel omfatta gäldenärens samtliga skulder som har uppkommit före inledandebeslutet.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Så gott som alla remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Almi företagspartner* anser att det bör övervägas om skuldsaneringen endast ska omfatta sådana skulder som gäldenären anger i ansökan.

Skälen för regeringens förslag: Med hänsyn till att en F-skuldsanering innebär att gäldenären till stor del befrias från betalningsansvar för de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen är det viktigt att avgränsa vilka fordringar som omfattas av saneringen. Utredningen föreslår att alla fordringar som har uppkommit före inledandebeslutet som huvudregel ska omfattas av F-skuldsaneringen. Förslaget motsvarar vad som gäller enligt 2006 års skuldsaneringslag och så gott som ingen remissinstans invänder mot det.

Enligt regeringen framstår förslaget i denna del som naturligt. Ett alternativ skulle vara att, som utredningen diskuterar, endast fordringar som är näringsrelaterade omfattas av F-skuldsaneringen. Det finns dock flera nackdelar med en sådan lösning. En F-skuldsanering syftar till att ge företagaren en andra chans. Om en F-skuldsanering inte skulle omfatta samtliga fordringar, skulle det innebära att en företagare som gått igenom ett saneringsförfarande kan ha kvar en påtaglig skuldbörda. Ett sådant system skulle försvåra för överskuldsatta företagare att få en ny chans och starta en ny verksamhet, vilket skulle motverka det huvudsakliga syftet med regleringen. Till detta kommer att det inte finns något krav på att skulderna ska vara näringsrelaterade vid en F-skuldsanering för en aktiv företagare. Denna gäldenärskategori kommer att ha en stor skuld-

börda som inte är hänförlig till näringsverksamheten och det rehabiliterande syftet skulle för dessa gå helt förlorat, om inte i princip alla gäldenärens skulder omfattades av F-skuldsaneringen. Ett ytterligare alternativ skulle kunna vara att, som *Almi företagspartner* tar upp, låta skuldsaneringen omfatta endast sådana skulder som gäldenären anger i sin ansökan. Det är visserligen så att gäldenären kommer att ha en långtgående skyldighet att redogöra för sina skulder i ansökan (se avsnitt 6.8.3). Det finns dock alltid en risk för att det finns skulder som gäldenären inte angett i ansökan, t.ex. därför att han eller hon inte varit medveten om skuldens existens. En sådan lösning som *Almi företagspartner* tar upp har därför den uppenbara nackdelen att gäldenären riskerar att inte bli rehabiliterad genom F-skuldsaneringen. Det skulle också uppstå en risk för att sådana skulder som inte omfattas av F-skuldsaneringen görs gällande under den period som betalningsplanen löper och att beslutet om F-skuldsanering därför upphävs eftersom gäldenären inte klarar av betalningarna enligt betalningsplanen. Regeringen anser därför att en sådan lösning inte bör väljas. I stället bör de nya reglerna utformas så att gäldenären har ett incitament att redogöra för sina skuldförhållanden i ansökan.

Det är också naturligt att använda inledandebeslutet som brytpunkt för vilka fordringar som ska omfattas av en F-skuldsanering. En annan ordning skulle kunna vara att t.ex. låta gäldenären själv välja om dagen för ett eventuellt konkursbeslut eller inledandebeslut ska utgöra brytpunkt. Som utredningen anför kan gäldenären dock ådra sig nya skulder under perioden mellan konkursens avslutande och skuldsaneringens inledande. De fördelar som kan finnas med att låta konkursbeslutet styra är därför små och det skulle kunna uppstå tillämpningsproblem med att avgöra om det har tillkommit nya skulder efter konkursen. En ordning som låter gäldenären välja mellan två olika brytpunkter skulle också riskera att i onödan komplicera regelverket och minska förutsebarheten för borgenärerna. På grund av detta och med hänsyn till att det finns ett värde i att ha en enhetlig reglering för samtliga skuldsaneringsärenden bör inledandebeslutet utgöra brytpunkt för vilka fordringar som ska omfattas av en F-skuldsanering.

6.7.2 Vissa fordringar bör alltid vara undantagna

Regeringens förslag: Förutom sådana slags fordringar som är undantagna en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska även fordringar för vilka borgenären har förmånsrätt i form av företagshypotek vara undantagna en F-skuldsanering.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Vissa fordringar bör alltid vara undantagna

För att ett skuldsaneringsystem ska uppfylla sitt syfte på bästa sätt bör det vara en utgångspunkt att så många fordringar som möjligt omfattas av saneringen. Även intresset av att upprätthålla den s.k. likhetsprincipen, dvs. att om flera borgenärer inte kan få full betalning ska de bära förlusten proportionellt mot storleken av vars och ens fordran, och tilltron till skuldsaneringsystemet, talar i samma riktning.

Enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska vissa fordringar uttryckligen undantas från en skuldsanerings omfattning (se avsnitt 5.1), nämligen

1. en fordran på familjerättsliga underhåll,
2. en fordran som är förenad med panträtt, viss förmånsrätt eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till betalning av fordran,
3. en fordran som är förenad med förmånsrätt till följd av utmätning,
4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, och
5. en fordran som är tvistig.

Regeringen anser att det är lämpligt att dessa slags fordringar inte heller omfattas av en F-skuldsanering. Det finns dock anledning att för vissa kategorier av fordringar utveckla skälen till att de bör undantas och även överväga om vissa ytterligare fordringar alltid bör vara undantagna.

Fordringar förenade med vissa förmånsrätter

Fordringar förenade med vissa förmånsrätter är ett slags fordran som bör undantas från en F-skuldsanering. Vid den ursprungliga skuldsaneringslagens tillkomst motiverades undantaget med att en annan ordning skulle rubba villkoren för omsättningen av bl.a. fastigheter och därmed även kreditgivningen, vilket ytterst skulle drabba hela låntagarkollektivet och också kunna inverka menligt på samhällsekonomin (prop. 1993/94:123 s. 127 f.). Dessa hänsyn gör sig gällande även i detta sammanhang.

Utredningen har övervägt om fordringar förenade med panträtt i fastighet bör omfattas av en F-skuldsanering. Anledningen till att en sådan fordran skulle omfattas är att det är vanligt förekommande att en företagare pantsätter sin bostad för att finansiera näringsverksamheten och att en företagare därför kan tvingas att lämna sitt hem, om verksamheten inte lyckas. Det är dock endast den del av fordringen som motsvarar pantens värde som inte omfattas av skuldsaneringen. Även om gäldenärens ägda bostad som utgör säkerhet för en fordran – liksom andra säkerheter – normalt ska realiseras, kan det i vissa fall vara lämpligt att gäldenären bor kvar i den efter en F-skuldsanering. Både sociala och ekonomiska skäl kan tala för en sådan lösning. En förutsättning för en sådan lösning bör dock vara att gäldenärens bostadsstandard inte överstiger vad som är nödvändigt och att den inte i någon mer nämndvärd utsträckning inkräktar på betalningsutrymmet (prop. 1993/94:123 s. 128 f.). Den restfordran som inte täcks av panten kommer att omfattas av F-skuldsaneringen och därmed saneras. Genom att borgenärens restfordran saneras undviks att gäldenären efter en genomgången F-skuldsanering sitter kvar med skulder som överstiger fastighetens värde. Detta

underlättar hans eller hennes ekonomiska rehabilitering och minskar riskerna med företagande jämfört med dagens ordning.

Frågan blir sedan om det finns andra fordringar med förmånsrätt som bör undantas. När möjligheten till skuldsanering infördes bedömdes det att det inte fanns anledning att undanta fordringar förenade med sådana förmånsrätter som generellt har betydelse endast i kommersiella sammanhang (prop. 1993/94:123 s. 130). Införandet av möjligheten till F-skuldsanering medför dock att det kan finnas anledning att göra en annan bedömning beträffande dessa fordringar. En sådan förmånsrätt som kan förekomma i ärenden rörande företagare är företagshypotek (se 5 § förmånsrättslagen [1970:979]). Företagshypotek är en säkerhetsrätt som omfattar näringsidkarens lösa egendom i den mån egendomen hör till den intecknade verksamheten. Regeringen anser därför att fordringar förenade med företagshypotek bör vara undantagna en F-skuldsanering.

Vad gäller de allmänna förmånsrätterna är det främst konkurs- och företagsrekonstruktionskostnader (10 § förmånsrättslagen), revisorskostnader (11 §) och arbetstagares lönefordringar (12 §) som kan bli aktuella i en företagares skuldsanering. Konkurskostnader uppkommer naturligtvis enbart vid ett konkursförfarande och intresset bakom förmånsrätten får anses bli tillgodosett genom ordningen där. Det saknas därmed anledning att undanta dessa fordringar från F-skuldsaneringen. Samma sak gäller för företagsrekonstruktionskostnader. Övriga fordringar, som t.ex. lönefordringar, kan antas uppkomma främst i aktiebolag och aktualiseras då vanligen inte i ett skuldsaneringsärende. När en enskild näringsidkare har skulder avseende arbetstagares löner torde det vara oundvikligt med en konkurs. Eftersom en konkursansökan går före en ansökan om F-skuldsanering (se avsnitt 6.12) kan arbetstagaren alltid ansöka om konkurs och därmed bli berättigad till förmånsrätt och lönegaranti om konkursgäldenären skulle ansöka om skuldsanering för egen del trots att han eller hon inte förmår att betala de anställdas löner. Det går knappast att föreställa sig en situation i vilken företagaren fortsätter sin näringsverksamhet utan att betala arbetstagarnas löner, undgår konkurs och i stället ansöker om F-skuldsanering. Det intresse som ligger bakom förmånsrätten för lönefordringar får därför antas vara tillgodosett i samband med en konkurs innan det kan bli aktuellt med en skuldsanering för den enskilda företagaren. Det saknas därför behov av att undanta lönefordringar från skuldsaneringen och därmed komplicera regelverket ytterligare.

Fordringar som inte är förfallna till betalning och som är beroende av en motprestation

Även fordringar som inte är förfallna till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation bör vara undantagna en F-skuldsanering. Här kan t.ex. nämnas leasingavtal, som är vanligt förekommande bland företagare. Bland de företagare som inte har avvecklat sin verksamhet kan det i många fall vara en förutsättning för den fortsatta näringsverksamheten att ett sådant avtalsförhållande kan fortsätta. Eftersom leasingavtal innebär ett ömsesidigt utväxlande av prestationer är sådana fordringar uttryckligen undantagna från vanlig

skuldsanering och bör på motsvarande sätt vara undantagna även från F-skuldsanering.

Fordringar som inte har förfallit till betalning vid inledandebeslutet

En företagare som under F-skuldsaneringsförfarandet fortsätter att driva verksamhet är många gånger i behov av vissa former av krediter, t.ex. checkräkningskrediter, för att driva verksamheten vidare. Regeringens förslag i avsnitt 6.7.3 innebär att sådana fordringar omfattas av skuldsaneringen, om det inte bestäms att fordringen ska undantas. Utredningen har övervägt om samtliga fordringar som ännu inte har förfallit till betalning ska vara undantagna en F-skuldsanering och anför att bl.a. det rehabiliterande syftet inte är lika framträdande när det gäller fordringar som förfaller till betalning i framtiden.

Emellertid kan det vara fråga om vitt skilda fordringar och det är svårt att förutse vad ett generellt undantag får för följder för den enskilda gäldenären. Ett lämpligare alternativ är därför, som regeringen föreslår nedan, att i de fall det finns ett behov hos företagaren att behålla en icke-förfallen kredit, exempelvis en checkräkningskredit, bestämma att fordringen inte ska omfattas av skuldsaneringen. På så sätt erhålls större kontroll över vilka fordringar som är undantagna, samtidigt som likabehandlingsprincipen upprätthålls i största möjliga mån. Något generellt undantag för fordringar som inte har förfallit till betalning bör därför inte införas.

6.7.3 Vissa fordringar bör kunna undantas

Regeringens förslag: Samma slags fordringar som kan undantas från en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska även kunna undantas från en F-skuldsanering.

Om en fordran undantas, ska borgenären trots föreskifter i annan författning få bevilja anstånd med betalningen under den tid som F-skuldsaneringen pågår.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att det bör övervägas ett undantag för skulder som uppkommit på grund av brott. Vidare pekar hovrätten på att även de skulder som finns i företagarens pågående näringsverksamhet kommer att omfattas och att det kan övervägas om sådana skulder bör kunna undantas. *Skatteverket* anser att det bör införas särskilda regler om borgenärens kvittningsrätt.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2006 års skuldsaneringslag – och förslaget till ny skuldsaneringslag – finns det en möjlighet för Kronofogdemyndigheten att undanta vissa fordringar som i och för sig omfattas av skuldsaneringen, men som på olika sätt är beroende av vissa premisser för att betalningsskyldigheten ska inträffa. För att en fordran ska kunna undantas ska den vara beroende av villkor, inte vara till beloppet fastställd eller inte vara förfallen till betalning. Om en fordran

undantas, får borgenären trots föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid som betalningsplanen löper.

Motsvarande möjligheter att undanta fordringar och att bevilja anstånd med betalningen bör gälla även för en F-skuldsanering. Regleringen ger Kronofogdemyndigheten en möjlighet att bestämma vad som ska gälla beträffande dessa fordringar. En sådan flexibilitet fyller väl de särskilda behov som uppstår vid en F-skuldsanering. Vid en F-skuldsanering för en aktiv företagare kan detta innebära t.ex. att sådana löpande krediter som behövs för att driva verksamheten vidare, såsom checkräkningskrediter, kan undantas. Även borgensåtaganden – en form av villkorad fordran – bör under vissa förutsättningar undantas. Om det står klart att villkoret kommer att uppfyllas och betalningsskyldighet inträda bör dock fordringen, med hänsyn till likabehandlingsprincipen, omfattas av – och inte undantas från – F-skuldsaneringen. Om en villkorad fordran omfattas av F-skuldsaneringen, ska den behandlas på samma sätt som övriga fordringar. Att samma fordringar ska kunna undantas som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag innebär också, som *Centrala studiestödsnämnden* tar upp, att studieskulder ska behandlas på samma sätt enligt de båda regelverken. Det innebär att förfallna studieskulder omfattas av F-skuldsaneringen. Även den utestående studieskulden som inte är förfallen omfattas som huvudregel av en F-skuldsanering, men kan och bör normalt undantas (jfr prop. 1993/94:123 s. 122 och rättsfallet NJA 1997 s. 717).

Hovrätten för Västra Sverige anser att det bör övervägas om fordringar som uppkommit på grund av brott bör kunna undantas från en F-skuldsanering. En F-skuldsanering ska beviljas endast om verksamheten drivs eller har drivits seriöst. I detta ligger, som beskrivs i avsnitt 6.5.2, att företagaren inte får ha gjort sig skyldig till viss brottslighet hänförlig till näringsverksamheten. Annan brottslighet som gäldenären kan ha gjort sig skyldig till och det sätt som skulderna tillkommit på ska – på samma sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag – beaktas inom ramen för den allmänna skälighetsprövningen. Regeringen bedömer att det inte finns skäl att härutöver låta gäldenärens brottslighet beaktas på så sätt att skulder som uppkommit i anledning av brott ska kunna undantas från en F-skuldsanering.

Vidare anser Hovrätten för Västra Sverige att det bör övervägas om det även bör införas en möjlighet att undanta förfallna skulder i företagarens pågående näringsverksamhet. En aktiv företagare ska beviljas en F-skuldsanering endast om den verksamhet som han eller hon driver är välfungerande och solvent. Utgångspunkten för en sådan företagare ska alltså vara att han eller hon betalar sina näringsrelaterade skulder när de förfaller. Några förfallna skulder hänförliga till näringsverksamheten ska därför i regel inte finnas vid inledande beslutet. Regeringen anser därför att det inte finns skäl att införa en möjlighet att undanta förfallna näringsrelaterade skulder.

Skatteverket tar i detta sammanhang upp frågan om det bör införas särskilda regler om kvittning. Enligt verket kan sådana regler behövas eftersom behovet av kvittningsmöjligheter kan komma att bli större vid en F-skuldsanering än vid en vanlig skuldsanering och för att en avsaknad av regler om kvittning skulle kunna leda till fler konkurser.

Några särskilda regler om kvittning finns inte i förslaget till ny skuldsaneringslag. För kvittning i skuldsaneringssammanhang gäller allmänna

civilrättsliga principer och av dessa följer bl.a. att en fordran måste vara förfallen till betalning för att kunna användas till kvittning. Däremot finns särskilda regler om kvittning i 5 kap. 15 § konkurslagen (1987:672) och 2 kap. 21 § lagen om företagsrekonstruktion (1996:764). Dessa regler innebär bl.a. att en borgenär tillåts använda en icke förfallen fordran till kvittning.

Vid införandet av den ursprungliga skuldsaneringslagen övervägdes frågan om det behövdes särskilda regler om kvittning motsvarande de som finns i bl.a. konkurslagen, men det ansågs inte sakligt motiverat. I förarbetena anges att det främsta skälet till detta är att sådana skulle gynna den kvittningsberättigade borgenären framför de andra borgenärerna, vilket skulle strida mot likabehandlingsprincipen (prop. 1994/94:123 s. 141). Enligt regeringen bör avsteg från likabehandlingsprincipen göras endast om det är nödvändigt. Det har inte framkommit några skäl som motiverar att det för F-skuldsanering ska göras en annan bedömning än för skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Det är visserligen så att en ordning utan särskilda kvittningsregler skulle kunna leda till något fler konkurser. Liksom anges i förarbetena till den ursprungliga skuldsaneringslagen behöver en sådan utveckling dock inte vara något negativt (se prop. 1993/94:123 s. 141). Anledningen till detta är att konkursinstitutet kommer att vara överordnat F-skuldsaneringsinstitutet (se avsnitt 6.12) och en borgenär som anser det fördelaktigt kommer därför att kunna komma i åtnjutande av konkurslagens särskilda kvittningsregler. I vissa fall kan det också vara så att det är lämpligt att en F-skuldsanering föregås av en konkurs, t.ex. om det finns komplicerade och konnexa fordringsförhållanden. Regeringen anser därför att det inte finns anledning att vid F-skuldsanering möjliggöra för en borgenär att utnyttja en icke förfallen fordran till kvittning.

Ytterligare en farhåga från Skatteverkets sida är att det finns en risk för att gäldenären inte kommer att kunna klara av sina skuldsaneringsbetalningar enligt inledandebeslutet, om borgenären har en kvittningsrätt avseende förfallna fordringar efter det beslutet. Enligt regeringen bör dock denna oro inte överdrivas.

För skuldsanering har det i praxis slagits fast att den avgörande tidpunkten för när kvittning senast ska få ske är när beslutet om skuldsanering har fått laga kraft (se rättsfallet NJA 1999 s. 248). Att denna tidpunkt är avgörande framstår som naturligt, eftersom det är först när det finns ett beslut om skuldsanering som har fått laga kraft som gäldenärens betalningsskyldighet gentemot borgenären faktiskt förändras.

Även om det skulle kunna bli aktuellt med kvittning i något fler fall vid F-skuldsanering än vid skuldsanering, kan det antas att kvittning kommer att ske i relativt få fall. Få gäldenärer kommer därför att genom kvittning råka ut för att deras inkomst efter inledandebeslutet blir mindre än förväntat och att de av den anledningen inte kommer att kunna genomföra sina skuldsaneringsbetalningar. Till detta kommer att det vid bestämmandet av gäldenärens betalningsutrymme finns en möjlighet för Kronofogdemyndigheten att beakta eventuella kvittningar som kan komma att påverka gäldenärens inkomst, om det kan förutses att kvittning kommer att ske innan beslutet om F-skuldsanering får laga kraft. Sammantaget bedömer därför regeringen att det inte bör införas några

särskilda regler om kvittning i den nya lagen om skuldsanering för företagare.

6.7.4 Särskilt om vissa fordringar

Inledning

Avgörande för om en fordran över huvud taget ska omfattas av F-skuldsanering är att den uppkommit före inledandebeslutet. Nedan redogörs därför på ett övergripande sätt för uppkomsten av vissa fordringar som kan komma att aktualiseras särskilt i F-skuldsaneringsärenden.

Skattefordringar

I de fall näringsverksamheten har upphört genom en konkurs är eventuella frågor om skattefordringars uppkomst utredda genom konkursen. Inte heller vad gäller de aktiva företagarna som fortsätter att engagera sig i ett aktiebolag kommer några större problem att uppkomma. Det är ju den fysiska personens skulder som ska saneras och frågan om när aktiebolagets eventuella skattefordringar har uppstått saknar betydelse för frågan om vilka skulder som ska omfattas av F-skuldsaneringen. I fråga om ett eventuellt företräदारansvar enligt skatteförfarandelagen bör dock gälla att ansvarsfordran får anses ha uppkommit vid den tidpunkt som ansvaret är knutet till, dvs. som regel skattens eller avgiftens ursprungliga förfallodag.

För de enskilda näringsidkarna som fortsätter att driva verksamhet under skuldsaneringen kan det dock uppstå vissa tillämpningsproblem beträffande skattefordringars uppkomst. Eftersom verksamheten fortsätter, kan nya skatter och avgifter tillkomma under ärendets handläggning och det måste då avgöras vilka av dessa som ska anses ha uppkommit före inledandebeslutet och därmed ska omfattas av F-skuldsaneringen. Eftersom de aktiva företagarna förutsätts ha en solvent verksamhet för att kunna beviljas en F-skuldsanering kommer det inte att bli aktuellt att skuldsanera en företagare med en verksamhet som inte kan betala sina skulder. Dessutom får en företagare endast ha mycket begränsade skatteskulder för att kunna beviljas F-skuldsanering. Trots det nu sagda kan frågor kring skattefordringars uppkomst ha viss relevans.

Frågor om skattefordringars uppkomst behandlas tämligen ingående i Skatteverkets handledning för borgenärsarbetet. Det finns också en del uttalanden av intresse i motiven till den nuvarande konkurslagen (prop. 1986/87:90 s. 123 f.).

Det finns ingen särskild reglering beträffande uppkomsten av skatte- och avgiftsfordringar. Frågan får allmänt sett avgöras med utgångspunkt i vilken slags skatt eller avgift det är fråga om och vilka omständigheter den aktuella skatt- eller avgiftsskyldigheten grundas på. Vad gäller slutlig skatt finns det rättsfall som ger stöd för att uppkomsttidpunkten ska knytas till utgången av det beskattningsår som skatten avser. Rättsläget är dock oklart och det finns förarbetsuttalanden som ger stöd för att fordringen i vissa fall kan anses ha uppkommit tidigare än så (prop. 1986/87:90 s. 124).

För fysiska personer hanteras vanligen det oklara rättsläget så att fordringen på slutlig skatt anses ha uppkommit vid beskattningsårets

utgång. Endast undantagsvis finns det anledning att göra en annan bedömning, t.ex. om skatten i sin helhet kan anses hänförlig till näringsverksamhet som upphört vid en tidigare tidpunkt än beskattningsårets utgång. I förarbetena till skuldsaneringslagen framfördes att en fordran på inkomstskatt för en enskild näringsidkare måste anses uppkommen i vart fall när inkomstskatteåret gått ut (prop. 1993/94:123 s. 118). Även i senare förarbeten finns uttalanden om att en fordran på slutlig skatt uppkommer vid inkomstårets slut (prop. 2005/06:124 s. 43). Enligt utredningen utgår Kronofogdemyndigheten och Skatteverket i praktiken också från denna princip.

Det finns emellertid ett antal fordringar som uppkommer löpande under beskattningsåret för en företagare. Till exempel uppkommer

- statens fordran på mervärdesskatt när själva transaktionen (t.ex. en försäljning) görs,
- statens fordran på punktskatt (t.ex. tobak) vid själva transaktionen (försäljningen), och
- statens fordran på avdragen skatt och på arbetsgivaravgifter vid löneutbetalningen.

De nu nämnda skulderna kan vara uppkomna, men ännu inte förfallna vid tiden för inledandebeslutet. Att sådana fordringar finns innebär därmed inte att företagaren har misskött sina förpliktelser att betala skatt och de bör inte heller hindra en F-skuldsanering. Eftersom fordringen i sådant fall inte är förfallen till betalning, finns det dock en möjlighet för Kronofogdemyndigheten att undanta den.

Latenta skattefordringar

I skatterättsliga sammanhang används ibland uttrycket latent skatteskuld för en skattebelastning som kan bli aktuell någon gång i framtiden. Med en latent skatteskuld avses oftast att en framtida försäljning av en tillgång kommer att utlösa en inkomstbeskattning. Så länge en försäljning inte har skett utgör den framtida skatten en latent (dold) skuld. Den latent skulden kan aldrig anges till ett exakt belopp eftersom den är beroende av ett antal okända faktorer som t.ex. om och när försäljning sker, vinstens storlek och den skattskyldiges övriga inkomster. En i denna mening latent fordran skiljer sig från en villkorad fordran genom att den förstnämnda fordringen uppkommer först genom den åtgärd som utlöser beskattningen. En latent skatteskuld kan därför inte göras gällande i en konkurs (jfr prop. 1986/87:90 s. 124). Eftersom den latent fordran således inte har uppkommit före inledandebeslutet, omfattas en sådan fordran inte heller av en F-skuldsanering.

Avsättning till periodiseringsfonder m.m.

De avsättningar till speciella fonder, t.ex. periodiseringsfond, expensionsfond och ersättningsfond, som en näringsidkare kan göra medför att det uppstår en latent skatt i verksamheten. Eftersom fonderna ska tas upp till beskattning om verksamheten upphör, kommer fonderna redan att vara avvecklade om verksamheten avvecklats före F-skuldsaneringen. En eventuell skatteskuld har då uppstått och om företagaren är personligt betalningsansvarig för denna, ska den omfattas av skuldsaneringen.

Vid en F-skuldsanering för en aktiv företagare kommer det emellertid ibland att finnas en latent skatteskuld i verksamheten till följd av innesstående medel på de nu nämnda fonderna. En sådan fordran anses uppkommen det beskattningsår som fonden återförs till beskattning och omfattas alltså inte av F-skuldsaneringen, så länge detta inte har skett.

Om gäldenären driver en enskild firma, kan de latent skatteskulderna medföra viss problematik vid en F-skuldsanering. Det rehabiliterande syftet med skuldsaneringen kan nämligen äventyras om de latent skatteskulderna är alltför stora. Anledningen till detta är att det finns en risk för att företagaren under den period som betalningsplanen löper måste återföra stora belopp till beskattning och att han eller hon därför riskerar att inte klara av betalningarna enligt betalningsplanen. Dessutom blir beräkningen av gäldenärens betalningsutrymme svår att göra eftersom det inte i förväg går att avgöra när, och till vilket belopp, en uppskjuten skatt uppkommer.

Det torde dock vara ovanligt att en överskuldssatt företagare har stora innesstående avsättningar. Eftersom företagaren dessutom har en möjlighet att motverka en höjning av inkomsten genom att sätta av medel till en ny fond eller kvitta återföringen mot en förlust i verksamheten, borde det bli relativt ovanligt att belopp återförs till beskattning under en pågående F-skuldsanering. Ett annat, i vart fall teoretiskt, problem är att de latent skatteskulderna kan vara så stora att verksamheten inte någonsin bedöms klara av återföringarna till beskattning. Om så är fallet är det endast en tidsfråga innan verksamheten måste avvecklas.

Utredningen har övervägt om dessa latent skattefordringar ska omfattas av skuldsaneringen, trots att de ännu inte är uppkomna. Genom en sådan lösning skulle företagaren saneras från dessa skulder och verksamheten skulle få möjlighet att fortsätta med förnyad kraft. Eftersom den latent skattefordringen inte är till beloppet fastställd skulle dock en sådan ordning bygga på en uppskattning av beloppets storlek. Dessutom skulle det medföra en konkurrensfördel för de aktiva företagarna som genomgår en F-skuldsanering jämfört med övriga företagare som inte har samma möjlighet att få detta slags skulder avskrivna. Regeringen anser därför att de latent skattefordringarna inte ska omfattas av skuldsaneringen.

Ett annat alternativ är att en aktiv företagare ska vara diskvalificerad från en F-skuldsanering, om han eller hon har avsättningar till periodiseringsfonder och/eller expansionsfonder. Med en sådan ordning kommer de flesta företagare att ha återfört fonderna till beskattning före ansökan alternativt återkomma med en ny ansökan när detta är gjort. Även om företagaren inte har gjort någon återföring i sin deklaration, finns det en möjlighet för företagaren att begära omprövning av inkomstdeklarationen avseende tidigare avsättningar till periodiseringsfonder. Det kan då ske en omräkning av skatten för detta tidigare beskattningsår. Den skatteskuld som då uppkommer skulle därmed kunna omfattas av F-skuldsaneringen, och företagaren får således en möjlighet att sanera sin verksamhet från latent skatteskulder.

I praktiken ger denna lösning alltså samma resultat som den förstnämnda ordningen. Företagaren är efter saneringen fri även från de latent skatteskulderna och har därmed en viss konkurrensfördel jämfört med

övriga verksamheter i branschen. En viktig aspekt är dock att de latent skatteskulderna har lösts ut och därmed synliggjorts.

Det är inte heller logiskt att utesluta en företagare från F-skuldsanering på grund av välplanerade avsättningar. Enbart den omständigheten att en verksamhet har gjort avsättningar och har latent skatteskulder innebär ju inte att verksamheten inte är välfungerande. Det är inte rimligt att en företagare med en fungerande verksamhet ska vara exkluderad från en F-skuldsanering enbart därför att det finns avsättningar i verksamheten. En sådan ordning skulle i praktiken innebära att företagaren inför en F-skuldsanering behöver återföra samtliga fonder till beskattning, trots att detta inte är befogat av affärsmässiga skäl. Avsättningar till olika fonder bör därför inte utgöra hinder för F-skuldsanering.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det i stället måste göras en bedömning i varje enskilt fall. Denna bedömning måste grundas på både storleken på de latent skatteskulderna och verksamhetens tidigare resultat. Finns det en rimlig möjlighet att verksamheten kommer att klara betalningarna av de latent skatteskulderna saknas skäl att av denna anledning avslå ansökan. Om det däremot redan i förväg framgår att verksamheten inte kommer att ha möjlighet att klara av att betala de latent skatteskulderna, bör en F-skuldsanering inte beviljas så länge verksamheten drivs vidare. I en sådan situation bör gäldenären avveckla sin verksamhet och därefter ansöka om en F-skuldsanering. I detta sammanhang bör det även lyftas fram att om en sådan företagare återför fonderna till beskattning med stora belopp, fortsätter med sin verksamhet och därefter ansöker om F-skuldsanering, kan det bli aktuellt att avslå ansökan på grund av oskälighet.

Det förhållandet att Kronofogdemyndigheten måste göra en bedömning i varje enskilt fall innebär att myndigheten kan ställas inför relativt komplicerade prövningar. En sådan ordning går dock inte att undvika i strävan efter att säkerställa att reglerna endast träffar de seriösa och ärliga företagarna. Svårigheterna ska dock inte överdrivas. Av de aktiva företagare som kommer att ansöka om F-skuldsanering kan endast en mindre andel förväntas ha avsättningar i verksamheten.

Särskilt om borgensåtaganden

Borgensåtaganden i olika former är relativt vanligt förekommande hos företagare och deras närstående. Borgensåtaganden kan i skuldsaneringshänseende orsaka vissa speciella problem. Ofta har borgensåtagandet ingåtts av en närstående till företagaren och har inte nödvändigtvis gjorts på affärsmässiga grunder. Huvudgäldenären kan i det längsta försöka prioritera betalningen av de lån som är förenade med borgen av hänsyn till den vän eller släkting som gjort borgensåtagandet. Det kan finnas ett känslomässigt incitament för huvudgäldenären att gynna dessa fordringsägare framför andra. Eftersom en skuldsanering innebär att samtliga borgenärer behandlas lika och att gäldenären inte tillåts gynna en viss borgenär, kan ett borgensåtagande innebära att gäldenären avstår från att ansöka om F-skuldsanering. Vid skuldsaneringslagens tillkomst anförde regeringen att, även om det fanns viss förståelse för denna problematik, det inte var möjligt att låta borgensansvaret bortfalla enbart för att huvudgäldenären har ekonomiska bekymmer som kvalificerar honom

eller henne för skuldsanering. En sådan ordning skulle rubba möjligheten att utnyttja borgen som säkerhet. Det ansågs inte heller möjligt att undanta fordringar säkrade med borgen från skuldsaneringen eftersom detta på ett otillbörligt sätt skulle gynna en borgenär med en sådan fordran på bekostnad av övriga borgenärer. Fordringar förenade med borgen kom därmed att omfattas av en skuldsanering (se prop. 1993/94:123 s. 132 f.).

Även om fordringar förenade med borgen kan antas bli relativt vanliga i F-skuldsaneringar anser regeringen att det saknas skäl för att göra någon annan bedömning beträffande dessa fordringar än vad som gjordes vid skuldsaneringslagens tillkomst. Fordringar förenade med borgen bör därför, som utredningen föreslår, omfattas av en F-skuldsanering.

I fråga om en F-skuldsanering efter det att verksamheten har avvecklats, har ett eventuellt borgensåtagande för företagets skulder vanligen aktualiserats när skuldsaneringsförfarandet inleds. Denna skuld kommer då att omfattas av skuldsaneringen, vilket är en rimlig och ändamålsenlig ordning.

Om F-skuldsanering beviljas och verksamheten drivs vidare, kvarstår emellertid normalt eventuella borgensåtaganden. Ett borgensåtagande ska i ett skuldsaneringsärende behandlas som en villkorad fordran. Ett borgensåtagande anses nämligen innebära att en villkorad regressfordran uppkommer när borgensmannen gör sitt åtagande mot borgenären (prop. 1993/94:123 s. 137). Fordran har alltså uppkommit, men är villkorad. En sådan fordran kommer normalt att omfattas av skuldsaneringen, men det finns en möjlighet att bestämma att den inte ska göra det.

Företrädaransvar enligt aktiebolagslagen

En fordran om personligt betalningsansvar enligt aktiebolagslagen (2005:551) uppkommer i normalfallet i och med uppkomsten av förpliktelsen för vilken styrelseledamoten ansvarar. Detta innebär att en fordran grundad på en styrelseledamots personliga betalningsansvar ofta har uppkommit när ett ärende om F-skuldsanering inletts och att fordran därmed omfattas av F-skuldsaneringen. Om en sådan fordran inte anmäls i ärendet, kommer den att omfattas av och prekluderas i och med skuldsaneringen. Detta framstår som en rimlig ordning och kan också medföra att de borgenärer som har för avsikt att föra talan om personligt betalningsansvar ger sig till känna vid ett tidigare stadium än vad som annars hade varit fallet.

I de fall en borgenär anmäler en fordran om personligt betalningsansvar kommer gäldenären i många fall att bestrida denna. Fordran blir därmed tvistig och ska inte omfattas av F-skuldsaneringen. Om detta inträffar riskerar gäldenären att efter en genomgången F-skuldsanering drabbas av betalningsskyldighet genom företrädaransvar, vilket kan försvåra hans eller hennes rehabilitering. I sådana situationer kan det finnas skäl att avvakta med F-skuldsaneringen till dess att frågan om det personliga betalningsansvaret har prövats. Även om detta medför en viss fördröjning av företagarens möjlighet att snabbt komma tillbaka har en sådan ordning den fördelen att gäldenärens samtliga skulder blir utredda och eventuellt sanerade. Under alla förhållanden innebär förslaget till

F-skuldsanering att en företagare ges utökade möjligheter att få sina skulder sanerade än vad som är fallet i dag.

6.8 Ansökningsförfarandet

6.8.1 Information om F-skuldsanering

Regeringens förslag: Kronofogdemyndigheten ska lämna information om F-skuldsanering till företagare och närstående till företagare som är svårt skuldsatta och som är eller har varit föremål för utmätning av lön eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken. För detta ändamål ska uppgifter få behandlas av Kronofogdemyndigheten i dess databaser.

Regeringens bedömning: Inom ramen för kommunens skyldighet att erbjuda budget- och skuldrådgivning till skuldsatta bör det ingå att lämna information om F-skuldsanering. Några andra aktörer bör inte nu ges i uppgift att särskilt informera om F-skuldsanering.

Nystartsutredningens förslag och bedömning: Utredningens förslag och bedömning överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att tingsrätt ska informera om F-skuldsanering i konkursärenden, men inte att Kronofogdemyndigheten ska lämna information till svårt skuldsatta företagare som har varit föremål för verkställighet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag och bedömning eller har inga invändningar mot dem. *Jönköpings tingsrätt*, *Göteborgs tingsrätt* och *Domstolsverket*, avstyrker förslaget om att domstolen i konkursärenden bör lämna upplysning om F-skuldsanering. *Kronofogdemyndigheten* anser att utredningens förslag om information inte är tillräckliga, utan att även kommunernas budget- och skuldrådgivning bör ha en roll i detta sammanhang. *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* instämmer i bedömningen att en budget- och skuldrådgivare inte bör ha en aktiv roll i de fall det krävs företagsekonomisk kompetens, men menar att en rådgivare mycket väl kan ha en aktiv roll i en företagares ekonomiska rehabilitering och utredning av skuldsituation.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten kommer att vara första instans i ärenden om F-skuldsanering. Det är därför naturligt att myndigheten, på samma sätt som för skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, genom olika kanaler sprider information om vad F-skuldsanering innebär och hur det går till att ansöka.

Regeringen föreslår i avsnitt 5.2 att Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om skuldsanering till fysiska personer som är svårt skuldsatta och som är eller har varit föremål för utmätning av lön eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken. För detta ändamål ska uppgifter få behandlas av Kronofogdemyndigheten i dess databaser.

En sådan upplysningsskyldighet, som till viss del utgör uppsökande verksamhet, är inte okontroversiell och kan medföra en risk för att Kronofogdemyndighetens roll som opartisk och objektiv myndighet ifrågasätts. Utredningen anser att denna risk kan vara högre beträffande information om F-skuldsanering eftersom denna riktar sig till en målgrupp som kan uppfattas som mindre utsatt än de övriga skuldsaneringsgäldenärerna.

Enligt utredningen finns det i Kronofogdemyndighetens verkställighetsregister cirka 26 000 fysiska personer som myndigheten har klassificerat som näringsidkare. Det kan antas att en betydande del av dessa företagare inte kommer att uppfylla förutsättningarna för en F-skuldsanering, t.ex. eftersom de inte har en tillräcklig skuldbörda eller för att verksamheten har drivits på ett oförsvarligt sätt. En upplysning om F-skuldsanering till samtliga företagare i verkställighetsregistret skulle därför, som utredningen lyfter fram, rikta sig även till sådana som inte är rätt målgrupp och därmed kunna uppfattas som missvisande.

Flera av de företagare som förekommer i myndighetens register kan emellertid ha varit föremål för verkställighetsåtgärder under en längre tid. Även om syftet med F-skuldsanering inte är att i första hand rehabilitera sådana gäldenärer som levt med skuldsättning under en längre tid, är det viktigt att även denna grupp får en chans att bli av med sina skulder. I likhet med vad som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag är det därför enligt regeringens bedömning lämpligt att dessa gäldenärer ges information om F-skuldsaneringsinstitutet. Även en företagare som förekommit i myndighetens register under en kortare tid bör kontaktas och ges information, om det finns andra omständigheter som tyder på att han eller hon inte på egen hand kan ta sig ut ur sin skuldproblematik. Det ska handla om objektiv information och Kronofogdemyndigheten ska inte uppmana gäldenären att ansöka om F-skuldsanering. Det finns enligt regeringens mening inte någon anledning att befara att denna informationsskyldighet medför en risk för att myndighetens opartiskhet påverkas.

Budget- och skuldrådgivare

Enligt 2006 års skuldsaneringslag ska kommunen inom ramen för socialtjänsten eller på annat sätt lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer (2 §). Denna skyldighet gäller även under skuldsaneringsförfarandet. Tanken bakom regeln är att det allmänna bör bidra med information, vägledning och rådgivning kring skuldsanering (prop. 1993/94:123 s. 193). Ansvaret att tillhandahålla skuldsatta budget- och skuldrådgivning är en precisering av det generella ansvar som kommunerna har enligt socialtjänstlagen (2001:453) för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. I avsnitt 5.8 föreslår regeringen att preciseringen av ansvaret ska föras över till socialtjänstlagen.

Budget- och skuldrådgivare finns i de allra flesta kommuner och är för många skuldsaneringsgäldenärer ett stort stöd i skuldsaneringsprocessen. Budget- och skuldrådgivning riktar inte enbart in sig på att aktualisera frågan om skuldsanering, utan går till stor del ut på att lämna budgetrådgivning och att motivera, vägleda och stödja gäldenären i dennes för-

sök att få ordning på sin ekonomi. Den rådgivande verksamheten fyller en viktig funktion även för många gäldenärer som inte vill eller kan komma i fråga för skuldsanering.

Utredningen menar att de personer som den nya skuldsaneringsformen är avsedd att omfatta vanligtvis inte kommer att ha samma behov av rådgivning som övriga gäldenärer. Vidare menar utredningen att det för dessa personer kanske inte heller är naturligt att vända sig till kommunen för rådgivning. Budget- och skuldrådgivarnas verksamhet är dessutom inte inriktad på företagare och näringsrelaterade frågor, utan syftar främst till att hjälpa konsumenter att få ordning på sin privatekonomi. Utredningen bedömer därför att det inte är ändamålsenligt att budget- och skuldrådgivarna får en aktiv roll i ett förfarande om F-skuldsanering.

Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst ifrågasätter utredningens antagande att sådana gäldenärer som kan bli aktuella för F-skuldsanering endast undantagsvis kommer att söka kontakt med en budget- och skuldrådgivare. Redan i dag kommer nämligen budget- och skuldrådgivningen i kontakt med personer som ägnat sig åt näringsverksamhet eller närstående med näringsrelaterade skulder. Även *Kronofogdemyndigheten* är av uppfattningen att F-skuldsaneringsgäldenärer är i behov av råd och stöd.

Det finns inte anledning att ifrågasätta att många företagare och närstående med näringsrelaterade skulder är i behov av stöd och hjälp för att komma ut ur sin skuldsituation. Inom ramen för kommunens skyldighet att erbjuda budget- och skuldrådgivning till skuldsatta (se förslaget till 5 kap. 12 § socialtjänstlagen) bör det ingå att lämna information även om F-skuldsanering och bistå med hjälp om gäldenären vill lämna in en ansökan. I likhet med *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* anser regeringen dock att dessa rådgivare inte ska bistå med företagsekonomiska överväganden. Någon särskild kompetens i företagsekonomi bör därför normalt inte krävas av en rådgivare.

Domstolar och övriga aktörer

En stor del av F-skuldsaneringsgäldenärerna kommer att ha genomgått en konkurs, antingen i egenskap av konkursgäldenär eller som företrädare för en juridisk person som försatts i konkurs. Utredningen föreslår att domstolen i samband med kallelsen till edgångssammanträdet i konkursärendet ska bifoga ett informationsblad om både skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och F-skuldsanering.

Regeringen anser emellertid, i likhet med *Jönköpings tingsrätt*, *Göteborgs tingsrätt* och *Domstolsverket*, att det finns flera skäl som talar mot en sådan informationsskyldighet för domstolarna. Långt ifrån alla konkursgäldenärer är i behov av skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag eller F-skuldsanering. Som jämförelse kan nämnas att utredningen uppskattar att cirka 800 gäldenärer förväntas bli föremål för F-skuldsanering varje år medan antalet företagskonkurser under 2014 var över 7 000. Till det kommer att förslag bereds i Regeringskansliet om att avskaffa edgångssammanträde i domstol (se bl.a. Domstolsverkets och Kronofogdemyndighetens rapport En mer rationell konkurshantering som publicerades i oktober 2013). Mot den bakgrunden anser regeringen

att det inte finns tillräckliga skäl för att ålägga domstolarna den av utredningen föreslagna informationsskyldigheten.

För de företagare som har genomgått en konkurs eller engagerat sig i ett bolag som har försatts i konkurs finns det i konkursärendet utredning om gäldenärens och näringsverksamhetens ekonomiska situation. Det finns också en förvaltare som har inblick i gäldenärens förhållanden och som i de allra flesta fall personligen träffar konkursgäldenären eller företrädaren för konkursgäldenären. Det ligger därför nära till hands att överväga om förvaltaren ska lämna information om F-skuldsanering.

Förvaltaren ska emellertid verka i borgenärernas intresse och hans eller hennes arvode betalas som en konkurskostnad ur konkursboet. Förvaltaren bör därför inte ha en aktiv roll i ett F-skuldsaneringsärende eller ha en skyldighet att uppmana konkursgäldenären att ansöka om F-skuldsanering. Däremot finns det inget som hindrar att en konkursförvaltare i sina kontakter med konkursgäldenären eller dess företrädare ändå lämnar information om de olika skuldsaneringsformerna (se även avsnitt 6.12).

Vidare bedömer regeringen att det inte finns tillräckliga skäl att ålägga t.ex. revisorer eller företagares branschorganisationer en aktiv roll i F-skuldsaneringsförfarandet.

6.8.2 Vem ska kunna ansöka?

Regeringens förslag: Endast gäldenären själv ska kunna ansöka om F-skuldsanering.

Nystartsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2006 års skuldsaneringslag kan en ansökan endast göras av gäldenären själv. Denna ordning har gällt sedan den ursprungliga skuldsaneringslagens tillkomst och föreslås gälla även fortsättningsvis.

Det kan övervägas om fler än gäldenären ska kunna ansöka om en F-skuldsanering. Till exempel kan det diskuteras om en företagare ska kunna ansöka om skuldsanering även för en närstående i de fall de har sammankopplade lån, t.ex. genom borgensförbindelser. Vad som skulle kunna tala för detta är intresset av att underlätta förfarandet och nå ut till så många potentiella F-skuldsaneringsgäldenärer som möjligt. Dessa intressen gör sig emellertid gällande även för övriga gäldenärer och är inte specifika för just företagare. En fråga blir därför om det finns skäl att i detta hänseende göra skillnad mellan de båda systemen.

Båda formerna av skuldsanering innebär ingripande inskränkningar och uppoffringar från gäldenärens sida. Han eller hon kommer att under några år leva under knappa ekonomiska förhållanden. För att beviljade skuldsaneringar ska fullföljas i så stor utsträckning som möjligt är det viktigt att gäldenären är motiverad och inställd på att genomgå denna. I dessa avseenden råder ingen skillnad mellan företagare eller övriga skuldsaneringsgäldenärer.

Den nya skuldsaneringsformen riktar sig till personer som generellt kan antas vara företagsamma och initiativkraftiga. Ansökningsför-

farandet bör därför inte vara ett hinder för dem. Med rätt information och vägledning ska det inte heller vara några praktiska svårigheter för dem att ansöka om F-skuldsanering.

En F-skuldsanering kan få följder för företagarens fortsatta näringsverksamhet i form av t.ex. tappat kundunderlag och misstro bland samarbetspartner. Dessa följder kan uppstå redan i samband med att en ansökan om F-skuldsanering lämnas in och att det blir känt att gäldenären kan ha allvarliga ekonomiska problem. Det är därför rimligt att företagaren själv har kontroll över frågan om huruvida en F-skuldsanering ska inledas eller inte.

Regeringen anser därför att endast gäldenären själv ska kunna ansöka om en F-skuldsanering.

6.8.3 Vad en ansökan ska innehålla

Regeringens förslag: En ansökan om F-skuldsanering ska innehålla uppgift om

1 gäldenären och att han eller hon har sina huvudsakliga intressen i Sverige,

2. gäldenärens inkomster och utgifter,

3. gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenär,

4. vilka skulder som har anknytning till företagarens näringsverksamhet,

5. huruvida den som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit föremål för konkurs eller förhandling om offentligt ackord,

6. hur näringsverksamheten drivs eller har drivits,

7. omständigheter som särskilt ska beaktas vid skälighetsbedömningen, och

8. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om F-skuldsanering ska beviljas.

Gäldenären ska bifoga årsredovisning eller årsbokslut för det senast avslutade räkenskapsåret för näringsverksamheten. Om en revisionsberättelse har upprättats, ska även denna bifogas.

Om den som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit föremål för konkurs eller ackordsförhandling, ska till ansökan bifogas viss utredning från konkurs- eller ackordsärendet.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning för hur uppgifter i en konkursbouppteckning ska kunna ersätta uppgifter i ansökan. Vidare föreslår inte utredningen att en upprättad revisionsberättelse ska bifogas ansökan.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sveriges advokatsamfund* pekar dock på att det inte är tillräckligt att enbart lägga konkursförvaltarens förvaltarberättelse – så som den i dag ska utformas – till grund för

bedömningen av hur företagaren skött sina skyldigheter rörande bokföring, betalning av skatter och avgifter.

Skälen för regeringens förslag

F-skuldsanering ställer högre krav på gäldenären

För att skuldsaneringssystemet ska ha allmänhetens förtroende måste utredningen vara av sådan kvalitet och omfattning att ett ärende kan prövas med tillräcklig grad av säkerhet och att felbedömningar i möjligaste mån kan undvikas. Å andra sidan måste det finnas en praktisk möjlighet för företagaren att leva upp till lagens krav. Det får inte ställas så höga krav på innehållet i ansökan att företagare av denna anledning inte ansöker om skuldsanering.

Regeringen föreslår i avsnitt 5.3 flera förändringar av ansökningsförfarandet i förslaget till ny skuldsaneringslag. Genom de föreslagna ändringarna ska ansökningsförfarandet bli enklare och effektivare genom att borgenärerna får ett större ansvar för redovisningen av skulderna. Förslagen lämnas mot bakgrund av att det framkommit att ansökningsförfarandet ofta i sig utgör ett hinder för evighetsgäldenären att ansöka eller fullfölja en ansökan om skuldsanering.

F-skuldsanering riktar sig emellertid mot en annan målgrupp. Det finns anledning att anta att denna gäldenärskategori har bättre förutsättningar att kunna redogöra för sin ekonomiska situation jämfört med övriga fysiska personer som ansöker om skuldsanering. Utgångspunkten bör därför vara att gäldenären bör ta ett större ansvar för utredningen i ett ärende om F-skuldsanering än i ett ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Denna utgångspunkt lyfts även fram av vissa remissinstanser, t.ex. *Svensk Inkasso* och *Svenskt Näringsliv*.

Ansökans innehåll

För att kunna avgöra om en F-skuldsanering ska beviljas krävs det tillräcklig information om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden. Det bör inte komma i fråga att sänka kravet på utredningen och därmed riskera att det inte går att avgöra skuldsaneringsfrågan på ett rättssäkert sätt. Det ligger i sakens natur att mer begränsad information om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden medför att risken för felbedömningar ökar. En sådan ordning skulle innebära en risk för att systemet får ett lägre förtroende och att skuldsaneringsformen som sådan ifrågasätts. Det är därför viktigt att utredningen är av sådan kvalitet att F-skuldsanering endast beviljas de företagare som uppfyller lagens krav. De krav på utredningen som gäller enligt 2006 års skuldsaneringslag och som föreslås gälla även fortsättningsvis bör därför också gälla för en F-skuldsanering.

En ansökan om F-skuldsanering bör innehålla uppgift om gäldenärens personnummer och kontaktuppgifter samt uppgifter som visar att gäldenären har anknytning till Sverige (se även avsnitt 7.1). Gäldenären bör också ange förhållanden som kan påverka skälighetsbedömningen samt lämna uppgift om gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om huruvida F-skuldsanering ska inledas.

En ansökan bör också innehålla uppgift om gäldenärens inkomster och utgifter. En företagare kan ofta ha en osäker framtida inkomst och som beskrivs i avsnitt 6.5.1 föreslås att en gäldenärs framtida betalningsförmåga ska bedömas även om hans eller hennes inkomstförhållanden är oklara. Bedömningen av om en gäldenär ska anses vara kvalificerat insolvent bör avgöras med beaktande av dels gäldenärens aktuella inkomst, dels en relativt försiktig bedömning av gäldenärens framtida inkomster. Vid denna prognos bör Kronofogdemyndigheten lämpligen utgå från en försiktigt beräknad marknadsmässig lön för en person i motsvarande ställning och bransch, men med viss hänsyn tagen till att den förväntade inkomsten vanligtvis inte aktualiseras under uppstartsfasen av den nya verksamheten. För att myndigheten ska kunna göra denna bedömning krävs naturligtvis att gäldenären anger sin nuvarande inkomst. Gäldenären bör i ansökan även uppskatta och redogöra för sin framtida inkomst. Denna uppskattning bör kunna godtas av Kronofogdemyndigheten, om den inte framstår som felaktig. Så kan vara fallet t.ex. om gäldenärens uppskattade inkomst väsentligt överstiger eller understiger en marknadsmässig inkomst och gäldenären inte har lämnat någon godtagbar förklaring till denna skillnad. Gäldenären bör även lämna uppgifter om sin näringsverksamhet samt i förekommande fall ge in årsredovisning eller årsbokslut. Genom dessa uppgifter kommer Kronofogdemyndigheten normalt att ha tillräckligt underlag för att bedöma gäldenärens prognos av sin framtida inkomst.

Gäldenärens ansvar för redovisningen av skulderna

I ärendet måste det också finnas uppgifter om gäldenärens tillgångar och skulder. Regeringen föreslår i avsnitt 5.3.1 att borgenärerna i ett ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska ta över en stor del av ansvaret för redovisningen av gäldenärens skulder. Gäldenären ska i ansökan endast behöva ange namn på och kontaktuppgifter till de kända borgenärerna, en uppskattning av skulderna och bakgrunden till dessa. Om skuldsanering inleds, ska borgenären uppmanas att anmäla sin fordran och ange vissa närmare uppgifter.

För en F-skuldsanering bör emellertid en annan ordning gälla. En företagare bör i sin ansökan lämna uppgift om samtliga skulder med angivande av varje borgenärs namn och kontaktuppgifter samt komplett information om skuldförhållandet. Dessa gäldenärer bör kunna hantera ett sådant ansvar. Det är fråga om personer som normalt har en större vana att redogöra för och hantera sina skuldförhållanden. För de företagare som är eller har varit försatta i konkurs finns det dessutom i bouppteckningen en uppställning över skulderna. Även de företagare vars bolag har genomgått ett konkursförfarande kommer att ha god hjälp av den bouppteckning som är upprättad i konkursen. De övriga gäldenärerna, som då vanligtvis kommer att vara aktiva företagare som fortsätter att driva näringsverksamhet, bör generellt kunna antas ha den kapacitet och initiativkraft som krävs för att göra en uppställning av sina skulder. Ett större ansvar för redovisningen av skulderna är mot denna bakgrund rimligt att kräva av en seriös företagare.

Ytterligare uppgifter krävs

I ett ärende om F-skuldsanering krävs det ytterligare uppgifter i en ansökan än i ett ärende om skuldsanering. För att en F-skuldsanering ska kunna beviljas ställs det, förutom de villkor som gäller även enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, vissa krav beträffande hur företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits. Kronofogdemyndigheten ska bedöma om näringsverksamheten drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt. Om Kronofogdemyndigheten bedömer att så är fallet, får F-skuldsanering inte beviljas. Gälldenären bör därför även lämna uppgifter i detta avseende.

I samtliga ärenden bör gälldenären till ansökan bifoga årsredovisning eller årsbokslutet avseende det senast avslutade räkenskapsåret för företagarens näringsverksamhet. Genom dessa handlingar får Kronofogdemyndigheten en översiktlig bild över verksamhetens räkenskaper och förvaltning. Om årsredovisningen blir inaktuell under handläggningen av ärendet, t.ex. på grund av att en ny årsredovisning har upprättats, kan Kronofogdemyndighetens inom ramen för sin utredningsskyldighet behöva komplettera utredningen i ärendet.

Dessutom anser regeringen, utöver vad utredningen föreslår, att gälldenären bör bifoga en revisionsberättelse, om en sådan har upprättats. Genom revisionsberättelsen får Kronofogdemyndigheten en redogörelse för vad revisorn uppmärksammat i sin granskning av t.ex. aktiebolagets årsredovisning och styrelsens förvaltning av aktiebolaget under räkenskapsåret. På så sätt får Kronofogdemyndigheten ett bättre underlag för bedömningen av om verksamheten har skötts på ett seriöst sätt.

Det är vidare av betydelse för Kronofogdemyndigheten att ha uppgift om huruvida det finns någon föregående eller pågående konkurs eller förhandling om offentligt ackord. En förvaltarberättelse, bouppteckning och slutredovisning kan innehålla uppgifter som kan ha betydelse för frågan om huruvida en F-skuldsanering ska beviljas eller inte. Som utredningen föreslår bör gälldenären därför i förekommande fall bifoga dessa dokument till sin ansökan. I de fall gälldenärens företag har inlett en ackordsförhandling enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion finns det även i det förfarandet utredning om företagets skulder samt en rekonstruktörsberättelse. Eftersom dessa uppgifter kan ha betydelse för F-skuldsaneringsärendet, bör gälldenären i förekommande fall bifoga dessa dokument till sin ansökan.

Uppgifterna i bouppteckningen kan i vissa fall ersätta uppgifter i ansökan

I de fall skuldsaneringsgälldenären själv har genomgått en konkurs innehåller konkursbouppteckningen en fullständig redogörelse för gälldenärens tillgångar och skulder. Gälldenären har under straffansvar intygat att bouppteckningen är riktig. Som utredningen tar upp har därför uppgifterna i bouppteckningen relevans och bör tillföras F-skuldsaneringsärendet.

Utredningen föreslår att det i lagen uttryckligen ska anges att bouppteckningen ska kunna ersätta gälldenärens uppgifter om tillgångar och skulder i ansökan om F-skuldsanering, om konkursen har avslutats inom sex månader före dagen för ansökan. Gälldenären ska dock alltid vara

skyldig att lämna uppgift om huruvida det har tillkommit nya skulder eller tillgångar som inte framgår av bouppteckningen.

Det kan visserligen inträffa att uppgifterna i en bouppteckning fortfarande är korrekta när ansökan om F-skuldsanering ges in. Emellertid kommer situationen oftare vara den att tillgångarna eller skulderna i bouppteckningen har ändrats, t.ex. på grund av utdelning i konkursen eller annat förhållande. Enligt regeringens mening framstår det därför inte som en lämplig ordning att bouppteckningen kan ersätta uppgifterna i ansökan i den utsträckning som utredningen föreslår. Någon uttrycklig bestämmelse om att bouppteckningen kan ersätta uppgifterna i ansökan bör därför inte finnas. Om uppgifterna i bouppteckningen fortfarande är korrekta finns dock inte något hinder mot att gäldenären i sin ansökan hänvisar till redogörelsen i bouppteckningen.

Även förvaltarberättelsen innehåller uppgifter av betydelse för F-skuldsaneringsfrågan och det kan därför även övervägas om dessa uppgifter bör leda till någon form av lättnad i gäldenärens utredningsansvar. Det skulle t.ex. kunna handla om hur näringsverksamheten har drivits och om det finns några omständigheter avseende näringsverksamheten som kan utgöra hinder mot F-skuldsaneringen.

Emellertid har gäldenären inte på särskilt sätt intygat att dessa uppgifter är riktiga. Uppgifterna i förvaltarberättelsen är dessutom förvaltarens subjektiva bedömningar som inte på samma sätt kan ersätta gäldenärens uppgifter. Dessutom kan en gäldenär ha vetskap om uppgifter som inte framgår av förvaltarberättelsen och som bör anges i ansökan. Som *Sveriges advokatsamfund* tar upp innehåller inte heller förvaltarberättelsen tillräckligt med uppgifter för att enbart denna ska kunna ligga till grund för bedömningen av hur företagaren t.ex. skött sina skyldigheter rörande bokföring och betalning av skatter och avgifter. Som utredningen föreslår bör det därför inte göras någon lättnad i gäldenärens utredningsansvar för sådana uppgifter.

6.8.4 Elektronisk ansökan

<p>Regeringens förslag: En ansökan om F-skuldsanering ska kunna göras elektroniskt.</p>

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen väljer dock en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Datainspektionen* pekar på att en möjlighet till webbaserad ansökan innebär potentiellt stora integritetsrisker och att Kronofogdemyndigheten måste lösa detta tekniskt.

Skälen för regeringens förslag: I dag gäller att en skuldsaneringsansökan ska lämnas skriftligen och att ansökan ska vara egenhändigt undertecknad. Regeringen föreslår dock i avsnitt 5.3.3 att det ska införas en möjlighet att ansöka om skuldsanering elektroniskt.

Det är viktigt att motivera gäldenären att ansöka om F-skuldsanering och att i så stor utsträckning som möjligt underlätta förfarandet. Införan-

det av en möjlighet för gäldenären att göra en webbaserad ansökan är ett viktigt steg i denna riktning. En stor del av de gäldenärer som kommer att bli aktuella för den nya formen av skuldsanering kan antas ha tillgång till internet och bör ha vana att kommunicera elektroniskt. Regeringen föreslår därför att det även för F-skuldsanering ska vara möjligt att ansöka genom ett webbaserat ansökningsförfarande och att kravet på egenhändigt undertecknande ska kunna uppfyllas genom en elektronisk underskrift som uppfyller tillräckliga krav på säkerhet.

Som *Datainspektionen* pekar på är det viktigt att Kronofogdemyndigheten väljer lösningar som är säkra och att personuppgifter skyddas från att spridas till obehöriga.

6.8.5 Kronofogdemyndighetens kontroll- och utredningsskyldighet

Regeringens förslag: Kronofogdemyndigheten ska ha ansvar för att utreda och kontrollera gäldenärens uppgifter i ärendet. Myndigheten ska kontrollera lämnade uppgifter mot uppgifter i de egna registren. För detta ändamål ska uppgifter få behandlas i myndighetens databaser.

Kronofogdemyndigheten ska i samband med inledandebeslutet skicka underrättelser till de kända borgenärerna i ärendet.

Socialnämnder och andra myndigheter ska ha en motsvarande uppgiftsskyldighet som i förslaget till ny skuldsaneringslag.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen lämnar inte något förslag om att det ska tydliggöras att Kronofogdemyndigheten ska kontrollera gäldenärens uppgifter i de egna registren eller att myndigheten i samband med inledandebeslutet ska underrätta de kända borgenärerna i ärendet.

Remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: En särskild fråga är hur det ska kunna säkras tillräcklig utredning vid F-skuldsaneringar för en aktiv företagare. Det åligger i första hand gäldenären att prestera den utredning som behövs för prövningen av ärendet. På samma sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag bör Kronofogdemyndigheten inför ett inledandebeslut förelägga gäldenären att komplettera ansökan, om den brister inte något avseende. Det kan handla om t.ex. utredning om hur näringsverksamheten har drivits.

Beträffande Kronofogdemyndighetens kontroll- och utredningsskyldighet föreslår utredningen i huvudsak motsvarande regler som gäller i ett ärende om skuldsanering. Förslaget framstår enligt regeringen som naturligt och ingen remissinstans invänder heller mot det. Det innebär att Kronofogdemyndigheten – i den utsträckning det behövs – ska inhämta upplysningar från andra myndigheter. I ett ärende om F-skuldsanering bör Kronofogdemyndigheten inte bara inhämta upplysningar om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden, utan även om företagarens näringsverksamhet. Till exempel kan det många gånger

finnas anledning för Kronofogdemyndigheten att inhämta ett yttrande från Skatteverket om hur näringsverksamheten har drivits.

I avsnitt 5.3.2 föreslår regeringen att Kronofogdemyndigheten i ett ärende om skuldsanering ska kontrollera i sina egna register att uppgifterna i ansökan är korrekta. Vid en sådan kontroll ska myndigheten ha möjlighet att, i den utsträckning det behövs, kontrollera uppgifter mot utsoknings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen, skuldsaneringsdatabasen och konkurstillsynsdatabasen. Denna ordning bör även gälla för F-skuldsanering.

Efter en inledd skuldsanering får Kronofogdemyndigheten ett mer vidsträckt utredningsansvar. Myndigheten bör då se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver. Utredningsskyldigheten bör således relateras till behovet i varje enskilt ärende och myndigheten får bedöma hur långt utredningsansvaret i olika avseenden sträcker sig. Vid Kronofogdemyndighetens handläggning bör även de generella bestämmelserna om en myndighets serviceskyldighet och handläggning i förvaltningslagen (1986:223) gälla.

Ett inledandebeslut bör kungöras i Post- och Inrikes tidningar. I kungörelsen bör var och en som har en fordran på gäldenären uppmanas att anmäla sina fordringar och lämna uppgifter av betydelse för ansökan om F-skuldsanering. Sådana uppgifter kan handla t.ex. om hur företagarens näringsverksamhet har drivits. I likhet med vad som föreslås gälla enligt skuldsaneringslagen bör Kronofogdemyndigheten i samband med kungörandet av inledandebeslutet samtidigt skicka ut underrättelser till de borgenärer som är kända i ärendet. På så sätt säkerställs att borgenärerna uppmärksammas på den inledda skuldsaneringen. De ges även möjlighet att kontrollera att de av gäldenären uppgivna skulderna stämmer, komma in med uppgifter av betydelse för ansökan och ange till vilket konto som betalning ska ske, om F-skuldsanering beviljas. Vidare ökar en sådan ordning möjligheten för att Kronofogdemyndigheten i ett tidigt skede kan få tillgång till uppgifter av betydelse för ansökan om skuldsanering och få ett komplett underlag för att upprätta en betalningsplan och att slutligt pröva ärendet.

För att säkerställa att Kronofogdemyndigheten får tillgång till relevanta uppgifter om gäldenärens ekonomiska och personliga förhållanden bör socialnämnder och andra myndigheter ha en motsvarande uppgiftsskyldighet i ett ärende om F-skuldsanering som i ett ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag (se avsnitt 5.3.1).

6.9 Gäldenärens betalningar

6.9.1 Betalningsplanens längd

Regeringens förslag: Betalningsplanens längd ska vara tre år. Det ska inte finnas någon möjlighet att besluta om en kortare betalningsplan.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. Några remiss-

instanser, bl.a. *Finansbolagens förening*, *Stiftelsen Ackordcentralen* och *Svenska Bankföreningen*, anser att det inte finns skäl till att betalningsplanen ska vara kortare än vad som gäller för skuldsanering enligt 2006 års skuldsaneringslag.

Skälen för regeringens förslag

Betalningsplanen bör vara tre år

Innebörden av en F-skuldsanering är att gäldenären delvis befrias från betalningsansvar för sina skulder. Ett viktigt moment i denna skuldbefrielse är att gäldenären under några år lever på en nivå där hans eller hennes inkomster i så stor utsträckning som möjligt kommer borgenärerna till godo. Under denna period ska gäldenären fullfölja sina skyldigheter enligt en upprättad betalningsplan.

Enligt 2006 års skuldsaneringslag gäller att betalningsplanen som huvudregel löper under fem år. I avsnitt 5.6.1 föreslår regeringen att detta fortsatt ska gälla, men att betalningsplanen ska bli flexiblare och att det ska införas två betalningsfria månader per år. Utredningen föreslår att betalningsplanens längd vid en F-skuldsanering i stället ska vara tre år. Denna längd på betalningsplanen, som alltså är kortare än enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, motiveras huvudsakligen av att ett snabbare och effektivare skuldsaneringsförfarande främjar företagandet och den ekonomiska tillväxten. Förslaget stöds av de flesta remissinstanser. Några remissinstanser anser dock att betalningsplanen inte ska vara kortare än enligt skuldsaneringslagen eller i vart fall inte så kort som tre år.

Vad gäller längden på betalningsplanen talar olika intressen mot varandra. Till exempel får betalningsperiodens längd inte vara så kort att respekten för ingångna avtal urholkas. Även en borgenärs intresse av att få sin fordran betald i så stor utsträckning som möjligt måste naturligtvis beaktas.

Det finns emellertid ett starkt intresse av att en företagare snabbt ska kunna ta itu med sin skuldbörda och kunna starta om på nytt eller fortsätta sin verksamhet med förnyad kraft. Snabb avskrivning av skulder är en viktig faktor för att den som tidigare har startat företag ska kunna starta om på nytt. Undersökningar visar att gäldenärer ofta lever med en ständig rädsla för att något som kan äventyra skuldsaneringen ska hända under betalningsperioden. Detta kan få till följd att gäldenärerna blir passiviserade och drar sig för att exempelvis starta en ny verksamhet under den tid som betalningsplanen löper. En förkortad tid gynnar nyföretagandet genom att en företagare som beviljats F-skuldsanering snabbare kan starta en ny verksamhet. En förkortning av betalningsplanen medför alltså att de företagare som beviljas en F-skuldsanering snabbare kan återgå till att engagera sig i en näringsverksamhet, skaffa nya krediter och därmed i förlängningen generera intäkter till borgenärerna. Dessutom innebär ett system för snabb skuldavskrivning för företagare att det skickas ut signaler om att riskerna med att starta företag är hanterbara och presumtiva entreprenörer kan komma att våga ta steget att starta näringsverksamhet, vilket i förlängningen ökar produktionsvärdet och tillväxten i landet. Den klart övervägande majoriteten av dessa företagare kommer aldrig att komma i fråga för F-skuldsanering, utan kommer att driva fungerande företag som genererar regel-

bundna intäkter till kreditgivarna. De nu nämnda aspekterna kompenserar till stor del för det intäktsbortfall som en kort avbetalningsplan innebär för borgenärerna. Även borgenärskollektivet kan således gynnas av att gäldenären så snart som möjligt får en fungerande ekonomi.

Att företag på goda villkor ska kunna låna pengar för sin verksamhet är avgörande för ett väl fungerande näringsliv. Det finns en risk att en alltför kort betalningsperiod leder till försämrade kreditgivningsvillkor och en negativ inställning till företagare som ges en andra chans. En sådan effekt riskerar att särskilt drabba de små företagen genom antingen sämre kreditvillkor eller avslag på kreditansökningar. Detta kan i sin tur leda till att fler företag avvecklas och att färre företag startas upp eller växer. I förlängningen medför en sådan utveckling en risk för minskad tillväxt.

Just risken för en negativ påverkan på kreditgivningen har tidigare lyfts fram som ett argument för att inte förkorta betalningsplanens längd. Vid tidigare lagstiftningsärenden har det även framförts farhågor för att en betalningsplan på tre år medför en konkurrenssnedvridning eftersom andra vanligt förekommande krediter, som t.ex. leasing m.m., normalt löper över fem år.

Till skillnad från tidigare lagstiftningsförslag föreslås nu ett helt nytt system och förfarande som är direkt anpassat för överskuldssatta företagare. Detta förfarande ska vara fristående och förutsättningarna för att en företagare ska få F-skuldsanering kommer att vara annorlunda jämfört med vad som gäller för en vanlig skuldsanering. En F-skuldsanering ska endast komma i fråga för seriösa och lojala företagare. Dessa gäldenärer kommer att leva under knappa förhållanden under den period som skuldsaneringen pågår och till skillnad från vad som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag kommer inga s.k. nollbeslut att förekomma.

Enligt regeringens bedömning finns det inte anledning att befara att möjligheten till F-skuldsanering leder till en snedvriden konkurrens. De krediter som en företagare behöver för att fortsätta driva sin verksamhet, som exempelvis leasingavtal, kommer att vara undantagna från F-skuldsaneringen. Dessutom kommer det inte att bli aktuellt att sanera skulder som löpande uppkommer i en pågående näringsverksamhet eftersom det, vid en F-skuldsanering för en aktiv företagare, är ett krav att den pågående näringsverksamheten ska kunna betala sina skulder i rätt tid.

Inte heller finns det skäl att överdriva riskerna med att förslaget påverkar kreditgivningen. Längden på betalningsplanen förefaller vara mindre väsentlig utifrån kreditgivarens synvinkel. Desto viktigare är det totala återbetalningsbeloppet. Det kan också vara viktigt för bankernas förtroende gentemot företagare att dessa personer även framöver har ett visst personligt ansvar för krediter till företaget. Företagare kan nämligen antas handla på ett annat och mer ansvarsfullt sätt om de riskerar att förlora en viss summa pengar vid företagets konkurs. Detta personliga risktagande bibehålls till viss del genom kravet på att gäldenären måste ha ett betalningsutrymme för att komma i fråga för en F-skuldsanering.

Gäldenärens behov av att lära sig att ta hand om sin ekonomi är ett argument som har lyfts fram för att behålla femårsperioden för skuldsaneringar enligt skuldsaneringslagen. Betalningsplanens längd kan också ha betydelse för den allmänna betalningsmoralen.

Som utredningen redogör för får det förutsättas att de gäldenärer som kan komma i fråga för F-skuldsanering ofta är engagerade och motiverade personer som har förutsättningar att klara av ett tufft förfarande. Företagare har vanligtvis en relativt färsk skuldsättning och kan förväntas ha bättre förutsättningar att snabbt få ordning på sin ekonomi igen. Deras överskuldsättning beror i många fall inte på någon överkonsumtion, försummelse eller passivisering, utan har vanligtvis uppstått på grund av omständigheter utanför deras egen kontroll. Skälen att ur ett rehabiliterande syfte ha en längre betalningsplan är därför inte lika starka. Eftersom det är fråga om seriösa och lojala företagare, kan det inte heller antas att den allmänna betalningsmoralen skulle påverkas om dessa företagare har en betalningsperiod om tre år i stället för fem.

Regeringens förslag till ny skuldsaneringslag innebär att betalningsplanen ska bli flexiblare och att det ska införas två betalningsfria månader per år (se avsnitt 5.6.1). Bakgrunden till förslaget är att underlätta gäldenärens pressade situation och göra skuldsaneringsinstitutet mer attraktivt för gäldenären. En sådan ordning ska även förbättra förutsättningarna för gäldenären att klara av skuldsaneringen och bli rehabiliterad.

Vad gäller företagare kan det inte anses finnas ett lika starkt behov av betalningsfria månader som för övriga gäldenärer. För dessa personer är det i stället viktigt med en snabb avskrivning av skulderna så att de så snabbt som möjligt kan återgå till näringslivet.

Till detta kommer att utvecklingen inom EU går mot ett krav på en snabb avskrivning av skulder för seriösa entreprenörer. Europeiska rådet uppmanade i maj 2011 medlemsstaterna att hjälpa entreprenörer till en andra chans, bl.a. genom att begränsa tiden för en seriös entreprenörs ackordsförfarande efter konkurs till högst tre år (Europeiska unionens råd, dok. 10975/11). Enligt kommissionens rekommendation av den 12 mars 2014 om en ny strategi för att hantera konkurs och insolvens (2014/135/EU) ska, om en entreprenör har varit föremål för en konkurs och ett förfarande som omfattar en återbetalningsplan, hans eller hennes skulder skrivas av inom tre år räknat från det datum då återbetalningsplanen började genomföras. För att uppfylla kommissionens rekommendation bör betalningsplanen alltså inte vara längre än tre år.

Sammantaget bedömer därför regeringen att det är ändamålsenligt att betalningsplanen ska vara tre år. En sådan längd har också stöd av så gott som alla remissinstanser och ligger också i linje med utvecklingen i EU. Ur ett internationellt perspektiv är det också vanligt förekommande med kortare tider för skuldavskrivning för ärliga företagare och i både Danmark och Finland är betalningsplanen tre år för företagare.

Betalningsplanen ska inte kunna vara kortare än tre år

Enligt 2006 års skuldsaneringslag finns det en möjlighet att bestämma en kortare betalningsplan om det finns särskilda skäl. I avsnitt 5.6.1 föreslår regeringen att betalningsplanen ska bli flexiblare och att det ska krävas mindre för att bestämma en kortare plan.

Behovet av flexibilitet vid bestämmandet av betalningsplanens längd är inte lika starkt vid F-skuldsanering som vid skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Det kan antas att de personer som kommer att

komma i fråga för en F-skuldsanering är en tämligen homogen grupp med relativt likartade levnadsförhållanden. Det saknas därför, som utredningen redogör för, behov av att kunna bestämma en kortare betalningsplan än tre år. På så sätt blir systemet förutsägbart för både gäldenären och borgenärerna.

6.9.2 Gäldenärens betalningsutrymme

Regeringens förslag: Gäldenärens betalningsutrymme ska beräknas på samma sätt som vid en vanlig skuldsanering. Vid denna beräkning ska en företagare få förbehålla sig en viss buffert för oförutsedda utgifter.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Östersunds tingsrätt* ifrågasätter om lagtexten medger att gäldenärens egen uppskattnings utrymme ska kunna godtas i den utsträckning som utredningen redogör för. Det bör enligt tingsrätten vidare tydliggöras i vilka fall en gäldenärs bedömning bör kunna ifrågasättas. Även *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring* pekar på detta behov av förtydligande, särskilt med hänsyn till att utredningen anser att bedömningen ska godtas om den inte framstår som uppenbart felaktig. *Centrala studiestödsnämnden* framhåller att gäldenärens betalningsutrymme påverkas av om han eller hon behöver förbehållas ett belopp för betalning av studieskulder som undantas från F-skuldsaneringen. *Företagarna* menar att en F-skuldsanering måste ge utrymme för pensionsavsättningar för företagare på motsvarande sätt som gäller för anställda och att en företagare därför bör få förbehålla sig vissa medel för detta ändamål. Även *TCO* tar upp att det bör övervägas om det bör vara möjligt att undanta pensionsavsättningar.

Skälen för regeringens förslag

Betalningsutrymmet enligt förslaget till ny skuldsaneringslag

Enligt 2006 års skuldsaneringslag – och enligt förslaget till ny skuldsaneringslag – ska det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. När förbehållsbeloppet bestäms ska reglerna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken vara vägledande. Eftersom det i en skuldsanering ska finnas ett visst mått av flexibilitet är bestämmelserna i utsökningsbalken endast vägledande och alltså inte bindande vid en skuldsanering. Denna ordning motiverades med att skuldsaneringsinstitutet till sin karaktär är sådant att det riskerar att förlora i effektivitet, om tillämpningen i alltför stor utsträckning är bunden av på förhand givna schabloner.

I 7 kap. 5 § utsökningsbalken anges att förbehållsbeloppet vid utmätning i lön ska bestämmas med ledning av ett normalbelopp. Detta

normalbelopp fastställs årligen av Kronofogdemyndigheten och ska täcka alla vanliga levnadskostnader utom kostnaden för bostad. Till vanliga levnadskostnader räknas normala hushållsutgifter såsom utgifter för mat, kläder, tvätt, hygien, el, telefon, TV-avgifter, försäkringar och medlemsavgifter. Normalbeloppet utgör en utgångspunkt för beräkningen av förbehållsbeloppet även i skuldsaneringsärenden. Till normalbeloppet ska också läggas den faktiska kostnaden för nödvändig barntillsyn. Under vissa särskilda förutsättningar kan en gäldenär dessutom få göra förbehåll för vissa utgifter som följer av sjukdom. Även eventuella underhållsbidrag, barnbidrag och studiebidrag för hemmavarande barn påverkar beräkningen av förbehållsbeloppet.

Till normalbeloppet ska läggas den faktiska bostadskostnaden. Med faktisk bostadskostnad avses bostadskostnaden med avdrag för eventuellt bostadstillägg och bostadsbidrag. Om bostaden utgörs av egen ägd fastighet, tomträtt eller bostadsrätt får hänsyn tas till ränteutgifter och driftkostnader. I viss mån kan också amortering räknas in i förbehållsbeloppet. Bostadskostnaden kan reduceras om gäldenären anses ha en större bostad än vad som är nödvändigt.

Vid bedömningen av gäldenärens betalningsutrymme tillämpas en buffert för oförutsedda utgifter. Bufferten uppgår normalt till 500 kronor, men kan med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet även vara högre än så.

Samma principer bör gälla i ett ärende om F-skuldsanering

Frågan är om det finns anledning att göra en annan bedömning för en företagares betalningsutrymme än för övriga fysiska personer. En inte obetydlig uppoffring från gäldenären är nödvändig för att en skuldsanering ska kunna rättfärdigas och är en viktig aspekt för att upprätthålla den allmänna betalningsmoralen. För att de samhällsekonomiska vinsterna av ett skuldsaneringsssystem för företagare ska uppnås är det å andra sidan viktigt att tillräckligt många företagare ansöker om F-skuldsanering. Incitamentet att ansöka om F-skuldsanering kan gå förlorat om förfarandet är förenat med en alltför långtgående åtstramning av gäldenärens ekonomi under skuldsaneringen.

De aspekter som nämns ovan tillgodoses väl genom de utgångspunkter som gäller för beräkningen av förbehållsbeloppet enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Ingen remissinstans anser heller att en annan ordning ska gälla vid en F-skuldsanering än en skuldsanering. Även vid en F-skuldsanering bör därför bestämmelserna om förbehållsbelopp i utskökningsbalken vara vägledande.

Särskilt om en aktiv företagares ekonomiska förhållanden

En del av de gäldenärer som kommer att ansöka om F-skuldsanering kommer att vara antingen före detta företagare som har återgått till att vara löntagare eller närstående till företagare. För dessa gäldenärer ska förbehållsbeloppet beräknas på samma sätt som för de gäldenärer som ansöker om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

Som regeringen beskriver i avsnitt 6.5.1 kan det vara förenat med svårigheter att bestämma betalningsutrymmet för en aktiv företagare som ansöker om F-skuldsanering. Samma sak gäller för de företagare som

planerar att återgå till näringsverksamhet under F-skuldsaneringen. Det är viktigt att betalningsplanen har en utformning som ger företagaren en realistisk möjlighet att fullfölja den. Det belopp som ska betalas enligt betalningsplanen bygger på en prognos över gäldenärens framtida inkomster och utgifter. Prognosen över företagarens framtida inkomstförhållanden bör göras med försiktighet. Samtidigt bör gäldenärens egen uppskattning av sin framtida inkomst kunna godtas om den inte framstår som felaktig. Kronofogdemyndigheten bör således kunna utgå från gäldenärens uppskattning om han eller hon har redogjort för hur den uppskattats och denna redogörelse framstår som rimlig. Om den uppskattade inkomsten däremot t.ex. väsentligt avviker från en marknadsmässig inkomst och gäldenären inte kunnat lämna en sannolik förklaring till denna skillnad, bör Kronofogdemyndigheten bortse från gäldenärens uppskattning.

En särskild aspekt är att det vanligtvis råder större osäkerhet om en företagares framtida inkomstförhållanden än vad som är fallet för övriga gäldenärer. I det fall som gäldenären ska starta en ny verksamhet ligger det i sakens natur att hans eller hennes framtida inkomster är osäkra och svåra att förutse. Det är därför viktigt att det vid bestämmandet av betalningsutrymmet och betalningsplanen tas hänsyn till tänkbara förändringar. Det innebär att en prognos för pris- och löneutvecklingen under perioden måste göras.

För den företagare som har för avsikt att fortsätta sin verksamhet kan det råda vissa svårigheter att avgöra vilken av företagarens egendom som bör avyttras och vilken egendom som bör få användas i verksamheten. För Kronofogdemyndigheten kommer detta att innebära delvis nya arbetsuppgifter. Emellertid hanterar Kronofogdemyndigheten redan i dag en del av dessa frågor i samband med beslut om verkställighet enligt utsökningsbalken rörande företagare. Eftersom bestämmelserna om utmätning av lön ska vara vägledande även när förbehållsbeloppet bestäms bör samma slags bedömning göras i skuldsaneringsärendet. Det kan dessutom antas att en hel del av de företagare som kan bli aktuella för F-skuldsanering har varit föremål för verkställighetsåtgärder och därför redan behövt avyttra de tillgångar som han eller hon inte bör få behålla. Med rätt kompetensutveckling bör Kronofogdemyndigheten väl klara av arbetsuppgiften att bestämma förbehållsbeloppet för företagare. Samma bedömning gjordes i samband med lagändringarna 2011 (prop. 2010/11:31 s. 13).

Precis som för övriga gäldenärer ska det finnas möjlighet för företagare att få förbehålla sig ett belopp för betalning av sådana fordringar som är undantagna skuldsaneringen. Som *Centrala studiestödsnämnden* tar upp kan det innebära att förbehåll bör göras för sådana studieskulder som undantas från F-skuldsaneringen, men för vilka det inte beviljas anstånd med betalningen under betalningsplanens löptid.

Pensionsavsättningar

Några remissinstanser anser att det bör finnas ett utrymme för pensionsavsättningar för företagare på motsvarande sätt som gäller för anställda och att en företagare därför bör få förbehålla sig vissa medel för detta ändamål. Företagare som engagerar sig i ett aktiebolag kan göra even-

tuella avsättningar inom ramen för den egna anställningen. Frågan aktualiseras därför främst för t.ex. en enskild företagare.

Företagare har ett stort ansvar för sin pension och till den del pensionerna är premiebestämda innebär tre års uppehåll i pensionsinbetalningarna ett avbräck i den framtida pensionen. Regeringen instämmer emellertid i utredningens bedömning att förbehåll för avsättning till pension inte bör få göras under saneringsperioden. Det är fråga om en komprimerad tidsperiod under vilken gäldenären är tänkt att leva på existensminimum. Det framstår inte som orimligt att gäldenären under denna korta tidsperiod inte tillåts förbehålla sig medel för avsättningar till sin framtida pension. Detta gäller inte minst i ljuset av att gäldenären som ansöker om F-skuldsanering befinner sig i en ekonomisk situation i vilken han eller hon inte har möjlighet att göra några avsättningar. Om gäldenären då i F-skuldsaneringen skulle få förbehålla sig sådana medel, skulle borgenärerna få tillgodoräkna sig ett mindre belopp, vilket skulle kunna uppfattas som stötande och leda till att borgenärer i fler fall ansöker om att försätta gäldenären i konkurs. En ordning som skulle möjliggöra sådana avsättningar komplicerar dessutom regelverket och medför betydande avgränsningsproblem. Till detta kommer också att F-skuldsanering är en möjlighet för företagaren att befrias från en övermäktig skuldbörda. Genom att företagaren beviljas F-skuldsanering förbättras således hans eller hennes möjligheter att i framtiden kunna göra avsättningar till sin pension.

Regeringen anser därför att det inte bör införas någon möjlighet för en aktiv företagare som beviljats F-skuldsanering att förbehålla sig medel för pensionsavsättningar. I avsnitt 6.11.1 återkommer dock regeringen till om det vid förbättrade ekonomiska förhållanden bör vara möjligt att göra avsättningar till pension, utan att det ska leda till att F-skuldsaneringen omprövas.

Buffert för oförutsedda utgifter

Betalningsutrymmet bör, liksom vid skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, vara försett med en buffert som kan fånga in de förändringar som med all säkerhet kommer att inträffa under betalningsplanens löptid, men som det inte går att i detalj förutse. Bufferten bör normalt vara densamma som gäller för övriga gäldenärer.

Frågan om en företagare därutöver bör förbehållas något belopp bör avgöras från fall till fall. För företagare kan det typiskt sett finnas en större risk för varierande inkomster och oförutsedda utgifter jämfört med löntagare. Det går därför inte att utesluta att det för företagare finns skäl att bestämma ett högre belopp i flera fall än för övriga gäldenärer.

6.9.3 Betalning ska ske genom en betalningsförmedling

Regeringens förslag: Gälldenären ska betala in pengar till en betalningsförmedling, som Kronofogdemyndigheten ansvarar för. Om det finns särskilda skäl, ska gälldenären kunna betala direkt till borgenärerna.

Gälldenären ska påbörja sina betalningar redan från inledandebeslutet. Kronofogdemyndigheten ska betala ut inbetalda pengar till borgenärerna en gång om året. Reglerna om gälldenärens betalningar och om Kronofogdemyndighetens hantering av inbetalda medel ska även i övrigt utformas på samma sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

Kronofogdemyndigheten ska för finansieringen av förmedlingsverksamheten ta ut en årlig avgift, som ska belasta gälldenärens betalningsutrymme och anges i beslutet om F-skuldsanering.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om storleken på den avgift som Kronofogdemyndigheten ska få ta ut för betalningsförmedlingen.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte något bemyndigande för regeringen att bestämma avgiftens storlek.

Remissinstanserna: Så gott som alla remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Sveriges advokatsamfund* anser att Kronofogdemyndigheten bör göra utbetalningar till borgenärerna oftare än en gång per år.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5.5 och 5.6.2 föreslår regeringen att Kronofogdemyndigheten ska vara betalningsförmedlande organ i ett förfarande om skuldsanering. Vidare lämnas förslag om gälldenärens betalningar, bl.a. att betalningarna ska påbörjas redan vid inledandebeslutet och om Kronofogdemyndighetens hantering av de medel som gälldenären betalat in. Regeringen menar att motsvarande ordning och regler bör gälla även för F-skuldsanering. Till sådana situationer där det ändå kan finnas skäl att införa en annan ordning, återkommer regeringen nedan (se avsnitt 6.9.4).

Ett viktigt syfte med F-skuldsanering är att ge överskuldssatta företagare en möjlighet att snabbt komma tillbaka till företagandet igen. En ordning där gälldenären påbörjar sina betalningar redan vid inledandebeslutet innebär att förfarandet påskyndas eftersom gälldenärens rehabilitering inte blir beroende av Kronofogdemyndighetens handläggningstid. Anledningen till detta är att den tid som inledandebeslutet gällt normalt bör räknas av från betalningsplanens längd. Dessutom ger det sätt som gälldenären sköter sina betalningar på efter inledandebeslutet en god indikation på hur motiverad gälldenären är att genomföra en F-skuldsanering.

Den föreslagna ordningen innebär att Kronofogdemyndigheten kommer att göra utbetalningar till borgenärerna en gång varje år. *Sveriges advokatsamfund* menar att betalningar till borgenärerna bör ske oftare än en gång om året. Regeringen, som tar ställning till samma fråga i avsnitt 5.5.4, bedömer dock att en sådan lösning skulle bli alltför komplicerad och kostsam. Avsikten är dessutom att någon förlust inte ska orsakas borgenärskollektivet på grund av att utbetalning kan ske endast en gång per år. Med årsvisa utbetalningar slipper borgenärerna kostnader för mot-

tagandet av många små belopp. Möjligheten att i undantagsfall betala direkt till borgenären och att i vissa fall betala mindre eller medgivna fordringar före andra fordringar får anses tillräckliga för att tillgodose de borgenärer som har ett behov av att få betalt oftare.

Betalningsförmedlingen kommer att innebära en kostnad för Kronofogdemyndigheten. På samma sätt som föreslås för skuldsanering bör Kronofogdemyndigheten ta ut en avgift per år för förmedlingsverksamheten som ska belasta gäldenärens betalningsutrymme. Regeringen bör ges bemyndigande att i förordning bestämma avgiftens storlek.

6.9.4 Hur ofta ska betalning ske?

Regeringens förslag: Gäldenären ska som huvudregel betala kvartalsvis. Finns det särskilda skäl, kan betalning i stället ske månads- eller halvårsvis.

Nystartsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Den betalningsplan som ska upprättas ska ange när och hur gäldenären ska betala. Enligt 2006 års skuldsaneringslag är det inte reglerat hur ofta dessa betalningar ska ske. Regeringen föreslår i avsnitt 5.6.1 att gäldenären enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska betala månadsvis och att två månader om året ska vara betalningsfria.

De aktiva företagen har många gånger en oregelbunden inkomst. Betalningsvillkoren skiftar stort beroende på vilken bransch som företagen är verksamma i. En företagare vars verksamhet generellt har 90 dagars betalningsvillkor kommer av naturliga skäl att få svårt att klara månadsvisa betalningar. Denna risk kan antas vara särskilt stor för nystartade verksamheter, eftersom det kan ta tid att bygga upp en verksamhets likviditet. Till detta kommer att en F-skuldsaneringsgäldenär inte får några betalningsfria månader under saneringsperioden (se avsnitt 6.9.1).

För att underlätta betalningarna för företagen föreslår regeringen att beloppen som huvudregel bör fastställas att betalas kvartalsvis. De allra flesta gäldenärer bör ha möjlighet att klara av ett sådant betalningsintervall. Förhållandena kan dock skilja sig från fall till fall. Kronofogdemyndigheten bör därför ha möjlighet att besluta om både kortare och längre betalningsintervall. Ett längre betalningsintervall än ett halvår bör dock inte vara möjligt, bl.a. eftersom det i stor utsträckning skulle minska borgenärernas möjlighet att följa hur gäldenären sköter sina förpliktelser under F-skuldsaneringen.

6.10 Hinder mot exekutiva åtgärder

Regeringens förslag: Efter inledandebeslutet får utmätning inte ske för fordringar som har uppkommit dessförinnan.

Det som gäldenären har betalat in till betalningsförmedlingen ska inte kunna utmätas.

Nystartsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2006 års skuldsaneringslag får utmätningar för fordringar inte ske efter Kronofogdemyndighetens inledandebeslut (22 §). Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan. Regeln om utmätningförbud avser endast verkställighet av fordringar som kan komma att omfattas av ett beslut om skuldsanering, dvs. enligt huvudregeln fordringar som har uppkommit före inledandebeslutet. Att en skuldsanering hindrar utmätning är motiverat av att gäldenären ska ha en möjlighet att reda upp sina ekonomiska förhållanden och att det fortsatta förfarandet inte ska ”störas” av en pågående verkställighet mot gäldenären (prop. 1993/94:123 s. 152). En motsvarande ordning föreslås gälla i förslaget till ny skuldsaneringslag (42 §). I avsnitt 5.5.4 föreslår regeringen att inte heller det som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndighetens betalningsförmedling får utmätas (43 §). I annat fall skulle borgenärer vars skulder inte omfattas av skuldsaneringen kunna få tillgång till de pengar som är avsedda för skuldsaneringsborgenärerna.

Även vid en F-skuldsanering finns det skäl att låta gäldenären under skuldsaneringsförfarandet vara fredad från verkställighet för att kunna ordna sina ekonomiska förhållanden. Det saknas anledning att i detta hänseende göra skillnad mellan de båda skuldsaneringsformerna. Utmätningförbud bör därför gälla även under en F-skuldsanering. Samma sak ska gälla för de medel som har betalats in till Kronofogdemyndigheten.

6.11 Omprövning

6.11.1 Omprövning på ansökan av en borgenär

Regeringens förslag: En beviljad F-skuldsanering ska på borgenärens begäran omprövas – upphävas eller ändras – om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer, har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning, eller i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på frågan om F-skuldsaneringens avgörande,

2. gäldenären i sin ansökan om F-skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,

3. gäldenären har lämnat oriktig uppgift till ledning för myndighets beslut i fråga,

4. gäldenären misskött sina betalningar enligt betalningsplanen, eller

5. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen förbättrats.
En ansökan om omprövning på grund av gäldenärens förbättrade ekonomiska förhållanden ska göras inom tre år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan avslutas senare, senast den dag då planen löper ut.

Vid ändring av ett beslut om F-skuldsanering får löptiden för betalningsplanen förlängas till som längst fem år.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att en omprövning på grund av gäldenärens förbättrade ekonomiska förhållanden ska kunna göras även efter det att betalningsplanen löpt ut. Utredningen föreslår även att ett beslut om upphävande vid gäldenärens förbättrade ekonomiska förhållanden endast ska få ske om gäldenärens levnadsstandard inte sänks nämnvärt.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Göteborgs tingsrätt* lyfter fram att utgångspunkten vid bedömningen av om gäldenären fått förbättrade ekonomiska förhållanden ska vara en marknadsmässig lön och anser att det är förenat med svårigheter att bedöma vad som för varje enskild företagare kan anses utgöra en sådan lön. *Hovrätten för Västra Sverige* pekar på att borgenärerna troligen kommer att ha små möjligheter att klarlägga om det finns förutsättningar för omprövning inom treårsperioden och att det därför bör övervägas om gäldenären ska ha en informationsskyldighet eller om omprövningstiden bör vara längre. Av samma åsikt är *Svensk Inkasso*, som anser att en gäldenär som bedriver fortsatt verksamhet i aktiebolagsform ska vara tvungen att som aktieutdelning ta ut alla medel som är tillgängliga för utdelning oavsett om ett sådant uttag skulle överstiga vad som är normalt i den aktuella branschen. Även *Svenskt Näringsliv* anser att tidsgränserna bör förlängas och att det är viktigt att så mycket som möjligt av vinsten i den nya verksamheten uppenbaras och blir tillgänglig för en bedömning av om gäldenärens ekonomiska förhållanden har förbättrats. *Företagarna* menar att det bör förtydligas hur ”överskott” i aktiebolag kan disponeras och att gäldenären bör åläggas att årligen redogöra för hur borgenärernas intressen har tillvaratagits. *Kronofogdemyndigheten* ställer sig mycket tveksam till möjligheten för en borgenär att begära omprövning efter det att F-skuldsaneringen har fullföljts. *Centrala studiestödsnämnden* anser att regeringen i förordning bör föreskriva att Kronofogdemyndigheten ska bevaka att gäldenären följer betalningsplanen och underrätta borgenärerna vid eventuella avvikelser. Vidare anser nämnden att det bör förtydligas när en omprövning kan ske vid förbättrade ekonomiska förhållanden.

Skälen för regeringens förslag

Ett beslut om F-skuldsanering ska kunna omprövas

I vissa fall kan en beslutad skuldsanering enligt 2006 års skuldsaneringslag omprövas – ändras eller upphävas – på borgenärens begäran. Det kan handla om att gäldenären har agerat illojalt, att gäldenären inte fullgör sina förpliktelser enligt betalningsplanen eller att gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats (24 § i 2006 års skuldsaneringslag och 48 § i förslaget till ny skuldsaneringslag).

En F-skuldsanering bör vara definitiv till sin karaktär och innebära en slutlig reglering av gäldenärens totala skuldsituation. Ju färre omständigheter som kan grunda omprövning, desto säkrare blir gäldenären på att F-skuldsaneringen faktiskt innebär en definitiv lösning av hans eller hennes ekonomiska situation. Detta kan i sin tur innebära en positiv

påverkan på gäldenärens vilja och möjlighet att starta en ny verksamhet. Reglerna om omprövning bör därför inte vara alltför generösa och föranleda fler ansökningar och omprövningar än nödvändigt.

Det är emellertid ofrånkomligt att det i vissa fall inträffar förhållanden som motiverar att beslutet om F-skuldsanering upphävs eller ändras. Liksom enligt förslaget till ny skuldsaneringslag bör det därför under vissa förhållanden vara möjligt för borgenärerna att få till stånd en omprövning av F-skuldsaneringen. En annan ordning kan leda till stötande resultat och medföra en minskad tilltro till systemet. Möjligheten till omprövning kan till viss del anses vara än viktigare vid en F-skuldsanering än vid en vanlig skuldsanering, eftersom den framtida inkomstprognosen många gånger kommer att vara osäker när F-skuldsaneringen beviljas.

Illojalt agerande

Utredningen föreslår att samma omprövningsgrunder ska gälla vid gäldenärens illojala agerande för en F-skuldsanering som för en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. En F-skuldsanering ska således kunna omprövas om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer, uppsåttligt försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning,
2. gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på skuldsaneringsfrågans avgörande,
3. gäldenären i sin ansökan om F-skuldsanering eller annars under handläggningen medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenärerna, eller
4. gäldenären har lämnat oriktig uppgift till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av skuldsaneringen eller underlåtit att lämna uppgift trots att han eller hon är skyldig att lämna en sådan uppgift och den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats.

Visserligen ska en F-skuldsanering inte beviljas om näringsverksamheten har bedrivits på ett illojalt eller oförsvarligt sätt. Reglerna om omprövning tar emellertid sikte på sådana omständigheter som inte var kända när skuldsaneringen beviljades. Även regeringen anser därför att det bör vara möjligt att ompröva en F-skuldsanering om det i efterhand visar sig att gäldenären har agerat illojalt. Det saknas skäl att ha någon annan ordning i detta avseende än den som gäller enligt 2006 års skuldsaneringslag och som även föreslås gälla i förslaget till ny skuldsaneringslag.

Underlåtenhet att följa betalningsplanen

Skuldsaneringssystemet bygger på frivillighet och på att gäldenären sköter sina skyldigheter gentemot borgenärerna. Om gäldenären inte följer den betalningsplan som beslutas vid en F-skuldsaneringen, måste omprövning kunna ske. Precis som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska dock inte varje liten avvikelse medföra omprövning, utan det krävs att avvikelsen inte är ringa. Detta innebär bl.a. att enstaka och kortvariga betalningsdröjsmål inte bör medföra att beslutet upphävs. Hänsyn bör också tas till anledningen till ett eventuellt dröjs-

mål. Om dröjsmålet är ursäktligt, bör skälen för att upphäva F-skuldsaneringen vara svagare. (Jfr prop. 1993/94:123 s. 171 f.)

Regeringen avser att, som *Centrala studiestödsnämnden* tar upp, i förordning föreskriva om Kronofogdemyndighetens kontroll av gäldenärens betalningar och om hur gäldenären och borgenärerna ska underrättas vid utebliven betalning. Genom en sådan underrättelse uppmärksammas både gäldenären och borgenärerna på misskötsamhet eller andra brister vid betalningarna. Borgenärerna ges förutsättningar att följa skuldsaneringen och t.ex. bedöma om det på grund av bristande inbetalningar finns anledning att ansöka om omprövning.

Förbättrade ekonomiska förhållanden

I samband med en ansökan om F-skuldsanering ska Kronofogdemyndigheten göra en bedömning av gäldenärens kvalificerade insolvens, även om hans eller hennes framtida inkomster är osäkra (se avsnitt 6.5.1). Det kan inträffa att en gäldenär efter ett beslut om F-skuldsanering får en inkomstökning eller på annat sätt får en förbättrad ekonomisk förmåga. För att undvika stötande resultat och att borgenärerna missgynnas är det därför rimligt att det, i likhet med vad som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, bör finnas en möjlighet att upphäva eller ändra F-skuldsaneringen om gäldenärens ekonomiska förhållanden har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering. Till skillnad från vad som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag bör det dock inte gälla att förändringen av gäldenärens ekonomi måste bero på en omständighet som inte hade kunnat förutses vid beslutet om F-skuldsanering. Eftersom en företagares inkomstförhållanden till sin natur är osäkra skulle ett sådant krav medföra en kraftig inskränkning i möjligheten att ompröva ett beslut om F-skuldsanering.

Enligt förslaget till ny skuldsaneringslag krävs att den ekonomiska förbättringen måste vara väsentlig för att en omprövning ska kunna ske. Motsvarande krav bör gälla för F-skuldsanering. Det är den procentuella ökningen av gäldenärens betalningsutrymme som är relevant. Om en gäldenär redan vid beslutet om F-skuldsaneringen hade ett stort betalningsutrymme, krävs det således en större inkomstökning för att förbättringen ska anses vara väsentlig.

Vid beräkningen av gäldenärens betalningsutrymme bör, som beskrivs i avsnitt 6.9.2, gäldenären inte få förbehålla sig avsättningar till pensioner vid beräkningen av hans eller hennes betalningsutrymme. I likhet med utredningen anser dock regeringen att det däremot är rimligt att en företagare som har lyckats bra med sin verksamhet bör ha en möjlighet att göra avsättningar till pension under F-skuldsaneringen. Vid bedömningen av om gäldenärens betalningsutrymme har förbättrats i väsentlig mån bör gäldenären därför först få förbehålla sig en skälig avsättning till pension. En förutsättning för detta är dels att gäldenären verkligen gör en pensionsavsättning, dels att denna avsättning framstår som skälig. Vad som kan anses utgöra en skälig avsättning till pension utvecklas i författningsskommentaren.

Utredningen föreslår dessutom en särskild möjlighet att upphäva ett beslut om F-skuldsanering, om gäldenärens ekonomiska förhållanden har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering i så hög grad att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen och

samtidigt behålla den levnadsstandard som han eller hon har vant sig vid. Även regeringen anser att det är en lämplig ordning att F-skuldsaneringen ska kunna upphävas, om gäldenärens ekonomiska förhållanden utvecklats så pass positivt att han eller hon bedöms kunna betala skulderna som omfattas av saneringen. Däremot anser regeringen inte att det i samband med en sådan bedömning bör beaktas om gäldenären kan behålla samma levnadsstandard. Anledningen till det är främst att en sådan lösning på ett omotiverat sätt skulle skilja sig från vad som gäller om en F-skuldsanering skulle ändras vid förbättrade ekonomiska förhållanden. Gäldenären har nämligen i den sistnämnda situationen inte fördelen av att hänsyn ska tas till att han eller hon ska få behålla en rimlig levnadsstandard. En sådan lösning skulle dessutom skilja sig från vad som gäller enligt 2006 års skuldsaneringslag och som förslås gälla fortsättningsvis i förslaget till ny skuldsaneringslag. Regeringen föreslår därför i denna del en något annorlunda lösning än utredningen.

Särskilt om aktieutdelning och möjligheten att behålla vinst i ny verksamhet

Bedömningen av om en företagares ekonomiska förhållanden har förbättrats väsentligt kompliceras i viss utsträckning av att en framgångsrik företagare kan låta vinsten vara kvar i verksamheten för att konsolidera denna, i stället för att ta ut en högre lön eller utdelning. För att förhindra att medel på detta sätt undanhålls borgenärerna bör därför en gäldenärs ekonomiska förhållanden anses ha förbättrats även om gäldenären tar ut en låg lön och i stället konsoliderar sin verksamhet. Verksamhetens förbättrade ekonomiska situation kommer nämligen gäldenären till godo förr eller senare.

Regeringen ställer sig, liksom så gott som alla remissinstanser, bakom utredningens förslag som innebär att om verksamheten har ett positivt resultat efter nödvändiga kostnader som tillåter det, bör gäldenären under F-skuldsaneringen ta ut en marknadsmässig lön. Om gäldenären inte skulle ta ut en marknadsmässig lön, trots att verksamheten tillåter det, bör bedömningen av om hans eller hennes ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats ändå utgå ifrån att gäldenären tar ut en sådan lön. Gäldenärens inkomst ska vid denna bedömning sättas i relation till vad en person i samma bransch med samma ställning har för inkomst.

Vid denna bedömning bör företagarens samlade inkomst beaktas, dvs. både uttagen lön och aktieutdelning. En innehavare av aktier kan få utdelning på sina aktier och det är inte ovanligt att en företagare i stället för lön tar ut en viss del av aktiebolagets överskott som aktieutdelning. För fåmansbolag finns de s.k. 3:12-reglerna (som numera återfinns i 56 och 57 kap. inkomstskattelagen [1999:1229]) som innebär att beskattning sker på olika sätt beroende på storleken på utdelningen. Den del av utdelningen som motsvarar en schablonmässigt beräknad normalutdelning beskattas som inkomst av kapital, medan utdelning som överstiger gränsvärdet beskattas som inkomst av tjänst. Det är vanligt förekommande att en företagare tar ut intäkter från det egna bolaget genom att kombinera ett löneuttag med utdelning enligt 3:12-reglerna. Med marknadsmässig inkomst ska i detta avseende räknas summan av den uttagna lönen och aktieutdelningen enligt 3:12-reglerna.

Om en sådan inkomst medför att gäldenären får väsentligt förbättrade ekonomiska förhållanden jämfört med när F-skuldsaneringen beslutades, bör F-skuldsaneringen kunna omprövas och gäldenärens betalningsutrymme höjas. Om gäldenären däremot tar ut en marknadsmässig lön, och dessutom tar ut aktieutdelning i enlighet med 3:12-reglerna, bör han eller hon inte, som *Svensk Inkasso* förordar, vara tvingad att ta ut en utdelning som överskrider utdelningsutrymmet. Ett sådant överskott i näringsverksamheten bör inte heller medföra att gäldenärens ekonomiska förhållanden anses ha förbättrats på ett sådant sätt att omprövning kan ske. I denna situation, som sannolikt sällan kommer att uppstå, har företagaren alltså en möjlighet att konsolidera sin verksamhet, vilket kan gynna produktionen och i förlängningen bidra till att skapa fler arbetstillfällen. Regeringen bedömer att det utöver detta inte finns anledning att, som *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* förordar, ytterligare förtydliga hur utdelningsbart kapital ska redovisas eller får disponeras.

Fristen för att begära omprövning

Enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska en ansökan om omprövning på grund av gäldenärens förbättrade ekonomiska förhållanden ges in inom fem år från dagen för skuldsanering. Om betalningsplanen löper under längre tid, gäller den tiden i stället. Vad gäller de övriga omprövningsgrunderna saknas det en tidsgräns för när en borgenär kan begära omprövning och det har lämnats till rättstillämpningen att avgöra vad som gäller i dessa fall.

Frågan är om det bör gälla någon omprövningsfrist även för en F-skuldsanering. Vad som talar för en sådan ordning är F-skuldsaneringens rehabiliterande syfte. Utan en tidsfrist skulle en gäldenär som får förändrade ekonomiska förhållanden leva i ovisshet om huruvida F-skuldsaneringen kan komma att upphävas. Detta kan inverka negativt på gäldenärens vilja att starta om på nytt. Det kan också tänkas hämma företagarens incitament att driva verksamheten framåt och sträva efter att verksamheten ska bli så lönsam som möjligt. Starka skäl talar därför för att det bör finnas en tidsfrist för omprövning. På motsvarande sätt som gäller för skuldsanering bör därför gälla att en ansökan om omprövning på grund av gäldenärens förbättrade ekonomiska förhållanden ska ges in inom betalningsplanens löptid, dvs. tre år från inledandebeslutet eller den längre tid som betalningsplanen kan löpa under.

Om en gäldenär engagerar sig i en ny verksamhet under eller efter F-skuldsaneringen, kan det tänkas att företagsatsningen lyckas och att verksamheten blir väldigt lönsam. Det skulle kunna framstå som stötande om en företagare endast några år efter en beviljad F-skuldsanering kan bli förmögen genom att exempelvis realisera aktier i ett framgångsrikt bolag eller få årsinkomster i miljonklassen utan att den tidigare F-skuldsaneringen kan upphävas och borgenärerna få betalt för sina fordringar. Även om situationen kommer att bli högst ovanlig, anser utredningen att det därför bör finnas en möjlighet att ompröva F-skuldsaneringen under en längre tid i dessa fall och att tidsfristen om tre år inte ska gälla om gäldenärens ekonomiska förhållanden har förbättrats i så stor utsträckning att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen utan att det innebär någon nämnvärd sänkning av hans eller

hennes levnadsstandard. I dessa situationer föreslås i stället gälla en tidsfrist om fem år.

Regeringen ställer sig, i likhet med *Kronofogdemyndigheten*, tveksam till denna möjlighet att begära omprövning efter det att betalningsplanen löpt ut. En viktig del i F-skuldsaneringen som institut är att det bestäms en i förväg bestämd betalningsperiod och att skulderna därefter är definitivt avskrivna. En möjlighet att ompröva F-skuldsaneringen efter det att gäldenären fullgjort sina skyldigheter i betalningsplanen skulle i praktiken innebära att F-skuldsaneringen inte avslutas – och skulderna inte saneras – förrän först två år efter det att betalningsplanen löpt ut. En sådan lösning skulle strida mot syftet med F-skuldsaneringen, nämligen att snabbt och effektivt sanera en företagares skulder och skapa goda möjligheter för honom eller henne att starta om på nytt. Till detta kommer att en sådan lösning på ett omotiverat sätt skulle skilja sig från vad som föreslås gälla enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Även en sådan gäldenär kan kort efter betalningsplanens slut få ekonomiska förutsättningar att betala av alla sina tidigare skulder. Regeringen bedömer därför att det inte ska införas en sådan möjlighet till omprövning efter betalningsplanens slut. Inte heller bör det, som vissa remissinstanser föreslår, införas en än längre tidsfrist att ansöka om omprövning.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Hovrätten för Västra Sverige*, anser att det bör övervägas en skyldighet för gäldenären att informera om att hans eller hennes ekonomi har förbättrats. Någon sådan uttrycklig skyldighet bör dock, enligt regeringens mening, inte införas. I stället bör en sådan situation regleras på så sätt att betalningsplanen under vissa omständigheter kan förlängas. Skulle det t.ex. under omprövningstiden komma fram att gäldenären fått väsentligt förbättrade ekonomiska förhållanden och att gäldenären inte själv begärt omprövning eller på annat sätt uppmärksammat borgenärerna på detta, bör borgenärerna, som anges nedan, kunna begära omprövning och yrka på att betalningsplanen ska ändras och förlängas.

Verkan av en omprövning

I de fall en omprövning aktualiseras på grund av gäldenärens illojala agerande är det givet att F-skuldsaneringen bör upphävas; oseriösa och illojala gäldenärer ska inte komma i åtnjutande av F-skuldsanering. Verkningarna av att ett beslut om F-skuldsanering upphävs bör vara desamma som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

Om omprövning sker på grund av att gäldenärens ekonomiska förhållanden har ändrats eller att gäldenären av annan anledning har misskött sina betalningar, bör det – på motsvarande sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag – finnas en möjlighet att ändra betalningsplanen i stället för att upphäva F-skuldsaneringen. I sådana fall bör det finnas en möjlighet att förlänga betalningsplanen till som längst fem år.

6.11.2 Omprövning på ansökan av gäldenären

Regeringens förslag: På ansökan av gäldenären ska beslutet om F-skuldsanering

1. upphävas, om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om F-skuldsanering har förbättrats i sådan väsentlig grad att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen eller försämrats i sådan grad att gäldenären har ett betalningsutrymme som per kvartal understiger en sjundedel av prisbasbeloppet, eller

2. ändras, om gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förändrats efter beslutet om F-skuldsanering.

Ett beslut om F-skuldsanering ska få ändras endast om gäldenären efter ändringen har ett betalningsutrymme som per kvartal inte understiger en sjundedel av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken eller om det finns synnerliga skäl och gäldenären har fullgjort två tredjedelar av betalningsplanen.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock ingen möjlighet att upphäva beslutet om F-skuldsanering, om gäldenärens ekonomiska förhållanden förbättrats väsentligt. Utredningen föreslår även en annan lagteknisk lösning.

Remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förslaget till ny skuldsaneringslag kan även gäldenären begära att det belopp som han eller hon ska betala enligt betalningsplanen ändras. För att så ska kunna ske krävs att gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förändrats efter beslutet om skuldsanering och att detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid tidpunkten för beslutet. Betalningsplanen kan även ändras om det finns synnerliga skäl. Det kan vara fråga om förändringar i gäldenärens ekonomiska eller sociala situation som inte kunde förutses vid beslutet om skuldsanering som medför att gäldenären inte längre har förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt betalningsplanen (prop. 1993/94:123, s. 172). Regeln syftar alltså till att ge gäldenären en möjlighet att fullgöra skuldsaneringen, trots försämrade ekonomiska förutsättningar.

Regeringen anser att det är lämpligt att det även vid F-skuldsanering finns en möjlighet för gäldenären att begära en ändring av beslutet på grund av att han eller hon har fått förbättrade ekonomiska förhållanden. Genom att själv ansöka om omprövning bör gäldenären kunna undvika att riskera att betalningstiden förlängs, om en borgenär i ett senare skede får vetskap om förbättringen och begär att F-skuldsaneringen ändras och förlängs. På så sätt ges gäldenären ett incitament att själv uppenbara förbättringar av hans eller hennes ekonomiska förhållanden.

Frågan blir om en F-skuldsanering även ska kunna ändras på grund av att gäldenären fått försämrade ekonomiska förhållanden. Vad som talar mot en sådan lösning är att en F-skuldsanering normalt sett löper under en kortare tid än en skuldsanering. Samtidigt är kravet på gäldenärens betalningsutrymme relativt strängt i en F-skuldsanering. Ett alltför strikt system riskerar att leda till att ett inte obetydligt antal gäldenärer miss-

lyckas med sin F-skuldsanering. Det är därför rimligt att en F-skuldsanering ska kunna omprövas även till fördel för gäldenären, om hans eller hennes ekonomiska förhållanden väsentligen försämrats.

Ett krav för att en F-skuldsanering ska beviljas är att gäldenären har ett betalningsutrymme som per kvartal inte understiger en sjundedel av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken (se avsnitt 6.5.4). Motsvarande bör gälla vid en ändring av ett beslut om F-skuldsanering till fördel för gäldenären. En omprövning bör därför som huvudregel endast kunna göras om gäldenären efter ändringen uppfyller villkoret om tillräckligt betalningsutrymme. Om gäldenären har ett lägre betalningsutrymme än vad som krävs, bör beslutet om F-skuldsanering normalt upphävas. Om en gäldenär som genomfört större delen av betalningsplanen är förhindrad att slutföra de sista månaderna av F-skuldsaneringen, bör det dock finnas en ventil som möjliggör en ändring, i stället för ett upphävande, av beslutet även om gäldenären saknar ett tillräckligt betalningsutrymme. Denna undantagsregel bör dock endast kunna tillämpas om det finns synnerliga skäl och gäldenären har fullgjort minst två tredjedelar av betalningsplanen. Undantagsregeln är avsedd att tillämpas i sådana situationer i vilka det framstår som orimligt att F-skuldsaneringen upphävs. Synnerliga skäl bör kunna finnas t.ex. om en gäldenär får kraftigt försämrade ekonomiska förhållanden på grund av en omständighet som han eller hon inte själv kan råda över. Det kan handla om att gäldenären har drabbats av sjukdom eller en olyckshändelse som medför att han eller hon inte kan arbeta. Gäldenären bör under sådana förutsättningar få fullfölja F-skuldsaneringen, trots att han eller hon endast kan betala ett mycket litet – eller till och med inget – belopp till borgenärerna de sista månaderna. Om gäldenärens försämrade ekonomiska situation däremot beror på allmän misskötsamhet eller på oaktsamhet, bör synnerliga skäl inte anses föreligga.

Vidare bör det införas en möjlighet även för gäldenären att ansöka om att F-skuldsaneringen ska upphävas. Gäldenären bör kunna få F-skuldsaneringen upphävd, om han eller hon inte längre har möjlighet att genomföra sina betalningar. En sådan möjlighet skulle visserligen i praktiken ha funnits även utan en uttrycklig regel om detta, eftersom en gäldenär genom att underlåta att betala förr eller senare kommer att få sin F-skuldsanering upphävd på begäran av borgenärerna. Det är emellertid en mer tilltalande lösning att den gäldenär som inser att han eller hon inte kommer att ha möjlighet att sköta sina betalningar enligt betalningsplanen själv kan begära att skuldsaneringen upphävs. En sådan ordning kan också leda till att förfarandet inte fördröjs i onödan.

Dessutom anser regeringen att det bör finnas en möjlighet att upphäva F-skuldsaneringen, om gäldenären fått så pass förbättrade ekonomiska förhållanden att han eller hon kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen. Genom en sådan ordning kan en gäldenär som lyckats med sin satsning snabbare komma ut ur F-skuldsaneringen, betala sina skulder och fortsätta sitt företagande fri från bakomliggande skuld-förhållanden.

Regeringen föreslår därför att det i lagen ska finnas en möjlighet att få beslutet om F-skuldsanering upphävt, om gäldenärens ekonomiska förhållanden ändrats väsentligt. Beslutet om F-skuldsanering ska kunna upphävas om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om

F-skuldsanering har förbättrats i sådan väsentlig grad att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen eller försämrats i sådan grad att gäldenären saknar eller endast har ett ringa betalningsutrymme. Verkningarna av att ett beslut om F-skuldsanering upphävs på begäran av en gäldenär bör vara desamma som om beslutet upphävs på begäran av en borgenär.

6.12 Samordningen med och förhållandet till konkurs och företagsrekonstruktion

Regeringens förslag: En F-skuldsanering ska inte kunna inledas under gäldenärens personliga konkurs och gäldenären ska inte vara skyddad från en konkurs innan beslutet om F-skuldsanering har fått laga kraft. En ansökan om F-skuldsanering ska förfalla om gäldenären försätts i konkurs.

Om en ansökan om förhandling om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om F-skuldsanering, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande. En ansökan om F-skuldsanering ska förfalla om ackordet fastställs.

Om näringsverksamheten drivs av en juridisk person och denna är föremål för ett konkursförfarande eller en förhandling om offentligt ackord, ska Kronofogdemyndigheten, om det behövs för utredningen, vilandeförklara ärendet om F-skuldsanering.

Regeringens bedömning: En konkursförvaltare eller rekonstruktör bör inte ha någon särskild uppgift i F-skuldsaneringsförfarandet.

Nystartsutredningens förslag och bedömning: Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att ärendet om F-skuldsanering ska kunna vilandeförklaras om näringsverksamheten drivs av en juridisk person som är föremål för en förhandling om offentligt ackord.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag och bedömning eller har inga invändningar mot dem. *Stiftelsen Ackordcentralen*, *Svensk Inkasso* och *Svenskt Näringsliv* betonar att skyddet mot konkurs bör uppkomma först när beslutet om F-skuldsanering har fått laga kraft. *Sveriges advokatsamfund* anser däremot att det bör övervägas ett konkurshinder även dessförinnan, som dock ska kunna brytas om en viss andel av borgenärerna begär det. Vissa remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring*, anser att det är svårt att bedöma hur F-skuldsanering ska förhålla sig till företagsrekonstruktion.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Förhållandet till konkurs

Flera av de gäldenärer som den nya skuldsaneringsformen är tänkt att omfatta kommer antingen att själva ha försatts i konkurs eller ha varit företrädare för ett bolag som har försatts i konkurs. En fysisk person som försätts i konkurs blir inte fri från sina skulder efter konkursens av-

slutande. Denna omständighet balanseras i den svenska insolvensrätten av möjligheten till skuldsanering. För det fall näringsverksamheten har drivits i bolagsform innebär bolagets konkurs i och för sig att dettas skulder inte längre kan göras gällande mot bolaget; bolaget upphör normalt att existera. Företagaren kan dock ha ådragit sig ett personligt betalningsansvar för företagets skulder, t.ex. genom borgensansvar. Ett sådant ansvar, liksom ett eventuellt företrädaransvar, aktualiseras vanligen vid eller efter bolagets konkurs. Genom bolagets konkurs orsakas således dessa gäldenärer personliga skulder med anknytning till näringsverksamheten. Det kan i dessa fall finnas ett behov av att den fysiska personen genomgår en skuldsanering för företagare.

Som anges i avsnitt 6.3 kommer ett förfarande om F-skuldsanering att vara frikopplat från ett förfarande om konkurs. En ansökan om F-skuldsanering kommer därmed att vara en framkomlig väg för en företagare som vill komma till rätta med sin skuldbörda. För att få en effektiv och ändamålsenlig lagstiftning bör skuldsaneringsförfarandet i dessa fall kunna samordnas med konkursförfarandet.

I samband med de senaste ändringarna i 2006 års skuldsaneringslag uttalade sig lagstiftaren om förhållandena mellan de olika insolvensrättsliga instituten. Dessa uttalanden har bäring även nu. Det är naturligt att konkurs är det överordnade förfarandet för att hantera en företagares insolvens. Det förfarandet erbjuder olika åtgärder som kan behövas vidtas i en insolvenssituation, t.ex. möjlighet att återvinna rättshandlingar och hantera tvistiga fordringar. Redan enligt den nuvarande ordningen kan förutsättningarna för konkurs och skuldsanering samtidigt vara uppfyllda, och båda förfarandena kan alltså i och för sig vara tillgängliga för en och samma person. Valet av lösning för att hantera gäldenärens betalningsproblem avgörs med utgångspunkt i vad gäldenären och borgenärerna har mest att vinna på i det enskilda fallet. I praktiken kommer skuldsanering för företagare med pågående verksamhet att förutsätta att borgenärerna gynnas jämfört med om gäldenären försätts i konkurs. Borgenärernas vilja att godta ett förslag till F-skuldsanering liksom deras inställning beträffande särskilda typer av fordringar kan ha betydelse för möjligheten att genomföra en F-skuldsanering. Det finns ingen anledning att lagstiftningen hindrar skuldsanering för företagare så länge borgenärerna i det enskilda fallet accepterar detta som en lämpligare lösning än konkurs. Ibland kan det ju visa sig vara en fördel för borgenärerna att låta gäldenären fortsätta sin verksamhet, även om förutsättningarna för konkurs i och för sig är uppfyllda. Finns det inga nämnvärda tillgångar att sälja och täcker ett överskott under alla förhållanden främst kostnaderna för konkurs, har borgenärerna i regel inget att vinna på en konkurs. Inte minst för sådana fall är det rimligt att lagstiftningen erbjuder företagare en möjlighet till F-skuldsanering. Det viktiga är att en borgenär som ser möjlighet till större utdelning på sina fordringar i ett konkursförfarande kan ansöka om att gäldenären försätts i konkurs och att ansökan om F-skuldsanering då förfaller. (Jfr prop. 2010/11:31 s. 12.)

En F-skuldsaneringsgäldenär bör inte vara skyddad från konkurs

Enligt 2006 års skuldsaneringslag och förslaget till ny skuldsaneringslag förfaller en ansökan om skuldsanering om gäldenären försätts i konkurs. Under en pågående företagsrekonstruktion råder i stället ett temporärt konkurshinder. En borgenärs ansökan om konkurs ska, i fall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktan på att företagsrekonstruktionen upphör. Det temporära konkurshindret under en företagsrekonstruktion är motiverat av att det är naturligt och nödvändigt att en gäldenär under en företagsrekonstruktion är skyddad mot säranktioner från borgenärernas sida. Vid regelns tillkomst framfördes att en företagsrekonstruktion ska äga rum i både gäldenärens och borgenärernas intresse. Borgenärernas främsta intresse borde ligga i att de efter en framgångsrik rekonstruktion åter kan göra affärer med en avtalspart som är både solvent och likvid. Mot bakgrund av det gemensamma borgenärsintresse som finns framstår det som rimligt att en enskild borgenär inte ska tillåtas att genom säranktioner äventyra möjligheterna till en framgångsrik rekonstruktion. Den enskilda borgenärens kortsiktiga intresse av att driva in sin egen fordran måste därför enligt regeringen få stå tillbaka för hela borgenärskollektivets intresse av att kunna återskapa lönsamma affärsrelationer med gäldenären (prop. 1995/96:5 s. 75).

Utredningen föreslår att en gäldenär som ansökt om F-skuldsanering inte ska vara skyddad mot konkurs. *Sveriges advokatsamfund* anser dock att det bör övervägas ett temporärt konkurshinder.

Ett konkurshinder i detta fall skulle innebära en grundläggande förändring av skuldsaneringsystemets förhållande till konkursinstitutet. Det väcker betänkligheter ur ett borgenärsperspektiv att inskränka en borgenärs möjlighet att använda konkursinstitutet. Det framstår även som mindre lämpligt att i detta avseende göra skillnad mellan de båda skuldsaneringsformerna.

En ordning utan konkurshinder – motsvarande den i förslaget till ny skuldsaneringslag – skulle innebära att en F-skuldsanering förutsätter att borgenärerna gynnas av F-skuldsaneringen jämfört med om gäldenären försätts i konkurs. I annat fall kan det antas att någon borgenär ansöker om att gäldenären ska försättas i konkurs. En sådan ordning måste dock anses lämplig. Många gånger kan det vara en fördel för borgenärerna att låta gäldenären fortsätta sin verksamhet, även om förutsättningarna för en konkurs i och för sig är uppfyllda. Finns det inga nämnvärda tillgångar att sälja och täcker ett överskott ändå enbart kostnaderna för en konkurs har nämligen borgenärerna inget att vinna på konkursen. I de fall borgenärerna skulle kunna få en större utdelning genom en konkurs jämfört med en F-skuldsanering är det också rimligt att de då har en möjlighet att hindra F-skuldsaneringen. På så sätt säkerställs att förtroendet för skuldsaneringsinstitutet bibehålls och att F-skuldsanering endast kommer i fråga för de ärliga och seriösa företagarna. Till detta kommer även det faktum att många F-skuldsaneringsgäldenärer redan kommer att ha varit försatta i konkurs. Det är inte sannolikt att borgenärerna i någon större utsträckning skulle gynnas av att försätta gäldenären i konkurs igen. Om den situationen ändå skulle uppstå, bör dock inte borgenärerna fräntas möjligheten att välja den väg som de tror kan leda till bäst avkastning.

Desutom kommer det i ett F-skuldsaneringsförfarande att saknas instrument för återvinning. En borgenär som misstänker att det har förekommit återvinningsbara transaktioner har enligt förslaget möjlighet att begära gäldenären försatt i konkurs för att få frågan utredd. Härigenom säkerställs att förtroendet för skuldsaneringsinstitutet bibehålls och att F-skuldsanering endast kommer i fråga för de ärliga och seriösa företagarna som inte har gynnat någon borgenär på bekostnad av andra.

Regeringen bedömer mot denna bakgrund att en F-skuldsaneringsgäldenär inte ska vara skyddad från konkurs och att en ansökan om F-skuldsanering ska förfalla, om gäldenären försätts i konkurs. Det bör tilläggas att denna möjlighet att försätta gäldenären i konkurs finns fram till dess beslutet om F-skuldsanering har fått laga kraft. I och med detta beslut befrias gäldenären från betalningsansvar av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Om inga ytterligare skulder uppkommit, saknas därför sedan förut-sättningarna att försätta gäldenären i konkurs.

Bör en F-skuldsanering kunna inledas under en pågående konkurs?

En F-skuldsanering ska således vara underordnad ett konkursförfarande. Det kan däremot övervägas om en F-skuldsanering ska kunna inledas redan under en pågående konkurs. En sådan lösning skulle kunna leda till att förfarandet påskyndas.

I en fysisk persons konkurs skulle en sådan ordning vara förenad med svårigheter, eftersom gäldenären inte råder över sina tillgångar så länge som konkursen pågår och därför inte kan påbörja betalning enligt en betalningsplan under konkursen. Det skulle visserligen kunna tänkas en ordning som innebär att gäldenären inte betalar något så länge som konkursen pågår. Gäldenären lever under existensminimum under konkursen (jfr 3 kap. 3 och 4 §§ konkurslagen [1987:672]) och eftersom det inte bör tillkomma några nya skulder under tiden som gäldenären är försatt i konkurs bör det i princip vara samma borgenärer i konkursen som i skuldsaneringen. Ett eventuellt överskott från gäldenären skulle därmed komma borgenärerna till godo (bortsett från förvaltarekostnaden), även om han eller hon inte betalar av på en betalningsplan.

För att kunna beviljas en F-skuldsanering måste gäldenären emellertid ha ett betalningsutrymme. Denna princip skulle urholkas betydligt om gäldenären fick tillgodoräkna sig tiden i konkurs som betalningsperiod. Regeringen bedömer därför att det inte är lämpligt att de två förfarandena löper parallellt när det är fråga om skuldsaneringsgäldenärens personliga konkurs. Eftersom det är fråga om fysiska personers konkurs, som vanligen är relativt okomplicerade, kommer denna ordning inte att fördröja förfarandet i någon större utsträckning.

Om det är bolaget som försätts i konkurs, uppkommer inte några svårigheter med företagarens rådighet. Eftersom det är fråga om två olika personer finns det inget som hindrar att en företrädare ansöker om F-skuldsanering under bolagets pågående konkurs.

Det finns emellertid flera praktiska fördelar med att den boupppteckning och den förvaltarberättelse som upprättas i konkursen är färdiga och kan ligga till grund för en ansökan om F-skuldsanering. Det är ofta först när konkursen är avslutad som företagarens personliga skuldförhållanden är helt

klarlagda. Genom att vänta tills konkursen är avslutad uppnås också den fördelen att förutsättningarna för återvinning till konkursboet är utredda.

Även vid juridiska personers konkurs bör det därför många gånger inte bli aktuellt med en F-skuldsanering innan konkursen är avslutad. För att säkerställa att det finns tillräcklig information och utredning i skuldsaneringsärendet bör Kronofogdemyndigheten i dessa fall ha en möjlighet att vilandeförklara F-skuldsaneringsärendet till dess att konkursen är avslutad. Genom att gäldenären i sin ansökan ska uppge om företagarens näringsverksamhet är föremål för konkurs kommer Kronofogdemyndigheten att känna till detta och kunna ta ställning till en eventuell vilandeförklaring.

Förhållandet till företagsrekonstruktion och offentligt ackord

I en företagsrekonstruktion kan borgenärernas fordringar sättas ner genom att det förhandlas och fastställs ett offentligt ackord (se 3 kap. lagen [1996:764] om företagsrekonstruktion). Enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska skuldsaneringsärendet förklaras vilande om en ansökan om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om skuldsanering. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om skuldsanering (53 § andra stycket i förslaget till ny skuldsaneringslag). Som utredningen föreslår bör samma regler gälla för F-skuldsanering.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring*, anser i detta sammanhang att det är svårt att bedöma hur F-skuldsanering ska förhålla sig till företagsrekonstruktion.

Visserligen kan fysiska personer som bedriver näring komma i fråga för en företagsrekonstruktion. Förfarandet lämpar sig dock mindre väl för de enskilda näringsidkarna, bl.a. eftersom det är ett relativt kostsamt förfarande som ska bekostas av gäldenären själv. Av denna anledning är det också mycket ovanligt att en enskild näringsidkare genomgår en företagsrekonstruktion. Om en enskild näringsidkare genomgår en företagsrekonstruktion, kommer han eller hon i de allra flesta fall dessutom att vara utesluten från en F-skuldsanering. Anledningen till detta är att gäldenärens verksamhet ofta då inte bara är illikvid, utan även insolvent. En F-skuldsanering ska enligt regeringens förslag bara komma i fråga för företagare som antingen inte längre är engagerade i en näringsverksamhet eller är engagerade i en solvent verksamhet (se avsnitt 6.2).

Om förutsättningarna för F-skuldsanering och företagsrekonstruktion samtidigt skulle vara uppfyllda, kan inte det anses vara något problem. Båda förfarandena bygger på gäldenärens aktiva medverkan och i praktiken kan gäldenären knappast ha intresse av att medverka till att ett förfarande inleds medan ett annat pågår. Även om situationen sällan bör inträffa att en ansökan om offentligt ackord tas upp medan ett ärende om F-skuldsanering pågår, bör det dessutom – som föreslås ovan – finnas en möjlighet att vilandeförklara ärendet om F-skuldsanering (jfr prop. 1993/94:123 s. 174 och prop. 2010/11:31 s. 12).

Regeringen föreslår ovan att det ska vara möjligt att vilandeförklara ärendet om F-skuldsanering, om näringsverksamheten drivs av en juridisk person och denna är föremål för ett konkursförfarande. En motsvarande möjlighet bör finnas om den juridiska person som driver verksamheten är föremål för en förhandling om offentligt ackord. Anled-

ningen till detta är att även utredningen i en ackordsförhandling kan vara värdefull att ha tillgänglig vid bedömningen av företagarens personliga skuldförhållanden (jfr avsnitt 6.8.3).

Konkursförvaltarens roll

Son anges i avsnitt 6.8.1 är det inte lämpligt att konkursförvaltaren ska ges i uppdrag att informera om eller hjälpa en gäldenär att ansöka om F-skuldsanering. Emellertid finns det i konkursärendena en relativt omfattande utredning om gäldenärens och näringsverksamhetens ekonomiska situation. Förvaltaren har också inblick i gäldenärens förhållanden. Denna kunskap och utredning bör på något sätt tas till vara vid en eventuell F-skuldsanering efter konkurs.

Utredningen har därför övervägt om konkursförvaltaren bör lämna en redogörelse över sådana omständigheter som kan ha betydelse i ett efterföljande F-skuldsaneringsförfarande. En sådan skyldighet föreslog Insolvensutredningen i delbetänkandet Vägen tillbaka för överskuldatta (SOU 2008:82 s. 142 f.). Förslaget, som inte ledde till lagstiftning, innebar att konkursförvaltaren till sin slutredovisning skulle bifoga en redogörelse för om han hade anledning att anta att en gäldenär var kvalificerat insolvent. Konkursförvaltaren skulle också redogöra för sådana omständigheter som kommit fram under konkursförvaltningen och som kunde antas ha betydelse för den allmänna skälighetsprövningen, om gäldenären ansökte om skuldsanering. Förslaget motiverades med att konkursförvaltaren har bäst förutsättningar att skapa en bild av konkursgäldenärens ekonomi och göra en första analys av de olika omständigheter som är av betydelse för att frågan om en skuldsanering kan bli aktuell.

En konkursförvaltare ska ta till vara borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla de åtgärder som främjar en förmånlig och snabb avveckling av boet. Konkursförvaltaren ska alltså verka med borgenärernas bästa för ögonen. Hans eller hennes arvode betalas ur konkursboet. Dessa aspekter måste beaktas vid bedömningen av om och i sådant fall vilken roll en konkursförvaltare ska ha i en F-skuldsanering.

I de fall konkursgäldenären är en juridisk person är konkursgäldenären en annan än den eventuella F-skuldsaneringsgäldenären. Det bör då inte komma i fråga att på bekostnad av konkursborgenärerna ålägga förvaltaren uppgifter som innebär merarbete av mer än ringa omfattning. Det är inte heller självklart att förvaltaren har någon inblick i företrädarens ekonomiska förhållanden.

Om konkursgäldenären däremot är en fysisk person, är konkursgäldenären densamma som den potentiella F-skuldsaneringsgäldenären. I en sådan situation bör det normalt innebära lite merarbete för förvaltaren att uttala sig om huruvida den fysiska gäldenären enligt förvaltarens bedömning är kvalificerat insolvent eller inte. Det finns dock skäl som talar mot en sådan lösning. Kronofogdemyndigheten ska göra en självständig bedömning av gäldenärens kvalificerade insolvens. Det finns en risk för att kravet på kvalificerad insolvens bedöms olika både av förvaltare emellan och av förvaltare och Kronofogdemyndigheten. Dessutom kommer långt ifrån alla konkursgäldenärer som är fysiska personer att ansöka om F-skuldsanering. Om förvaltaren skulle yttra sig i denna

fråga, skulle detta i många fall vara ett merarbete som har gjorts i onödan.

En näraliggande fråga är om konkursförvaltaren bör uttala sig om de diskvalificeringsgrunder som föreslås gälla för en F-skuldsanering. En sådan ordning är dock inte helt okomplicerad. Det kan finnas situationer under en konkurs där konkursgäldenären kan hamna i en motsatsställning till konkursförvaltaren. Samtidigt kan det antas att konkursförvaltarens bedömning kan få stor betydelse vid prövningen av F-skuldsaneringsärendet. Det finns en risk för att det uppstår ett beroendeförhållande mellan gäldenären och konkursförvaltaren som inte är önskvärt.

Konkursförvaltaren ska upprätta en bouppteckning med uppgifter om konkursboets tillgångar och skulder. Med ledning av bouppteckningen ska det gå att bedöma gäldenärens ekonomiska situation och på vilket sätt eventuell bokföring har skötts. Förvaltaren ska även upprätta en förvaltarberättelse och i slutredovisningen uttala sig bl.a. om huruvida det finns misstankar om vissa brott. De uppgifter som konkursförvaltaren med den nuvarande ordningen redogör för ska ges in av gäldenären (se avsnitt 6.8.3) och utgör ett bra inledande underlag för Kronofogdemyndighetens bedömning om hur näringsverksamheten har drivits. Som *Sveriges advokatsamfund* lyfter fram kommer detta underlag dock inte alltid att vara tillräckligt för att bedöma hur företagaren skött sina skyldigheter. Kronofogdemyndigheten måste då komplettera sitt underlag och begära in ytterligare uppgifter från t.ex. gäldenären.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte är lämpligt att ge en konkursförvaltare några särskilda uppgifter i F-skuldsaneringsförandet.

Rekonstruktörens roll

Även en rekonstruktör har en inblick i näringsverksamhetens ekonomiska situation. Utredningen har därför övervägt om rekonstruktören ska ha en aktiv roll i ett F-skuldsaneringsärende.

Företagsrekonstruktioner förekommer främst i aktiebolag. När det är fråga om ett aktiebolag som ska rekonstrueras har företrädarens personliga betalningsansvar normalt inte aktualiserats. Lyckas rekonstruktionen kommer bolaget att drivas vidare med bättre ekonomiska förutsättningar och företagarens personliga betalningsansvar kommer vanligtvis inte att aktualiseras. Om rekonstruktionen däremot misslyckas, kommer bolaget antagligen att försättas i konkurs. För ett eventuellt F-skuldsaneringsärendes vidkommande kommer relevant utredning då att finnas i konkursärendet.

Som redogörs för ovan kan det antas bli ovanligt att en företagare uppfyller förutsättningarna för och beviljas en företagsrekonstruktion under en pågående F-skuldsanering. Däremot är det inte uteslutet att det kan uppstå situationer där en företagare efter en företagsrekonstruktion av hans eller hennes företag behöver bli sanerad från sina egna skulder för att kunna fortsätta näringsverksamheten med förnyad kraft. En ansökan om F-skuldsanering kan i dessa situationer ofta vara ett naturligt – och i många fall oundvikligt – steg för en företagare som även själv måste komma till rätta med sin skuldbörda.

Regeringen anser emellertid att samma skäl som gäller för att en konkursförvaltare inte bör åläggas någon uppgift i F-skuldsaneringsförfarandet gäller även för en rekonstruktör. Däremot kan den utredning som finns i företagsrekonstruktionen, och då främst om en förhandling om offentligt ackord har inletts, vara till nytta i ett eventuellt efterföljande F-skuldsaneringsärende. Regeringen föreslår därför att gäldenären i dessa fall ska ge in eventuell bouppteckning och rekonstruktörsberättelse (se avsnitt 6.8.3). På detta sätt kommer den utredning som redan finns i företagsrekonstruktionen att komma till användning även i ett eventuellt F-skuldsaneringsärende.

6.13 Behov av ändringar i annan lagstiftning

Regeringens förslag: Den nya skuldsaneringsformen F-skuldsanering ska införas i de lagar som behandlar skuldsaneringsinstitutet.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har inga invändningar mot dem.

Skälen för regeringens förslag: Införandet av F-skuldsanering innebär att det kommer att finnas två skuldsaneringsformer i den svenska insolvensrätten: skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och F-skuldsanering enligt förslaget till lag om skuldsanering för företagare. En utgångspunkt bör vara att båda dessa skuldsaneringsformer – som i grunden är del av samma skuldsaneringsinstitut – förhåller sig till annan lagstiftning på ett motsvarande sätt. För att åstadkomma detta bör begreppet F-skuldsanering införas i lagar som i olika sammanhang behandlar skuldsaneringsinstitutet.

I avsnitt 6.4 redogörs för ändringar i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Annan lagstiftning som behandlar skuldsaneringsinstitutet och som behöver ändras är brottsbalken, lagen (1936:81) om skuldebrev, kreditupplysningslagen (1973:1173), lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m., konkurslagen (1987:672), rättshjälpslagen (1996:1619), inkomstskattelagen (1999:1229), lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter.

I vissa av de lagar som behöver ändras finns det tidsfrister som tar sin utgångspunkt i betalningsplanens längd (se t.ex. 8 § kreditupplysningslagen). När dessa lagar ändras bör det därför beaktas att betalningsplanens längd som huvudregel ska vara kortare vid en F-skuldsanering än vid en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

7 Gemensamma frågor för de båda skuldsaneringsformerna

7.1 Ett nytt krav på anknytning

Regeringens förslag: För att beviljas skuldsanering eller F-skuldsanering ska gäldenären ha sina huvudsakliga intressen i Sverige.

Gäldenären ska i ansökan lämna uppgifter som visar att han eller hon har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

Promemorians förslag: Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna instämmer i promemorians förslag eller har inga invändningar mot det. *Konsumentverket* och *Kronofogdemyndigheten* anser att uttrycket huvudsakliga intressen i Sverige bör förtydligas. Vidare anser Kronofogdemyndigheten att det bör övervägas om kravet på anknytning bör kopplas också till ett krav på hemvist inom EU. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser att det bör ges exempel på vad gäldenären bör lämna för uppgifter i en ansökan för att styrka att han eller hon har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

Skälen för regeringens förslag

Skuldsaneringslagens hemvistkrav strider mot EU-rätten

Sedan möjligheten till skuldsanering infördes i svensk rätt 1994 har ett allmänt villkor varit att gäldenären ska ha sin hemvist här (4 § i 2006 års skuldsaneringslag). Vid införandet av 2006 års skuldsaneringslag utvecklades skälen för hemvistkravet, med anledning av att Lagrådet hade ifrågasatt hemvistkravets förenlighet med bestämmelserna om den fria rörligheten. Regeringen uttalade då att det allmänt gäller att det i en stat måste finnas ett rättskipningsintresse för att domsrätt ska föreligga där. Det krävs alltså att saken har en tillräcklig anknytning till staten i fråga. Vidare konstateras att ett svenskt skuldsaneringsbeslut i regel inte erkänns utanför Sverige: ett sådant beslut omfattas inte av insolvensförordningen eller Bryssel I-förordningen. En gäldenär riskerar alltså att borgenärerna i en process utanför Sverige kräver betalning för fordringar som omfattas av en svensk skuldsanering. För att en svensk myndighet ska kunna besluta om skuldsanering är det därför naturligt att kräva att gäldenären har en stark reell anknytning till Sverige. Dessutom anförs att det förhållandet att gäldenären har hemvist i Sverige i regel är en förutsättning för att gäldenärens ekonomiska och personliga förhållanden ska kunna utredas på ett tillfredsställande sätt (prop. 2005/06:124 s. 61 f.).

EU-domstolen har i målet *Radziejewski mot Kronofogdemyndigheten* (C-461/11) ansett att hemvistkravet i 2006 års skuldsaneringslag strider mot EU-rätten och den fria rörligheten för arbetstagare enligt artikel 45 i EUF-fördraget. I sitt avgörande finner EU-domstolen att det i och för sig kan vara berättigat för en medlemsstat att uppställa något slags anknytningskrav, men att ett sådant som grundar sig endast på gäldenärens

hemvist går utöver vad som är nödvändigt. Det finns därför anledning att nu åtgärda detta och samtidigt ta ställning till om det för att beviljas skuldsanering eller F-skuldsanering bör uppställas någon annat krav på anknytning till Sverige.

Europaparlamentet och rådet har nyligen antagit den reviderade insolvensförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden). Revideringen syftar bl.a. till att skapa mer av en ”andra chans-kultur” för gäldenärer. Målet är att förordningen ska omfatta fler typer av förfaranden som avser enskilda personer och förfaranden som syftar till rekonstruktion i stället för likvidation. Den reviderade förordningen kommer bl.a. att innebära ett utökad tillämpningsområde för förordningen och tydligare regler om domsrätt. Enligt den reviderade förordningen är huvudregeln att ett förfarande ska inledas i den medlemsstat där gäldenären har sina huvudsakliga intressen. I förordningen förtydligas hur detta begrepp ska tolkas.

Skuldsanering kommer i framtiden att vara ett sådant insolvensförfarande som omfattas av den reviderade insolvensförordningen (se artikel 2.4 och bilaga A i den förordningen). Innebörden av detta är att ett svenskt skuldsaneringsförfarande endast kommer att få påbörjas om förordningens krav på behörighet är uppfyllda. Vid införandet av möjligheten till F-skuldsanering bör även detta förfarande anmälas som ett sådant insolvensförfarande som omfattas av förordningen.

Det bör uppställas ett krav på anknytning

Enligt regeringens mening finns det starka skäl för att uppställa ett krav på anknytning till Sverige. Genom ett sådant kan det säkerställas att det finns ett rättskipningsintresse i Sverige och minskas risken för taktiska forumval (s.k. forum shopping). Ett sådant krav kan också bidra till att Kronofogdemyndigheten får goda möjligheter att kontrollera gäldenärens ekonomiska och personliga förhållanden och till ett fortsatt högt förtroende för skuldsaneringsinstitutet. Det bör därför uppställas ett krav på en stark faktisk anknytning till Sverige för att skuldsanering eller F-skuldsanering ska beviljas. Som redogörs för i promemorian kan det inte heller anses finnas något hinder mot att uppställa ett sådant krav, så länge som detta krav inte går utöver vad som kan anses nödvändigt.

Det skulle kunna diskuteras om det över huvud taget finns anledning att i skuldsaneringslagen ange ett anknytningskrav, eftersom ett sådant ändå i praktiken kommer att gälla enligt behörighetsreglerna i den reviderade insolvensförordningen. Förordningen kommer att ha företräde framför svensk lag och ett skuldsaneringsförfarande kommer endast att få påbörjas om förordningens bestämmelser om behörighet är uppfyllda.

Flertalet av bestämmelserna i den reviderade insolvensförordningen börjar emellertid att gälla först den 26 juni 2017. Fram till dess kommer skuldsanering inte vara ett sådant insolvensförfarande som omfattas av de unionsrättsliga behörighetsreglerna. Vidare kommer den reviderade – liksom den nuvarande – insolvensförordningen endast att gälla för gränsöverskridande insolvensförfaranden inom EU. Det finns därför skäl att ha kvar ett allmänt villkor för skuldsanering som gäller även i situationer när gäldenären inte har tillräcklig anknytning till EU.

Att hantera frågan om gäldenärens anknytning till Sverige helt inom ramen för den allmänna skälighetsbedömningen bedöms inte lämpligt eftersom en sådan lösning skulle riskera att bli otydlig både för den enskilda gäldenären och för rättstillämparen.

Gäldenären bör ha sina huvudsakliga intressen i Sverige

Frågan blir då hur ett villkor bör utformas som anger att gäldenären måste ha viss anknytning till Sverige för att beviljas skuldsanering. I promemorian föreslås att samma krav på anknytning ska användas som finns i både den gällande och den reviderade insolvensförordningen. Detta krav skulle innebära att gäldenären måste ha sina huvudsakliga intressen i Sverige för att kunna beviljas en skuldsanering. Begreppet innebär att gäldenären i princip ska ha en starkare anknytning till Sverige än något annat land. I normalfallet ska det räcka med att gäldenären har sin hemvist i Sverige. Även en gäldenär som inte har sin hemvist i Sverige kan dock uppfylla kravet, om det på annat sätt finns en stark anknytning hit, t.ex. om han eller hon har huvuddelen av sina tillgångar och skulder i Sverige. För en företagare kan även andra omständigheter ha betydelse, t.ex. om han eller hon bedriver sin verksamhet huvudsakligen i Sverige. Det finns enligt regeringen goda skäl för en sådan lösning.

Som anförs ovan kommer skuldsanering att vara ett sådant insolvensförfarande som omfattas av den reviderade insolvensförordningen. Det samma är avsikten beträffande F-skuldsanering. Ett svenskt förfarande kommer därför endast att få inledas om detta är förenligt med förordningens behörighetsregler, vilket innebär att gäldenären måste ha sina huvudsakliga intressen i Sverige. Det är därför lämpligt att de aktuella lagarnas villkor om gäldenärens anknytning till Sverige anpassas till och överensstämmer med – och framför allt inte går längre än eller på annat strider mot – förordningens bestämmelser om jurisdiktion. På detta sätt säkerställs även att svenska domstolar eller andra myndigheter inte beslutar om skuldsanering eller F-skuldsanering om gäldenären i själva verket kan – och bör – bli föremål för skuldsanering eller annat insolvensförfarande i en annan medlemsstat. Det kan i detta sammanhang noteras att en gäldenär som har sina huvudsakliga intressen i ett annat land inom EU inte kommer att kunna ansöka om skuldsanering eller F-skuldsanering i Sverige, även om det andra landet inte erbjuder någon motsvarande möjlighet till skuldavskrivning.

Genom att använda sig av samma krav på anknytning som finns i insolvensförordningen bör det även kunna säkerställas att kravet inte strider mot unionsrätten och bestämmelserna om fri rörlighet. Det får nämligen förutsättas att förordningens bestämmelser – eller begränsningar – i detta avseende är motiverade och inte går längre än vad som är nödvändigt. Dessutom överensstämmer ett krav på att gäldenären ska ha sina huvudsakliga intressen i Sverige i huvudsak med den lösning som kommit att användas av Kronofogdemyndigheten och domstolar efter EU-domstolens avgörande.

Ytterligare en fördel med att använda sig av kravet på att gäldenären ska ha sina huvudsakliga intressen här är att det är ett krav som används även utanför EU (se t.ex. Uncitrals modellag om gränsöverskridande

insolvensförfaranden) och som i huvudsak får anses ge uttryck för etablerade internationella normer på området. På så sätt bör det även kunna åstadkommas en viss anpassning till andra internationella insolvensförfaranden.

I promemorian tas det upp att en nackdel med att använda sig av ett krav på huvudsakligt intresse är att det är ett för de flesta mindre bekant uttryck och att det därför kan bli svårare att förutse vem som kan komma i fråga för skuldsanering. Denna nackdel bör dock enligt regeringen inte överdrivas eftersom den med hemvist i Sverige även fortsättningsvis i de allra flesta fall kommer att uppfylla kravet och att de allra flesta potentiella skuldsaneringsgäldenärer därför i praktiken inte påverkas av förändringen. Inte heller anser regeringen att det finns någon bättre och mer ändamålsenlig alternativ lösning. I detta sammanhang tar *Kronofogdemyndigheten* upp frågan om det bör övervägas om anknytningskravet bör kopplas också till ett krav på hemvist inom EU. En sådan lösning skulle dock dels riskera att strida mot EU-rätten, dels innebära att det i samma ärende kan behöva göras flera prövningar av om gäldenären har en tillräckligt stark anknytning till Sverige. Anledningen till detta är att gäldenärens hemvist inte alltid är avgörande för frågan om han eller hon har sina huvudsakliga intressen inom EU. Regeringen anser därför att det inte är lämpligt att utforma kravet på ett sådant sätt som Kronofogdemyndigheten tar upp.

Mot bakgrund av ovanstående gör regeringen bedömningen att det bör uppställas som villkor att gäldenären har en anknytning till Sverige för att skuldsanering eller F-skuldsanering ska kunna beviljas. För att gäldenären ska beviljas någon av dessa skuldsaneringsformer bör det uppställas som krav att gäldenären ska ha sina huvudsakliga intressen i Sverige. Förslaget innebär att kravet på anknytning uppställs som ett villkor för att beviljas skuldsanering eller F-skuldsanering. I praktiken reglerar villkoret dock om Kronofogdemyndigheten är behörig att besluta om skuldsanering. Några remissinstanser anser att det bör förtydligas hur det nya kravet ska tillämpas. Regeringen återkommer till denna fråga i författningskommentaren.

I dag ska en gäldenär i en ansökan om skuldsanering lämna uppgifter som visar att han eller hon har hemvist i Sverige (se 11 § första stycket 1 i 2006 års skuldsaneringslag). Med hänsyn till regeringens förslag ovan bör gäldenären i fortsättningen i stället lämna uppgifter som visar att han eller hon har sina huvudsakliga intressen här. Som utvecklas i författningskommentaren är det lämpligt att Kronofogdemyndigheten i t.ex. ansökningsblanketten informerar om sådana omständigheter som kan ha betydelse för prövningen och som kan vara relevanta för gäldenären att ange i sin ansökan.

Den pågående utredningen om europeiska insolvensförfaranden (Ju 2015:1, dir. 2015:4) ska bedöma om behörighetsreglerna i den reviderade insolvensförordningen kräver ändringar i gällande svensk lagstiftning. I det sammanhanget ska utredningen ta ställning till behov av lagändringar med anledning av EU-domstolens dom i målet Radziejewski mot Kronofogdemyndigheten. Utredningens uppdrag kvarstår och det bör inom ramen för detta anses ligga att följa upp de bedömningar och förslag som redovisas i detta lagstiftningsärende. Det kan också finnas anledning för utredningen att överväga om anknytnings-

kravet behöver justeras ytterligare eller om kravet i stället bör uppställas som en behörighetsregel för de fall som inte omfattas av förordningen.

7.2 Ogrundade fordringar

Regeringens förslag: Om en fordran kan antas vara ogrundad, ska Kronofogdemyndigheten få undanta den fordran.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att en fordran ska få undantas om det kan antas att den är uppenbart ogrundad.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag. *Östersunds tingsrätt* anser att frågan bör utredas vidare, bl.a. eftersom förslaget innebär en principiell förändring av skuldsaneringsinstitutet och att Kronofogdemyndigheten får en tvistelösande funktion.

Skälen för regeringens förslag: Enligt uppgift från Kronofogdemyndigheten förekommer det att företrädare för bolag anmäler en fordran i ett skuldsaneringsärende, trots att det saknas rättslig grund för den fordran. Om gäldenären inte bestrider denna fordran, riskerar den att omfattas av skuldsaneringen och behandlas som övriga fordringar. Den som anmäler fordran kan därmed i vissa fall få viss betalning från gäldenären. Det händer att gäldenären har så pass många skulder att han eller hon inte uppmärksammar den ogrundade fordran. Även om gäldenären misstänker att fordran är ogrundad, kan han eller hon sakna incitament att bestrida den. Hans eller hennes betalningsutrymme är ju det samma oavsett om fordran omfattas av skuldsaneringen eller inte. Ett bestridande leder däremot till att fordran undantas skuldsaneringen. Om gäldenärens bestridande visar sig vara felaktigt, riskerar gäldenären därför att få betala hela fordran.

Det finns alltså en risk för att personer eller företag genom bedrägliga metoder försöker tillförskaffa sig betalning för en fordran som egentligen inte existerar. Denna form av bedrägligt beteende drabbar de övriga borgenärerna i skuldsaneringsärendet som får mindre betalt för sina fordringar. Eftersom F-skuldsanering bara ska beviljas om gäldenären har ett inte obetydligt betalningsutrymme finns det också risk för att bluffakturor blir vanligare i F-skuldsaneringsärenden än i ärenden om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

Frågor kring påhittade fordringar behandlades i samband med den ursprungliga skuldsaneringslagens tillkomst. Regeringen anförde då att skuldsaneringsförfarandet inte bör utformas som ett tvistlösningsinstitut. Av denna anledning föreslogs att tvistiga fordringar helt och hållet ska lämnas utanför skuldsaneringen, vilket innebär att gäldenären själv disponerar över vilka fordringar som kommer att omfattas av skuldsaneringen. Den situationen att gäldenären själv, eller tillsammans med någon annan, medger en påhittad fordran för att på så sätt krympa övriga borgenärs betalningsutrymme, ansågs förhindras av att ett sådant förfaringssätt både kan utgöra grund för att upphäva skuldsaneringen och vara brottsligt. Det framfördes vidare att det förhållandet att det förekommer fordringar med ett svårförklarligt ursprung kan medföra att gäldenärens ansökan om

skuldsanering avslås på grund av den allmänna skälighetsprövningen. Slutligen anfördes att den enda möjligheten att effektivt stävja sådana förfaranden var att i skuldsaneringsförfarandet ha regler för tvistlösning med en förhållandevis långtgående officialprövningsskyldighet för prövningsmyndigheten. En sådan ordning kunde inte komma i fråga. (Prop. 1993/94:123 s. 143 f.)

Kronofogdemyndigheten har en skyldighet att utreda ärendet. Eftersom ett beslut om skuldsanering ska ge en rättvisande bild av gäldenärens ekonomi ligger det i denna utredningsskyldighet att säkerställa att ärendet är så utrett att gäldenären kan ta ställning till påstådda fordringar. Det bör krävas att en borgenär som anmäler sin fordran kan ange denna på ett sådant sätt så att den är möjlig att identifiera. Om en borgenär inte kan prestera en sådan utredning, bör en sådan fordran kunna lämnas utanför skuldsaneringen även utan en uttrycklig regel om detta.

Trots detta finns det en risk för att personer eller företag genom bedrägliga metoder försöker få betalt för en fordran som egentligen inte existerar och att ogrundade fordringar kommer att omfattas av en skuldsanering. Regeringen anser därför att det bör finnas en regel som uttryckligen ger Kronofogdemyndigheten möjlighet att undanta sådana fordringar. Härigenom kan denna form av missbruk av skuldsaneringsinstitutet stävjas och det kan säkerställas att borgenärerna får betalt i så stor utsträckning som möjligt.

Utredningen föreslår att en fordran ska få undantas om det kan antas att den är uppenbart ogrundad. Regeringen anser emellertid att utredningens förslag riskerar att leda till att Kronofogdemyndigheten får en alltför inskränkt möjlighet att undanta fordringar. En utgångspunkt bör enligt regeringen vara att en skuldsanering så långt som det är möjligt ska omfatta materiellt riktiga fordringar, utan att Kronofogdemyndigheten samtidigt åläggs att närmare pröva borgenärens fordran. En liknande möjlighet för Kronofogdemyndigheten att frångå borgenärens framställda krav finns i 23 § första stycket lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Enligt den paragrafen är det tillräckligt att det kan antas att borgenärens krav är ogrundat för att Kronofogdemyndigheten inte ska få lägga det till grund för ett utslag. Motsvarande ordning bör enligt regeringens mening gälla i skuldsaneringsförfarandet. Regeringen föreslår därför att Kronofogdemyndigheten i ärenden om skuldsanering och om F-skuldsanering ska få undanta en fordran om det kan antas att den är ogrundad.

Östersunds tingsrätt anser att förslaget innebär en principiell förändring av skuldsaneringsinstitutet och att Kronofogdemyndigheten genom en sådan regel får en tvistelösande funktion. Förslaget innebär dock inte att Kronofogdemyndigheten ska lösa tvister mellan gäldenären och borgenären. I stället innebär förslaget enbart att Kronofogdemyndigheten har en möjlighet att undanta vissa svårförklarliga fordringar från skuldsaneringens omfattning. Kronofogdemyndigheten bör inte ägna sig åt att bedöma om det – så att säga – finns tillräcklig bevisning för en fordrans existens. Om det finns någonting i ärendet, utöver ett svårförklarligt påstående om fordrans existens, som ger stöd för den anmälda fordran, bör den normalt inte kunna anses ogrundad. I sådant fall ska den ingå i skuldsaneringen eller F-skuldsaneringen, om den inte bestrids av gäldenären. Om det dock enbart finns ett svårförklarligt påstående om en

fordran, bör Kronofogdemyndigheten ge både gäldenären och den som anmält fordran tillfälle att yttra sig om fordran och redogöra för dess existens.

Även om gäldenären bekräftar fordran kan förhållandena vara sådana att fordran ändå kan antas vara ogrundad. Dessutom kan svårförklarade fordringar som gäldenären inte motsätter sig leda till avslag av skuldsaneringen vid den allmänna skälighetsprövningen (jfr prop. 1993/94:123 s. 144). Om gäldenären, trots vetskap eller misstanke om att fordran är uppdiiktad, bekräftar eller underlåter att bestrida denna, bör en skuldsanering normalt sett inte beviljas. I en del fall är det dock rimligt att en gäldenär saknar närmare kännedom om en påstådd fordran och därför inte heller bestrider denna. Det kan vara fråga om t.ex. ett i samhället vanligt fordringslag och att det har förflutit lång tid sedan fordrans uppkomst eller att det är fråga om ett lågt kapitalbelopp.

Den nu föreslagna ordningen innebär visserligen en viss inskränkning i gäldenärens självbestämmanderätt och kan medföra att Kronofogdemyndigheten fattar ett beslut som, om det senare skulle visa sig att det finns grund för fordran, kan visa sig vara till nackdel för gäldenären. Gäldenären kan emellertid bekräfta och redogöra för fordran och borgenären ska alltid ges möjlighet att lägga fram utredning som visar att fordran inte är ogrundad. Sådan utredning bör vara relativt lätt att presentera, om fordran har rättslig grund. Det bör även anmärkas att en borgenär vars fordran har lämnats utanför skuldsaneringen inte är förhindrad att göra gällande denna fordran i annan ordning.

7.3 Förhållandet mellan de båda skuldsaneringsformerna

Regeringens förslag: Kronofogdemyndigheten ska inte kunna ändra en ansökan till den skuldsaneringsform som gäldenären inte själv ansökt om.

Ett pågående förfarande om skuldsanering ska utgöra hinder för en ansökan om den andra formen av skuldsanering.

Regeringens bedömning: Om en gäldenär tidigare har påbörjat men inte fullgjort en skuldsanering i någon form, bör det i vissa fall kunna utgöra skäl för att bestämma en kortare betalningsplan vid en ny skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

Nystartsutredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att det ska införas en uttrycklig möjlighet att bestämma en kortare betalningsplan enligt skuldsaneringslagen, om gäldenären misslyckats med en F-skuldsanering.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller har inga invändningar mot dem. Några remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring*, anser att det är svårt att bedöma hur F-skuldsanering ska förhålla sig till skuldsanering enligt skuldsaneringslagen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kronofogdemyndigheten ska inte kunna ändra skuldsaneringsform

Förslaget till F-skuldsanering innebär att vissa gäldenärskategorier kan uppfylla villkoren för både en skuldsanering enligt skuldsaneringslagen och en F-skuldsanering. En sådan överlappning av de båda skuldsaneringsformerna är inte någon nackdel, snarare tvärtom. Om t.ex. en person inte anser sig redo för den relativt tuffa betalningsplan som en F-skuldsanering omfattar eller av någon anledning får avslag på sin ansökan om F-skuldsanering, finns det inget som hindrar att personen i stället ansöker om skuldsanering enligt skuldsaneringslagen. En sådan ordning innebär ett flexibelt och ändamålsenligt system för skuldavskrivning. Några svårigheter att, som några remissinstanser tar upp, bedöma hur de båda förfarandena förhåller sig till varande kan mot denna bakgrund inte anses finnas.

Vissa av de gäldenärer som kommer att ansöka om F-skuldsanering kommer inte att uppfylla de krav som ställs för att en sådan skuldsanering ska beviljas. Det kan vara fråga om att deras skulder inte i tillräckligt stor utsträckning är näringsrelaterade eller att de saknar ett tillräckligt betalningsutrymme. En del av dessa gäldenären skulle antagligen kunna komma i fråga för en skuldsanering enligt skuldsaneringslagen och fråga blir då om Kronofogdemyndigheten i dessa fall bör kunna ändra skuldsaneringsform.

De båda skuldsaneringsformerna kommer att ha delvis olika rättsverkningar och det går inte att generellt säga att en av skuldsaneringsformerna är mindre ingripande än den andra. Frågan om vilken skuldsaneringsform som är mest fördelaktig för gäldenären beror i stället på hans eller hennes personliga förutsättningar och behov. Dessutom gäller i vissa avseende olika regler för de olika förfarandena. Det bör därför inte komma i fråga att Kronofogdemyndigheten flyttar en ansökan från den ena skuldsaneringsformen till den andra. En ansökan av en gäldenär som inte uppfyller villkoren för F-skuldsanering ska avslås, även om han eller hon eventuellt hade kunnat beviljas som skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Det finns dock inget som hindrar att gäldenären i stället ansöker om skuldsanering. Om gäldenären ursprungligen ansökt om skuldsanering, bör han eller hon på motsvarande sätt kunna ansöka om F-skuldsanering.

Verkan av ett pågående förfarande om skuldsanering eller F-skuldsanering

Om gäldenären har beviljats en skuldsanering eller F-skuldsanering och betalningsplanen fortfarande löper är det en självklar utgångspunkt att han eller hon inte samtidigt ska kunna beviljas en sanering enligt den andra skuldsaneringsformen. Skulle ändå gäldenären ge in en sådan ansökan, bör den avvisas.

En annan fråga är om det ska vara möjligt för gäldenären att samtidigt lämna in en ansökan om både skuldsanering och F-skuldsanering. De båda skuldsaneringsformerna ställer bl.a. olika krav på en ansökan och gäldenärens medverkan. Dessutom skiljer sig borgenärernas ansvar för redovisningen av gäldenärens skulder. Om Kronofogdemyndigheten skulle behöva behandla dessa ansökningar samtidigt skulle det innebära

att det bedrivs två parallella, men olika, förfaranden fram till beslutet om skuldsanering. En sådan ordning är, som utredningen redogör för, inte rimlig eller ändamålsenlig. Om gäldenären samtidigt ansöker om både skuldsanering och F-skuldsanering, bör därför Kronofogdemyndigheten kontakta gäldenären för att höra efter vilken av ansökningarna som han eller hon vill få prövad först. Den andra ansökan bör i en sådan situation avvisas, om inte gäldenären dessförinnan återkallar den.

En misslyckad skuldsanerings eller F-skuldsanerings betydelse vid bestämmandet av betalningsplanens längd

Det ställs relativt höga krav på de gäldenärer som ska genomgå en F-skuldsanering och inte alla gäldenärer som beviljas en F-skuldsanering kommer att fullgöra en sådan. Om en F-skuldsanering upphävs, har gäldenären kvar sina skulder. Det är inte otänkbart att en del av dessa gäldenärer då i stället ansöker om och beviljas en skuldsanering enligt skuldsaneringslagen. Om gäldenären, som kanske redan har fullföljt ett eller två år av en F-skuldsanering, beviljas skuldsanering och då behöver genomgå en femårig betalningsplan, blir hans eller hennes väg tillbaka till ett skuldfritt liv lång. För att undvika detta bör det, som utredningen bedömer, finnas en möjlighet att bestämma en kortare betalningsplan för en gäldenär som uppfyller förutsättningar för och får en andra chans till sanering av sina skulder.

För att markera att avräkning ska ske om de båda betalningsperioderna följer på varandra föreslår utredningen att det vid bestämmandet av betalningsplanens längd särskilt ska beaktas om gäldenären har påbörjat betalning enligt en betalningsplan på grund av en skuldsanering eller en F-skuldsanering. Regeringen instämmer visserligen i att den omständigheten att gäldenären redan har betalat till borgenärerna enligt ett beslut om F-skuldsanering eller skuldsanering i vissa fall bör kunna utgöra skäl för att bestämma en kortare betalningsplan. I motsats till utredningen bedömer dock regeringen att det inte bör införas någon uttrycklig bestämmelse om detta. I stället bör denna omständighet kunna beaktas inom ramen för den allmänna bedömning som Kronofogdemyndigheten ska göra beträffande betalningsplanens längd. Så kan vara fallet t.ex. om skulderna i den andra saneringen i huvudsak är desamma som i den första eller om gäldenären under den tidigare saneringen följde betalningsplanen under en viss längre tid och sedan misslyckades på grund av en omständighet som låg utanför hans eller hennes kontroll.

Någon liknande möjlighet att ta hänsyn till gäldenärens ansträngningar under en tidigare sanering kommer inte att finnas i lagen om skuldsanering för företagare. För F-skuldsaneringar föreslås nämligen inte någon möjlighet att bestämma en kortare betalningsplan.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya lagarna och lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2016.

Den nya skuldsaneringslagen ska gälla för samtliga ärenden som ännu inte slutligt avgjorts. Om inledandebeslut redan meddelats vid ikraftträdandet, ska dock de nya bestämmelserna inte tillämpas för frågor om gäldenärens betalningar före det slutliga beslutet och möjligheten till avräkning på betalningsplanen.

Regeringens bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser beträffande den nya lagen om skuldsanering för företagare.

2012 års skuldsaneringsutrednings förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att de nya bestämmelserna ska gälla i något färre fall.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot utredningens förslag. *Kronofogdemyndigheten* framhåller att det krävs förberedelse för att utveckla och upprätta betalningsförmedlingen.

Nystartsutredningens förslag och bedömning: Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot utredningens förslaget eller bedömning.

Promemorians förslag och bedömning: Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser instämmer i promemorians förslag och bedömning. *Svea hovrätt* och *Kronofogdemyndigheten* ser inget hinder mot att ett nytt anknytningskrav kan införas tidigare än vad som föreslås i promemorian. *Kronofogdemyndigheten* anser vidare att det kan behövas övergångsbestämmelser avseende ansökningar som ännu inte tagits upp till prövning vid ikraftträdandet eller som tagits upp till prövning men i vilka beslut ännu inte fattats eller fått laga kraft.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ikraftträdandebestämmelser

Det är angeläget att de nya lagarna och lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Som *Kronofogdemyndigheten* framhåller måste dock myndigheten få tid att anpassa sin verksamhet och bl.a. inrätta betalningsförmedlingstjänsten och ta fram nytt datastöd. Ett tidigare ikraftträdande än den 1 november 2016 bedöms därför inte möjligt.

Beträffande det nya anknytningskravet anser *Svea hovrätt* och *Kronofogdemyndigheten* att det skulle kunna träda i kraft tidigare än övriga ändringar av skuldsaneringsförfarandet.

Det är visserligen så att det nya villkoret på anknytning innebär en anpassning till Sveriges EU-rättsliga åtaganden. Som anges i avsnitt 7.1 tillämpas emellertid den föreslagna lösningen redan i praktiken av *Kronofogdemyndigheten* och domstolar. Det finns alltså inte skäl att införa det nya kravet tidigare för att justera en tillämpning som strider

mot EU-rätten. Ett tidigare ikraftträdande skulle inte heller medföra någon större tidsvinning, utan det skulle endast bli fråga om någon eller några månaders tidigare ikraftträdande. Om det nya kravet skulle införas tidigare, innebär det att Kronofogdemyndigheten skulle vara tvungen att t.ex. ta fram en ny ansökningsblankett som skulle gälla för tiden efter anknytningskravets ikraftträdande och sedan ytterligare en ny blankett efter ikraftträdandet av den nya skuldsaneringslagen. Sammantaget anser regeringen att det inte är ändamålsenligt att föreslå ett tidigare ikraftträdande för de nya bestämmelserna som har att göra med gäldenärens anknytning.

Övergångsbestämmelser

En utgångspunkt bör vara att den nya skuldsaneringslagen ska gälla från ikraftträdandet både processuellt och materiellt för samtliga skuldsaneringsärenden. Det är däremot inte ändamålsenligt att låta beslut om skuldsanering som har fått laga kraft, dvs. pågående betalningsplaner, omfattas av de nya bestämmelserna. Om de nya bestämmelserna skulle tillämpas i dessa fall, skulle det bl.a. medföra betydande bedömnings-svårigheter och rättsosäkerhet inte minst för borgenärerna. Inte heller bör de nya bestämmelserna tillämpas för pågående ärenden utan undantag. Det är t.ex. inte lämpligt att de nya bestämmelserna tillämpas fullt ut beträffande gäldenärens betalningar före det slutliga beslutet och möjligheten till avräkning på betalningsplanen. Kronofogdemyndigheten skulle annars bl.a. behöva gå igenom samtliga ärenden, inhämta kompletterande uppgifter och ändra redan meddelade beslut. En lämpligare lösning är i stället, som utredningen föreslår, att dessa bestämmelser endast ska tillämpas i ärenden där inledande beslut ännu inte har meddelats.

Utredningen föreslår att äldre bestämmelser om kraven på ansökan och om gäldenärens skyldighet att redogöra för sina skulder ska gälla, om en gäldenär ansökt om skuldsanering före ikraftträdandet. Enligt regeringens mening är det både möjligt och lämpligt att låta de nya bestämmelserna gälla i dessa avseenden. De nya kraven på en ansökan och gäldenärens skyldighet att redogöra för sina skulder är lindrigare än de som gäller för närvarande. Om en gäldenär redan gett in en ansökan vid ikraftträdandet, kan det därför antas att denna ansökan i många fall är fylligare och innehåller fler uppgifter än vad som krävs enligt de krav som nu föreslås. Skulle Kronofogdemyndigheten ändå finna att ansökan inte uppfyller kraven enligt de nya bestämmelserna, kan myndigheten förelägga gäldenären att komplettera sin ansökan. Handläggningen bör därför inte försväras. Inte heller finns det anledning att befara att det blir osäkert för parterna vilka krav som kan ställas på deras delaktighet i ärendet. Regeringens bedömning är därför att det inte finns skäl att undanta de nya bestämmelserna om ansökans innehåll från att gälla för pågående ärenden om skuldsanering.

Efter ikraftträdandet kan situationen uppstå att en gäldenär eller borgenär ansöker om att ett tidigare meddelat beslut om skuldsanering ska ändras. En sådan ansökan om omprövning kan t.ex. göras av en borgenär på grund av att gäldenären inte följt betalningsplanen. För att underlätta för gäldenären och öka chanserna för skuldsanereringen full-

följs, anser regeringen att det är lämpligt att det finns en möjlighet för gäldenären att efter omprövningsärendet genomföra betalningarna genom betalningsförmedlingstjänsten. Det bör dock krävas att gäldenären i omprövningsärendet begär att betalningarna i fortsättningen ska ske på ett sådant sätt. En sådan begäran bör i sig inte vara en grund för omprövning, men väl en förutsättning för att kunna bestämma att betalningar ska genom betalningsförmedlingstjänsten. Regeringen föreslår därför en sådan övergångsbestämmelse.

Vad gäller det ändrade anknytningskravet anser *Kronofogdemyndigheten* att det kan finnas ett behov av övergångsbestämmelser för ansökningar som ännu inte tagits upp till prövning vid ikraftträdandet eller som tagits upp till prövning men i vilka beslut ännu inte fattats eller fått laga kraft. Regeringen anser emellertid att det inte behövs några övergångsbestämmelser beträffande det nya anknytningskravet. Efter ikraftträdandet ska en ansökan prövas enligt de nya bestämmelserna. I detta avseende bör det ändrade kravet inte tillämpas på något annat sätt än vad som gäller enligt hittillsvarande regler, om sökanden ändrar sin hemvist under ärendets gång eller efter det att ett beslut har meddelats. Det innebär t.ex. att om en ansökan har prövats vid ikraftträdandet men inte fått laga kraft, bör det inte vara möjligt för Kronofogdemyndigheten att ompröva beslutet på grund av att anknytningskravet ändrats.

Det krävs inte några övergångsbestämmelser beträffande den nya lagen om skuldsanering för företagare. Anledningen till detta är att det är fråga om ett nytt skuldsaneringsförfarande och att det inte ska vara möjligt att ändra ett pågående ärende om skuldsanering till ett ärende om F-skuldsanering.

9 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen till ny skuldsaneringslag och lag om skuldsanering för företagare kommer att få en samhällsekonomisk positiv effekt.

Förslagen medför kostnader – engångsvisa och årliga – för Kronofogdemyndigheten. Myndighetens löpande kostnader för betalningsförmedlingen bör finansieras genom en avgift. Förslagen bedöms endast leda till marginellt ökade kostnader för övriga berörda myndigheter och dessa kostnader kan finansieras inom befintliga ekonomiska ramar.

För enskilda och allmänna borgenärer innebär förslagen att de kan få minskade intäkter och vissa administrativa kostnader.

För gäldenärer innebär förslagen förbättrade möjligheter att komma ut ur sin skuldproblematik och att få en andra chans.

2012 års skuldsaneringsutrednings bedömning: Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar utredningens bedömning utan någon invändning. *Statskontoret* anser att konsekvensanalysen bör tolkas med stor försiktighet. *Regelrådet* anser att det inte går att göra någon helhetsbedömning av vilka ökade respektive minskade

administrativa kostnader som kan uppstå för berörda företag med anledning av förslaget. Vidare anser Regelrådet att det saknas en uppskattning av vilka ekonomiska effekter som den förväntade ökningen av antalet skuldsaneringar och möjligheten till flexibla betalningsplaner kan medföra för berörda företag. Några instanser, bl.a. *Huddinge kommun*, *Halmstads kommun* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*, anser att kommunerna bör kompenseras eftersom fler ansökningar om skuldsanering leder till fler individer som söker hjälp hos kommunens budget- och skuldrådgivare och att arbetet kan behöva organiseras utifrån att fler akuta situationer kan uppstå. *Skatteverket* menar att ett ökat antal ärenden om skuldsanering kommer innebära ökade kostnader för myndigheten.

Nystartsutredningens bedömning: Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar utredningens bedömning utan någon invändning. *Regelrådet* anser att effekterna av en F-skuldsanerings kortare betalningsplan i förhållande till skuldsaneringslagen inte har beskrivits tillräckligt. Några remissinstanser, bl.a. *Göteborgs tingsrätt* och *Kronofogdemyndigheten*, anser att utredningens uppskattning av antalet ansökningar som kommer att göras per år är osäker. Vidare efterfrågar tingsrätten ett tydligare underlag för att förslaget inte påverkar kreditgivningen. *Svenska Kreditföreningen* menar att förslaget kommer att innebära minskade möjligheter för nystartade och mindre företagare att erhålla krediter. Vissa remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, *Svensk Inkasso*, *Trafikförsäkringsföreningen* och *Svensk Försäkring* anser att Kronofogdemyndigheten kan behöva resurs- och kompetensförstärkningar. *Domstolsverket* delar bedömningen att förslaget endast medför marginella kostnadsökningar för Sveriges Domstolar. *Hovrätten för Västra Sverige* och *Jönköpings tingsrätt* anser dock att Sveriges Domstolar bör tillföras ytterligare resurser för att klara av den ökade måltillströmningen. *Skatteverket* anser att de nya ärendena kommer att innebära en kostnad för verket som bör kompenseras. *Kronofogdemyndigheten* anser att satsningar bör göras på kommunernas budget- och skuldrådgivning.

Promemorians bedömning: Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser lämnar utredningens bedömning utan någon invändning. *Kronofogdemyndigheten* anser att förslaget får ekonomiska konsekvenser för myndighetens verksamhet. *Konsumentverket* anser att förslaget kan få ekonomiska konsekvenser för kommunerna om budget- och skuldrådgivarna får ett utökat ansvar för att erbjuda rådgivning även till personer som har bosatt sig i ett annat land inom EU. Vidare anser Konsumentverket att förslaget kan medföra kostnader på grund av att sådant utbildningsmaterial m.m. som verket tillhandahåller kommunerna måste uppdateras.

Skälen för regeringens bedömning

Förslagen minskar samhällets kostnader för överskuldsättningen

Regeringens förslag syftar till att fler överskuldssatta personer - såväl företagare som privatpersoner - ska få sina skulder sanerade än i dag och

ges en möjlighet till en andra chans. Riksrevisionen har nyligen gjort en uppskattning av överskuldssättningens kostnader i form av produktionsbortfall samt kostnader inom socialförsäkringssystemen och sjukvården. De resultat som Riksrevisionen kommit fram till kan inte generaliseras, men ger enligt rapporten en bild av den lägsta möjliga kostnaden för överskuldssättningen. Utifrån en uppskattning att det finns drygt 28 000 evighetsgäldenärer beräknades kostnaderna till 8,3 miljarder kronor, varav 3,3 miljarder kronor avser sjukvård, 2,8 miljarder kronor produktionsbortfall och 2,2 miljarder kronor ersättning från socialförsäkringssystemen och arbetslöshetsförsäkringen. Kostnaden per överskuldssatt individ är enligt denna uppskattning över 300 000 kr. I dessa siffror ingår dock inte kommunernas kostnader för försörjningsstöd och eventuellt bortfall av skatteintäkter.

Om fler evighetsgäldenärer skulle bli ekonomiskt rehabiliterade och kunna återgå till ett normalt liv, skulle det således leda till stora årliga besparingar för samhället.

Möjligheten till skuldsanering främjar den ekonomiska tillväxten

Möjligheten till F-skuldsanering innebär att de ekonomiska riskerna med entreprenörskap minskar. En sådan förändring sänder signaler till presumtiva företagare om att det finns möjligheter till en nystart om företagssatsningen misslyckas. Sådana signaler verkar positivt för och bör leda till en ökning av nyföretagandet. Studier visar att det finns en koppling mellan konsekvenserna av ett misslyckande och viljan hos individer att engagera sig i entreprenörskap. Risken för att gå i konkurs är en stor avskräckande faktor för potentiella företagare. Eftersom insolvensrätten – och möjligheten till skuldsanering – reglerar konsekvenserna av ett misslyckande och en konkurs blir regleringens utformning en faktor som har betydelse för beslutet att starta ett eget företag. Mer förlåtande regler medför att personer kan bli mer benägna att vilja engagera sig i entreprenörskap.

En annan positiv effekt av förslaget är att en del av de seriösa företagare som har misslyckats med sin företagssatsning kommer att få en möjlighet att åter starta företag. Det är inte sannolikt att alla de som genomgår en F-skuldsanering kommer att återgå till att ägna sig åt eget företagande. Samtidigt visar undersökningar att entreprenörer som har misslyckats i sin företagssatsning fortfarande föredrar ett arbetsliv som företagare framför att vara anställd. Om dessa personer får en möjlighet att snabbt och effektivt saneras från sina skulder, ökar sannolikheten för att de ska återgå till entreprenörskap.

Till detta kommer att det finns ett positivt samband mellan nyföretagande och ekonomisk tillväxt. I den rapport som Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har tagit fram på Nystartsutredningens uppdrag dras slutsatsen att mer förlåtande regler uppmuntrar inte bara mer, utan även ”bättre” entreprenörskap. Individer som överväger att starta och arbeta i företag med uttalad tillväxtvilja och potential tar ofta i beaktande och väger in konsekvenserna av ett misslyckande i sitt beslut. Den samhällsekonomiska nyttan av att införa regler som möjliggör en andra chans påverkar således vilka individer som startar företag. Denna omständighet är betydelsefull ur ett

tillväxtperspektiv eftersom den gynnar det möjlighetsbaserade och innovativa entreprenörskapet som är viktigt för den ekonomiska tillväxten och skapar förutsättningar för jobb i fler och växande företag. Förslaget bedöms därför gynna den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i Sverige.

Förslagen till skuldsanering bör inte påverka kreditgivningen

Förslaget att införa en möjlighet till F-skuldsanering innebär att fler överskuldsatta kan få sina skulder sanerade och att skuldavskrivningen kan genomföras på en kortare tid än enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. En oförsiktig uppmjukning av reglerna i detta avseende skulle riskera att få negativa effekter på kreditgivningen. Det kan t.ex. handla om att riskpremierna höjs eller att kreditgivarna slutar att bevilja vissa grupper krediter. Sämre kreditvillkor kan på så sätt medföra att nyföretagandet hämmas och att existerande företag slås ut, vilket i sin tur kan hämma den ekonomiska tillväxten. Det är främst denna aspekt som tidigare har motiverat den återhållsamma synen på en uppmjukning av det insolvensrättsliga systemet (se t.ex. prop. 2010/11:31 s. 18 f.).

Nystartsutredningen bedömer att förslaget till F-skuldsanering endast kommer att ha en marginell påverkan på kreditgivningen. De flesta remissinstanser ställer sig bakom denna bedömning eller har inte någon invändning mot den. Några remissinstanser anser dock att förslagen kan riskera att påverka kreditgivningen negativt och att det kan bli svårare för nya och mindre företagare att erhålla krediter.

Möjligheten för svårt överskuldsatta personer att beviljas skuldsanering är accepterad av borgenärskollektivet och samhället i övrigt. Institutet som sådant har, trots farhågor om det, inte nämnvärt påverkat kreditgivningen.

Förslaget att nu införa en möjlighet till F-skuldsanering kommer, till skillnad från tidigare förslag, att omfatta en begränsad krets av gäldenärer och det kommer att ställas upp tydliga kriterier för vilka som omfattas. De gäldenärer som beviljas F-skuldsanering kommer att – liksom enligt förslaget till ny skuldsaneringslag – vara kvalificerat insolventa. Skuldbördan kommer i de allra flesta fall att utgöras av den restskuld som kvarstår efter att gäldenären själv eller det företag som skulderna uppstått i genomgått ett konkursförfarande. Fordringarna kan alltså, i vart fall på kort sikt, ses som mycket osäkra ur kreditgivarens perspektiv. De faktiska ekonomiska konsekvenserna för borgenärerna bör alltså bli högst begränsade.

En annan viktig aspekt för förslagens påverkan på kreditgivningen är företagarens personliga risktagande. Utifrån långivarens synvinkel kan det vara viktigt att företagaren bär en personlig risk för företagets krediter. Företagaren kan antas agera på ett mer ansvarsfullt sätt om han eller hon riskerar att göra en ekonomisk förlust vid ett misslyckande med verksamheten. Genom att förslaget ställer krav på att endast gäldenärer med ett visst betalningsutrymme ska kunna beviljas F-skuldsanering kvarstår en inte obetydlig del av det personliga ansvaret eftersom en F-skuldsanering aldrig kan innebära en total avskrivning av gäldenärens skulder. Därutöver uppställs det krav på att näringsverksamheten ska ha bedrivits seriöst. Om verksamheten drivits oseriöst ska företagaren inte

komma i fråga för en F-skuldsanering. För dessa företagare kvarstår i stället det personliga ansvaret fullt ut.

Mot denna bakgrund delar regeringen Nystartsutredningens bedömning att förslaget till F-skuldsanering endast kommer att ha marginell påverkan på kreditgivningen. Regeringen bedömer även att förslaget till ny skuldsaneringslag inte bör ha någon negativ påverkan på kreditgivningen.

Förslaget kommer inte att påverka konkurrensen

En invändning som har framförts vid tidigare lagstiftningsärenden är att konkurrensen mellan företagen riskerar att snedvridas om en företagare med en pågående näringsverksamhet kan få sina näringsrelaterade skulder avskrivna.

Enligt regeringens förslag måste en aktiv företagare som ansöker om F-skuldsanering ha en välfungerande, solvent verksamhet. Ett tecken på att verksamheten är välfungerande är att företaget sköter sina betalningar. Utgångspunkten för en aktiv företagare ska alltså vara att de näringsrelaterade skulderna ska betalas när de förfaller. Några förfallna skulder hänförliga till näringsverksamheten ska därför i regel inte finnas vid inledandebeslutet. Kronofogdemyndigheten kommer också att ha möjlighet att undanta icke-förfallna fordringar och krediter, t.ex. leasingavtal eller checkräkningskrediter, som företagaren är i behov av i sin verksamhet. En aktiv företagare som beviljas F-skuldsanering kan därför inte antas få några konkurrensfördelar gentemot de andra företagen.

Till detta kommer att det uppställs tydliga krav på sättet som näringsverksamheten drivs på. En företagare vars verksamhet har drivits på ett oförsvarligt och illojalt sätt ska inte kunna få förmånen av en F-skuldsanering. Detta innebär bland annat att företagaren i sin verksamhet måste sträva efter att sköta sina förpliktelser och följa de lagar och regler som gäller.

Regeringen bedömer därför att förslaget om att införa en möjlighet till F-skuldsanering inte bör påverka konkurrensförhållandena mellan företag på något negativt sätt. Inte heller medför förslaget till ny skuldsaneringslag någon påverkan i detta avseende.

Kronofogdemyndigheten

Förslagen kommer att leda till både engångskostnader och löpande kostnader för Kronofogdemyndigheten. De enskilt största engångskostnaderna kommer att avse utveckling av betalningsförmedlingstjänsten, utveckling och anpassning av verksamhetssystemet och utveckling av den webbaserade ansökningsmöjligheten.

Vad gäller de löpande kostnaderna är dessa att hänföra främst till det ökade antalet ärenden som Kronofogdemyndigheten kommer att hantera. Det kommer att handla både om fler ansökningar om skuldsanering och om nya ansökningar om F-skuldsanering. Kostnader som är hänförliga till ärendehantering är bl.a. arbetskostnader, driftskostnader för IT-system och kostnader för kungörelser. Även skyldigheten att underrätta de kända borgenärerna i samband med inledandebeslutet kan medföra en viss kostnad. Som anges i författningskommentaren kan dock under rättelse ske t.ex. per e-post och kostnaden bör därför bli begränsad. Fler

beslut om skuldsanering och F-skuldsanering kan dessutom leda till ett ökat antal omprövningsärenden. Beträffande dessa ärenden måste dock beaktas att många omprövningar är i dag orsakade av att gäldenären inte följt betalningsplanen. Med hänsyn till förslaget om en betalningsförmedling bör därför en ökning av antalet omprövningar av skuldsanering motverkas. Däremot kommer givetvis Kronofogdemyndigheten behöva hantera vissa nya ärenden om omprövning av beviljade F-skuldsaneringar.

Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska ansvara för en betalningsförmedlingstjänst kommer att innebära löpande kostnader för hanteringen av förmedlingen och betalningarna. Som uttalas i avsnitt 5.5.3 och 6.9.3 delar regeringen utredningarnas bedömning att kostnaden för driften av förmedlingstjänsten bör finansieras genom avgifter. Det är rimligt att kostnaden belastar gäldenärens betalningsutrymme. På så sätt delar samtliga borgenärerna – allmänna och enskilda – på kostnaden för tjänsten. Borgenärerna kommer också kunna dra nytta av tjänsten och minska sina administrationskostnader vid hanteringen av gäldenärens betalningar. Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att avgiften ska ge kostnadstäckning för Kronofogdemyndigheten. Avgiften ska inte, som 2012 års skuldsaneringsutrednings förslag till viss del kan uppfattas, leda till en intäkt som överstiger myndighetens kostnad. Om gäldenären inte har något betalningsutrymme och parterna inte drar fördel av någon förmedlingstjänst, ska någon avgift inte tas ut.

Kronofogdemyndigheten kommer också att få vissa merkostnader för utbildning och information till gäldenärer och andra aktörer. Regeringens förslag i avsnitt 5.2 och 6.8.1 innebär att Kronofogdemyndigheten ska arbeta uppsökande och ge information om skuldsaneringsformerna till personer som har varit svårt skuldsatta under lång tid. Dessutom avser regeringen att ge Kronofogdemyndigheten ett särskilt uppdrag om att verka för en hög medvetenhet om skuldsaneringsformerna i samhället.

Införandet av möjligheten till F-skuldsanering ställer delvis andra kompetenskrav på de handläggare som ska hantera de nya ärendena. För att säkerställa att det nya förfarandet präglas av välavvägda bedömningar kommer det därför att krävas vissa kompetensförstärkningar och utbildningsinsatser hos Kronofogdemyndigheten.

Regeringen bedömer mot denna bakgrund att förslagen kräver ett ökat anslag till Kronofogdemyndigheten (se prop. 2015/16:1, utg.omr. 3). Det ökade anslaget avser dels en varaktig höjning för att myndigheten ska ha resurser att bl.a. hantera det ökade antal ärenden och de nya krav som förslagen kommer att innebära, dels en tillfällig höjning för att myndigheten ska ha goda förutsättningar att kunna anpassa sin verksamhet före och under reformens första år. I det ökade anslag har särskilt beaktats att det kommer uppstå vissa engångskostnader före ikraftträdandet och under uppstartsåret.

Konsumentverket

Det föreslås inte någon ändring av Konsumentverkets uppgift att stödja och ge vägledning för den budget och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för. Inte heller ges Konsumentverket, som 2012 års skuldsaneringsutredning föreslår, i uppgift att verka för att öka kunskapen om

skuldsanering i samhället eller att genomföra särskilda utbildningsinsatser. Denna uppgift kommer i stället Kronofogdemyndigheten att ansvara för. Visserligen kan Konsumentverket få vissa merkostnader på grund av att utbildningsmaterial och verksamhetsstöd till kommunernas budget- och skuldrådgivningen måste anpassas efter de nya reglerna. Dessa kostnader bedöms dock bli av mindre omfattning och bör kunna hanteras inom myndighetens befintliga anslag.

Sveriges Domstolar

Förslaget till ny skuldsaneringslag syftar till att fler evighetsgäldenärer ska ansöka om och genomgå skuldsanering. Den omständigheten att förslaget leder till fler ansökningar om skuldsanering kan i sin tur medföra något fler överklaganden till domstol. Dessutom kan något fler ärenden bli föremål för prövning i domstol eftersom förslagen innebär att inledandebeslut kommer att fattas på mindre detaljerad information om gäldenärens skulder än i dag och att det som bestämts om betalning i inledandebeslutet kommer att kunna överklagas. Antalet överklaganden kan dock sammantaget anses bli få. I likhet med 2012 års skuldsaneringsutredning bedömer regeringen att det ökade antalet överklaganden inte kommer att leda till annat än en mindre kostnadsökning för Sveriges Domstolar.

Förslaget till lag om skuldsanering för företagare medför att Kronofogdemyndighetens beslut i ärenden om F-skuldsanering ska kunna överklagas till tingsrätten och leder därför till ett antal ärenden vid domstolarna. *Hovrätten för Västra Sverige* och *Jönköpings tingsrätt* anser att domstolarna bör tilldelas ytterligare resurser för att kunna hantera de nya ärendena. Antalet beslut av Kronofogdemyndigheten som överklagas till domstol kan dock förväntas bli få. Regeringen instämmer därför i Nystartsutredningens och *Domstolsverkets* bedömning att denna ärendeökning kommer att medföra endast marginella kostnadsökningar. Sammantaget bör merkostnaderna därför kunna rymmas inom Sveriges Domstolars befintliga anslag.

I motsats till Nystartsutredningen föreslår regeringen inte att information om skuldsanering ska bifogas kallelse till edgångssammanträde i konkursärendena. Någon kostnad för en sådan informationskyldighet kommer således inte uppstå för domstolarna.

Kommunerna

Även i fortsättningen ska kommunerna lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Kommunernas budget- och skuldrådgivare föreslås inte få några nya eller ökade uppgifter.

Förslaget om ändrade skuldsaneringsregler innebär att ansökningsförfarandet kommer att bli enklare att hantera för gäldenären och fler gäldenärer bör därför klara av att ansöka på egen hand. Samtidigt kan det förväntas att många gäldenärer även fortsättningsvis har ett behov av information och annat stöd innan en ansökan ges in, t.ex. med att ange de kända borgenärerna och en uppskattning av skuldernas storlek. De ändrade reglerna innebär även att det kommer bli enklare för de budget- och skuldrådgivare som hjälper gäldenären med en ansökan. Till exempel innebär förslaget att gäldenären endast ska ange de kända borgenärerna att rådgivaren inte behöver bistå med hjälp att kontakta presumtiva

borgenärer och fråga dem om gäldenären har några skulder till dem. På så sätt bör fler åtgärder för att komma till rätta med gäldenärens ekonomi och regelbunden budgetrådgivning kunna förläggas till tiden efter det att en ansökan om skuldsanering har getts in. Den nya betalningsförmedlingen bör medföra att behovet av hjälp för gäldenären att genomföra sina betalningar minskar samtidigt som förslaget att betalningar ska påbörjas vid inledandebeslutet kan medföra ett något ökat behov av hjälp under själva saneringstiden. Regeringen anser mot denna bakgrund – i motsats till vissa remissinstanser – att förslagen inte kommer att leda till att individer skulle behöva hjälp i mer akuta fall.

Kronofogdemyndigheten anser att införandet av möjligheten till F-skuldsanering kan kräva kompetenshöjande åtgärder för kommunernas budget- och skuldrådgivare. Som anges i avsnitt 6.8.1 är dock avsikten inte att dessa rådgivare ska bistå med komplicerade företagsekonomiska överväganden. Fysiska personer som driver näringsverksamhet bedöms för övrigt i första hand vända sig med frågor till sina branschorganisationer eller direkt till Kronofogdemyndigheten (jfr prop. 2010/11:31 s. 21).

Visserligen bör kommunernas budget- och skuldrådgivare, om de kommer i kontakt med potentiella F-skuldsaneringsgäldenärer, upplysa dessa personer om institutet och också i viss mån vägleda dem. Skyldigheten att hjälpa dessa gäldenärer finns dock redan i dag. Den omständigheten att rådgivarna även bör informera om och bistå med viss hjälp i anledning av den nya skuldsaneringsformen innebär inte någon ny uppgift och bör, som *Göteborgs kommun* tar upp, inte påverka kommunernas kostnader för budget- och skuldrådgivningen.

Konsumentverket menar att kommunerna kan drabbas av kostnader om det ändrade anknytningskravet innebär att en person som bosatt sig utanför Sverige ska ha rätt till budget- och skuldrådgivning. Förslaget till ändrat anknytningskrav innebär dock ingen förändring av kommunernas skyldighet att tillhandahålla budget- och skuldrådgivning inom ramen för socialtjänsten. Kommunerna kommer därför inte att drabbas av några ökade kostnader på det sätt som Konsumentverket befarar.

Sammantaget bedömer därför regeringen att förslagen inte medför några kostnader för kommunerna. I detta sammanhang bör även lyftas fram att en inte oväsentlig del av den samhällsekonomiska besparingen som förslagen förväntas leda till kommer kommunerna till godo.

Enskilda och allmänna borgenärer

De förslag som utredningen lämnar syftar bland annat till att åstadkomma ett effektivare skuldsaneringssystem. Denna effektivisering bör även komma borgenärerna till del och innebära minskade eller i vart fall oförändrade administrationskostnader. Det föreslås i och för sig att borgenärerna kommer att behöva anmäla sina fordringar och att samtliga kända borgenär ska underrättas om ett inledandebeslut meddelats. Samtidigt kommer gäldenären – eller den som hjälper gäldenären med ansökan – i färre fall behöva kontakta borgenärer och fråga om de har fordringar på gäldenären som avser att ansöka om skuldsanering. För vissa borgenärer kan hanteringen av dessa förfrågningar innebära ett merarbete.

En betydande påverkan har också förslaget om att skuldsaneringsbetalningarna ska hanteras inom ramen för en betalningsförmedling. Kronofogdemyndigheten ska svara för denna förmedling och utbetalning till borgenärerna ska ske en gång per år. Detta innebär att borgenärer inte behöver hantera besvärliga betalningsplaner eller ta emot många, små betalningar från gäldenären.

En ökning av antalet skuldsaneringar innebär en minskad intäkt för borgenärskollektivet i de fall den skuldsatte bedöms ha viss betalningsförmåga. Samma effekt kommer införandet av två betalningsfria månader per år att ha. Samtidigt leder en lyckosam ekonomisk rehabilitering inte enbart till att det allmännas utgifter för gäldenären minskar, utan också till att den enskilde kan återgå till ett mer samhällsnyttigt liv. Det innebär inte sällan en möjlighet till en högre inkomst, ett större betalningsutrymme och bättre köpkraft. Gäldenärens förbättrade ekonomiska förmåga och återgång till ett samhällsnyttigt liv kommer givetvis även borgenärerna till del.

Förslaget om en större flexibilitet vid bestämmandet av betalningsplanens längd kommer att leda till kortare planer i fler fall än i dag. Det är uppenbart att företag som i egenskap av borgenärer har rätt till betalning enligt en skuldsanering får mindre betalt om planen blir kortare än fem år. *Regelrådet* efterfrågar en uppskattning av vilka kostnader detta kan medföra för företagen. Som utredningen nämner är det dock svårt att göra någon bedömning av i hur många fall en kortare plan kommer att bestämmas. Det kommer dock fortfarande vara fråga om en undantagsregel och den ökade flexibiliteten bör därför inte innebära någon större intäktsförlust för borgenärerna. Det ska i sammanhanget också beaktas att en kortare plan bidrar till att gäldenären blir ekonomiskt rehabiliterad tidigare, vilket i sin tur kommer även företagen till del. Till viss del kan det också antas att ju större betalningsutrymme en gäldenär har, desto mindre sannolikhet att han eller hon beviljas en kortare plan. Utifrån ett sådant antagande innebär den ökade flexibiliteten vid bestämmandet av betalningsplanens längd att borgenärerna inte kommer gå miste om betalningar från de gäldenärer som under skuldsaneringen betalar av mest på sina skulder.

För Kronofogdemyndighetens förmedlingsverksamhet föreslås att det för varje betalningsplan ska tas ut en årlig avgift. Avgifterna belastar borgenärskollektivet eftersom gäldenärens medel som ska fördelas minskar i motsvarande mån. Å andra sidan innebär betalningsförmedlingen den fördelen för borgenärerna att kostnaderna för hanteringen av skuldsaneringsbetalningarna minskar. Dessutom kan betalningsförmedlingen leda till att fler gäldenärer sköter sina betalningar och till att borgenärernas kostnader för hanteringen av omprövningsärenden minskar.

Ett motsvarande resonemang gäller för borgenärerna i ett ärende om F-skuldsanering. Förslaget i denna del innebär dock att det öppnas upp en ny väg för gäldenärer att få sina skulder delvis avskrivna. Genom att det i denna del är fråga om ett nytt förfarande och nya ärenden kommer borgenärerna att i viss utsträckning drabbas av förlorade intäkter och administrativa kostnader.

Vad gäller de förlorade intäkterna uppstår dessa i och med att gäldenären delvis befrias från betalningsansvaret för sina skulder. De

skulder som faller bort hos gäldenären motsvaras av en förlust hos borgenären. Samtidigt ska F-skuldsanering beviljas endast sådana gäldenärer som är kvalificerat insolventa, vilket innebär att gäldenären ska vara så skuldsatt att han eller hon inte kan antas betala sina skulder inom en överskådlig tid. En fordran som kan komma att omfattas av en F-skuldsanering är alltså ofta osäker för borgenären, i vart fall i ett kortare perspektiv. En ansökan om F-skuldsanering skyddar inte heller en gäldenär från konkurs. Borgenärerna har därmed möjlighet att försätta gäldenären i konkurs, om en konkurs av någon annan anledning bedöms ge ett bättre utfall för borgenärerna.

För de borgenärer som har fordringar på en gäldenär som även skulle kunna beviljas en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, t.ex. en närstående till företagaren, innebär förslaget att borgenären får betalt under endast tre år i stället för normalt fem år med betalningsfria månader. För dessa borgenärer kan förslaget innebära en något minskad intäkt. Denna effekt bör dock bli begränsad och bör inte överdrivas.

Till detta kommer att en ekonomiskt rehabiliterad företagare har goda möjligheter att återgå till entreprenörskap och driva samhällsnyttig verksamhet. En sådan företagare kan bli en stabil och lönsam samarbetspartner för borgenärerna.

För de företag som är borgenärer i ett F-skuldsaneringsärende uppstår visst administrativt arbete. Gäldenären har själv ansvar för att redogöra för sin skuldbörda. Eftersom många av F-skuldsaneringsärendena kan antas följa på en konkurs kommer skuldförhållandena vanligtvis att vara väl upplarade vid en ansökan om F-skuldsanering. Om en F-skuldsanering inleds, kommer de kända borgenärerna underrättas. Vidare kommer Kronofogdemyndighetens förslag om F-skuldsanering att sändas till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av F-skuldsaneringen med föreläggande för dem att yttra sig. För borgenärerna uppkommer därför en viss, begränsad administrativ kostnad.

Fler ansökningar om skuldsanering och nya ansökningar om F-skuldsanering kommer att innebära ett visst merarbete för Skatteverket som borgenär. Vidare innebär de föreslagna reglerna om F-skuldsanering att Skatteverket kommer att behöva yttra sig särskilt i fler ärenden än tidigare. *Skatteverket* bedömer att detta merarbete bör föranleda att verkets anslag ökas. Även om Skatteverket kommer att blandas in i flera ärenden bedömer regeringen att det kommer innebära ett relativt begränsat merarbete för verket. Regeringen bedömer därför att den kostnadsökning som förslagen föranleder kan hanteras inom ramen för befintliga anslag.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att förslagen kommer innebära vissa kostnader och intäktsförluster för borgenärerna. Med hänsyn till förslagets syfte och positiva effekt på samhällsekonomin, tillväxten och inte minst gäldenärernas och deras familjers situation anser regeringen dock att dessa kostnader måste anses godtagbara.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till skuldsaneringslag

Lagen ersätter skuldsaneringslagen (2006:548). Ett antal av bestämmelserna i 2006 års skuldsaneringslag överförs oförändrade eller med endast redaktionella eller språkliga ändringar till den nya lagen. Den nya lagen skiljer sig emellertid från den hittillsvarande i flera avseenden, både materiellt och systematiskt. Till exempel har den nya lagen en struktur som bättre avspeglar skuldsaneringsförfarandet och många av de bestämmelser som förs över från 2006 års skuldsaneringslag får därför en annan placering i lagen. Vidare införs flera nya bestämmelser, bl.a. om den anknytning till Sverige som krävs för att beviljas skuldsanering, om gäldenärens betalningar, om Kronofogdemyndighetens hantering av medel som gäldenären betalat och om betalningsplanens längd.

För de bestämmelser som har sin motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag är motiven till de tidigare skuldsaneringslagarna av fortsatt betydelse och kan tjäna som vägledning också för tillämpningen av den nya lagen (se framför allt prop. 1993/94:123, bet. 1993/94:LU26, prop. 2005/06:124, bet. 2005/06:LU35, prop. 2010/11:31 och bet. 2010/11:CU9).

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skuldsanering. Skuldsanering innebär att en gäldenär helt eller delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen.

I lagen (2016:000) om skuldsanering för företagare finns bestämmelser om en särskild form av skuldsanering för företagare och närstående till företagare.

Paragrafen innehåller en övergripande beskrivning av lagens innehåll och en skuldsanerings innebörd. Paragrafens första stycke motsvarar delvis 1 § i 2006 års skuldsaneringslag. Andra stycket saknar motsvarighet i den lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I *första stycket* anges att lagen innehåller bestämmelser om skuldsanering och att skuldsanering innebär att en gäldenär helt eller delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen. Verkan av en skuldsanering regleras närmare i 47 §.

Bestämmelserna i lagen reglerar exklusivt förutsättningarna för att skuldsanering ska beviljas. Kronofogdemyndigheten kan sålunda besluta om skuldsanering oaktat av vad som gäller om nedskrivning av fordringar enligt andra författningar (jfr 3 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag).

I *andra stycket* finns en upplysning om att det finns särskilda bestämmelser om F-skuldsanering i lagen om skuldsanering för företagare. Tillämpningsområdet för de båda skuldsaneringsformerna är delvis överlappande. En gäldenär kan alltså i vissa fall uppfylla villkoren både för skuldsanering och för F-skuldsanering. Som anges i 14 § är det dock inte möjligt att samtidigt ansöka om sanering enligt de båda formerna.

För lagens tillämpning kan också vissa bestämmelser om konkurs och ackord (se konkurslagen [1987:672] respektive lagen [1996:764] om

företagsrekonstruktion) ha betydelse. Till exempel är dessa insolvensrättsliga institut överordnade skuldsanering (se 53 §).

Information och rådgivning till skuldsatta

2 § Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken.

I paragrafen regleras Kronofogdemyndighetens skyldighet att informera om skuldsanering. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Enligt paragrafen ska Kronofogdemyndigheten lämna upplysningar om skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken. Avsikten är att myndigheten ska använda sig av den kunskap som finns om skuldsatta i de egna databaserna (utsöknings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräkningsdatabasen samt konkurstillsynsdatabasen) för att nå ut till presumtiva skuldsaneringsgäldenärer och göra dem medvetna om skuldsaneringsinstitutet.

Informationen ska lämnas till personer som är eller har varit föremål för verkställighetsåtgärder. Med sådana åtgärder avses främst löneutmätning, men även t.ex. försök till utmätning av annan egendom. De personer som ska kontaktas är sådana som är svårt skuldsatta och som möjligen skulle kunna uppfylla villkoren för skuldsanering. En omständighet som normalt ska leda till att upplysningar lämnas är att den skuldsatta personen har varit föremål för verkställighetsåtgärder under en längre tid. Även andra omständigheter kan dock tyda på att gäldenären är svårt skuldsatt och att upplysningar ska lämnas. Det kan t.ex. handla om att gäldenären har en större skuldbörda som stadigt växer. Kronofogdemyndigheten får själv utarbeta kriterier för vilka gäldenärer som ska kontaktas.

Genom upplysningarna ska gäldenären få information om att skuldsanering finns och vad en sådan innebär. Dessutom kan gäldenären få information om att han eller hon kan vända sig till kommunens budget- och skuldrådgivare för att få hjälp. Upplysningarna kan lämnas i skriftlig eller muntlig form, t.ex. genom informationsblad eller vid ett personligt sammanträffande.

Skyldigheten för Kronofogdemyndigheten att lämna upplysningar till skuldsatta fysiska personer enligt denna paragraf innebär naturligtvis inte att myndigheten är förhindrad att lämna information om skuldsanering i andra sammanhang eller till andra personer.

3 § Enligt 5 kap. 12 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) ska kommunen lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta fysiska personer.

Paragrafen innehåller en upplysning om en kommuns skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Paragrafen motsvarar delvis 2 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.8.

Preciseringen av kommunens skyldighet att tillhandahålla budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer som föreskrivs i 2006 års skuldsaneringslag förs över till socialtjänstlagen. En hänvisning görs till 5 kap. 12 § första stycket den lagen, se vidare kommentaren till den bestämmelsen.

Konsumentverket är skyldig att stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för (se 5 kap. 12 § andra stycket socialtjänstlagen).

Prövningsmyndighet

4 § Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om skuldsanering och ärenden om omprövning av ett beslut om skuldsanering.

I paragrafen anges att Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om skuldsanering och ärenden om omprövning av ett beslut om skuldsanering. Bestämmelsen motsvarar 2 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Av 45 § framgår att Kronofogdemyndighetens beslut kan överklagas till tingsrätten.

Villkor för skuldsanering

5 § Skuldsanering får beviljas en gäldenär som är en fysisk person om villkoren i 6–10 §§ är uppfyllda.

Paragrafen anger vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en gäldenär ska få beviljas skuldsanering. Paragrafen motsvarar delvis 4 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Enligt paragrafen får skuldsanering beviljas en gäldenär som är en fysisk person. En juridisk person kan alltså inte beviljas skuldsanering.

För att beviljas skuldsanering måste gäldenären även uppfylla villkoren i 6–10 §§. Det krävs alltså att gäldenären uppfyller alla villkoren i dessa paragrafer för att skuldsanering ska få beviljas. Vissa av villkoren riktar sig enbart till vissa slags gäldenärer eller anger att gäldenären under vissa omständigheter inte får beviljas skuldsanering. Gäldenären ska anses uppfylla ett sådant villkor om han eller hon inte träffas av villkoret eller enligt villkoret inte är diskvalificerad från skuldsanering.

6 § Skuldsanering får beviljas om gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

I paragrafen uppställs ett villkor om att gäldenären måste ha en viss anknytning till Sverige. Paragrafen motsvarar delvis 4 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

I paragrafen anges att gäldenären ska ha sina huvudsakliga intressen i Sverige för att kunna beviljas skuldsanering, i stället för som enligt 2006 års skuldsaneringslag att gäldenären ska ha sin hemvist här.

Det nya kravet på anknytning har sitt ursprung i uttrycket ”platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen” som förekommer i EU-lagstiftning. Med detta uttryck avses i EU-lagstiftningen den plats där gäldenären vanligtvis förvaltar sina intressen på ett sätt som kan fastställas av tredje man

(se skäl 13 i Rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden och artikel 3.1 första stycket 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden, som i de flesta delar gäller från och med den 26 juni 2017 och som ska tillämpas på svenska skuldsaneringsförfaranden).

Vid bestämmandet av var gäldenären har sina huvudsakliga intressen ska enligt EU-lagstiftningen beaktas de presumptionsregler som finns i artikel 3.1 i den reviderade insolvensförordningen. Detta innebär, om inte annat visas, att en gäldenär ska anses ha sina huvudsakliga intressen i Sverige, om han eller hon har sin hemvist här. En gäldenär som driver enskild näringsverksamhet anses ha sina huvudsakliga intressen i Sverige, om det huvudsakliga verksamhetsstället finns här. Om en gäldenär har sin hemvist i en annan stat än Sverige kan kravet på anknytning till Sverige ändå vara uppfyllt, om det bedöms att gäldenären av andra skäl får anses ha sina huvudsakliga intressen här. Det kan t.ex. handla om att gäldenären har huvuddelen av sina tillgångar eller skulder i Sverige (se skäl 30 i den reviderade insolvensförordningen). Vidare gäller inte hemvistpresumtionen om gäldenären har flyttat sin hemvist till Sverige – eller till någon annan stat – inom sex månader före ansökan. Detsamma är fallet om gäldenären är en näringsidkare och har flyttat sitt huvudsakliga verksamhetsställe inom tre månader före ansökan (se artikel 3.1 tredje och fjärde styckena i den reviderade insolvensförordningen). I sådant fall får prövas var gäldenären vid en sammantagen bedömning har sina huvudsakliga intressen.

Vid tillämpningen av denna paragraf ska Kronofogdemyndigheten på eget initiativ pröva om gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige och om kravet på anknytning är uppfyllt. Det är naturligt att Kronofogdemyndigheten vid denna bedömning tillämpar och tolkar villkoret om anknytning i ljuset av att motsvarande villkor förekommer i EU-lagstiftningen.

Som anges ovan har gäldenärens hemvist stor betydelse för frågan om var han eller hon har sina huvudsakliga intressen. I paragrafen finns inte någon legaldefinition av hemvist (jfr 4 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag). Eftersom begreppet hemvist förekommer i den reviderade insolvensförordningen och annan EU-lagstiftning bör begreppet tolkas i ljuset av EU-domstolens praxis. Vid prövningen av om gäldenären har sin hemvist – och sina huvudsakliga intressen – i Sverige är folkbokföringen en omständighet som ska beaktas (jfr rättsfallet NJA 2009 s. 383). Om platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen inte kan bestämmas utifrån hans eller hennes hemvist, måste det i stället göras en samlad bedömning och hänsyn tas till samtliga föreliggande omständigheter. Vid en sådan bedömning kan beaktas omständigheter avseende t.ex. medborgarskap, folkbokföring, bosättning, inkomstkälla, beskattningsland, var tillgångar finns och skulder uppkommit samt var exekutiva åtgärder pågår.

Gäldenären ska i ansökan ange uppgifter som visar att han eller hon har sina huvudsakliga intressen i Sverige (se 12 § första stycket 1). Det är lämpligt att Kronofogdemyndigheten i ansökningsblanketten eller på annat sätt informerar gäldenären om vilka uppgifter som kan vara relevanta att ange i ansökan.

Fram till det att den reviderade insolvensförordningen ska börja tillämpas kommer Kronofogdemyndigheten i samtliga fall att särskilt behöva pröva om gäldenären uppfyller det materiella anknytningskravet i paragrafen. Anledningen till detta är att det då inte finns några bestämmelser om behörighet som kan tillämpas.

När den reviderade insolvensförordningen – som omfattar svenska skuldsaneringsförfaranden – ska börja tillämpas kommer Kronofogdemyndigheten att vara skyldig att först pröva sin behörighet enligt förordningen. Myndigheten kommer alltså även i det sammanhanget att behöva pröva om gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige. Den bedömning som myndigheten gör i den inledande behörighetsfrågan kan då normalt ligga till grund för bedömningen av om gäldenären uppfyller skuldsaneringslagens allmänna villkor på anknytning enligt paragrafen.

Det anförda kan exemplifieras enligt följande. En gäldenär ansöker om skuldsanering efter det att den reviderade insolvensförordningen har trätt i kraft, varför Kronofogdemyndigheten är skyldig att pröva sin behörighet enligt förordningen. Vid behörighetsprövningen finner myndigheten att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige och att svenska myndigheter därför är behöriga att pröva ansökan. Någon ytterligare prövning av om gäldenären uppfyller skuldsaneringslagens villkor på anknytning till Sverige behöver inte göras. Myndigheten har dock kvar att pröva om övriga villkor för att bevilja skuldsanering är uppfyllda.

Om exemplet ändras på så sätt att Kronofogdemyndigheten finner att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i en annan medlemsstat som är bunden av den reviderade insolvensförordningen, ska myndigheten avvisa gäldenärens ansökan om skuldsanering på grund av att svenska myndigheter inte är behöriga. Någon anledning att pröva om gäldenären uppfyller villkoret på anknytning enligt paragrafen finns då inte.

Exemplet kan även ändras på så sätt att Kronofogdemyndigheten finner att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i en stat som inte är bunden av den reviderade insolvensförordningen. Förordningen och dess bestämmelser ska tillämpas endast om gäldenärens huvudsakliga intressen ligger i en stat som är bunden av förordningen. I detta fall kan därför ansökan inte avvisas med hänvisning till att förordningen anger att myndigheter i annan stat är behöriga att inleda ett förfarande. Inte heller finns det andra svenska bestämmelser om behörighet som kan tillämpas. I en sådan situation är anknytningskravet i paragrafen det som får avgöra om ett skuldsaneringsförfarande kan inledas. Liksom i det ursprungliga exemplet behöver det dock inte ske någon ytterligare prövning, eftersom myndigheten vid prövningen av om den reviderade insolvensförordningen är tillämplig redan har funnit att gäldenären inte har sina huvudsakliga intressen i Sverige. Ansökan uppfyller inte anknytningskravet i paragrafen och ska därför avslås (se 16 § första stycket).

7 § Skuldsanering får beviljas om gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid (kvalificerad insolvens).

I paragrafen anges villkoret om s.k. kvalificerad insolvens. Paragrafen motsvarar delvis 4 § första stycket 1 i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Enligt paragrafen får skuldsanering beviljas om gäldenären är kvalificerat insolvent. Med detta avses att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och att denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid.

I förhållande till 2006 års skuldsaneringslag förs begreppet kvalificerad insolvens in i lagtexten och förtydligas. I 2006 års skuldsaneringslag uttrycks det kvalificerade insolvenskravet som att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Legaldefinitionen för obestånd, eller insolvens, anges i 1 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) som att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig. Insolvensdefinitionen förs in och får utgöra en del av det kvalificerade insolvensrequisitet. Det tidsperspektiv som anges – överskådlig tid – ändras inte jämfört med 2006 års skuldsaneringslag, men det förtydligas att bedömningen ska göras med hänsyn till samtliga omständigheter.

Genom kravets lydelse betonas att det ska göras en nyanserad bedömning. Vid bedömningen i det enskilda fallet av frågan om huruvida gäldenären är så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid måste hänsyn tas till samtliga föreliggande förhållanden. Att en sådan bedömning ska göras har uttalats tidigare (se t.ex. prop. 1993/94:123 s. 92 och rättsfallet NJA 2013 s. 128), men tillämpningen har tidvis ändå kommit att avvika från vad som har varit avsikten. Det ska alltså inte vara fråga om enbart en matematisk beräkning av hur lång tid det skulle ta för en gäldenär med en viss inkomstnivå att betala sina skulder. Beräkningen måste följas av en realistisk prognos över gäldenärens förutsättningar, i vilken samtliga kända omständigheter ska beaktas. Skuldernas storlek och den beräknade ökningen av dem måste ställas i relation inte bara till gäldenärens ålder, hälsa och inkomst, utan även till bl.a. arbetsförmåga, utbildning och möjlighet att vid arbetslöshet erhålla arbete och förväntade inkomster. Andra förhållanden som kan beaktas är t.ex. gäldenärens familjeförhållanden och förhållandena på arbetsmarknaden både på bostadsorten och i allmänhet. Vad som utgör överskådlig tid kan variera avsevärt mellan olika gäldenärer och någon statisk tidsperiod kan därför inte tillämpas.

Det ligger i sakens natur att en prognos måste innehålla ett visst mått av osäkerhet och detta utgör alltså inte skäl för att avslå ansökan. Att samtliga omständigheter ska beaktas inom ramen för prognosbedömningen innebär att en person inte ska vara diskvalificerad från att beviljas skuldsanering enbart på grund av att han eller hon t.ex. är yngre eller förvärvsarbetande. Inte heller ska en gäldenär vara förhindrad från att beviljas skuldsanering bara av den anledningen att han eller hon har drabbats av en konjunkturbetingad arbetslöshet (jfr prop. 1993/94:123 s. 92 f.). I en sådan situation måste, på samma sätt som för övriga fall, samtliga förhållanden beaktas. Till exempel måste en bedömning göras av vilka förutsättningar gäldenären har att i framtiden skaffa sig en anställning och vad anställningen då skulle kunna inbringa för inkomst.

8 § Om gäldenären är en näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda.

En gäldenär som har näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud får inte beviljas skuldsanering.

I paragrafen anges att en gäldenär i vissa fall har en begränsad möjlighet eller är diskvalificerad från att beviljas skuldsanering. Paragrafen motsvarar 4 § fjärde stycket och 6 § första meningen i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Enligt *första stycket* får en gäldenär som är näringsidkare beviljas skuldsanering endast om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda. Att en juridisk person inte kan beviljas skuldsanering följer av 5 §.

Andra stycket innehåller ett förbud mot skuldsanering för den som har näringsförbud.

9 § Skuldsanering får beviljas om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

I paragrafen uppställs det allmänna skälighetsvillkoret. Paragrafen motsvarar 4 § första stycket 2 och tredje stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Enligt *första stycket* är en förutsättning för att beviljas skuldsanering att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden. Det är fråga om en skälighetsbedömning i vilken alla relevanta omständigheter ska beaktas.

I *andra stycket* anges vissa omständigheter som ska beaktas särskilt vid den allmänna skälighetsbedömningen. Bland annat ska särskilt beaktas de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering. Det innebär t.ex. att det sätt som gäldenären sköter sina betalningar enligt inledandebeslutet kan påverka skälighetsbedömningen.

10 § Om gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering, får skuldsanering beviljas endast om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som begränsar möjligheten att få sina skulder sanerade en andra gång. Paragrafen motsvarar delvis 6 § andra meningen i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.7.

Enligt paragrafen får en gäldenär som tidigare har beviljats någon form av skuldsanering, beviljas en ny skuldsanering endast om det finns särskilda skäl. En tidigare skuldsanering kan ha beviljats enligt denna lag, skuldsaneringslagen (1994:334), skuldsaneringslagen (2006:548) eller förslaget till lag om skuldsanering för företagare. Kronofogdemyndigheten ska alltid pröva om gäldenären uppfyller villkoren i 5–9 §§ för att beviljas skuldsanering. För en gäldenär som tidigare har beviljats

skuldsanering innebär dock bestämmelsen att detta inte är tillräckligt, utan det krävs även att det finns särskilda skäl att på nytt beviljas en skuldsanering.

I 2006 års skuldsaneringslag uppställs krav på synnerliga skäl. Detta innebär att en andra skuldsanering kan bli aktuell endast i undantagsfall, t.ex. om gäldenären efter en lång tid hamnar i en ny allvarlig skuldsituation och detta beror på omständigheter som inte kan läggas honom eller henne till last (se prop. 1993/94:123 s. 198).

Genom att kravet sänks till särskilda skäl ställs det inte fullt lika höga krav och fler omständigheter än hittills ska kunna leda till en andra skuldsanering. Det finns t.ex. anledning att inte se lika strängt på att den nya skuldsituationen ska ha berott på omständigheter som låg utanför gäldenärens kontroll eller att det måste ha gått en lång tid sedan den tidigare skuldsaneringen. Även om sådana omständigheter även fortsättningsvis ska beaktas, måste det göras en helhetsbedömning och prövas om det finns andra omständigheter som med tillräcklig styrka talar för att skuldsanering ska beviljas på nytt. Om den tidigare skuldsaneringen har misslyckats, ska anledningen till detta särskilt beaktas. När det gäller en ny skuldsanering efter en tidigare fullgjord sådan, ska i stället stor vikt läggas vid omständigheterna kring de nya skuldernas tillkomst och en bedömning göras om förutsättningarna att förbli skuldfri förändrats.

Ansökan om skuldsanering

11 § En ansökan om skuldsanering ska vara skriftlig.

Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. Om ansökan ges in på elektronisk väg, ska den vara undertecknad med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

Paragrafen innehåller regler om ansökans form. Paragrafen motsvarar delvis 10 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.3.

I *första stycket* anges att en ansökan ska vara skriftlig. Att ansökan ska ges in till Kronofogdemyndigheten följer av 4 §.

Enligt *andra stycket* ska ansökan vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. En ansökan får ges in på elektronisk väg men måste då undertecknas med en avancerad elektronisk underskrift enligt EU-förordningen om elektronisk identifiering. En avancerad elektronisk underskrift är en elektronisk underskrift på vilken det ställs höga krav på säkerhet och kryptering. De e-legitimationer som hittills använts i Sverige anses uppfylla kraven på en avancerad elektronisk underskrift. Genom bestämmelsen möjliggörs att en ansökan om skuldsanering kan göras på elektronisk väg.

12 § Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige,
2. gäldenärens inkomster, tillgångar och utgifter,

3. de borgenärer som gäldenären känner till med angivande av varje borgenärs namn, adress och telefonnummer,
 4. en uppskattning av skulden till varje borgenär,
 5. förhållanden som avses i 9 § andra stycket, och
 6. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet.
- Uppgifterna ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

Paragrafen innehåller regler om vad en ansökan om skuldsanering ska innehålla. Paragrafen motsvarar delvis 11 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

I *första stycket* anges i sex punkter vad en ansökan ska innehålla.

Enligt *första punkten* ska gäldenären lämna kontaktuppgifter enligt vad som anges i 5 § första stycket lagen om domstolsärenden. Gäldenären ska lämna uppgifter om bl.a. namn och personnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer. Gäldenären ska även lämna uppgifter som visar att han eller hon har sina huvudsakliga intressen i Sverige, se vidare kommentaren till 6 §.

Av *andra punkten* framgår att gäldenären måste ange sina inkomster, tillgångar och utgifter. De uppgifter som lämnas ska vara fullständiga. I de fall det bedöms finnas skäl till det kan Kronofogdemyndigheten begära kompletterande information från gäldenären (se 13 §). Kronofogdemyndigheten ska även om det behövs kontrollera i sina register att uppgifterna i ansökan är korrekta (se 15 §).

Enligt *tredje punkten* ska gäldenären lämna uppgifter om namnen på de borgenärer som han eller hon känner till och även ange vissa kontaktuppgifter till dessa. Gäldenären ska efter bästa förmåga redogöra för de borgenärer som har en fordran på honom eller henne. Gäldenären behöver inte göra efterforskningar av vilka borgenärer som han eller hon kan stå i skuld till. Med de borgenärer som gäldenären känner till avses sålunda i första hand sådana som han eller hon har vetskap om genom t.ex. tillgängliga kravbrev.

En situation som kan uppstå är att gäldenären är medveten om att han eller hon har en skuld avseende ett visst förhållande, men inte är säker på vem som numera äger fordran. Gäldenären ska även redogöra för en sådan skuld och ska då ange den för honom eller henne senast kända borgenären.

Enligt *fjärde punkten* ska gäldenären ange en uppskattning av skulden till varje borgenär som ska tas upp i ansökan enligt tredje punkten. Gäldenären bör i första hand försöka uppskatta varje skulds storlek vid tidpunkten för ansökan om skuldsanering. Även om det är tillräckligt att gäldenären anger ett uppskattat skuldbelopp ligger det i gäldenärens intresse att beloppet är så preciserat som möjligt. Till exempel ökar risken för att gäldenären inte bedöms uppfylla kravet på kvalificerad insolvens om beloppet uppskattas lågt. Om det å andra sidan skulle komma fram att gäldenären uppgett ett alldeles för högt belopp talar det för att gäldenären inte i tillräcklig mån medverkat till utredningen (9 § andra stycket).

Att det är tillräckligt med en uppskattning av skulden till varje borgenär innebär att uppgifterna inte behöver vara kompletta med närmare

detaljer om uppkomstdatum, förfallodag, räntesatser m.m. (jfr prop. 1993/94:123 s. 211).

Om gäldenären är medveten om att en borgenär har en fordran på honom eller henne men inte vet till vilket belopp, ska han eller hon ange skulden i ansökan. Gäldenären ska då redogöra för de omständigheter kring skulden som han eller hon känner till.

I *femte punkten* anges att gäldenären ska lämna uppgifter om förhållanden som avses i 9 § andra stycket, dvs. sådana omständigheter som ska beaktas särskilt vid den allmänna skälighetsbedömningen.

I *sjätte punkten* anges att gäldenären ska lämna uppgifter beträffande sina egna och övriga familjemedlemmars personliga och ekonomiska förhållanden som kan vara av betydelse för prövningen av skuldsaneringsärendet.

Enligt *andra stycket* ska gäldenären lämna uppgifterna i ansökan på heder och samvete. Oriktiga uppgifter kan leda till att skuldsaneringen ändras eller upphävs. Det finns även straffrättsliga konsekvenser för oriktiga uppgifter i ansökan.

Komplettering och avvisning av ansökan

13 § Om en ansökan är bristfällig, ska gäldenären föreläggas att avhjälpa bristen. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

En ansökan om skuldsanering ska avvisas om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Paragrafen innehåller regler om komplettering av en ansökan och om att en bristfällig ansökan i vissa fall ska avvisas. Paragrafen motsvarar 12 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

14 § En ansökan om skuldsanering ska avvisas om gäldenären är föremål för ett annat förfarande om skuldsanering.

Paragrafen reglerar situationen att en gäldenär som redan genomgår ett förfarande om skuldsanering ansöker om en skuldsanering. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Kronofogdemyndigheten ska avvisa en ansökan om skuldsanering om gäldenären är föremål för ett annat förfarande om skuldsanering. I detta sammanhang avses med ett annat förfarande om skuldsanering i första hand ett förfarande om F-skuldsanering enligt förslaget till ny lag om skuldsanering för företagare. En gäldenär kan alltså inte vara föremål för de båda skuldsaneringsförfarandena samtidigt. Att vara föremål för ett förfarande om skuldsanering innebär att gäldenären ska ha ansökt om att få sina skulder sanerade och att handläggningen av det ärendet har påbörjats. Därefter anses en gäldenär vara föremål för ett förfarande om skuldsanering ända fram till det att betalningsplanen löpt ut eller förfarandet avslutats på annat sätt (t.ex. genom ett beslut om avslag, avskrivning eller upphävande). Om en gäldenär samtidigt lämnar in en ansökan om skuldsanering och en ansökan om F-skuldsanering, behöver

Kronofogdemyndigheten kontakta gäldenären och höra efter vilken av de båda ansökningarna som gäldenären vill få prövad.

Inledande av skuldsanering

15 § Kronofogdemyndigheten ska i den utsträckning det behövs

1. kontrollera i sina register att uppgifterna i ansökan är korrekta, och
2. inhämta upplysningar från andra myndigheter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Ett sammanträde enligt 22 § får hållas för att avgöra om skuldsanering ska inledas.

Paragrafen reglerar Kronofogdemyndighetens utredningsskyldighet i det inledande skedet av skuldsaneringsförfarandet. Paragrafen motsvarar delvis 14 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

I *första stycket* första punkten anges att Kronofogdemyndigheten i den utsträckning det behövs ska kontrollera i sina register att uppgifterna i ansökan är korrekta. I detta ligger också att relevant information om gäldenären som Kronofogdemyndigheten har tillgång till ska tillföras ärendet (jfr prop. 1993/94:123 s. 215). Gäldenärens uppgifter bör kontrolleras mot utsöknings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen, skuldsaneringsdatabasen och konkurstillsynsdatabasen, se vidare kommentaren till lagen om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Enligt andra punkten ska Kronofogdemyndigheten, om det behövs, inhämta upplysningar från andra myndigheter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Enligt *andra stycket* får Kronofogdemyndigheten hålla ett sammanträde enligt 22 § för att avgöra om skuldsanering ska inledas. Kronofogdemyndigheten får i varje enskilt fall bedöma om det är lämpligt att kalla gäldenären till ett sammanträde för att avgöra om skuldsanering ska inledas. Jämfört med 2006 års skuldsaneringslag uppställs det inte något krav på att det måste finnas särskilda skäl för att ett sammanträde ska få hållas. Utrymmet för Kronofogdemyndigheten att hålla ett sammanträde är alltså större än hittills (jfr prop. 1993/94:123 s. 215). Ett sammanträde kan vara aktuellt att hålla t.ex. om gäldenären har svårigheter att skriftligen redogöra för sådana uppgifter som behövs för prövningen av om skuldsanering ska inledas och Kronofogdemyndigheten bedömer att det mest ändamålsenliga sättet att reda ut saken är ett personligt sammanträffande med honom eller henne. Det kan inte uteslutas att det någon gång kan finnas behov av att kalla även en borgenär eller någon annan som kan bidra till utredningen (se 23 §).

16 § Om det framgår av ansökan eller annan tillgänglig utredning att villkoren för skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinder sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar en ansökan om skuldsanering ska eller får avslås innan det har meddelats ett beslut om att

inleda skuldsanering. Bestämmelserna motsvarar delvis 13 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

17 § Om ansökan inte avvisas eller avslås, ska Kronofogdemyndigheten snarast besluta att skuldsanering ska inledas (inledandebeslut).

Paragrafen anger förutsättningarna för Kronofogdemyndighetens beslut att inleda skuldsanering. Paragrafen motsvarar i huvudsak 14 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I paragrafen definieras begreppet inledandebeslut. Med inledandebeslut avses Kronofogdemyndighetens beslut om att inleda skuldsanering.

Ett inledandebeslut ska inte meddelas förrän Kronofogdemyndigheten har tagit ställning till om det finns någon grund att avvisa eller avslå ansökan. En ansökan kan avvisas enligt 13 eller 14 § eller avslås enligt 16 §, men det kan också t.ex. bli aktuellt att avvisa en ansökan om Kronofogdemyndigheten inte enligt den reviderade insolvensförordningen är behörig att ta upp den till prövning. När det konstaterats att någon sådan grund inte finns ska Kronofogdemyndigheten snarast meddela ett inledandebeslut.

18 § I inledandebeslutet ska det bestämmas vilket belopp som gäldenären ska betala för tiden till dess att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts eller något annat har bestämts. Det ska också bestämmas när och hur betalning ska ske.

Det belopp som gäldenären ska betala ska bestämmas enligt 33 §.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Betalningarna ska genomföras trots att inledandebeslutet inte har fått laga kraft. För gäldenärens betalningar gäller i övrigt 38 § första stycket och 39 §.

Paragrafen innehåller regler om gäldenärens betalningar under handläggningen av skuldsaneringsärendet. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4 och 5.6.2.

Enligt *första stycket* ska Kronofogdemyndigheten i inledandebeslutet bestämma vilket belopp som gäldenären ska betala för tiden till dess att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts eller annat bestämts. Beloppets storlek ska bestämmas enligt 33 § (se andra stycket). Om gäldenären bedöms sakna ett betalningsutrymme, ska Kronofogdemyndigheten bestämma att gäldenären inte är skyldig att betala något belopp (s.k. nollbeslut).

I inledandebeslutet ska det även bestämmas när och hur betalningar ska ske under ärendets fortsatta handläggning. I tredje stycket anges hur detta ska bestämmas. Om gäldenären inte ska betala något belopp under handläggningen av ärendet ska det givetvis inte bestämmas när och hur betalning ska ske.

Det som bestäms om gäldenärens betalningar är en del av inledandebeslutet och gäller till dess att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts eller annat bestämts. Det innebär att det som bestämts kan ändras under handläggningstidens gång, på begäran av någon av parterna eller på eget initiativ av myndigheten. Om det under handläggningen t.ex. visar sig att en gäldenär som tidigare bedömts sakna betalningsutrymme trots allt har betalningsförmåga, kan det som bestämts i inledandebeslutet ändras. Ett

sådant beslut gäller inte retroaktivt. Med att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts avses att det i ärendet har meddelats ett beslut om skuldsanering eller ett beslut om avslag, avvisning eller avskrivning. Betalningsskyldigheten enligt denna paragraf upphör omedelbart när ett sådant beslut har meddelats och det krävs således inte att beslutet har fått laga kraft. Inledandebeslutet, inklusive det som bestämts om betalning, kan överklagas (se 45 §).

Enligt *andra stycket* ska beloppets storlek bestämmas enligt samma regler som gäller vid det slutliga beslutet om skuldsanering (se 33 §). Eftersom utredningsunderlaget kan vara mer begränsat i detta skede av handläggningen måste viss försiktighet iakttas vid bedömningen. Det är t.ex. inte alltid möjligt att fullt ut bedöma om gäldenären ska få förbehålla sig något belopp för betalning av skulder som inte omfattas av skuldsaneringen.

I *tredje stycket* anges att gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten och att gäldenärens betalningar ska genomföras trots att det som bestämts om betalning i inledandebeslutet inte har fått laga kraft. Det anges även att bestämmelserna i 38 § första stycket och 39 § i övrigt gäller för gäldenärens betalningar.

Genom hänvisningen till 38 § första stycket följer att gäldenären ska betala en gång i månaden, med undantag för juni och december som är betalningsfria månader. Gäldenären kan inte vänta med att påbörja sina betalningar till dess att inledandebeslutet har fått laga kraft, utan är skyldig att påbörja sina betalningar direkt.

Betalning ska i dessa fall alltid ske till Kronofogdemyndigheten, som ska agera betalningsförmedling. Det finns alltså inte någon möjlighet att bestämma att gäldenären ska betala direkt till borgenärerna (jfr 38 § andra stycket). I detta skede av handläggningen är det nämligen inte klarlagt vilka borgenärer som har en fordran på gäldenären och som omfattas av skuldsaneringen. För att gäldenären ska veta hur betalningarna ska ske måste det i beslutet anges till vilket konto som han eller hon ska betala. Om gäldenären i strid med vad som bestämts betalar direkt till en borgenär påverkar det inte hans eller hennes skyldighet att betala enligt inledandebeslutet.

Hänvisningen till 39 § innebär bl.a. att inbetalda medel förblir gäldenärens men att han eller hon genom inbetalningen förlorar råddigheten över dem. Det saknas alltså möjlighet för en gäldenär att ångra en redan gjord inbetalning (jfr dock 55 § andra stycket). Gäldenärens medel som betalats in till Kronofogdemyndigheten får inte utmätas (43 §). Frågan om när medlen tillfaller borgenärerna aktualiseras först i samband med beslutet om skuldsanering (se 29, 40 och 41 §§).

För Kronofogdemyndighetens hantering av gäldenärens betalningar enligt inledandebeslutet ska en årlig avgift tas ut om skuldsanering senare beviljas (se 35 §). Vilken avgift som ska tas ut i det enskilda fallet bestäms i beslutet om skuldsanering (se 29 §). Om ansökan avslås, avvisas eller avskrivs från vidare handläggning ska de inbetalda medlen återbetalas till gäldenären utan att någon avgift avräknas (55 § andra stycket).

Det sätt som gäldenären sköter sina betalningar på kan påverka antingen den allmänna skälighetsbedömningen (9 §) eller möjligheten till avräkning vid bestämmandet av betalningsplanens löptid (34 §). Krono-

fogdemyndigheten bör därför i samband med inledandebeslutet informera gäldenären om hans eller hennes skyldigheter att betala och vilka konsekvenserna kan bli om betalning uteblir.

19 § När ett inledandebeslut har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Om det finns särskilda skäl, får kungörelsen införas även i en eller flera ortstidningar.

I kungörelsen ska varje borgenär som har en fordran mot gäldenären uppmanas att inom en månad från dagen för kungörelsen skriftligen

1. anmäla sina fordringar mot gäldenären,
2. lämna närmare uppgifter om fordringarna och andra uppgifter av betydelse för prövningen av ärendet, och
3. ange till vilket konto som betalning ska ske.

Fristen i andra stycket får förlängas till två månader, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller regler om kungörelse när ett inledandebeslut har meddelats. Paragrafen motsvarar delvis 15 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.3.1.

Första stycket innebär att Kronofogdemyndigheten genast ska kungöra att ett inledandebeslut har meddelats. Kungörelsen ska ske i Post- och Inrikes Tidningar. Om det finns särskilda skäl, får kungörelsen införas även i en eller flera ortstidningar.

I *andra stycket* redogörs för vad kungörelsen ska innehålla. Enligt första punkten ska borgenärerna – på samma sätt som enligt 2006 års skuldsaneringslag – uppmanas att anmäla sina fordringar mot gäldenären.

Gäldenären har ett begränsat ansvar för att redogöra för sina skulder (se 12 §). Det är därför viktigt att borgenärerna lämnar en mer fullständig redogörelse för sina fordringar på gäldenären. Av den anledningen anges i andra punkten att borgenären ska uppmanas att lämna närmare uppgifter om dennes fordringar. Sådana uppgifter kan avse t.ex. fordringarnas belopp, uppkomstdatum, förfallodag, upplupen ränta och räntesatser. Vidare kan det avse uppgifter om någon är solidariskt betalningsskyldig eller om det har ställts någon säkerhet (jfr prop. 1993/94:123 s. 211).

För att effektivisera handläggningen är det viktigt att borgenärerna så tidigt som möjligt under skuldsaneringsprocessen lämnar uppgifter om förhållanden som kan vara till nytta för utredningen. Enligt andra punkten ska därför borgenärerna också uppmanas att lämna andra uppgifter av betydelse för prövningen av ärendet. För myndigheter som är borgenärer kompletteras denna punkt med en uppgiftsskyldighet i 58 §, se kommentaren till den paragrafen.

Varje borgenär ska, enligt tredje punkten, också uppmanas att lämna uppgift till Kronofogdemyndigheten om till vilket konto som betalning ska ske.

Ytterligare uppgifter som kungörelsen ska innehålla framgår av förordning.

I kungörelsen ska varje borgenär uppmanas att anmäla sina fordringar och komma in med övriga uppgifter inom en månad från dagen för kungörelsen. I *tredje stycket* anges att Kronofogdemyndigheten har en möjlighet förlänga tidsfristen, om det finns särskilda skäl.

Handläggningen efter inledandebeslut

20 § Efter inledandebeslutet ska Kronofogdemyndigheten se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.

Paragrafen innehåller den grundläggande bestämmelsen om Kronofogdemyndighetens utredningsskyldighet inför den slutliga prövningen av ansökan om skuldsanering. Paragrafen motsvarar 16 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

21 § En underrättelse ska skickas till de borgenärer som är kända i ärendet senast en vecka efter att det enligt 19 § har kungjorts att ett inledandebeslut har meddelats.

I underrättelsen ska borgenären upplysas om att ett inledandebeslut har meddelats och om borgenärens fordran i ärendet. Borgenären ska även uppmanas att inom den tidsfrist som anges i kungörelsen komma in med uppgifter enligt 19 § andra stycket.

Paragrafen innehåller regler om underrättelser till de kända borgenärerna. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

I *första stycket* anges en skyldighet för Kronofogdemyndigheten att efter inledandebeslutet skicka underrättelser till de borgenärer som är kända i ärendet. Borgenären och dennes fordran kan i första hand vara känd i ärendet genom gäldenärens ansökan. Det kan också förekomma att borgenären blivit känd i ärendet på annat sätt än att gäldenären själv angett denne i sin ansökan, t.ex. genom att Kronofogdemyndigheten noterat att en fordran görs gällande mot gäldenären vid en kontroll i sina register (15 §) och att gäldenären sedan bekräftat denna fordran.

Underrättelsen ska skickas till borgenärerna senast en vecka efter att det har kungjorts att ett inledandebeslut har meddelats. Underrättelse bör ske på ett så enkelt och effektivt sätt som möjligt och det finns inte något krav på delgivning. Till exempel kan underrättelse ske per e-post.

Enligt *andra stycket* ska borgenären i underrättelsen upplysas om att ett inledandebeslut har meddelats och om borgenärens fordran i ärendet. Borgenären ska även uppmanas att inom den tidsfrist som anges i kungörelsen komma in med uppgifter enligt 19 § andra stycket.

22 § Ett sammanträde ska hållas om det kan antas vara till fördel för utredningen. Vid sammanträdet ska gäldenären lämna de ytterligare upplysningar som behövs för prövningen av ärendet.

Gäldenären ska kallas att infinna sig personligen vid sammanträdet. Kallelsen ska sändas till gäldenären under den adress som han eller hon senast har uppgett i ärendet. Kallelsen behöver inte delges.

I kallelsen ska gäldenären upplysas om syftet med sammanträdet och om att ansökan kan avslås om han eller hon inte infinner sig personligen.

Paragrafen innehåller regler om ett sammanträde hos Kronofogdemyndigheten efter inledandebeslutet. Paragrafen motsvarar 17 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

23 § Till ett sammanträde enligt 22 § får även en borgenär eller någon annan som kan bidra till utredningen av ärendet kallas. Kallelsen behöver inte delges.

I paragrafen anges att även en borgenär eller någon annan, t.ex. en företrädare för en myndighet, som kan bidra till utredningen får kallas till ett sammanträde. Paragrafen motsvarar 18 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

24 § Om det efter inledandebeslutet framkommer att villkoren för skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar en ansökan om skuldsanering ska eller får avslås efter att ett inledandebeslut har meddelats. Paragrafen motsvarar 13 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Beslut om skuldsanering

25 § När det finns tillräcklig utredning i ärendet, ska Kronofogdemyndigheten tillsammans med gäldenären upprätta ett förslag om skuldsanering som innehåller de uppgifter som anges i 29 §.

Paragrafen reglerar upprättandet av förslag till skuldsanering. Paragrafen motsvarar 19 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

26 § Förslaget om skuldsanering ska sändas till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av förslaget med föreläggande för dem att yttra sig inom viss tid. Av föreläggandet ska det framgå att ett uteblivet yttrande inte hindrar ett beslut om skuldsanering. Föreläggandet ska delges borgenärerna.

Om en fordran i ärendet inte omfattas av förslaget, ska borgenären underrättas om detta.

Paragrafen innehåller en anvisning till Kronofogdemyndigheten att sända förslaget om skuldsanering till de kända borgenärer som omfattas av förslaget och att underrätta övriga kända borgenärer om att deras fordringar inte omfattas. Paragrafen motsvarar i huvudsak 20 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I *första stycket* anges att de kända borgenärerna som omfattas av förslaget om skuldsanering ska ges möjlighet att yttra sig inom viss tid. Genom 2006 års skuldsaneringslag utmönstrades frivillig skuldsanering och borgenärernas godtagande av förslaget är därför inte nödvändigt (jfr 3 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag). Kronofogdemyndigheten kan fatta även ett beslut om skuldsanering som avviker från det förslag som har skickats ut till borgenärerna (prop. 2005/06:124 s. 80).

Enligt *andra stycket* ska de borgenärer i ärendet som har en fordran som inte omfattas av förslaget underrättas om detta. Underrättelse ska ske oavsett om fordran har anmälts av gäldenären eller av borgenären.

27 § Efter utgången av den tid som avses i 26 § ska Kronofogdemyndigheten besluta att skuldsanering ska beviljas, om villkoren för skuldsanering är uppfyllda.

Paragrafen anger vad som gäller i fråga om meddelande av beslut om skuldsanering. Paragrafen motsvarar i huvudsak 21 § första stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

28 § När ett beslut om skuldsanering har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

I paragrafen regleras att Kronofogdemyndigheten genast ska kungöra att ett beslut om skuldsanering har meddelats. Med ett beslut om skuldsanering avses ett beslut i vilket gäldenären beviljas skuldsanering. Paragrafen motsvarar 21 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Innehållet i en skuldsanering

29 § I beslutet om skuldsanering ska det bestämmas

1. vilka fordringar som ska omfattas av skuldsaneringen (30–32 §§),
2. en betalningsplan som anger
 - a) det belopp som gäldenären ska betala (33 §),
 - b) planens längd och när den löper ut (34 §), och
 - c) när och hur gäldenären ska betala (38 §),
3. vilken avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut (35 §),
4. vilket belopp som ska fördelas mellan borgenärerna (36 §) och hur stor procentandel av varje fordran som ska bli betald,
5. vad som ska gälla för fordringarna (37 §), och
6. när och hur borgenärerna ska få betalt (41 §).

Paragrafen anger vad som ska bestämmas i ett beslut om skuldsanering. Paragrafen motsvarar delvis 9 § första och tredje styckena i 2006 års skuldsaneringslag. Överväganden finns i avsnitt 5.5.1–5.5.4.

Med ett beslut om skuldsanering avses ett beslut i vilket gäldenären beviljas skuldsanering. I beslutet ska även ingå det som i denna paragraf redovisas i sex punkter.

Enligt *första punkten* ska det bestämmas vilka fordringar som omfattas av skuldsaneringen. Vilka fordringar som ska eller kan omfattas av skuldsanering anges i 30–32 §§.

Andra punkten handlar om den betalningsplan som ska upprättas. Den betalningsplan som bestäms ska reglera gäldenärens framtida betalningar. Det som bestämts om betalning i inledandebeslutet ska alltså inte längre gälla. En betalningsplan ska bestämmas i samtliga fall, dvs. även om Kronofogdemyndigheten bedömer att gäldenären inte har ett betalningsutrymme (s.k. nollbeslut).

I betalningsplanen ska anges det belopp som gäldenären ska betala. Vilket belopp som gäldenären ska betala (gäldenärens betalningsutrymme) bestäms enligt 33 §.

Vidare ska i betalningsplanen anges planens längd och när den löper ut, vilket bestäms enligt 34 §. Det ska således anges både den totaltid som betalningsplanen ska gälla och vid vilken tidpunkt den ska anses avslutad. Som utgångspunkt ska en betalningsplan gälla under fem år. Vid bestämmandet av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut ska dock normalt avräknas den tid som gått sedan inledandebeslutet meddelades (se

34 § andra stycket). Planen kommer därför oftast att ha en faktisk löptid som är kortare än dess längd. Betalningsplanens längd och när den löper ut ska bestämmas och anges även om Kronofogdemyndigheten bedömer att gäldenären inte har något betalningsutrymme och därför inte ska betala någonting under skuldsaneringen.

I betalningsplanen ska även anges när gäldenären ska genomföra sina betalningar. Det ska alltså framgå vid vilka datum som betalning ska ske under betalningsplanens löptid. Gäldenärens betalningar ska ske månatligen, med undantag för juni och december månader som är betalningsfria (se 38 § första stycket). Betalningarna ska normalt inledas så snart som möjligt efter att beslutet om skuldsanering har meddelats. I de fall gäldenären redan har påbörjat sina betalningar (se 18 §), bör planen utformas så att något uppehåll inte uppstår mellan betalningarna till följd av inledande-beslutet och de betalningar som ska ske enligt betalningsplanen. Gäldenären kan inte vänta med att påbörja sina betalningar till dess beslutet har fått laga kraft, utan är skyldig att påbörja sina betalningar direkt (se 38 § tredje stycket).

Kronofogdemyndigheten ska i betalningsplanen också bestämma hur gäldenären ska betala. Normalt ska betalning ske till Kronofogdemyndigheten, men i undantagsfall kan det bestämmas att betalning ska ske direkt till borgenärerna (38 § andra stycket). För att gäldenären ska veta hur betalningarna ska ske måste det i planen anges till vilket konto gäldenären ska betala och med vilka delbelopp.

I *tredje punkten* anges att det ska bestämmas vilken avgift som gäldenären enligt 35 § är skyldig att betala för Kronofogdemyndighetens hantering av gäldenärens betalningar. Den avgift som bestäms ska avse myndighetens hantering av gäldenärens betalningar enligt både inledande-beslutet och betalningsplanen. Om gäldenären varken enligt inledande-beslutet eller betalningsplanen ska använda sig av Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst, ska någon avgift inte tas ut.

Enligt *fjärde punkten* ska det anges vilket belopp som ska fördelas mellan borgenärerna enligt 36 §, se vidare kommentaren till den paragrafen. Av fördelningen ska det också framgå hur stor procentandel av varje fordran som ska bli betald. Det ska med andra ord bestämmas hur mycket som gäldenären totalt ska betala av varje fordran som omfattas av skuldsaneringen (se prop. 1993/94:123 s. 207 f.).

I *femte punkten* anges att det ska bestämmas vad som enligt 37 § ska gälla för de fordringar som omfattas av skuldsaneringen. Det kan bestämmas t.ex. att någon fordran ska ges sämre rätt eller betalas före övriga fordringar.

Enligt *sjätte punkten* ska det bestämmas när och hur borgenärerna ska få betalt. Denna punkt handlar om utbetalningarna av de medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten. Om det bestäms att gäldenären ska betala direkt till borgenärerna, framgår det i stället av betalningsplanen när och hur borgenärerna ska få betalt.

I beslutet om skuldsanering ska det bestämmas vid vilka datum som Kronofogdemyndigheten ska betala ut de inbetalda medlen till borgenärerna. Enligt 41 § ska inbetalda medel och ränta som tillkommer borgenärerna betalas ut en gång om året. För de flesta borgenärer kommer det bli fråga om fem årliga utbetalningar. Om ett nollbeslut fattas i samband med

beslutet om skuldsanering, men gäldenären dessförinnan genomfört betalningar enligt 18 §, blir det i stället fråga om en engångsutbetalning.

Vidare ska det bestämmas hur borgenärerna ska få betalt. Det ska i beslutet anges både till vilka konton som Kronofogdemyndigheten kommer att betala ut de inbetalda medlen och hur stor varje utbetalning kommer att vara. Utöver de belopp som anges i beslutet ska även upplupen ränta utbetalas (se 41 §).

Beslutet om skuldsanering innefattar, liksom enligt 2006 års skuldsaneringslag, en förpliktelse för gäldenären att betala till borgenärerna, om än oftast via Kronofogdemyndigheten. Om gäldenären inte sköter sina betalningar, kan borgenärerna under vissa förutsättningar begära verkställighet (se 44 §) eller omprövning (se 48 §) av beslutet om skuldsanering.

30 § En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i 31 § eller bestäms enligt 32 §, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då inledandebeslutet meddelades.

I paragrafen regleras vilka fordringar som omfattas av en skuldsanering. Paragrafen motsvarar 7 § första stycket första meningen i 2006 års skuldsaneringslag. Bestämmelsen i 7 § första stycket andra meningen i den lagen om ränta och dröjsmålsavgift på en fordran som omfattas av skuldsaneringen återfinns i 47 § andra stycket. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Enligt paragrafen omfattas som utgångspunkt alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före inledandebeslutet. Fordringar kan dock vara undantagna från skuldsaneringen enligt 31 eller 32 §.

31 § En skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsligt underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären, innan ett inledandebeslut har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller
5. en fordran som är tvistig.

En fordran enligt första stycket 1 omfattas dock av skuldsaneringen om Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ har inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

Paragrafen reglerar vilka fordringar som inte ska omfattas av en skuldsanering. Paragrafen motsvarar 7 § tredje och fjärde styckena i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

32 § Om en fordran är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, får det bestämmas att den inte ska omfattas av skuldsaneringen.

Det får även bestämmas att en fordran inte ska omfattas av skuldsaneringen om den kan antas vara ogrundad.

Paragrafen reglerar möjligheten att undanta fordringar från en skuldsanering. Paragrafens första stycke motsvarar 7 § andra stycket första meningen i 2006 års skuldsaneringslag. Andra stycket saknar mot svarighet i den lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 7.2.

I *första stycket* anges att fordringar som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställda eller inte är förfallna till betalning kan undantas från skuldsaneringen. Om inte annat bestäms av Kronofogdemyndigheten i det enskilda fallet omfattas en sådan fordran av skuldsaneringen. Beträffande villkorade fordringar uttalas i tidigare förarbeten att en fordran bör undantas från skuldsaneringen om det inte framstår som helt klart att villkoret inom kort kommer att uppfyllas på ett sådant sätt att betalningsskyldigheten inträder (se prop. 1993/94:123 s. 137). Det finns anledning att numera inte se lika strängt på det förhållandet att betalningsskyldigheten ska inträda inom kort för att fordran inte bör undantas från skuldsaneringen. Det väsentliga för att det ska bli aktuellt att bestämma att en villkorad fordran inte ska omfattas av skuldsaneringen bör vara att det inte är klarlagt att betalningsskyldigheten kommer att inträda, inte när i tiden detta kan komma att ske.

Andra stycket gör det uttryckligen möjligt för Kronofogdemyndigheten att undanta fordringar som kan antas vara ogrundade. Bestämmelsen innebär ett förtydligande av Kronofogdemyndighetens utredningsskyldighet och tar bl.a. sikte på fakturabedrägerier som innebär att det framställs grundlösa betalningskrav. Meningen är inte att Kronofogdemyndigheten ska ingående materiellt pröva den fordran som anmälts. I stället är avsikten att bestämmelsen ska träffa sådana fordringar som redan vid en översiktlig kontroll verkar ogrundade.

Skälen för att en fordran ska anses ogrundad kan variera. Kronofogdemyndigheten får därför från fall till fall bedöma om en fordran ska antas vara av sådant slag och således undantas från skuldsaneringen. Det kan t.ex. handla om en fordran som det är alldeles klart att rättsordningen inte ställer sig bakom. Ett annat exempel är en fordran vars ursprung är svår-förklarligt.

Om Kronofogdemyndigheten bedömer att en fordran i ärendet kan antas vara ogrundad och bör undantas från skuldsaneringen, bör både gäldenären och den påstådda borgenären ges möjlighet att yttra sig om fordran och förhållandena kring densamma.

Om gäldenären bestrider fordran, ska den enligt 31 § första stycket 5 inte tas med i skuldsaneringen. Om gäldenären uttryckligen bekräftar fordran, talar det för att den ska omfattas av skuldsaneringen. Det kan emellertid inte uteslutas att omständigheterna ändå är sådana att fordran kan antas vara ogrundad och därför bör undantas. Att gäldenären i illojalt syfte bekräftar svårförklarliga fordringar bör dock i första hand påverka den allmänna skälighetsbedömningen och medföra att skuldsanering inte beviljas (se prop. 1993/94:123 s. 144).

33 § Det belopp som gäldenären ska betala enligt betalningsplanen ska bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp ska då vara vägledande.

Det får bestämmas att förbehåll även ska göras för betalning av en fordran som inte omfattas av skuldsaneringen.

Paragrafen handlar om hur gäldenärens betalningsutrymme ska beräknas. Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

34 § Betalningsplanens längd ska vara fem år, om det inte finns beaktansvärda skäl att bestämma en kortare tid.

Betalningsplanen börjar löpa från beslutet om skuldsanering.

Vid bestämmandet av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut ska den tid som inledandebeslutet gällt räknas av från betalningsplanens längd, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur betalningsplanens längd ska bestämmas och hur avräkning ska ske för tiden som löpt sedan inledandebeslutet meddelades. Första stycket motsvarar delvis 9 § fjärde stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Andra stycket saknar motsvarighet i den lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.1 och 5.6.2.

En betalningsplan ska alltid bestämmas, även för en gäldenär som saknar betalningsutrymme och som därför inte ska betala någonting under skuldsaneringen. Av *första stycket* framgår att betalningsplanens längd som huvudregel ska vara fem år. Avvikelse från huvudregeln är möjlig om det finns beaktansvärda skäl att bestämma en kortare tid. Genom ändringen från kravet på särskilda skäl som uppställs i 2006 års skuldsaneringslag är avsikten att utrymmet för undantag ska bli större.

I stort sett samtliga gäldenärer som är föremål för skuldsanering lever under ansträngda ekonomiska och sociala förhållanden. Att gäldenären lever under sådana förhållanden utgör därför i sig inte beaktansvärda skäl för att bestämma en kortare tid. Det ska i stället i det enskilda fallet finnas omständigheter som talar för att gäldenären har ett angeläget behov av en snar lösning på sina ekonomiska problem och att det bör göras avsteg från vad som gäller för de flesta. Omständigheter som kan beaktas vid denna bedömning kan hänföra sig till bl.a. gäldenärens ålder, hälsotillstånd och familjesituation. Det kan t.ex. handla om att det finns en risk för att gäldenärens barn drabbas oskäligt hårt eftersom de utan en kortare plan kommer att behöva leva under knappa ekonomiska förhållanden under en stor del av sin barndom. Även andra ömmande omständigheter rörande gäldenärens livssituation kan i det enskilda fallet beaktas.

Den omständigheten att en gäldenär tidigare har påbörjat men inte fullgjort en skuldsanering eller F-skuldsanering kan i vissa fall utgöra beaktansvärda skäl för att bestämma en kortare betalningsplan. Så kan vara fallet om skulderna i den andra saneringen i huvudsak är desamma som i den första.

Skuldsaneringen syftar till att gäldenären ska bli ekonomiskt rehabiliterad och att han eller hon efter en fullföljd betalningsplan därmed ska ha goda förutsättningar att hantera och planera sin ekonomi och förbli skuldfri. Vid bedömningen av om planen ska kortas bör därför även beaktas om det finns omständigheter som talar för att syftet med skuldsaneringen riskerar att inte bli uppfyllt vid en kortare betalningsplan. En

omständighet som talar för att det inte finns en sådan risk är att gäldenären har ansträngt sig för att uppfylla sina förpliktelser.

Ju starkare de beaktansvärda skälen är, desto mer bör betalningsplanen längd kunna kortas. Till exempel kan det för en gäldenär bli aktuellt att bestämma en betalningsplan som är fyra år medan det för en annan gäldenär – som kan påvisa starkare skäl – kan bestämmas en plan som är kortare än så.

I *andra stycket* anges att betalningsplanen börjar löpa vid beslutet om skuldsanering.

Tredje stycket handlar om hur det ska bestämmas när betalningsplanen löper ut. Vid bestämmandet av när betalningsplanen löper ut ska den tid som inledandebeslutet gällt räknas av från betalningsplanens längd, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid. Sköter gäldenären sina förpliktelser och i övrigt medverkar efter inledandebeslutet, ska avräkning ske med det antal månader som förflutit sedan inledandebeslutet. Om det i inledandebeslutet har bestämts att gäldenären ska börja betala, har gäldenären i regel att följa detta beslut för att full avräkning ska ske. Om något beslut om betalning inte har fattats eftersom gäldenären saknar betalningsutrymme ska avräkning också medges, under förutsättning att gäldenären i övrigt kan anses ha medverkat under tiden fram till det slutliga skuldsaneringsbeslutet. Sköter gäldenären sig endast delvis, t.ex. genom att missköta någon eller några av de bestämda betalningarna, ska avräkning ske endast för det antal månader som gäldenären bedöms ha skött sina åtaganden. Om misskötsamheten inte kan läggas gäldenären till last, t.ex. beroende på att han eller hon fått ändrade ekonomiska förhållanden och det interimistiska beslutet om betalning inte hunnit ändras, kan detta dock leda till att avräkning ändå ska ske fullt ut. Givetvis kan en underlåtenhet att betala också medföra att gäldenären inte uppfyller det allmänna skälighetsrequisitet för att skuldsanering ska beviljas (se även kommentaren till 18 §).

Eftersom det som bestämts i inledandebeslutet bara gäller till dess att Kronofogdemyndigheten meddelat sitt slutliga beslut (se 18 §), kan avräkning endast ske för tiden mellan meddelandet av inledandebeslutet och det beslut genom vilket Kronofogdemyndighetens skiljer ärendet ifrån sig. Om Kronofogdemyndigheten t.ex. avslår ansökan och skuldsanering sedan beviljas i högre instans, kan avräkning sålunda inte ske för tiden efter Kronofogdemyndighetens avslagsbeslut.

35 § Kronofogdemyndigheten ska ta ut en årlig avgift av gäldenären för myndighetens hantering av hans eller hennes betalningar.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Paragrafen innehåller regler om den avgift som ska tas ut för Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst. Paragrafen saknar ansvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.3.

Enligt *första stycket* ska Kronofogdemyndigheten ta ut en årlig avgift av gäldenären för myndighetens hantering av hans eller hennes betalningar enligt såväl inledandebeslutet som betalningsplanen. En avgift ska tas ut av gäldenären om han eller hon i något skede av skuldsanerings-

förfarandet ska betala till Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst. Om gäldenären inte någon gång under skuldsaneringsförfarandet bedöms ha ett betalningsutrymme och därför inte ska betala någonting, ska någon avgift inte utgå. I en sådan situation hanterar nämligen inte Kronofogdemyndigheten några betalningar för gäldenärens räkning. Avgiften ska tas ut årligen. Med detta avses att en avgift utgår för varje påbörjat år som myndigheten hanterar gäldenärens betalningar.

Vilken avgift som ska tas ut bestäms i beslutet om skuldsanering (29 §). För en gäldenär som ska betala in medel till Kronofogdemyndigheten enligt både inledandebeslutet och betalningsplanen ska den avgift som bestäms i beslutet om skuldsanering avse Kronofogdemyndighetens hantering av gäldenärens betalningar både före och efter beslutet om skuldsanering. Om det i beslutet om skuldsanering bestäms att gäldenären ska betala direkt till borgenärerna, ska den avgift som bestäms endast hänföra sig till Kronofogdemyndighetens hantering av gäldenärens medel under handläggningen av skuldsaneringsärendet. Detsamma ska gälla om det enligt inledandebeslutet bestämts att gäldenären har ett betalningsutrymme och ska genomföra betalningar, men inte enligt beslutet om skuldsanering. Om en avgift ska bestämmas, kan det aldrig bli fråga om mindre än en årsavgift. Avgiften ska tas ut genom att den räknas av från de medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten (se 40 §).

Någon avgift ska inte bestämmas för det fall en gäldenär som enligt inledandebeslutet betalat in till Kronofogdemyndigheten sedan inte beviljas skuldsanering. Detta eftersom det då inte meddelas något beslut om skuldsanering. De medel som gäldenären betalat in till Kronofogdemyndigheten ska då i stället helt återbetalas till gäldenären (se 55 § andra stycket).

I *andra stycket* bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

36 § Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna utgörs av de medel som gäldenären ska betala enligt inledandebeslutet och betalningsplanen med avdrag för den avgift som avses i 35 §.

I paragrafen anges vilka medel som ska fördelas mellan borgenärerna. Paragrafen motsvarar delvis 9 § andra stycket i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4.

Enligt paragrafen utgörs det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna av både de medel som gäldenären ska betala in till Kronofogdemyndigheten enligt inledandebeslutet (18 §) och de medel som han eller hon ska betala enligt betalningsplanen (29 §). Från beloppet ska dock avdrag göras för den avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut av gäldenären för myndighetens hantering av hans eller hennes betalningar. Hur den avgiften bestäms anges i 35 §. Eftersom gäldenären normalt kommer att betala under en sammanlagd tid om fem år, kommer avdrag sålunda ofta att ske för fem årsavgifter.

37 § Alla fordringar som omfattas av skuldsaneringen har lika rätt.

Trots första stycket får en fordran

1. ges sämre rätt, om borgenären samtycker till det, eller

2. betalas före andra fordringar, om den efter fördelning enligt 36 § avser ett mindre belopp och det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter.

Paragrafen reglerar fordringarnas inbördes förhållanden i en skuldsanering. Paragrafen motsvarar 8 § första och andra styckena i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Gäldenärens betalningar

38 § Gäldenären ska betala en gång i månaden, med undantag för juni och december som är betalningsfria månader.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Om det finns särskilda skäl, får det bestämmas att gäldenären i stället ska betala direkt till borgenärerna.

Betalningarna ska genomföras trots att beslutet om skuldsanering inte har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller regler om när och hur gäldenärens betalningar enligt betalningsplanen ska ske. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1, 5.5.4 och 5.6.1.

Paragrafen anger hur gäldenärens betalningar enligt betalningsplanen (29 § 2) ska bestämmas. När det gäller gäldenärens betalningar enligt inledandebeslutet finns det särskilda regler om detta i 18 §.

Av *första stycket* framgår att gäldenären ska betala en gång i månaden. Gäldenären ska dock inte betala under månaderna juni och december, som alltså är betalningsfria månader.

I *andra stycket* anges att gäldenärens betalningar som huvudregel ska ske till Kronofogdemyndigheten och inte till borgenärerna direkt. Myndigheten fungerar som en betalningsförmedling.

Betalningsförmedlingen är inte ett frivilligt alternativ. Endast om det finns särskilda skäl, ska Kronofogdemyndigheten kunna bestämma att gäldenären får betala direkt till borgenärerna. Sådana skäl kan finnas om betalning via Kronofogdemyndigheten inte skulle innebära någon egentlig lättnad för gäldenären och att det samtidigt innebär en betydande nackdel för borgenärerna att betalningsförmedlingen används. För att betalning ska få ske direkt till borgenärerna krävs det att detta bestäms särskilt i beslutet om skuldsanering. Att gäldenären eller borgenärerna framställer önskemål om att betalningarna ska ske direkt till borgenärerna är inte ett skäl, men väl en förutsättning, för att bevilja en sådan ordning. Det finns inte någon motsvarande möjlighet att betala direkt till borgenärerna före beslutet om skuldsanering (se 18 § tredje stycket).

Även om betalning ska ske till betalningsförmedlingstjänsten, kan det inte uteslutas att någon gäldenär av misstag eller av annat skäl betalar direkt till en borgenär. En sådan betalning ska trots det inte återgå, utan får anses som ett led i fullgörandet av betalningsskyldigheten till den borgenären. Det innebär dock att gäldenären inte följer den bestämda betalningsplanen. En gäldenär som felaktigt betalar direkt till en borgenär riskerar därför att beslutet om skuldsanering upphävs på begäran av en annan borgenär.

Regeringen avser att i förordning föreskriva att Kronofogdemyndigheten löpande ska kontrollera att gäldenären genomför sina betalningar

enligt vad som anges i betalningsplanen. Kronofogdemyndigheten ska påminna gäldenären om att betalning ska ske och informera borgenärerna om att gäldenären brustit i sin betalning.

Av *tredje stycket* följer att gäldenären ska påbörja sina betalningar enligt betalningsplanen, även om beslutet om skuldsanering överklagas. Om gäldenären inte betalar i enlighet med vad som har bestämts, kan borgenärerna begära att skuldsaneringen ska ändras eller upphävas (48 § första stycket 6) eller – så snart utbetalning ska ske – begära verkställighet av beslutet om skuldsanering (44 §).

39 § Gäldenären förlorar rådigheten över medel som han eller hon har betalat in till Kronofogdemyndigheten. Myndigheten ska genast placera de inbetalda medlen på ett räntebärande konto.

Paragrafen reglerar hanteringen av de inbetalda medlen. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4.

I *första meningen* anges att gäldenären förlorar rådigheten över medel som han eller hon har betalat in till betalningsförmedlingen. Gäldenären kan alltså inte ångra en betalning eller på annat sätt förfoga över inbetalda medel.

Enligt *andra meningen* ska Kronofogdemyndigheten genast placera de inbetalda medlen på ett räntebärande konto (jfr 8 § lagen [1927:56] om nedsättning av pengar hos myndighet). För den tid som löper fram till dess utbetalning sker har borgenärerna alltså rätt till ränta. Upplupen ränta ska fördelas mellan borgenärerna utöver det belopp som bestämts enligt 29 § 4 och 36 §. Borgenärerna har i övrigt inte någon rätt till ränta på fordringen efter inledandebeslutet, vilket följer av 47 § andra stycket.

Om ansökan avslås, avvisas eller skrivs av ska de inbetalda medlen återbetalas till gäldenären (55 § andra stycket). I ett sådant fall ska även den upplupna räntan betalas till gäldenären.

40 § Inbetalda medel tillfaller de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen, när beslutet om skuldsanering har fått laga kraft och den avgift som avses i 35 § har räknats av.

Paragrafen reglerar äganderätten till de inbetalda medlen. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4.

Med inbetalda medel avses de medel som gäldenären enligt inledandebeslutet eller enligt beslutet om skuldsanering har betalat in till Kronofogdemyndigheten och som myndigheten hanterat för gäldenärens räkning (se t.ex. 38 § andra stycket, 39 och 41 §§). Om det i beslutet om skuldsanering bestämts att gäldenären ska betala direkt till borgenärerna, är det alltså inte aktuellt att tillämpa denna paragraf för de betalningarna.

Enligt paragrafen gäller att när skuldsaneringen har beviljats och fått laga kraft, tillfaller de inbetalda medlen de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen. Det är först i beslutet om skuldsanering som det bestäms vilka borgenärer och fordringar som omfattas av skuldsaneringen. Fram till dess kan medlen fortfarande återbetalas till gäldenären vid ett beslut om avslag, avvisning eller avskrivning (se 55 § andra stycket).

Innan medlen tillfaller borgenärerna ska emellertid Kronofogdemyndigheten avräkna den avgift som myndigheten ska ta ut för sin hantering av gäldenärens betalningar. Vilken avgift som ska tas ut bestäms i beslutet om skuldsanering (29 § 3). Det belopp som kvarstår ska betalas ut till borgenärerna (se 41 §).

Paragrafen gäller för alla inbetalda medel under skuldsaneringen, dvs. både för medel som har betalats in före beslutet om skuldsanering har fått laga kraft och för medel som gäldenären betalar in efter det. Det innebär t.ex. att medel som betalats in enligt inledandebeslutet kan tillfalla borgenärerna först efter beslutet om skuldsanering har fått laga kraft. När det gäller medel som betalas in till Kronofogdemyndigheten efter att det finns ett beslut om skuldsanering som har fått laga kraft, tillfaller dessa medel borgenärerna direkt. I samtliga fall krävs dock att avgiften för betalningsförmedlingstjänsten först har avräknats.

41 § Inbetalda medel som tillhör borgenärerna jämte ränta ska Kronofogdemyndigheten betala ut till borgenärerna en gång om året.

Paragrafen reglerar utbetalning till borgenärerna. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4.

Av paragrafen framgår att Kronofogdemyndigheten ska betala ut inbetalda medel som tillhör borgenärerna en gång om året. När och hur utbetalningarna ska ske bestäms i samband med beslutet om skuldsanering (se 29 § 6). Genom att inbetalda medel ska förvaras på ett räntebärande konto (se 39 §) ska det även betalas ut upplupen ränta.

Utbetalning får inte ske innan beslutet om skuldsanering har fått laga kraft. Anledningen till detta är att medlen inte tillfaller borgenärerna förrän beslutet om skuldsanering fått laga kraft (se 40 §). För att kunna få betalt måste borgenären ha anmält till vilket konto som utbetalning ska ske (se 19 och 21 §§). Borgenären är också skyldig att till Kronofogdemyndigheten anmäla förändringar i detta avseende. Det ankommer alltså inte på myndigheten att ta reda på dessa uppgifter.

Har det vid beslutet om skuldsanering bestämts att gäldenären inte ska betala någonting, ska medel som eventuellt betalats in dessförinnan betalas ut till borgenärerna som en engångsbetalning.

Om gäldenären har betalat in mindre än vad betalningsplanen anger, ska utbetalningen till borgenärerna – i överensstämmelse med likabehandlingsprincipen – sättas ner med lika stor andel för samtliga betalningsberättigade borgenärer, om inte annat har bestämts i beslutet om skuldsanering (29 § 5 och 37 §).

Exekutiva åtgärder

42 § Efter inledandebeslutet får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte ske innan frågan om skuldsanering är avgjord genom ett beslut som har fått laga kraft. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 31 § inte omfattas av skuldsaneringen. Det gäller inte heller om, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer att utmätning får ske.

Denna paragraf tillämpas även i fråga om ett beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

Paragrafen innehåller ett förbud mot exekutiva åtgärder efter det att ett inledande beslut har meddelats. Paragrafen motsvarar 22 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

43 § Inbetalda medel som fortfarande tillhör gäldenären får inte utmätas eller tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

Paragrafen handlar om skyddet av de medel som en gäldenär betalar in till Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst. Paragrafen saknar motsvarighet i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4.

Om gäldenären bedöms ha ett betalningsutrymme, ska Kronofogdemyndigheten i inledande beslutet bestämma vilket belopp som den gäldenären ska betala fram dess ett slutligt avgörande fattas i ärendet (18 §). I beslutet om skuldsanering ska myndigheten bestämma vilket belopp som gäldenären ska betala enligt betalningsplanen (29 §). Gäldenären ska normalt betala direkt till Kronofogdemyndigheten (38 § andra stycket). I samband med betalningen förlorar gäldenären rådgivningen över medlen. Någon möjlighet för gäldenären att efter inbetalning förfoga över vad som betalats in finns därmed inte (se kommentaren till 39 §).

I paragrafen anges att medel som har betalats in till Kronofogdemyndigheten och som fortfarande tillhör gäldenären inte får utmätas eller tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring. Det saknar betydelse om medlen har betalats in före eller efter ett beslut om skuldsanering. De inbetalda medlen är skyddade från utmätning och från verkställighet av ett beslut om betalningssäkring endast så länge som de inbetalda medlen finns hos Kronofogdemyndigheten och tillhör gäldenären, vilket är fallet fram till det att beslutet om skuldsanering har fått laga kraft (se 40 §). Om medlen betalas ut till gäldenären enligt 55 § andra stycket är de åter tillgängliga för utmätning.

44 § Ett beslut om skuldsanering får verkställas när det har fått laga kraft. Verkställighet får inte avse annat än vad som redan skulle ha betalats ut till borgenären enligt beslutet om skuldsanering.

I paragrafen regleras frågan om verkställighet av ett beslut om skuldsanering. I 2006 års skuldsaneringslag regleras frågan om verkställighet i 37 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.4.

Ett beslut om skuldsanering innehåller en förpliktelse för gäldenären att betala till borgenärerna. Betalningen ska ske genom Kronofogdemyndigheten som betalningsförmedlare eller undantagsvis direkt till borgenärerna (se 38 §).

Bestämmelsen i *första meningen* gör det möjligt för borgenären att begära verkställighet av ett beslut om skuldsanering när det har fått laga kraft. I förhållande till motsvarande bestämmelse i 2006 års skuldsaneringslag är skillnaden att det inte är möjligt att omedelbart från beslutet om skuldsanering begära verkställighet.

Enligt *andra meningen* får verkställighet dock inte avse annat än vad som redan skulle ha betalats ut till borgenären enligt beslutet om skuldsanering. I de fall gäldenären ska betala via Kronofogdemyn-

digheten innebär bestämmelsen att en borgenär inte kan kräva verkställighet redan av den anledningen att gäldenären missar någon betalning. I stället måste borgenären avvakta till efter den årsvisa utbetalningstidpunkten enligt beslutet om skuldsanering (29 § 6) innan denne ansöker om verkställighet. Det finns dock ingenting som hindrar borgenären från att dessförinnan ansöka om omprövning på den grunden att gäldenären inte sköter sina betalningar enligt betalningsplanen. Om det vid beslutet om skuldsanering har bestämts att gäldenären ska betala direkt till borgenärerna och beslutet har fått laga kraft, kan en borgenär begära verkställighet så snart gäldenären inte sköter sina betalningar till denne enligt betalningsplanen.

Överklagande

45 § Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas. Ett beslut som inte innebär att ärendet avgörs får överklagas endast i samband med överklagande av ett beslut som innebär att ärendet avgörs. Inledandebeslutet och beslut om ändring av inledandebeslutet får dock överklagas särskilt.

Kronofogdemyndighetens beslut överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt. Om gäldenären inte är bosatt i Sverige, överklagas beslutet till Stockholms tingsrätt. Ett överklagande ska ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten ska inte vara part i domstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Kronofogdemyndighetens avgöranden. Paragrafen motsvarar delvis 29 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.6.2.

Enligt *första stycket* får Kronofogdemyndighetens beslut överklagas. Samtliga beslut av Kronofogdemyndigheten får överklagas, oavsett om det är fråga om slutliga beslut eller beslut under handläggningen, inklusive ett beslut av myndigheten att förklara en ansökan om skuldsanering vilande. Beträffande Kronofogdemyndighetens beslut under handläggningen av ett ärende får dessa som huvudregel överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut. Inledandebeslutet får dock överklagas särskilt. Genom att det är möjligt att överklaga inledandebeslutet särskilt är det också möjligt att överklaga det som bestämts i inledandebeslutet om gäldenärens betalningar under handläggningen innan skuldsanering är beviljad (18 §). Det kan antingen ha bestämts att gäldenären ska betala eller att någon betalning inte ska ske, beroende på om gäldenären bedöms ha något betalningsutrymme. Det är möjligt att överklaga det som bestämts i inledandebeslutet både om att betalning ska ske och om beloppets storlek. Det som inledningsvis bestämts om betalning i inledandebeslutet kan ändras under handläggningen av ärendet, antingen på en parts begäran eller på Kronofogdemyndighetens eget initiativ. Även ett sådant nytt beslut om betalning – som innebär att det som bestämts i inledandebeslutet ändras – kan överklagas särskilt.

I *andra stycket* anges att Kronofogdemyndighetens beslut överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt eller, om gäldenären inte är bosatt i Sverige, till Stockholms tingsrätt. Ett överklagande ska ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för det beslut som överklagas.

Enligt *tredje stycket* gäller lagen om domstolsärenden vid ett överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten ska dock inte vara part i domstolen.

46 § Om en domstol bifaller ett överklagande av gäldenären, ska den återförvisa ärendet till Kronofogdemyndigheten. Om Kronofogdemyndigheten har avslagit gäldenärens ansökan med tillämpning av 24 § och tillräcklig utredning finns, får domstolen dock besluta om skuldsanering.

Ett beslut att återförvisa ett ärende till Kronofogdemyndigheten får inte överklagas.

Paragrafen anger hur en domstol ska gå till väga om den bifaller gäldenärens överklagande. Paragrafen motsvarar 30 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Verkan av en skuldsanering

47 § Genom en skuldsanering befrias gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom skuldsaneringen befrias gäldenären även från ansvar för betalningen av skulder som inte är kända i ärendet, om det inte är en sådan skuld som avses i 31 §.

Skuldsaneringen medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en fordran som omfattas av skuldsaneringen faller bort för tiden efter den dag då inledandebeslutet meddelades.

Skuldsaneringen inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för skulden.

I paragrafen regleras rättsverkningarna av ett beslut om skuldsanering. Paragrafen motsvarar 7 § första stycket andra meningen och 23 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Omprövning av ett beslut om skuldsanering

48 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av skuldsaneringen får beslutet om skuldsanering upphävas eller, i fall som avses i 6 och 7, ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 29 § 2–6, om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,
2. gäldenären har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning,
3. gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på skuldsaneringsfrågans avgörande,
4. gäldenären i sin ansökan om skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,
5. gäldenären har lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av skuldsaneringen eller inte har lämnat uppgifter trots att han eller hon är uppgiftsskyldig och detta har medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,
6. gäldenären inte följer betalningsplanen och avvikelsen inte är ringa, eller
7. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet.

I fall som avses i första stycket 7 ska ansökan göras inom fem år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan löper ut senare, senast den dag då planen löper ut.

Om ett beslut om skuldsanering upphävs, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av ett belopp som avses i 29 § 4 ogiltig. Detta gäller dock inte om tredje mannen kände till eller borde känt till de omständigheter som anges i första stycket 1–3 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt första stycket 4.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upphävande och ändring av ett beslut om skuldsanering, s.k. omprövning, på begäran av en borgenär. Paragrafen motsvarar 24 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.6.2.

I *första stycket* anges under vilka omständigheter ett beslut om skuldsanering kan upphävas eller ändras. Av hänvisningen till 29 § 2–6 följer att det vid en ändring av ett beslut om skuldsanering inte är möjligt att ändra vilka fordringar som omfattas av skuldsaneringen (29 § 1).

Enligt *andra stycket* har en borgenär möjlighet att begära omprövning av skuldsaneringen på grund av förbättrade ekonomiska förhållanden för gäldenären inom fem år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan löper ut senare, senast den dag då planen löper ut. Som huvudregel räknas tidsfristen från inledandebeslutet eftersom den tid som har gått mellan inledandebeslutet och beslutet om skuldsanering normalt ska räknas av från betalningsplanens längd (se 34 §). Om en betalningsplan skulle avslutas senare än fem år efter inledandebeslutet, upphör möjligheten till omprövning senast den dag då planen löper ut.

I *tredje stycket* anges vissa verkningar av att ett beslut om skuldsanering upphävs.

49 § På ansökan av gäldenären får beslutet om skuldsanering ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 29 § 2–6, om

1. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förändrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet, eller

2. det finns synnerliga skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ändring av ett beslut om skuldsanering på begäran av gäldenären. Paragrafen motsvarar 25 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

För att beslutet om skuldsanering ska ändras krävs att någon av förutsättningarna i första eller andra punkten är uppfyllda. Av hänvisningen till 29 § 2–6 följer att det är möjligt att ändra allt annat än vilka fordringar som omfattas av skuldsaneringen.

50 § Vid en ändring av ett beslut om skuldsanering får betalningsplanens längd bestämmas till som längst sju år.

Paragrafen handlar om Kronofogdemyndighetens möjlighet att i samband med en ändring enligt 48 eller 49 § förlänga betalningsplanens längd utöver den tid som bestämts i beslutet om skuldsanering (se 29 § 2 och 34 §). Paragrafen motsvarar 26 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Enligt paragrafen kan betalningsplanens längd bestämmas till som längst sju år. Eftersom den tid som har gått mellan inledandebeslutet och beslutet om skuldsanering normalt ska räknas av från betalningsplanens

längd (34 §), blir den faktiska löptiden för betalningsplanen dock oftast kortare än så.

51 § En ansökan om omprövning av ett beslut om skuldsanering ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som avses,
2. det som yrkas, och
3. de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.

Om en ansökan är bristfällig tillämpas 13 §.

Paragrafen innehåller regler om vad en ansökan om omprövning ska innehålla och hur en sådan får göras. Paragrafen motsvarar i huvudsak 27 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.3.3.

Enligt *första stycket* ska en ansökan om omprövning vara skriftlig. Att ansökan ska ges in till Kronofogdemyndigheten följer av 4 §. Det krävs inte att ansökan är egenhändigt undertecknad (jfr 11 §) och den kan med fördel ges in elektroniskt.

I ansökan ska anges det beslut om skuldsanering som ska omprövas. Vidare ska anges vad som yrkas, dvs. ändring eller upphävande, och de omständigheter som åberopas till stöd för att beslutet ska omprövas.

Av *andra stycket* och hänvisningen till 13 § framgår att Kronofogdemyndigheten ska förelägga sökanden att komplettera en bristfällig ansökan och att en bristfällig ansökan i vissa fall ska avvisas.

52 § Bestämmelserna i 20, 22 och 23 §§ gäller vid handläggningen av ett ärende om omprövning av ett beslut om skuldsanering.

Paragrafen anger vilka krav som ställs på utredningen i ett ärende om omprövning av en skuldsanering. Paragrafen motsvarar 28 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Övriga bestämmelser

53 § Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller ansökan om skuldsanering.

Om en ansökan om förhandling om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om skuldsanering, ska skuldsaneringsärendet förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om skuldsanering.

Om gäldenären avlider, förfaller ansökan om skuldsanering.

Paragrafen reglerar förhållandet mellan skuldsanering å ena sidan och konkurser och offentligt ackord å andra sidan. I paragrafen anges vidare att en ansökan om skuldsanering förfaller om gäldenären avlider. Paragrafen motsvarar 32 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

54 § Om gäldenären återkallar en ansökan om skuldsanering, ska ärendet avskrivas från vidare handläggning. Detsamma gäller om ansökan förfaller enligt 53 §.

I paragrafen anges att ärendet ska avskrivas från vidare handläggning, om gäldenären återkallar en ansökan om skuldsanering eller om en

ansökan förfaller enligt 53 §. Paragrafen motsvarar 33 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

55 § Om en ansökan om skuldsanering avslås eller avvisas eller ärendet avskrivs från vidare handläggning sedan ett inledandebeslut har meddelats, ska samtliga kända borgenärer underrättas.

Vid beslut om avslag, avvisning eller avskrivning ska medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten återbetalas till honom eller henne när beslutet har fått laga kraft. Om en pågående utmätning har avbrutits genom inledandebeslutet, ska i stället inbetalda medel fördelas mellan de fordringar för vilka utmätningen pågick.

Paragrafen handlar om vissa åtgärder som ska vidtas om ett ärende i vilket det meddelats ett inledandebeslut avslutas på annat sätt än genom ett beslut om skuldsanering. Första stycket motsvarar i huvudsak 34 § i 2006 års skuldsaneringslag. Andra stycket saknar motsvarighet i den lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.5.4.

Första stycket innebär att Kronofogdemyndigheten ska underrätta samtliga kända borgenärer om ärendet avslutas på ett annat sätt än genom ett beslut om skuldsanering. Kronofogdemyndigheten bör skicka underrettelsen så snart som möjligt (jfr 7 § förordningen [2003:234] om tiden för tillhandahållande av domar och beslut, m.m.).

I *andra stycket* anges vad som gäller för medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten när ärendet avslutas på ett annat sätt än genom ett beslut om skuldsanering. Enligt första meningen ska dessa medel återbetalas till gäldenären så snart beslutet om avslag, avvisning eller avskrivning har fått laga kraft. Om gäldenären överklagar beslutet, ska pengarna behållas på kontot för eventuell avräkning, för det fall skuldsanering beviljas av en högre instans. Av andra meningen framgår att medlen inte ska återbetalas till gäldenären om inledandebeslutet har inneburet att en pågående utmätning avbrutits i enlighet med 42 §. I en sådan situation ska medlen i stället fördelas mellan de fordringar för vilka utmätningen pågick.

Samtliga medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten omfattas av bestämmelsen och ska återbetalas. Det innebär t.ex. att det inte ska ske någon avräkning för den avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut enligt 35 §.

56 § Om det har bestämts att en fordran enligt 32 § första stycket inte ska omfattas av skuldsaneringen, får borgenären trots föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen löper.

Paragrafen reglerar en borgenärs möjlighet att bevilja anstånd med betalningen beträffande en fordran som undantagits från skuldsaneringen enligt 32 § första stycket. Paragrafen motsvarar 7 § andra stycket andra meningen i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

57 § En överenskommelse som innebär att gäldenären eller tredje man tillförsäkrar någon borgenär, vars fordran omfattas av skuldsaneringen, bättre villkor än enligt skuldsaneringen är ogiltig.

Paragrafen anger att en överenskommelse vid sidan av beslutet om skuldsanering mellan gäldenären eller tredje man och någon eller några av borgenärerna är ogiltig, om den innebär att någon borgenär gynnas. Paragrafen motsvarar 35 § i 2006 års skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

58 § Socialnämnder och andra myndigheter ska till Kronofogdemyndigheten eller en domstol som handlägger ett ärende om skuldsanering på begäran lämna uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är av betydelse för prövningen av ärendet. Sådana uppgifter ska också lämnas av myndigheter som anmäler fordringar enligt 19 eller 21 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om myndigheters uppgiftsskyldighet. Första meningen motsvarar 36 § i 2006 års skuldsaneringslag. Andra meningen saknar motsvarighet i den lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.3.1.

Andra meningen tydliggör att myndigheter som anmäler fordringar enligt 19 eller 21 § samtidigt ska lämna uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är av betydelse för prövningen av ärendet. Genom bestämmelsen säkerställs att en myndighet inte hindras att lämna synpunkter av betydelse på grund av sekretess (se 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). På så sätt kan Kronofogdemyndigheten få tillgång till dessa uppgifter i ett tidigt skede av ärendets handläggning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.
2. Genom lagen upphävs skuldsaneringslagen (2006:548).
3. Bestämmelserna i 18 § och 34 § tredje stycket tillämpas inte för ett ärende där ett beslut att inleda skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (2006:548) har meddelats före ikraftträdandet.
4. Äldre bestämmelser gäller för beslut om skuldsanering som har fått laga kraft före ikraftträdandet, om inte annat framgår av punkten 5.
5. Om ett beslut om skuldsanering som avses i punkten 4 ändras efter omprövning, får det på gäldenärens begäran bestämmas att hans eller hennes betalningar fortsättningsvis ska ske till Kronofogdemyndigheten i enlighet med 38 § andra stycket. I sådant fall gäller för beslutet även 29, 33 och 35–37 §§, 38 § tredje stycket och 39–52 §§. Vilka fordringar som omfattas av skuldsaneringen får inte ändras.

Enligt *första punkten* ska den nya lagen träda i kraft den 1 november 2016. Då upphör, enligt *andra punkten*, 2006 års skuldsaneringslag att gälla.

I *tredje punkten* anges att de nya bestämmelserna i 18 § och 34 § tredje stycket inte ska tillämpas i ett ärende där ett beslut att inleda skuldsanering har meddelats före ikraftträdandet. Bestämmelsen gäller för ärenden om skuldsanering som ännu inte slutligt avgjorts med ett beslut som har fått laga kraft (se tredje punkten). I ett sådant ärende kan inte gäldenären påbörja betalning före beslutet om skuldsanering. Inte heller kan gäldenären få viss tid avräknad från betalningsplanen. Övriga nya bestämmelser ska däremot tillämpas i ärendet. Till exempel ska betalningsplanen i beslutet om skuldsanering bestämmas så att gäldenären får

tillgodogöra sig betalningsfria månader. Vidare ska gäldenären som utgångspunkt använda sig av betalningsförmedlingstjänsten. I ett sådant ärende kommer det bli nödvändigt för Kronofogdemyndigheten att kontakta de kända borgenärerna som omfattas av skuldsaneringen och be dem att komma in med uppgift om till vilket konto utbetalning ska ske.

Av *fjärde punkten* framgår att äldre bestämmelser ska gälla för beslut om skuldsanering som har fått laga kraft före ikraftträdandet. Det innebär t.ex. att om ett sådant beslut omprövas, ska det ske enligt de äldre bestämmelserna. Om en gäldenär som tidigare beviljats skuldsanering ansöker om skuldsanering på nytt, gäller de nya bestämmelserna i det ärendet.

Enligt *femte punkten* får det – trots fjärde punkten – i ett ärende om omprövning bestämmas att gäldenärens betalningar fortsättningsvis ska ske till Kronofogdemyndigheten. En förutsättning för att det ska kunna bestämmas är att gäldenären begär det.

För att det ska bli aktuellt att tillämpa övergångsbestämmelsen krävs det att det finns grund för att ändra beslutet om skuldsanering. Äldre bestämmelser om borgenärens och gäldenärens möjligheter att ansöka om omprövning gäller i omprövningsärendet. Gäldenärens önskan om att betalningarna ska ske genom betalningsförmedlingstjänsten utgör alltså inte en grund för omprövning.

Om gäldenären i omprövningsärendet framställer en begäran om att de nya bestämmelserna om Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst ska gälla, innebär det inte att betalningsplanens längd ska bestämmas på ett annat sätt än tidigare. Inte heller kan det leda till att gäldenären kan få tillgodoräkna sig några betalningsfria månader.

Om beslutet om skuldsanering ändras, ska de nya bestämmelserna i 29, 33 och 35–37 §§, 38 § tredje stycket och 39–52 §§ gälla. Det innebär bl.a. att det ändrade beslutet om skuldsanering ska innehålla de uppgifter som anges i 29 §. Vilka fordringar som omfattas av skuldsaneringen får dock inte ändras. För det ändrade beslutet gäller sedan de nya bestämmelserna om bl.a. överklagande och omprövning.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

10.2 Förslaget till lag om skuldsanering för företagare

Lagen är ny och innebär att det i fortsättningen kommer att finnas två skuldsaneringsformer: skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och F-skuldsanering enligt denna lag. En stor del av bestämmelserna är utformade med skuldsaneringslagen som förebild. För en mer utförlig kommentar till de bestämmelser som har sin motsvarighet i skuldsaneringslagen hänvisas till avsnitt 10.1, prop. 1993/94:123, bet. 1993/94:LU26, prop. 2005/06:124, bet. 2005/06:LU35, prop. 2010/11:31 och bet. 2010/11:CU9.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om en särskild form av skuldsanering för företagare och närstående till företagare (F-skuldsanering). F-skuldsanering

innebär att en gäldenär delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen.

Paragrafen innehåller en övergripande beskrivning av lagens innehåll och en F-skuldsanerings innebörd. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 6.2.

Bestämmelserna i lagen gäller skuldsanering för företagare och närstående till företagare. Denna form av skuldsanering betecknas som F-skuldsanering. Vad som avses med begreppen företagare och närstående framgår av 2 §.

En F-skuldsanering innebär att gäldenären delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen. Gäldenären kan aldrig helt befrias från ansvar för betalningen av de skulderna (jfr 1 § förslaget till ny skuldsaneringslag). Anledningen till detta är att det vid F-skuldsanering krävs att gäldenären kan betala tillbaka åtminstone en viss del av skulderna (se 9 § 3). Verkan av en F-skuldsanering regleras närmare i 49 §.

Tillämpningsområdet för denna lag och förslaget till ny skuldsaneringslag är delvis överlappande. En gäldenär kan alltså i vissa fall uppfylla villkoren både för F-skuldsanering och för skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Som anges i 16 § är det dock inte möjligt att samtidigt ansöka om de båda formerna av sanering.

För lagens tillämpning kan också vissa bestämmelser om konkurs och ackord (se konkurslagen [1987:672] och lagen [1996:764] om företagsrekonstruktion) ha betydelse. Till exempel är dessa insolvensrättsliga institut överordnade F-skuldsanering (se 56 §).

Definitioner

2 § I lagen avses med

företagare: en fysisk person som är eller har varit engagerad i en näringsverksamhet, antingen genom att driva eller ha drivit enskild näringsverksamhet eller genom att vara eller ha varit företrädare för en juridisk person som driver eller har drivit näringsverksamhet,

närstående: make, sambo, förälder, syskon eller barn och makes eller sambos barn.

I paragrafen förklaras ett par för lagens tillämpning viktiga begrepp. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Begreppet *företagare* avser en fysisk person som är eller har varit engagerad i näringsverksamhet. Med näringsverksamhet avses, såsom är fallet i t.ex. konsumenttjänstlagen (1985:716), konsumentköplagen (1990:932) och bokföringslagen (1999:1078), all verksamhet som är av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig. Verksamhetens omfattning har inte någon avgörande betydelse. Även en verksamhet som bedrivs i liten skala omfattas av begreppet, om det yrkesmässiga momentet är uppfyllt. Ledning kan ofta hämtas från hur verksamheten bedöms skattemässigt. Om verksamheten beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet, är den normalt att anse som näringsverksamhet även enligt denna lag (se även t.ex. prop. 1984/85:110 s. 141, prop. 1995/96:5 s. 163 och prop. 1998/99:130 s. 393).

Begreppet företagare innefattar en fysisk person som driver en enskild näringsverksamhet, dvs. företagaren är en enskild näringsidkare. Begreppet företagare innefattar även den som är engagerad i en näringsverksamhet genom att han eller hon är företrädare för en juridisk person som driver sådan verksamhet. Denna del av definitionen markerar att näringsverksamheten inte måste drivas av företagaren i hans eller hennes egenskap av fysisk person, utan att verksamheten även kan drivas av en juridisk person som företagaren företräder. Vilken slags juridisk person som driver näringsverksamheten spelar ingen roll. Det kan således vara fråga om t.ex. ett aktiebolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening.

För att omfattas av begreppet företagare är det inte av betydelse att personen är engagerad i näringsverksamheten vid tidpunkten för ärendet om F-skuldsanering. Begreppet omfattar nämligen även sådana personer som tidigare har varit engagerade i näringsverksamhet, antingen genom att ha drivit en enskild näringsverksamhet eller genom att ha varit företrädare för en juridisk person som drivit – eller fortfarande driver – sådan verksamhet. Beroende på om det är fråga om en aktiv eller en före detta företagare gäller dock olika regler för om en F-skuldsanering får beviljas (se 6 § 1 och 2).

Någon legaldefinition av begreppet företrädare finns inte. Begreppet förekommer dock i annan lagstiftning, t.ex. i samband med frågor om ansvar för brott enligt 11 kap. brottsbalken och om företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen (2011:1244). Vägledning för tolkningen och tillämpningen av begreppet kan därför hämtas från förarbetena till de lagarna och den praxis som etablerats inom dessa andra områden. På motsvarande sätt som gäller inom dessa områden ska begreppet omfatta varje företrädare för den juridiska personen, således även den som inte är en legal ställföreträdare.

Med legal – eller formell – ställföreträdare avses t.ex. ett aktiebolags verkställande direktör och styrelse, som kan bestå av en eller flera personer (se 8 kap. 35 och 36 §§ aktiebolagslagen [2005:551]). Dessa personer ska anses som företrädare för den juridiska personen, även om uppdraget enbart har varit av formell natur (se t.ex. rättsfallet NJA 1974 s. 297).

Utöver legala ställföreträdare kan det finnas andra personer som rent faktiskt ska anses som företrädare för en juridisk person. Vid tillämpningen av reglerna om företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen avses med en faktisk företrädare en person som har eller har haft både ett betydande intresse och ett bestämmande inflytande över t.ex. ett aktiebolag (se t.ex. rättsfallen NJA 1971 s. 296 I och RÅ 2008 ref. 75). Med betydande intresse kan avse t.ex. att personen direkt eller indirekt har ett stort innehav av andelar i företaget. Bestämmande inflytande kan föreligga med stöd av t.ex. fullmakter som ger rätt att förfoga över bolagets medel. Situationen kan vidare vara sådan att en person på grund av ett tillräckligt stort innehav i bolaget förfogar över mer än hälften av rösterna och att han eller hon därmed anses uppfylla såväl kravet på betydande intresse som kravet på bestämmande inflytande. Ett eget eller någon närståendes ägarinnehav i ett fåmansföretag kan tyda på att personen är en faktisk företrädare för detta. Även den omständigheten att personen bedöms vara företagsledare för ett fåmansföretag enligt 56 kap.

6 § andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229) indikerar att han eller hon kan vara faktiskt företrädare för detta. Det måste dock i varje enskilt fall bedömas vilket inflytande innehavet ger i företaget och om det t.ex. finns andra ekonomiska intressen i företaget. Vid bedömningen av om en person är en faktisk företrädare blir det med andra ord avgörande om han eller hon har en faktisk maktposition och möjlighet att påverka förvaltningen i den juridiska personen (jfr prop. 2002/03:128 s. 24).

Mot bakgrund av denna definition av företagare avses när uttrycket företagarens näringsverksamhet används i denna lag antingen sådan näringsverksamhet som drivs eller har drivits av företagaren själv som enskild näringsidkare eller sådan verksamhet som drivs eller har drivits av en juridisk person som företagaren företräder eller har företrätt.

Som *närstående* avses make, sambo, förälder, syskon eller barn och makes eller sambos barn. Den som ingått partnerskap jämställs med make (jfr 3 kap. 1 § lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap och 2 § lagen [2009:260] om upphävande av lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap). Med begreppet sambor avses personer som omfattas av den definition av sambor som finns i sambolagen (2003:376). Som närstående anses också företagarens barn och makes och sambos barn, oavsett om barnet i fråga står under företagarens, makens eller sambons vårdnad.

Information om F-skuldsanering

3 § Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om F-skuldsanering till svårt skuldsatta företagare och närstående till företagare som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken.

I paragrafen regleras Kronofogdemyndighetens skyldighet att informera om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 3 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Överväganden finns i avsnitt 6.8.1.

Enligt paragrafen ska Kronofogdemyndigheten lämna upplysningar om F-skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är företagare eller närstående till företagare (se 2 §) och som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken. Avsikten är att myndigheten ska använda sig av den kunskap som finns om skuldsatta i de egna databaserna (utsöknings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen samt konkurstillsynsdatabasen) för att nå ut till presumtiva F-skuldsaneringsgäldenärer och göra dem medvetna om att det under vissa villkor finns möjlighet att beviljas F-skuldsanering. De personer som ska kontaktas är alltså de som möjligen skulle kunna uppfylla villkoren för F-skuldsanering.

En omständighet som normalt ska leda till att upplysningar lämnas är att den skuldsatta personen har varit föremål för verkställighetsåtgärder under en längre tid. Även andra omständigheter kan dock tyda på att gäldenären är svårt skuldsatt och att upplysningar ska lämnas. Det kan t.ex. handla om att gäldenären har en större skuldbörda som stadigt växer. Kronofogdemyndigheten får själv utarbeta kriterier för vilka gäldenärer som ska kontaktas.

Det kan vara svårt för Kronofogdemyndigheten att veta om en person som finns i myndighetens register verkligen är en företagare eller en närstående

till en företagare. För att kunna bedöma om så är fallet kan Kronofogdemyndigheten använda sig av uppgifter om t.ex. personens sysselsättning och hans eller hennes skulders ursprung. En motsvarande upplysningskyldighet finns även enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Det är därför lämpligt att en svårt skuldsatt person som är eller har varit föremål för verkställighetsåtgärder får upplysningar om båda skuldsaneringsformerna, om det inte står klart att personen i fråga inte är en företagare eller en närstående till en företagare.

Genom upplysningarna ska gäldenären få information om att F-skuldsanering finns och vad en sådan innebär. Dessutom kan gäldenären få information om att han eller hon kan vända sig till kommunens budget- och skuldrådgivare för att få hjälp. Upplysningarna kan lämnas i skriftlig eller muntlig form, t.ex. genom informationsblad eller vid ett personligt sammanträffande.

Skyldigheten för Kronofogdemyndigheten att lämna upplysningar till svårt skuldsatta företagare och närstående till företagare enligt denna paragraf innebär naturligtvis inte att myndigheten är förhindrad att lämna information om F-skuldsanering i andra sammanhang eller till andra personer.

I förslaget till 5 kap. 12 § socialtjänstlagen (2001:453) anges skyldigheten för kommunen att tillhandahålla budget- och skuldrådgivning och för Konsumentverket att bistå kommunerna med stöd och vägledning, se kommentaren till den paragrafen.

Prövningsmyndighet

4 § Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om F-skuldsanering och ärenden om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering.

I paragrafen anges att Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om F-skuldsanering och ärenden om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 4 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Överväganden finns i avsnitt 6.3.

Av 47 § framgår att Kronofogdemyndighetens beslut kan överklagas till tingsrätten.

Villkor för F-skuldsanering

5 § F-skuldsanering får beviljas en gäldenär om villkoren i 6–11 §§ är uppfyllda.

Paragrafen anger vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en gäldenär ska få beviljas F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 5 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 6.5.

För att beviljas F-skuldsanering måste gäldenären uppfylla villkoren i 6–11 §§. Det krävs alltså att gäldenären uppfyller alla villkoren i dessa paragrafer för att F-skuldsanering ska få beviljas. Vissa av villkoren riktar sig enbart till vissa slags gäldenärer eller anger att gäldenären under vissa omständigheter inte får beviljas F-skuldsanering. Gäldenären ska anses uppfylla ett sådant villkor om han eller hon inte träffas av villkoret eller enligt villkoret inte är diskvalificerad från F-skuldsanering.

6 § F-skuldsanering får beviljas om gäldenären är

1. en företagare som har varit engagerad i en näringsverksamhet, om hans eller hennes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till denna verksamhet,

2. en företagare som är engagerad i en näringsverksamhet, om de skulder som uppkommer i denna rätteligen kan betalas eller om oförmågan att betala dessa skulder endast är tillfällig, eller

3. en närstående till en företagare, om den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet.

Paragrafen reglerar vilka gäldenärskategorier som får beviljas F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt *första punkten* får F-skuldsanering beviljas en företagare som har varit engagerad i en näringsverksamhet, om hans eller hennes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till denna verksamhet. Företagarens näringsverksamhet kan avse antingen enskild näringsverksamhet som företagaren drivit eller näringsverksamhet som drivits av en juridisk person som företagaren har varit företrädare för (se 2 §). Kravet på att skuldbördan till huvudsaklig del ska ha anknytning till den näringsverksamhet som företagaren har varit engagerad i innebär dels ett krav på att företagarens engagemang i verksamheten ska ha upphört, dels ett krav på att en viss andel av gäldenärens skulder ska härröra från denna näringsverksamhet. Det finns inget krav på att en ansökan om F-skuldsanering ska göras inom någon viss tid efter att företagaren upphörde med sitt engagemang i näringsverksamheten.

Det finns olika sätt en företagare kan upphöra med sitt engagemang i en näringsverksamhet. Till exempel kan engagemanget upphöra genom att företagaren avvecklar sin näringsverksamhet. En person som driver enskild näringsverksamhet ska anses ha avvecklat denna om han eller hon personligen har varit föremål för en konkurs, eftersom en sådan innebär att även näringsverksamheten upphör. En enskild firma kan avvecklas genom avregistrering. Näringsverksamhet som drivs av t.ex. handelsbolag eller aktiebolag kan avvecklas genom att den juridiska personen har genomgått en försäljning, likvidation eller konkurs. Företagarens engagemang i näringsverksamheten kan även upphöra t.ex. genom att han eller hon slutar att vara företrädare för den juridiska person som driver näringsverksamheten. Det kan handla om att företagaren inte längre är verkställande direktör för ett aktiebolag eller inte längre ingår i dess styrelse.

För att huvudsaklighetskriteriet ska vara uppfyllt bör som regel minst 70 procent av gäldenärens totala skuldbörda ha anknytning till företagarens näringsverksamhet (jfr t.ex. Lagrådets yttrande den 27 augusti 2015 över lagrådsremissen Skattefrihet för ideell secondhandförsäljning). Skulderna ska ha anknytning till företagarens engagemang i näringsverksamheten och ska kunna härledas till den tid som han eller hon var engagerad i verksamheten. Det kan vara fråga om en företagares direkta ansvar för näringsverksamhetens skulder eller en skuld som har uppkommit på grund av ett utlöst borgensåtagande för ett bolags skulder. Även skulder som indirekt kan hänföras till gäldenärens näringsverksamhet ska dock anses vara näringsrelaterade i lagens mening. Det kan t.ex. vara fråga om en företagare som ådragit sig skulder på grund av att hans eller hennes näringsverksamhet under en period har haft lägre

omsättning än normalt eller till och med stått helt stilla. Det kan också vara fråga om skulder som uppkommit på grund av företagarens sjukdom, ett olycksfall eller förändringar i omvärlden. Om en företagare som under en period inte har kunnat ta ut lön i stället har tagit privata lån för klara sitt uppehälle, ska dessa skulder anses ha anknytning till näringsverksamheten. En förutsättning för att denna typ av skulder ska anses vara näringsrelaterade är att de har varit nödvändiga för att ge företagaren en skälig levnadsstandard och att de lånade medlen t.ex. inte gått till överkonsumtion.

Det är gäldenären som har att visa att en skuld har anknytning till den näringsverksamhet som han eller hon har varit engagerad i. Den omständigheten att gäldenären har lånat pengar under en period när han eller hon inte har tagit ut lön kan naturligtvis tala för att det privata lånet är näringsrelaterat. Det måste dock alltid göras en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet.

Enligt *andra punkten* kan en företagare som är engagerad i en näringsverksamhet beviljas F-skuldsanering. Denna punkt omfattar de aktiva företagarna, oavsett i vilken form näringsverksamheten drivs. För att en sådan gäldenär ska komma i fråga för en F-skuldsanering krävs att de skulder som uppkommer i den pågående näringsverksamheten rätteligen kan betalas. Det ska alltså inte vara fråga om att rekonstruera själva verksamheten, utan att sanera företagarens privata ekonomi. Om gäldenärens näringsverksamhet går med förlust och gäldenären löpande drar på sig nya skulder som inte kan betalas, ska en F-skuldsanering inte beviljas. Den näringsverksamhet som gäldenären är engagerad i måste alltså vara solvent och kunna betala sina skulder allt eftersom de förfaller. Normalt sett ska det inte finnas några obetalda och förfallna skulder i verksamheten när gäldenären ansöker om F-skuldsanering. En verksamhet kan dock vara solvent om betalningsoförmågan endast är tillfällig. Det måste i varje enskilt fall göras en bedömning av näringsverksamhetens förmögenhetsställning och förutsättningar att kunna infria sina skulder i rätt tid. Vid denna bedömning ska beaktas bl.a. förhållandena inom den bransch som näringsverksamheten tillhör. Det kan t.ex. handla om att näringsverksamheten är säsongbetonad.

Det ankommer på gäldenären att lägga fram den utredning som visar att hans eller hennes näringsverksamhet är solvent. Det framgår av 14 § att det till en ansökan om F-skuldsanering ska bifogas den senaste årsredovisningen eller det senaste årsbokslutet för verksamheten. Därutöver kan det vara lämpligt att ge in en resultatrapport avseende verksamhetens senaste månader för att Kronofogdemyndigheten ska kunna göra en bedömning av verksamhetens ekonomiska ställning.

För denna gäldenärskategori finns det inget krav på att skulderna ska vara näringsrelaterade. Eftersom det förutsätts att näringsverksamheten som sådan ska vara solvent, ska det normalt också vara fråga om skulder som inte har anknytning till den pågående verksamheten. Det kan i stället handla om skulder hänförliga till t.ex. en förlustförsäljning av en fastighet eller en separation, men det kan också vara skulder hänförliga till en tidigare avvecklad näringsverksamhet. På samma sätt som gäller för en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag kan det vara oskäligt att bevilja en F-skuldsanering för en företagare vars skuldbörda t.ex. till övervägande del består av nya konsumtionsskulder. Denna

omständighet ska dock inte beaktas enligt denna paragraf, utan aktualiseras i stället i den allmänna skälighetsbedömningen som ska göras enligt 10 §.

Enligt *tredje punkten* kan en närstående till en företagare beviljas F-skuldsanering, om den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet. Vilka som är att anse som närstående till företagaren anges i 2 §. En närstående till företagaren kan beviljas F-skuldsanering oavsett om företagaren är eller har varit engagerad i näringsverksamheten. Till skillnad från en företagare gäller dock i båda fallen att den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del måste ha anknytning till företagarens näringsverksamhet. I detta ligger även att skulderna måste kunna härledas till den tid under vilken företagaren är eller har varit engagerad i näringsverksamheten. Huvudsaklighetskriteriet är detsamma som enligt första punkten.

7 § F-skuldsanering får beviljas om gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

I paragrafen uppställs ett villkor om att gäldenären måste ha en viss anknytning till Sverige. Paragrafen motsvarar 6 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.5 och 7.1.

Som utvecklas i kommentaren till 6 § i förslaget till ny skuldsaneringslag är det naturligt att villkoret om anknytning tillämpas och tolkas i ljuset av att motsvarande villkor förekommer i EU-lagstiftningen (jfr skäl 13 i den gällande insolvensförordningen och artikel 3 i den reviderade insolvensförordningen).

I ett ärende om F-skuldsanering kan det ofta bli avgörande om gäldenärens företag har eller nyligen har haft sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige. Enligt artikel 3.1 tredje stycket i den reviderade insolvensförordningens gäller för en enskild som driver verksamhet som bl.a. egenföretagare att platsen för de huvudsakliga intressena ska anses vara den berörda personens huvudsakliga verksamhetsställe, om inte annat visas. Den presumtionen gäller dock inte om den berörda personens huvudsakliga verksamhetsställe har flyttats till en annan medlemsstat inom en tremånadersperiod före ansökan om att ett insolvensförfarande ska inledas. Presumtionen kan även brytas om gäldenären vid en sammantagen bedömning har sina huvudsakliga intressen i Sverige.

Enligt den reviderade insolvensförordningen finns det för en närstående till företagaren inte någon presumptionsregel kopplad till verksamhetens huvudsakliga verksamhetsställe. I stället gäller en presumptionsregel beträffande platsen för den närståendes huvudsakliga intressen som är kopplad till hans eller hennes hemvist. Denna presumptionsregel redogörs för i kommentaren till 6 § i förslaget till ny skuldsaneringslag.

8 § F-skuldsanering får beviljas om gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid (kvalificerad insolvens).

En bedömning av om gäldenären är kvalificerat insolvent ska göras även om hans eller hennes framtida inkomstförhållanden är oklara.

I paragrafen anges villkoret om s.k. kvalificerad insolvens. Första stycket motsvarar 7 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.1.

Enligt *andra stycket* ska Kronofogdemyndigheten göra en bedömning av gäldenärens förmåga att betala sina skulder även om hans eller hennes framtida inkomstförhållanden är oklara. Bestämmelsen innebär att en gäldenär som ansöker om F-skuldsanering inte ska få avslag på sin ansökan på grund av att han eller hon har en osäker inkomstprognos. Däremot kan naturligtvis Kronofogdemyndigheten, efter att ha gjort en bedömning av gäldenärens betalningsförmåga, komma fram till att gäldenären inte uppfyller det kvalificerade insolvensrekvisitet. Gäldenärens ansökan ska då avslås (18 eller 26 §).

Är inkomstförhållandena oklara bör prognosen baseras på en skönsmässig inkomst som grundar sig på dels gäldenärens aktuella inkomst, dels en bedömning av gäldenärens framtida inkomst. Kronofogdemyndigheten bör normalt utgå från en försiktigt beräknad marknadsmässig lön för en person i motsvarande ställning och bransch. Det kan dock finnas anledning att ta hänsyn till att den förväntade inkomsten vanligtvis inte aktualiseras under uppstartsfasen av ett nytt företag. Samtidigt kan gäldenärens egen uppskattning av sin framtida inkomst normalt godtas, om den inte framstår som överdriven eller på annat sätt felaktig. Om Kronofogdemyndigheten bedömer att gäldenärens egen uppskattning är felaktig, ska den alltså inte godtas. Det kan t.ex. handla om att gäldenärens uppskattade inkomst väsentligt överstiger eller understiger en marknadsmässig lön och att gäldenären inte kan lämna en rimlig förklaring till denna skillnad.

Även i de fall gäldenärens inkomstförhållanden är oklara ska prognosen normalt utgå från den inkomst som gäldenären skulle kunna ha med hänsyn till t.ex. den utbildning och erfarenhet han eller hon har. En gäldenär ska alltså inte tillåtas att missgynna borgenärerna genom att frivilligt välja en mindre välbetald karriär som inte motsvarar hans eller hennes kompetens.

Till hjälp vid bedömningen av om gäldenären uppfyller kravet på kvalificerad insolvens kan Kronofogdemyndigheten använda sig av en tumregel: hur ser prognosen ut för gäldenären vid en fördubbling av inkomsten? Om gäldenären trots en sådan inkomstökning ändå inte skulle klara av att betala sina skulder inom överskådlig tid, är det kvalificerade insolvensrekvisitet sannolikt uppfyllt. Tumregeln är dock endast ett hjälpmedel vid bedömningen av om gäldenären är kvalificerat insolvent. Kronofogdemyndigheten kan därför behöva gå vidare och närmare bedöma om gäldenären uppfyller villkoret om kvalificerad insolvens, särskilt om han eller hon enligt tumregeln kan eller är på gränsen till att kunna betala sina skulder.

Även en närstående till en företagare omfattas av bestämmelsen i *andra stycket*. För en närstående kan dock situationen ofta vara den att det är enklare att göra en prognos över den framtida inkomsten och gäldenärens betalningsförmåga.

9 § F-skuldsanering får inte beviljas om

1. företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt,

2. gäldenären har näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud, eller

3. gäldenären har ett betalningsutrymme som per kvartal understiger en sjundedel av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Paragrafen reglerar när en gäldenär ska vara diskvalificerad från en F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.2–6.5.4.

Enligt *första punkten* får en F-skuldsanering inte beviljas om företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt. Diskvalificeringsgrunden gäller oavsett i vilken företagsform som verksamheten drivs eller har drivits (se 2 §). Att det ska vara fråga om företagarens näringsverksamhet innebär att misskötsamheten ska kunna härledas till den tid under vilken företagaren är eller har varit engagerad i näringsverksamheten. Eftersom bestämmelsen tar sikte på hur företagarens näringsverksamhet har skötts, diskvalificerar eventuell misskötsamhet i verksamheten även en närstående till företagaren som har skulder med anknytning till företagarens näringsverksamhet, och detta oavsett om han eller hon är en skötsam person.

För att vara diskvalificerad från F-skuldsanering måste misskötsamheten ha varit oförsvarlig. Misskötsamheten måste sålunda ha varit av allvarligare slag. Det finns ett visst utrymme för olämpligt agerande utan att detta diskvalificerar gäldenären från F-skuldsanering. Ett olämpligt agerande som inte bedöms så allvarligt att det når upp till oförsvarligt kan dock komma att beaktas inom ramen för den allmänna skälighetsprövningen (se 10 §).

Vid bedömningen enligt denna punkt ska skötsamheten i förhållande till både staten och övriga borgenärer beaktas. Det kan t.ex. handla om betalningsförsummelse. Enbart det förhållandet att företaget är eller har varit i dröjsmål med betalning av skulder eller visat annan misskötsamhet mot någon enskild eller allmän borgenär medför dock inte att näringsverksamheten drivs eller har drivits oförsvarligt, utan det krävs att misskötsamheten är av viss omfattning. Vid den bedömningen ska beaktas t.ex. skuldernas storlek, den tid som misskötsamheten varat och antalet förseelser.

Ett exempel på misskötsamhet som kan förekomma och som normalt ska diskvalificera gäldenären från F-skuldsanering är att det i ett aktieföretag har förekommit lån till närstående i strid med 21 kap. 1 § aktieföretagslagen (2005:551) eller andra former av otillåtna värdeöverföringar. Det kan också vara fråga om att företaget har gynnat några borgenärer på bekostnad av andra eller på annat sätt genomfört transaktioner som skulle kunna bli föremål för återvinning enligt konkurslagen (1987:672). Andra omständigheter som kan tala för att näringsverksamheten har drivits oförsvarligt är att denna har skötts särskilt riskfyllt eller att någon av företagets företrädare har blivit föremål för företrädaransvar på grund av kapitalbrist i bolaget. Omständigheterna i det enskilda fallet, t.ex. hur företaget i övrigt har skötts och hur företagets ledning har agerat för att undvika eller komma till rätta med misskötsamheten, kan dock medföra att misskötsamheten ändå inte når upp till att anses som oförsvarlig.

F-skuldsanering ska normalt inte beviljas om det förekommer eller har förekommit en s.k. målvakt, dvs. en person som är utsedd att leda företaget, men som i själva verket inte har någon sådan avsikt (se t.ex. 8 kap.

12 och 32 §§ aktiebolagslagen). Även den omständigheten att gäldenären medvetet har överlåtit sin verksamhet till en köpare med oärliga intentioner, t.ex. att på bekostnad av företagets ägare eller borgenärer ”plundra” företaget, bör medföra att gäldenären är diskvalificerad från F-skuldsanering enligt denna punkt.

Om det finns förutsättningar för att återkalla ett godkännande av F-skatt, ska gäldenären normalt vara diskvalificerad från en F-skuldsanering. Detsamma ska gälla för den situationen att ett återkallande skulle ha kunnat ske på grund av misskötsamheten, om företaget hade innehått ett godkännande för F-skatt. Det kan dock framkomma omständigheter som medför att agerandet ändå inte är tillräckligt klandervärt för att verksamheten ska anses ha drivits oseriöst. Sådana omständigheter kan vara hänförliga t.ex. till anledningen till skatteskuldernas uppkomst, skuldernas belopp och antalet överträdelse. Även tidsperioden kan spela en stor roll vid denna bedömning. F-skuldsanering ska normalt inte komma i fråga om skyldigheten att betala skatt har missköts under en längre period eller vid upprepade tillfällen, medan misskötsamhet i begränsad omfattning av mer tillfällig natur kan vara acceptabel. Bedömningen bör göras på samma sätt, oberoende av om näringsverksamheten fortfarande drivs eller om denna har avvecklats.

Om någon företrädare för verksamheten har ådömts företrädaransvar enligt 59 kap. 12 eller 13 § skatteförarandelagen (2011:1244) har företaget normalt misskött sina skyldigheter att betala skatt eller avgift i sådan utsträckning att verksamheten normalt får anses ha drivits oförsvarligt. En förutsättning för att denna presumtion ska kunna brytas är att det i ärendet om F-skuldsanering framkommer särskilda omständigheter som tidigare inte beaktats i målet om företrädaransvar och som medför att agerandet trots allt inte ska bedömas som så allvarligt att det ska diskvalificera gäldenären från F-skuldsanering.

Även bristande bokföring ska normalt utgöra hinder för F-skuldsanering, om bristerna förekommit i en inte obetydlig omfattning. Det finns en viss risk för att en verksamhet som går dåligt ”faller samman” under den sista perioden före en konkurs. Anledningen till detta kan t.ex. vara att det inte finns pengar för att anlita hjälp med bokföringen. Denna form av tillfällig misskötsamhet i anslutning till att näringsverksamheten avvecklas kan till viss del vara förklarlig och bör därför inte nödvändigtvis diskvalificera gäldenären från F-skuldsanering. Vid denna bedömning får tidsaspekten stor betydelse. Om misskötsamheten har skett under en begränsad tidsperiod, kan den ofta anses ursäktlig.

I vissa fall är det möjligt att senarelägga bokföringen. I en sådan situation kan skötsamheten med t.ex. ordnandet av verifikationer eller registreringen av betalningar få betydelse för om verksamhetens räkenskaper skötts på acceptabelt sätt.

Konkursförvaltaren ska enligt 7 kap. 15 § första stycket 5 konkurslagen lämna uppgift om hur kursgäldenären har skött bokföringsskyldigheten. Om förvaltaren inte har gjort några uttalanden om att bokföringsskyldigheten har missköts, bör Kronofogdemyndigheten kunna utgå i från att företaget har skött sin bokföring. En sådan presumtion kan dock brytas genom att t.ex. borgenärerna i ärendet om F-skuldsanering visar att bokföringen i företaget har missköts.

Brottsliga ageranden med anknytning till näringsverksamheten, t.ex. brott enligt 11 kap. brottsbalken, eller misstanke om sådan brottslighet ska normalt diskvalificera gäldenären från en F-skuldsanering. Om företaget har varit försatt i konkurs kan uppgifter om sådant agerande framkomma bl.a. genom de handlingar som ska ges in tillsammans med ansökan (se 14 §). Till exempel kan det framgå av en redogörelse till slutredovisingen att konkursförvaltaren enligt 7 kap. 16 § konkurslagen har underrättat åklagare om misstanke om brott enligt 11 kap. brottsbalken eller något annat brott som har samband med verksamheten. Ringa brottslighet behöver dock inte nödvändigtvis medföra att gäldenären är diskvalificerad från F-skuldsanering. Sådan brottslighet – och brottslighet som inte har anknytning till verksamheten – kan emellertid beaktas inom ramen för den allmänna skälighetsbedömningen (10 §) och då på motsvarande sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag.

I *andra punkten* anges att den som har näringsförbud inte får beviljas F-skuldsanering. Bestämmelsen motsvarar 8 § andra stycket i förslaget till ny skuldsaneringslag. Bestämmelsen gäller inte bara för en företagare, utan även för en närstående som ansöker om F-skuldsanering.

Enligt *tredje punkten* får F-skuldsanering inte beviljas en gäldenär – en företagare eller en närstående till en företagare – som har ett betalningsutrymme som per kvartal understiger en sjundedels prisbasbelopp enligt socialförsäkringsbalken. Bestämmelsen innebär att en gäldenär måste ha ett visst betalningsutrymme för att beviljas F-skuldsanering. Betalningsutrymmet ska beräknas enligt vad som anges i 35 §. Bestämmelsen innebär att det inte är möjligt för Kronofogdemyndigheten att fastställa en s.k. nollplan i ett ärende om F-skuldsanering. Om gäldenären saknar ett tillräckligt betalningsutrymme, ska hans eller hennes ansökan avslås.

10 § F-skuldsanering får beviljas om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser, det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering och F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga.

I paragrafen uppställs det allmänna skälighetsvillkoret. Paragrafen motsvarar delvis 9 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.5.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att F-skuldsanering endast får beviljas om det med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden är skäligt. Det är fråga om en allmän skälighetsbedömning, vilket innebär att hänsyn ska tas till alla omständigheter som Kronofogdemyndigheten finner relevanta (jfr prop. 1993/94:123 s. 197).

I *andra stycket* preciseras vissa omständigheter som ska beaktas särskilt vid skälighetsprövningen. Precis som vid en skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag ska särskild hänsyn tas till omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet. Det innebär bl.a. att det sätt

som gäldenären sköter sina betalningar efter inledandebeslutet kan ha betydelse vid skälighetsbedömningen.

Ytterligare en omständighet som ska beaktas särskilt är F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga. Om gäldenären kan visa att en F-skuldsanering t.ex. skulle kunna förbättra hans eller hennes förutsättningar att fortsätta driften av en verksamhet, ska det anses tala för att F-skuldsaneringen ska beviljas. Vid en F-skuldsanering för en före detta företagare ska det verka i positiv riktning om F-skuldsaneringen kan öka gäldenärens möjlighet att återgå till företagande eller få en anställning. För att denna omständighet ska beaktas krävs det att gäldenären kan visa att hans eller hennes skuldsättning utgör ett reellt och påvisbart hinder mot att t.ex. starta upp en ny verksamhet. Det kan t.ex. handla om att gäldenärens skuldsättning försvårar för honom eller henne att beviljas de krediter som behövs för att starta upp en ny verksamhet. Andra exempel är att skuldsättningen innebär ett hinder för gäldenärens möjlighet att genomföra en realistiskt affärsplan eller att genomgå en utbildning som är nödvändig för att kunna starta ett visst slags företag.

Uppräkningen i andra stycket avser sådana omständigheter som särskilt ska beaktas. Utöver detta både kan och ska Kronofogdemyndigheten ta hänsyn till andra relevanta omständigheter. Exempelvis kan gäldenärens agerande i ett eventuellt föregående konkursförfarande ha betydelse vid skälighetsbedömningen. Ett annat exempel på en omständighet som ska beaktas är att företagarens näringsverksamhet har drivits på ett olämpligt sätt, men som dock inte når upp till en sådan nivå att det diskvalificerar gäldenären från en F-skuldsanering enligt 9 § 1.

11 § Om gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering, får F-skuldsanering beviljas endast om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som begränsar möjligheten att få sina skulder sanerade en andra gång. Paragrafen motsvarar 10 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.6.

Ansökan om F-skuldsanering

12 § En ansökan om F-skuldsanering ska vara skriftlig.

Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. Om ansökan ges in på elektronisk väg, ska den vara undertecknad med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

Paragrafen innehåller regler om ansökans form. Paragrafen motsvarar 11 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.4.

Att ansökan ska ges in till Kronofogdemyndigheten följer av 4 §.

13 § Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige,
2. gäldenärens inkomster och utgifter,

3. gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer,
 4. vilka av skulderna som har anknytning till företagarens näringsverksamhet,
 5. huruvida den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs eller genomgår eller har genomgått en förhandling om offentligt ackord,
 6. hur näringsverksamheten drivs eller har drivits,
 7. förhållanden som avses i 10 § andra stycket, och
 8. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet.
- Uppgifterna ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

Paragrafen innehåller regler om ansökans innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.3.

Första stycket innehåller en uppräkningslista av vad en ansökan ska innehålla i åtta punkter.

Enligt *första punkten* ska en ansökan innehålla uppgifter om gäldenären i enlighet med vad som anges i 5 § första stycket lagen om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige (se 7 §). Bestämmelsen motsvarar 12 § första stycket 1 i förslaget till ny skuldsaneringslag.

Enligt *andra punkten* ska gäldenären lämna uppgift om sina inkomster och utgifter. Bestämmelsen motsvarar 11 § första stycket 3 i 2006 års skuldsaneringslag. Se även kommentaren till punkten 8.

Enligt *tredje punkten* ska gäldenären ange sina tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 11 § första stycket 2 i 2006 års skuldsaneringslag (se vidare prop. 1993/94:123 s. 210 f.).

I vissa fall kan gäldenären redogöra för sina skulder genom att hänvisa till en bouppteckning i hans eller hennes egen konkurs. En sådan bouppteckning ska enligt 14 § ges in tillsammans med ansökan. Enbart en hänvisning till bouppteckningen kan dock inte göras om skulderna som har tagits upp i denna har ändrats eller om det har tillkommit nya skulder efter bouppteckningens upprättande.

I den *fjärde punkten*, som saknar motsvarighet i förslaget till ny skuldsaneringslag, anges att gäldenären ska lämna uppgift om huruvida den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs eller genomgår eller har genomgått en förhandling om offentligt ackord. Konkursen eller det offentliga ackordet ska avse företagaren personligen om han eller hon har drivit enskild näringsverksamhet eller den juridiska person som driver eller har drivit näringsverksamhet och som företagaren är eller har varit företrädare för (jfr 2 §).

Enligt *femte punkten*, som saknar motsvarighet i förslaget till ny skuldsaneringslag, ska gäldenären ange vilka av skulderna som har anknytning till företagarens näringsverksamhet. Bestämmelsen möjliggör för Kronofogdemyndigheten att bedöma om gäldenärens skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet. Ytterligare stöd för denna bedömning får Kronofogdemyndigheten genom att gäldenären enligt den tredje punkten ska lämna uppgifter om sina skulder och enligt den sjunde punkten ska redogöra för bland annat omständigheterna vid skuldernas tillkomst.

Kronofogdemyndigheten ska normalt kunna utgå från att det inte finns andra näringsrelaterade skulder än de som gäldenären själv har redovisat. Som framgår av kommentaren till 6 § kan dock en fordran även vara indirekt näringsrelaterad. Det kan inte uteslutas att gäldenären anger att en skuld är av privat karaktär, trots att den indirekt är att hänföra till näringsverksamheten. Om Kronofogdemyndigheten uppmärksammar ett sådant förhållande, bör myndigheten ge gäldenären möjlighet att yttra sig över om den aktuella skulden är näringsrelaterad eller inte. Något behov av att ge gäldenären möjlighet att yttra sig i frågan finns dock inte, om gäldenären bedöms ha andra näringsrelaterade skulder som medför att huvudsaklighetsrekvisitet är uppfyllt.

Enligt *sjätte punkten*, som saknar motsvarighet i förslaget till ny skuldsaneringslag, ska det lämnas uppgifter om hur företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits. Gäldenären ska lämna dessa uppgifter så att Kronofogdemyndigheten kan bedöma om han eller hon är diskvalificerad från F-skuldsanering enligt 9 § 1 och om det är skäligt att F-skuldsanering beviljas enligt 10 §.

Gäldenären ska lämna en redogörelse över hur verksamheten drivs eller har drivits och i detta sammanhang ange sådana åtgärder eller underlåtenheter som skulle kunna anses utgöra misskötsamhet i driften av verksamheten. Om gäldenären i ansökan öppet redovisar en viss misskötsamhet och ändå beviljas F-skuldsanering, kan denna misskötsamhet inte senare läggas till grund för omprövning enligt 50 §.

Enligt *sjunde punkten*, som motsvarar 12 § första stycket 6 i förslaget till ny skuldsaneringslag, ska gäldenären lämna uppgifter om sådana förhållanden som ska beaktas särskilt vid skälighetsbedömningen som ska göras enligt 10 §. En omständighet som ska beaktas särskilt vid skälighetsbedömningen i ett ärende om F-skuldsanering är vilken betydelse F-skuldsaneringen kan ha för gäldenärens framtida förvärvsförmåga. Gäldenären ska därför i ansökan även redogöra för F-skuldsaneringens betydelse i detta avseende. Till exempel kan gäldenären redogöra för hur en F-skuldsanering kan underlätta för företagaren att fortsätta eller starta upp en näringsverksamhet.

I *åttonde punkten* anges att uppgifter ska lämnas om gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövningen av ärendet. Motsvarande uppgiftsskyldighet finns enligt förslaget till ny skuldsaneringslag (12 § första stycket 6).

Det kan vara svårt för en aktiv eller blivande företagare att ange sina framtida inkomster. I en sådan situation bör gäldenären normalt kunna uppskatta sina framtida inkomster och redogöra för hur denna uppskattning gjorts. Om gäldenären saknar inkomst, exempelvis på grund av att han eller hon har avvecklat sin näringsverksamhet och ännu inte har startat upp någon ny, ska detta anges. Gäldenären ska i sådant fall redovisa även hur han eller hon ser på sina framtidsutsikter och möjliga inkomster.

Gäldenären ska avseende övriga familjemedlemmar lämna sådana uppgifter som anges i punkterna 1, 2, 3 och 7.

Av *andra stycket*, som motsvarar 12 § andra stycket i förslaget till ny skuldsaneringslag, framgår att uppgifterna i första stycket ska lämnas av gäldenären på heder och samvete. Bestämmelsen innebär att gäldenären lämnar uppgifterna under straffansvar. Sådana brott som kan aktualiseras

är främst försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning enligt 11 kap. 2 § brottsbalken och osann eller vårdslös försäkran enligt 15 kap. 10 § första och andra styckena brottsbalken. Om gäldenären lämnar oriktiga uppgifter i ansökan, kan det också leda till att beslutet om F-skuldsanering omprövas enligt 50 §.

14 § Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senast avslutade räkenskapsåret för företagarens näringsverksamhet. Om det har upprättats en revisionsberättelse, ska även denna bifogas.

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten är eller har varit försatt i konkurs, ska till ansökan bifogas förvaltarberättelse, bouppteckning och eventuell slutredovisning enligt 7 kap. 13 och 15 §§ samt 13 kap. konkurslagen (1987:672).

Om den person som driver eller har drivit näringsverksamheten har genomgått en förhandling om offentligt ackord, ska till ansökan bifogas rekonstruktörsberättelse och bouppteckning enligt 3 kap. 11 § första stycket 1 och 14 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Paragrafen innehåller regler om vilka dokument som ska bifogas ansökan. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.3.

Enligt *första stycket* ska gäldenären bifoga årsredovisning eller årsbokslut avseende företagarens näringsverksamhet. En situation som skulle kunna uppstå är att gäldenären är engagerad i en verksamhet, men att skulderna har anknytning till en annan verksamhet som han eller hon driver eller har drivit. I sådant fall ska till ansökan bifogas årsredovisning eller årsbokslut för båda verksamheterna. Om det har upprättats en revisionsberättelse, ska även denna bifogas.

Det finns ingen uttrycklig skyldighet att ge in en resultaträkning för verksamheten. Vid en F-skuldsanering för en företagare som är engagerad i näringsverksamhet kan dock en sådan många gånger vara nödvändig för att gäldenären ska kunna visa att verksamheten har förmåga att löpande betala förfallna skulder (jfr 6 § 2). Om Kronofogdemyndigheten bedömer att det av uppgifterna i ansökan inte går att bedöma verksamhetens förmåga att sköta sina åtaganden, ska myndigheten förelägga gäldenären att komplettera ansökan (se 15 §).

I *andra stycket* anges att gäldenären i förekommande fall ska ge in bouppteckning och förvaltarberättelse från en föregående konkurs. Konkursen ska avse företagaren personligen om han eller hon har drivit enskild näringsverksamhet eller den juridiska person som driver eller har drivit näringsverksamhet och som företagaren är eller har varit företrädare för (jfr 2 §). Om förvaltaren har lämnat en slutredovisning enligt 13 kap. konkurslagen, ska även denna ges in. Dessa dokument ska ges in oavsett om konkursen ligger en bit bak i tiden.

Enligt *tredje stycket* ska gäldenären ge in rekonstruktörsberättelse och bouppteckning från en eventuell förhandling om offentligt ackord.

Komplettering och avvisning av ansökan

15 § Om en ansökan är bristfällig, ska gäldenären föreläggas att avhjälpa bristen. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

En ansökan om F-skuldsanering ska avvisas om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Paragrafen innehåller regler om komplettering av en ansökan och om att en bristfällig ansökan om F-skuldsanering i vissa fall ska avvisas. Paragrafen motsvarar 13 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

16 § En ansökan om F-skuldsanering ska avvisas om gäldenären är föremål för ett annat förfarande om skuldsanering.

Paragrafen reglerar situationen att en gäldenär som redan genomgår ett förfarande om skuldsanering ansöker om en F-skuldsanering. Bestämmelsen motsvarar 14 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Inledande av F-skuldsanering

17 § Kronofogdemyndigheten ska i den utsträckning det behövs

1. kontrollera i sina register att uppgifterna i ansökan är korrekta, och
2. inhämta upplysningar från andra myndigheter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden och om företagarens näringsverksamhet.

Ett sammanträde enligt 24 § får hållas för att avgöra om F-skuldsanering ska inledas.

Paragrafen reglerar Kronofogdemyndighetens utredningsskyldighet i det inledande skedet av förfarandet. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.5.

Paragrafen motsvarar 15 § i förslaget till ny skuldsaneringslag, dock med det tillägget i *första stycket* att utredningsskyldigheten enligt andra punkten även omfattar företagarens näringsverksamhet.

Kronofogdemyndigheten har alltså i princip samma skyldighet att inhämta utredning i inledningsskedet i ett F-skuldsaneringsärende som i ett ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Generellt sett finns det dock ofta anledning att ställa högre krav på de gäldenärer som ansöker om F-skuldsanering. Dessa gäldenärer får vanligtvis förutsatt ha relativt goda förutsättningar att själv presentera den utredning som krävs. Kronofogdemyndigheten ska därför endast i undantagsfall själv behöva inhämta utredning från andra myndigheter. Det kan framför allt handla om utredning beträffande sådana omständigheter som ska medföra att gäldenären är diskvalificerad från F-skuldsanering enligt 9 §.

18 § Om det framgår av ansökan eller annan tillgänglig utredning att villkoren för F-skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar en ansökan om F-skuldsanering ska eller får avslås innan det har meddelats ett beslut om att inleda F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 16 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

19 § Om ansökan inte avvisas eller avslås, ska Kronofogdemyndigheten snarast besluta att F-skuldsanering ska inledas (inledandebeslut).

Paragrafen anger förutsättningarna för Kronofogdemyndighetens beslut att inleda F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 17 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

20 § I inledandebeslutet ska det bestämmas vilket belopp som gäldenären ska betala för tiden till dess att frågan om F-skuldsanering slutligt har avgjorts eller något annat har bestämts. Det ska också bestämmas när och hur betalning ska ske.

Det belopp som gäldenären ska betala ska bestämmas enligt 35 §.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Betalningarna ska genomföras trots att inledandebeslutet inte har fått laga kraft. För gäldenärens betalningar gäller i övrigt 40 § första stycket och 41 §.

Paragrafen innehåller regler om gäldenärens betalningar under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 18 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Överväganden finns i avsnitt 6.9.3.

Genom hänvisningen i *tredje stycket* till 40 § första stycket följer att gäldenären ska betala en gång i kvartalet, men att det får bestämmas att gäldenären i stället ska betala månadsvis eller halvårsvis, om det finns särskilda skäl. Gäldenären har i ett ärende om F-skuldsanering inte rätt till några betalningsfria månader.

21 § När ett inledandebeslut har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Om det finns särskilda skäl, får kungörelsen införas även i en eller flera ortstidningar.

I kungörelsen ska varje borgenär som har en fordran mot gäldenären uppmanas att inom en månad från dagen för kungörelsen skriftligen

1. anmäla sina fordringar mot gäldenären,
2. lämna närmare uppgifter om fordringarna och andra uppgifter av betydelse för prövningen av ärendet, och
3. ange till vilket konto som betalning ska ske.

Fristen i andra stycket får förlängas till två månader, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller regler om kungörelse när ett inledandebeslut har meddelats. Paragrafen motsvarar 19 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.5.

Handläggningen efter inledandebeslut

22 § Efter inledandebeslutet ska Kronofogdemyndigheten se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.

Paragrafen innehåller den grundläggande bestämmelsen om Kronofogdemyndighetens utredningsskyldighet inför den slutliga prövningen av ansökan om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 20 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.5.

Som anges i kommentaren till 17 § kan en gäldenär i ett ärende om F-skuldsanering i många fall ha bättre förutsättningar att prestera

utredning och underlag än en gäldenär i ett ärende om skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Kronofogdemyndigheten kan därför ofta lägga ett större ansvar på en gäldenär i ett ärende om F-skuldsanering, utan att åsidosätta sin utredningsskyldighet.

23 § En underrättelse ska skickas till de borgenärer som är kända i ärendet senast en vecka efter att det enligt 21 § har kungjorts att ett inledandebeslut har meddelats.

I underrättelsen ska borgenären upplysas om att ett inledandebeslut har meddelats och om borgenärens fordran i ärendet. Borgenären ska även uppmanas att inom den tidsfrist som anges i kungörelsen komma in med uppgifter enligt 21 § andra stycket.

Paragrafen innehåller regler om underrättelser till de kända borgenärerna. Paragrafen motsvarar 21 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.5.

Utgångspunkten i ett ärende om F-skuldsanering är att gäldenären ska lämna en fullständig redogörelse för samtliga sina skulder. Borgenärerna har därför i ett ärende om F-skuldsanering ett något mindre behov av bevaka och att i en anmälan redogöra för sina fordringar. Genom underrättelsen ges dock borgenärerna en möjlighet att i ett tidigt skede komma in med synpunkter som kan ha betydelse för prövningen av ansökan om F-skuldsanering. Samtliga borgenärer kommer också behöva lämna uppgift till Kronofogdemyndigheten om till vilket konto som betalning ska ske.

24 § Ett sammanträde ska hållas om det kan antas vara till fördel för utredningen. Vid sammanträdet ska gäldenären lämna de ytterligare upplysningar som behövs för prövningen av ärendet.

Gäldenären ska kallas att infinna sig personligen vid sammanträdet. Kallelsen ska sändas till gäldenären under den adress som han eller hon senast har uppgett i ärendet. Kallelsen behöver inte delges.

I kallelsen ska gäldenären upplysas om syftet med sammanträdet och om att ansökan kan avslås om han eller hon inte finner sig personligen.

Paragrafen innehåller regler om ett sammanträde hos Kronofogdemyndigheten efter inledandebeslutet. Paragrafen motsvarar 22 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

25 § Till ett sammanträde enligt 24 § får även en borgenär eller någon annan som kan bidra till utredningen av ärendet kallas. Kallelsen behöver inte delges.

I paragrafen anges att även en borgenär eller någon annan som kan bidra till utredningen får kallas till ett sammanträde. Paragrafen motsvarar 23 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I ett ärende om F-skuldsanering kan det i vissa fall finnas behov av att kalla t.ex. konkursförvaltaren i en föregående konkurs eller den aktuella näringsverksamhetens revisor eller redovisningskonsult. Det finns ingen möjlighet för Kronofogdemyndigheten att ersätta dessa aktörer för kostnader som kan uppstå med anledningar av deras medverkan i ärendet om F-skuldsanering. Det finns inte heller någon möjlighet att besluta om

sanktioner vid deras eventuella utevaro. Telefon eller videokonferens kan, om det är lämpligt, användas för att minska kostnader och olägenheter.

Bestämmelsen är fakultativ och Kronofogdemyndigheten får från fall till fall avgöra om det finns behov av att kalla någon övrig aktör till ett sammanträde.

26 § Om det efter inledandebeslutet framkommer att villkoren för F-skuldsanering inte är uppfyllda, ska ansökan avslås.

Ansökan får också avslås om gäldenären inte infinner sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt inte medverkar under ärendets handläggning.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar en ansökan om F-skuldsanering ska eller får avslås efter att ett inledandebeslut har meddelats. Paragrafen motsvarar 24 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Beslut om F-skuldsanering

27 § När det finns tillräcklig utredning i ärendet, ska Kronofogdemyndigheten tillsammans med gäldenären upprätta ett förslag om F-skuldsanering som innehåller de uppgifter som anges i 31 §.

Paragrafen reglerar upprättandet av förslag till F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 25 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

28 § Förslaget om F-skuldsanering ska sändas till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av förslaget med föreläggande för dem att yttra sig inom viss tid. Av föreläggandet ska det framgå att ett uteblivet yttrande inte hindrar ett beslut om F-skuldsanering. Föreläggandet ska delges borgenärerna.

Om en fordran i ärendet inte omfattas av förslaget, ska borgenären underrättas om detta.

Paragrafen innehåller en anvisning till Kronofogdemyndigheten att sända förslaget om F-skuldsanering till de kända borgenärer som omfattas av förslaget och att underrätta övriga kända borgenärer om att deras fordringar inte omfattas. Paragrafen motsvarar 26 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

29 § Efter utgången av den tid som avses i 28 § ska Kronofogdemyndigheten besluta att F-skuldsanering ska beviljas, om villkoren för F-skuldsanering är uppfyllda.

Paragrafen anger vad som gäller i fråga om meddelande av beslut om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 27 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

30 § När ett beslut om F-skuldsanering har meddelats ska detta genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

I paragrafen regleras att Kronofogdemyndigheten genast ska kungöra att ett beslut om F-skuldsanering har meddelats. Paragrafen motsvarar 28 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Innehållet i en F-skuldsanering

31 § I beslutet om F-skuldsanering ska det bestämmas

1. vilka fordringar som ska omfattas av F-skuldsaneringen (32–34 §§),
2. en betalningsplan som anger
 - a) det belopp som gäldenären ska betala (35 §),
 - b) planens längd och när den löper ut (36 §), och
 - c) när och hur gäldenären ska betala (40 §),
3. vilken avgift som Kronofogdemyndigheten ska ta ut (37 §),
4. vilket belopp som ska fördelas mellan borgenärerna (38 §) och hur stor procentandel av varje fordran som ska bli betald,
5. vad som ska gälla för fordringarna (39 §), och
6. när och hur borgenärerna ska få betalt (43 §).

Paragrafen anger vad som ska bestämmas i ett beslut om F-skuldsanering, dvs. ett beslut i vilket gäldenären beviljas F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 29 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Överväganden finns i avsnitt 6.4.

32 § En F-skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i 33 § eller bestäms enligt 34 §, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då inledandebeslutet meddelades.

I paragrafen regleras vilka fordringar som omfattas av en F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 30 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.1–6.7.3 och 7.2.

En F-skuldsanering omfattar som huvudregel samtliga fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före inledandebeslutet. F-skuldsaneringen omfattar alla typer av fordringar, dvs. både näringsrelaterade fordringar och privata fordringar. Fordringar kan dock vara undantagna enligt 33 eller 34 §.

33 § En F-skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsligt underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har förmånsrätt enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
4. en fordran för vilken borgenären, innan ett inledandebeslut har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
5. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller
6. en fordran som är tvistig.

En fordran enligt första stycket 1 omfattas dock av F-skuldsaneringen om Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ har inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

Paragrafen reglerar vilka fordringar som inte ska omfattas av en F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.2.

Paragrafen motsvarar 31 § i förslaget till ny skuldsaneringslag, men kompletteras med en bestämmelse som innebär att även en fordran förenad med förmånsrätt i form av företagshypotek är undantagen från en F-skuldsanering (*punkten 2*).

34 § Om en fordran är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, får det bestämmas att den inte ska omfattas av F-skuldsaneringen.

Det får även bestämmas att en fordran inte ska omfattas av F-skuldsaneringen om den kan antas vara ogrundad.

Paragrafen reglerar möjligheten att undanta fordringar från en F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 32 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.3 och 7.2.

I *första stycket* anges att fordringar som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställda eller inte är förfallna till betalning kan undantas från skuldsaneringen. Om inte annat bestäms av Kronofogdemyndigheten i det enskilda fallet, omfattas en sådan fordran av skuldsaneringen. Beträffande villkorade fordringar uttalas i förarbetena till den ursprungliga skuldsaneringslagen att en fordran bör undantas om det inte framstår som helt klart att villkoret inom kort kommer att uppfyllas på ett sådant sätt att betalningsskyldigheten inträder (se prop. 1993/94:123 s. 137). Det finns anledning att numera inte se lika strängt på det förhållandet att betalningsskyldigheten ska inträda inom kort för att fordran inte bör undantas. Det väsentliga för att det ska bli aktuellt att bestämma att en villkorad fordran inte ska omfattas av F-skuldsaneringen bör vara att det inte är klarlagt att betalningsskyldigheten kommer att inträda, inte när i tiden detta kan komma att ske.

Ett slags fordringar som vanligen inte är förfallna till betalning är olika former av löpande krediter, t.ex. en checkräkningskredit. Ett exempel på fordringar som inte är fastställda till beloppet är skadeståndsfordringar. Bestämmelsen kan också tänkas bli aktuell när det gäller skattefordringar som inte har förfallit till betalning vid tidpunkten för inledande beslutet eller inte är till beloppet fastställda. Exempelvis kan sådana skattefordringar som löpande uppkommer i gäldenärens pågående verksamhet, t.ex. avseende mervärdesskatt eller punktskatt, och som inte är förfallna till betalning undantas enligt denna bestämmelse.

Vid en F-skuldsanering för en aktiv företagare kan Skatteverket ibland behöva utreda om det finns en skattefordran mot gäldenären. Om det visar sig att det finns en skattefordran som har uppkommit före inledande beslutet, ska den normalt omfattas av F-skuldsaneringen. Även om en sådan fordran inte är fastställd när bevakning aktualiseras, kan Skatteverket reservationsvis anmäla en sådan fordran för att undvika preklusion. Om skattefordran vid beslutet om F-skuldsanering alltså är oklar till beloppet kan Kronofogdemyndigheten antingen undanta fordran enligt 34 § första stycket eller låta den omfattas av F-skuldsaneringen. I det senare fallet omfattas hela fordran av F-skuldsaneringen, men fordrans belopp får uppskattas av Kronofogdemyndigheten. Att undanta fordran är många gånger olämpligt eftersom F-skuldsaneringens re-

habiliterande effekt äventyras om gäldenären under F-skuldsaneringen riskerar att få ett högt betalningskrav.

Borgensåtaganden är ett exempel på fordringar som är beroende av villkor. Ett borgensåtagande anses nämligen innebära att en villkorad regressfordran uppkommer i och med att borgensmannens åtagande mot borgenären görs (jfr prop. 1993/94:123 s. 137). Fordran har alltså uppkommit, men är villkorad. En sådan fordran kommer normalt att omfattas av F-skuldsaneringen, men det finns en möjlighet att bestämma att den inte ska göra det. Om huvudgäldenären har betalat och alltjämt betalar till borgenären, finns det vanligtvis anledning att undanta fordran. I dessa fall talar ju mycket för att borgensåtagandet aldrig kommer att aktualiseras.

En situation som skulle kunna uppstå är att en närstående har åtagit sig ett borgensansvar för en företagares skuld. Om huvudgäldenären (företagaren) blir föremål för F-skuldsanering och borgensmannen (den närstående) ännu inte har infriat sitt borgensåtagande, ska borgensmannens eventuella fordran på huvudgäldenären behandlas som en villkorad fordran i huvudgäldenärens F-skuldsanering. Det finns därmed möjlighet att undanta denna fordring från F-skuldsaneringen. Om fordran inte undantas, omfattas den i sin helhet av F-skuldsaneringen även om borgensmannen inte har betalat något. Om den närståendes borgensåtagande har fallit ut och han eller hon blir föremål för en F-skuldsanering, behandlas denna skuld till borgenären som vilken annan skuld som helst, dock med den skillnaden att den närstående (borgensmannen) får ett regresskrav (som ska behandlas som en tillgång även om den ofta saknar värde) gentemot huvudgäldenären beträffande den del av fordran som den närstående blir ansvarig för.

Bolagsmän är solidariskt ansvariga för ett handelsbolags skulder. Detta innebär att en bolagsborgenär kan välja att rikta sina anspråk mot bolaget som sådant eller mot en eller flera bolagsmän. Om handelsbolaget har avvecklats genom en konkurs före F-skuldsaneringen är bolagets ekonomiska förhållanden, och därmed bolagsmännens ansvar för uppkomna skulder, relativt klara. Bolagsmännens inbördes förhållanden behandlas då som övriga fordringar för vilka solidariskt ansvar gäller.

Om en bolagsman som är engagerad i en näringsverksamhet genomgår en F-skuldsanering uppstår vissa frågeställningar beträffande vilka skulder som ska omfattas av bolagsmannens F-skuldsanering. Eftersom F-skuldsaneringen omfattar samtliga fordringar som har uppkommit före inledandebeslutet, kommer skuldsaneringen att omfatta de av handelsbolagets eventuella skulder som har uppkommit före inledandebeslutet. Detta innebär dock inte att handelsbolaget får dessa skulder avskrivna, utan endast att en bolagsborgenär inte längre kan hävda sin fordran i förhållande till F-skuldsaneringsgäldenären. Dessutom kommer bolagsborgenärens fordran i förhållande till bolaget och övriga bolagsmän att minska med ett belopp motsvarande den del av fordran som blir betald genom F-skuldsaneringen. För sådana av handelsbolagets eventuella skulder som uppkommit efter inledandebeslutet svarar F-skuldsaneringsgäldenären primärt och solidariskt.

Andra stycket gör det uttryckligen möjligt för Kronofogdemyndigheten att undanta fordringar som kan antas vara ogrundade. Bestämmelsen innebär ett förtydligande av Kronofogdemyndighetens utrednings-

skyldighet och tar bl.a. sikte på fakturabedrägerier som innebär att det framställs grundlösa betalningskrav. Meningen är inte att Kronofogdemyndigheten ska ingående materiellt pröva den fordran som anmälts. I stället är avsikten att bestämmelsen ska träffa sådana fordringar som redan vid en översiktlig kontroll verkar ogrundade.

Skälen för att en fordran ska anses ogrundad kan variera. Kronofogdemyndigheten får därför från fall till fall bedöma om en fordran ska antas vara av sådant slag och således undantas från F-skuldsaneringen. Det kan t.ex. handla om en fordran som det är alldeles klart att rättsordningen inte ställer sig bakom. Ett annat exempel är en fordran vars ursprung är svårförklarligt.

Om Kronofogdemyndigheten bedömer att en fordran i ärendet kan antas vara ogrundad och bör undantas från F-skuldsaneringen, bör både gäldenären och den påstådda borgenären ges möjlighet att yttra sig om fordran och förhållandena kring densamma.

Om gäldenären bestrider fordran, ska den enligt 33 § första stycket 6 inte tas med i F-skuldsaneringen. Om gäldenären uttryckligen bekräftar fordran, talar det för att den ska omfattas av F-skuldsaneringen. Det kan emellertid inte uteslutas att omständigheterna ändå är sådana att fordran kan antas vara ogrundad och därför bör undantas. Att gäldenären i illojalt syfte bekräftar svårförklarliga fordringar bör dock i första hand påverka den allmänna skälighetsbedömningen och medföra att F-skuldsanering inte ska beviljas (jfr prop. 1993/94:123 s. 144).

35 § Det belopp som gäldenären ska betala enligt betalningsplanen ska bestämmas så att F-skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp ska då vara vägledande.

Det får bestämmas att förbehåll även ska göras för betalning av en fordran som inte omfattas av F-skuldsaneringen.

Paragrafen handlar om hur gäldenärens betalningsutrymme ska beräknas. Paragrafen motsvarar 33 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.2.

Vid bedömningen av gäldenärens betalningsutrymme i ett ärende om F-skuldsanering kan hänsyn behöva tas till att en företagare med en pågående näringsverksamhet kan ha ekonomiska förhållanden som i vissa avseenden skiljer sig från t.ex. en löntagares. Dessa skillnader avser i första hand företagarens inkomster och behov av att få förbehålla sig medel för betalningen av undantagna fordringar.

När det gäller gäldenärens inkomster framgår av 8 § andra stycket att det ska göras en bedömning av gäldenärens betalningsförmåga, även om hans eller hennes framtida inkomstförhållanden är oklara. Bedömningen kommer i många fall att bygga på en uppskattning av företagarens förväntade inkomst. Det är ofta förenat med svårigheter att bestämma betalningsutrymmet för en aktiv företagare som ansöker om F-skuldsanering. Samma sak gäller för de företagare som planerar att återgå till näringsverksamhet under F-skuldsaneringen. Kronofogdemyndigheten får därför basera bedömningen av gäldenärens betalningsutrymme på en skönmässig inkomst som grundar sig på dels gäldenärens aktuella

inkomst, dels en bedömning av gäldenärens framtida inkomst. Kronofogdemyndigheten kan utgå från en försiktigt beräknad marknadsmässig lön för en person i motsvarande ställning och bransch. Det kan dock finnas anledning att ta hänsyn till att den förväntade inkomsten vanligtvis inte aktualiseras under uppstartsfasen av en ny verksamhet. Samtidigt kan gäldenärens egen uppskattning av sin framtida inkomst normalt godtas, om den inte framstår som överdriven eller på annat sätt felaktig. Om Kronofogdemyndigheten bedömer att gäldenärens egen uppskattning är felaktig, ska den alltså inte godtas. Det kan t.ex. handla om att gäldenärens uppskattade inkomst väsentligt överstiger eller understiger en marknadsmässig lön och att gäldenären inte kan lämna en rimlig förklaring till denna skillnad.

Precis som för övriga gäldenärer ska det finnas möjlighet för företagare att få förbehålla sig ett belopp för betalning av sådana fordringar som är undantagna F-skuldsaneringen. Om det t.ex. från en F-skuldsanering undantagits vissa löpande krediter som behövs i företagarens näringsverksamhet, som exempelvis leasingavtal, måste han eller hon också få förbehålla sig utrymme att betala dessa. Om däremot den aktuella borgenären beviljar anstånd med betalningen enligt 59 §, ska inget belopp förbehållas gäldenären. En gäldenär som är engagerad i näringsverksamhet får inte förbehålla sig avsättning till pensioner under den period som betalningsplanen löper.

36 § Betalningsplanens längd ska vara tre år.

Betalningsplanen börjar löpa från beslutet om F-skuldsanering.

Vid bestämmandet av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut ska den tid som inledandebeslutet gällt räknas av från betalningsplanens längd, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur betalningsplanens längd ska bestämmas och hur avräkning ska ske för tiden som löpt sedan inledandebeslutet meddelades. Paragrafen motsvarar delvis 34 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.1 och 6.9.3.

Av *första stycket* framgår att betalningsplanens längd är tre år. Det finns inte någon möjlighet att bestämma en kortare betalningsplan.

I *andra stycket* anges att betalningsplanen börjar löpa från beslutet om F-skuldsanering.

Enligt *tredje stycket* ska, på motsvarande sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag, vid bestämmandet av när betalningsplanen löper ut den tid som inledandebeslutet gällt räknas av från betalningsplanens längd, om det inte med hänsyn till gäldenärens agerande efter beslutet är motiverat att räkna av en kortare tid.

37 § Kronofogdemyndigheten ska ta ut en årlig avgift av gäldenären för myndighetens hantering av hans eller hennes betalningar.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Paragrafen innehåller regler om den avgift som ska tas ut för Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst. Paragrafen motsvarar

35 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.3.

38 § Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna utgörs av de medel som gäldenären ska betala enligt inledandebeslutet och betalningsplanen med avdrag för den avgift som avses i 37 §.

I paragrafen anges vilka medel som ska fördelas mellan borgenärerna. Paragrafen motsvarar 36 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.3.

39 § Alla fordringar som omfattas av F-skuldsaneringen har lika rätt.

Trots första stycket får en fordran

1. ges sämre rätt, om borgenären samtycker till det, eller
2. betalas före andra fordringar, om den efter fördelning enligt 38 § avser ett mindre belopp och det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter.

Paragrafen reglerar fordringarnas inbördes förhållanden i en F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 37 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 6.9.3.

Gäldenärens betalningar

40 § Gäldenären ska betala en gång i kvartalet. Om det finns särskilda skäl, får det bestämmas att gäldenären i stället ska betala månadsvis eller halvårsvis.

Gäldenären ska betala till Kronofogdemyndigheten. Om det finns särskilda skäl, får det bestämmas att gäldenären i stället ska betala direkt till borgenärerna.

Betalningarna ska genomföras trots att beslutet om F-skuldsanering inte har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller regler om när och hur gäldenärens betalningar enligt betalningsplanen ska ske. Paragrafen motsvarar delvis 38 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.3 och 6.9.4.

Av *första stycket* framgår att en F-skuldsaneringsgäldenär som huvudregel ska betala en gång per kvartal. Betalningsfrekvensen skiljer sig således från vad som föreslås gälla enligt förslaget till skuldsaneringslag. Kronofogdemyndigheten får dock bestämma att gäldenären i stället ska betala månads- eller halvårsvis, om det finns särskilda skäl för det. Frågan om huruvida det finns särskilda skäl får avgöras mot bakgrund av gäldenärens ekonomiska förhållanden och om gäldenären har några särskilda behov. Om gäldenären är en aktiv företagare med en verksamhet som t.ex. tillämpar långa betalningsvillkor, kan det finnas skäl för halvårsvisa betalningar för att gäldenären ska ha förutsättningar att klara av sina betalningar.

41 § Gäldenären förlorar rådigheten över medel som han eller hon har betalat in till Kronofogdemyndigheten. Myndigheten ska genast placera de inbetalda medlen på ett räntebärande konto.

Paragrafen reglerar gäldenärens rådighet över medel som har betalats in till Kronofogdemyndigheten och myndighetens skyldighet att placera

medlen på ett räntebärande konto. Paragrafen motsvarar 39 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.3.

42 § Inbetalda medel tillfaller de borgenärer vars fordringar omfattas av F-skuldsaneringen, när beslutet om F-skuldsanering har fått laga kraft och den avgift som avses i 37 § har räknats av.

Paragrafen reglerar äganderätten till de inbetalda medlen. Paragrafen motsvarar 40 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.3.

43 § Inbetalda medel som tillhör borgenärerna jämte ränta ska Kronofogdemyndigheten betala ut till borgenärerna en gång om året.

Paragrafen reglerar utbetalningen till borgenärerna. Paragrafen motsvarar 41 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.3.

Exekutiva åtgärder

44 § Efter inledandebeslutet får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte ske innan frågan om F-skuldsanering är avgjord genom ett beslut som har fått laga kraft. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 33 § inte omfattas av F-skuldsaneringen. Det gäller inte heller om, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer att utmätning får ske.

Denna paragraf tillämpas även i fråga om ett beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

Paragrafen innehåller ett förbud mot exekutiva åtgärder efter det att ett inledandebeslut har meddelats. Paragrafen motsvarar 42 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.10.

45 § Inbetalda medel som fortfarande tillhör gäldenären får inte utmätas eller tas i anspråk för verkställighet av ett beslut om betalningssäkring.

Paragrafen handlar om skyddet av de medel som en gäldenär betalat in till Kronofogdemyndighetens betalningsförmedlingstjänst. Paragrafen motsvarar 43 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.10.

46 § Ett beslut om F-skuldsanering får verkställas när det har fått laga kraft. Verkställighet får inte avse annat än vad som redan skulle ha betalats ut till borgenären enligt beslutet om F-skuldsanering.

I paragrafen regleras frågan om verkställighet av ett beslut om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 44 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 6.9.3.

Överklagande

47 § Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas. Ett beslut som inte innebär att ärendet avgörs får överklagas endast i samband med överklagande av ett

beslut som innebär att ärendet avgörs. Inledandebeslutet och beslut om ändring av inledandebeslutet får dock överklagas särskilt.

Kronofogdemyndighetens beslut överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt. Om gäldenären inte är bosatt i Sverige, överklagas beslutet till Stockholms tingsrätt. Ett överklagande ska ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten ska inte vara part i domstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Kronofogdemyndighetens avgöranden. Paragrafen motsvarar 45 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 6.4.

48 § Om en domstol bifaller ett överklagande av gäldenären, ska den återförvisa ärendet till Kronofogdemyndigheten. Om Kronofogdemyndigheten har avslagit gäldenärens ansökan med tillämpning av 26 § och tillräcklig utredning finns, får domstolen dock besluta om F-skuldsanering.

Ett beslut att återförvisa ett ärende till Kronofogdemyndigheten får inte överklagas.

Paragrafen anger hur en domstol ska gå till väga om den bifaller gäldenärens överklagande. Paragrafen motsvarar 46 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Verkan av en F-skuldsanering

49 § Genom en F-skuldsanering befrias gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom F-skuldsaneringen befrias gäldenären även från ansvar för betalningen av skulder som inte är kända i ärendet, om det inte är en sådan skuld som avses i 33 §.

F-skuldsaneringen medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en fordran som omfattas av F-skuldsaneringen faller bort för tiden efter den dag då inledandebeslutet meddelades.

F-skuldsaneringen inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för skulden.

I paragrafen regleras rättsverkningarna av ett beslut om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 47 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Enligt *första stycket* innebär en F-skuldsanering en förändring i gäldenärens ursprungliga betalningsförpliktelse mot borgenären genom att det belopp som gäldenären efter ett beslut om F-skuldsanering är skyldig att betala borgenären blir reducerat i förhållande till vad som gällde före beslutet. Vidare innebär F-skuldsaneringen som huvudregel att en fordran som inte är känd i ärendet inte längre kan göras gällande, dvs. den prekluderas. Det innebär att okända borgenärer inte får någon utdelning alls enligt beslutet om F-skuldsanering och inte heller kan göra sin fordran gällande i något annat sammanhang. Den preklusionsverkan som drabbar okända borgenärer gäller endast sådana fordringar som omfattas av en F-skuldsanering. En fordran som är undantagen enligt 33 § prekluderas inte. Däremot drabbas en fordran som skulle kunna undantas enligt reglerna i 34 § av preklusionsverkan, om den inte anmäls.

Bestämmelsen ska tillämpas på motsvarande sätt som enligt förslaget till ny skuldsaneringslag. Av detta följer bl.a. att det krävs att en borgenär som anser sig ha en fordran som kan vara tvistig ska anmäla den i ärendet för att inte drabbas av preklusion (se rättsfallet NJA 2004 s. 220).

I *andra stycket* anges att F-skuldsaneringen medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en fordran som omfattas av F-skuldsaneringen faller bort för tiden efter den dag då inledandebeslutet meddelades.

Av *tredje stycket* framgår att en F-skuldsanering inte inverkar på borgensmäns betalningsansvar eller andra som tillsammans med gäldenären är solidariskt ansvariga för en skuld, t.ex. bolagsmän i ett handelsbolag.

Omprövning av ett beslut om F-skuldsanering

50 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av F-skuldsaneringen får beslutet om F-skuldsanering upphävas eller, i fall som avses i 6 och 7, ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 31 § 2–6, om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,
2. gäldenären har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning,
3. gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på frågan om F-skuldsaneringens avgörande,
4. gäldenären i sin ansökan om F-skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,
5. gäldenären har lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av F-skuldsaneringen eller inte har lämnat uppgifter trots att han eller hon är uppgiftsskyldig och detta har medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,
6. gäldenären inte följer betalningsplanen och avvikelserna inte är ringa, eller
7. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering.

I fall som avses i första stycket 7 ska ansökan göras inom tre år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan löper ut senare, senast den dag då planen löper ut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upphävande och ändring av ett beslut om F-skuldsanering, s.k. omprövning, på begäran av en borgenär. Paragrafen motsvarar i huvudsak 48 § första och andra styckena i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.11.1.

I *första stycket* anges under vilka omständigheter ett beslut om F-skuldsanering kan upphävas eller ändras på begäran av en borgenär. Av hänvisningen till 31 § 2–6 följer att det vid en ändring inte är möjligt att ändra vilka fordringar som omfattas av F-skuldsaneringen (31 § 1).

Sjunde punkten motsvarar delvis 48 § första stycket 7 i förslaget till ny skuldsaneringslag. Enligt punkten kan en omprövning ske om gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering.

För att bestämmelsen ska bli tillämplig krävs det en väsentlig förbättring av gäldenärens ekonomiska förhållanden. Detta kan bli aktuellt t.ex. om gäldenären får en betydande inkomstökning (jfr prop. 1993/94:123 s. 232). Det är den procentuella ökningen av gäldenärens betalningsutrymme som är relevant. Om en gäldenär redan vid beslutet

om F-skuldsanering hade ett högt betalningsutrymme, krävs alltså en större inkomstökning för att förbättringen ska anses vara väsentlig.

Vid bedömningen av om gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats är det – liksom enligt 35 § – en utgångspunkt att gäldenären tar ut en marknadsmässig lön. Vad som avses med en marknadsmässig lön får avgöras mot bakgrund av vad en person i samma bransch och samma ställning normalt har för lön.

För att kunna bedöma om lönen är marknadsmässig måste företagarens samlade inkomst från verksamheten beaktas. Det är vanligt förekommande att en företagare som är engagerad i ett aktiebolag tar ut intäkter från det egna bolaget genom att kombinera ett löneuttag med utdelning enligt de s.k. 3:12-reglerna (som numera finns i 56 och 57 kap. inkomstskattelagen [1999:1229]). Motsvarande kan i princip krävas av en företagare som genomgår en F-skuldsanering. Gäldenären får därmed förutsättas ta ut sin inkomst från bolaget på det skattemässigt mest fördelaktiga sättet, dvs. genom att utnyttja 3:12-reglerna i den mån verksamhetens resultat tillåter det. Den marknadsmässiga lönen ska i en sådan situation anses motsvara den samlade inkomsten som företagaren får genom både lön och aktieutdelning. På så sätt hindras en gäldenär från att konsolidera sin verksamhet på borgenärernas bekostnad genom ta ut en låg lön eller undvika aktieutdelning. Även bokföringsmässiga avsättningar, t.ex. i periodiseringsfonder, kan beaktas vid bedömningen av om betalningsutrymmet har förbättrats.

Om gäldenären inte tar ut en samlad inkomst från verksamheten som motsvarar en marknadsmässig lön, trots att verksamhetens resultat tillåter det, ska Kronofogdemyndigheten vid bedömningen av om gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats ändå utgå från att en sådan lön tas ut.

Om en sådan inkomst medför att gäldenären får väsentligt förbättrade ekonomiska förhållanden jämfört med när F-skuldsaneringen beslutades, kan detta leda t.ex. leda till att gäldenärens betalningsutrymme höjs. Däremot ska en företagare, även om det finns ytterligare överskott i verksamheten, inte vara tvingad att ta ut utdelning som överskrider utdelningsutrymmet enligt 3:12-reglerna.

Vid bedömningen av om gäldenärens betalningsutrymme har förbättrats i väsentlig mån ska gäldenären först få avräkna en skälig avsättning till pension. Som anges i kommentaren till 35 § får en företagare inte förbehålla sig avsättningar till pensioner vid bedömningen av hans eller hennes betalningsutrymme som ska göras i samband med beslutet om F-skuldsanering. Däremot ska en företagare som har lyckats så pass bra med sin nystartade verksamhet att den genererar en inkomst utöver vad som krävs för den fastställda betalningsskyldigheten till borgenärerna ha en möjlighet att göra avsättningar till sin pension under F-skuldsaneringen. En förutsättning för detta är dock dels att gäldenären verkligen gör en pensionsavsättning, dels att denna avsättning motsvarar ett skäligt belopp. Tjänstepensionen för privatanställda tjänstemän kan tjäna som riktlinje för vad som utgör en rimlig pensionsavsättning.

I förhållande till 48 § första stycket 7 i förslaget till ny skuldsaneringslag uppställs det inte något krav på att de ändrade ekonomiska förhållandena ska bero på omständigheter som inte kunnat förutses vid

beslutet om F-skuldsanering. Anledningen till denna skillnad är att en företagares framtida inkomst ofta är osäker.

Av *andra stycket* framgår att den borgenär som vill få till stånd en omprövning på grund av gäldenärens förbättrade ekonomi måste ge in en ansökan om omprövning senast inom tre år från dagen för inledande-beslutet eller, om betalningsplanen löper ut senare, senast den dag då planen löper ut.

51 § På ansökan av gäldenären får beslutet om F-skuldsanering

1. upphävas, om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om F-skuldsanering har förbättrats i sådan grad att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen eller försämrats i sådan grad att gäldenären inte längre uppfyller villkoret i 9 § 3, eller

2. ändras beträffande det som har bestämts i en fråga som avses i 31 § 2–6, om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om F-skuldsanering väsentligen har förändrats.

En ändring enligt första stycket 2 får göras endast om gäldenären fortfarande uppfyller villkoret i 9 § 3 eller det finns synnerliga skäl och gäldenären har fullgjort två tredjedelar av den tid som betalningsplanen ska löpa.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ändring av ett beslut om F-skuldsanering på begäran av gäldenären. Övervägandena finns i avsnitt 6.11.2.

Av bestämmelsen i *första stycket första punkten* framgår att gäldenären själv kan ansöka om att F-skuldsaneringen ska upphävas om gäldenärens ekonomiska förhållanden har antingen förbättrats i sådan grad att han eller hon kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen eller försämrats i sådan grad att han eller hon inte längre har ett tillräckligt betalningsutrymme. Genom bestämmelsen ges gäldenären själv möjlighet att få F-skuldsaneringen upphävd, om han eller hon t.ex. inser att betalningsplanen inte kommer att kunna följas. Dessutom innebär bestämmelsen att en gäldenär som lyckas särskilt väl under F-skuldsaneringen får en möjlighet att avsluta F-skuldsaneringen i förtid och betala de återupplivade skulderna. På så sätt kan gäldenären bli fri från sina skuldförhållanden före den tidpunkt då betalningsplanen annars skulle ha löpt ut.

Av *andra punkten* framgår att betalningsplanen på gäldenärens begäran kan ändras, om hans eller hennes ekonomiska förhållanden väsentligen har förändrats efter beslutet om F-skuldsanering. Bestämmelsen motsvarar 49 § 1 i förslaget till ny skuldsaneringslag med den skillnaden att det inte krävs att förändringen beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet om F-skuldsanering. För att en omprövning ska ske krävs det att gäldenärens inkomster väsentligen har försämrats eller förbättrats. Till exempel är det inte tillräckligt att en nystartad verksamhet inledningsvis medför något lägre intäkter än förväntat.

I likhet med vad som gäller enligt 50 § innebär hänvisningen till 31 § 2–6 att det vid en ändring kan bli fråga om att t.ex. justera det belopp som gäldenären ska betala till borgenärerna. Vilka fordringar som omfattas av F-skuldsaneringen kan däremot inte ändras (31 § 1).

Bestämmelsen medger att gäldenären kan ansöka om en ändring av beslutet inte bara på grund av försämrade ekonomiska förhållanden utan även på grund av att gäldenären har fått förbättrade ekonomiska

förhållanden. Genom att själv ansöka om omprövning kan gäldenären undvika att riskera att betalningstiden förlängs till följd av att en borgenär i ett senare skede får vetskap om förbättringen och begär omprövning (jfr 50 och 53 §).

Enligt bestämmelsen i *andra stycket*, som avser den situationen att gäldenärens ekonomiska situation har försämrats, måste gäldenären fortfarande ha ett betalningsutrymme som per kvartal inte understiger en sjundedel av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken (se 9 § 3) för att en ändring av betalningsplanen enligt första stycket 2 ska kunna ske. Om gäldenären har ett mindre betalningsutrymme än så är i stället förutsättningarna för att upphäva beslutet om F-skuldsanering uppfyllda. (se första punkten).

Det finns dock ett visst utrymme för att ändra beslutet om F-skuldsanering, även om gäldenären saknar ett tillräckligt betalningsutrymme. För att detta ska vara möjligt krävs att det finns synnerliga skäl och att gäldenären vid tidpunkten för omprövningen har fullgjort två tredjedelar av den tid som betalningsplanen ska löpa, dvs. minst två år om inte planen har förlängts. Regeln är avsedd att tillämpas i sådana situationer i vilka det framstår som orimligt att upphäva F-skuldsaneringen. Synnerliga skäl kan t.ex. föreligga om en gäldenär får kraftigt försämrade ekonomiska förhållanden på grund av en omständighet som han eller hon inte själv kan råda över. Till exempel kan gäldenären ha råkat ut för en olyckshändelse eller allvarlig sjukdom som medför att han eller hon inte kan arbeta. Gäldenären kan under sådana förutsättningar få fullfölja F-skuldsaneringen, trots att han eller hon endast kan betala ett mycket litet – eller till och med inget – belopp till borgenärerna.

52 § Om ett beslut om F-skuldsanering upphävs, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av ett belopp som avses i 31 § 4 ogiltig. Detta gäller dock inte om tredje mannen kände till eller borde känt till de omständigheter som anges i 50 § första stycket 1–3 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt 50 § första stycket 4.

I paragrafen anges vissa verkningar av att ett beslut om F-skuldsanering upphävs. Paragrafen motsvarar 48 § tredje stycket i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.11.1 och 6.11.2.

Paragrafen omfattar den situationen att beslutet om F-skuldsanering upphävs på begäran av antingen en borgenär (50 §) eller gäldenären (51 §).

53 § Vid en ändring av ett beslut om F-skuldsanering får betalningsplanens längd bestämmas till som längst fem år.

Paragrafen handlar om Kronofogdemyndighetens möjlighet att i samband med en ändring enligt 50 eller 51 § förlänga betalningsplanens längd utöver den tid som anges i 36 §. Paragrafen motsvarar 50 § i förslaget till ny skuldsaneringslag, dock med den skillnaden att betalningsplanen får förlängas till som längst fem år. Överväganden finns i avsnitt 6.11.1 och 6.11.2.

54 § En ansökan om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som avses,
2. det som yrkas, och
3. de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.

Om en ansökan är bristfällig tillämpas 15 §.

Paragrafen innehåller regler om vad en ansökan om omprövning ska innehålla och hur en sådan får göras. Paragrafen motsvarar 51 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Enligt *första stycket* ska en ansökan om omprövning vara skriftlig. Att ansökan ska ges in till Kronofogdemyndigheten följer av 4 §. Det krävs inte att ansökan är egenhändigt undertecknad (jfr 12 §) och den kan med fördel ges in elektroniskt.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att den som gett in bristfällig ansökan ska föreläggas avhjälpa bristen. Om bristen trots det inte avhjälps, kan ansökan om omprövning avvisas.

55 § Bestämmelserna i 22, 24 och 25 §§ gäller vid handläggningen av ett ärende om omprövning av ett beslut om F-skuldsanering.

Paragrafen anger vilka krav som ställs på utredningen om ett ärende om omprövning av en F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 52 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Övriga bestämmelser

56 § Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om en ansökan om förhandling om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om F-skuldsanering, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om den näringsverksamhet som företagaren är eller har varit engagerad i drivs av en juridisk person som är försatt i konkurs eller har inlett en förhandling om offentligt ackord, ska ärendet om F-skuldsanering förklaras vilande om det med hänsyn till behovet av utredning finns skäl för det.

Om gäldenären avlider, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Paragrafen reglerar förhållandet mellan F-skuldsanering å ena sidan och konkurser och offentligt ackord å andra sidan. I paragrafen anges vidare att en ansökan om F-skuldsanering förfaller om gäldenären avlider. Första, andra och fjärde styckena motsvarar 53 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Överväganden finns i avsnitt 6.4 och 6.12.

Tredje stycket handlar om den situationen att företagaren är eller har varit engagerad i en näringsverksamhet som drivs av en juridisk person och att den juridiska personen är försatt i konkurs eller har inlett en förhandling om offentligt ackord. I ett sådant fall får ärendet om F-skuldsanering vilandeförklaras om det finns ett behov av att ta del av den kommande utredningen i konkursärendet eller i förhandlingen om offentligt ackord. Om en juridisk person försätts i konkurs eller har inlett en ackordsförhandling utgör det inget hinder för den fysiska person som är eller har varit engagerad i verksamheten att ansöka om F-skuldsanering. Den utredning som finns i konkursförfarandet eller i ackordsförhandlingen kan dock många gånger vara användbar – eller till och med

nödvändig – i ärendet om F-skuldsanering. Om t.ex. bouppteckning och förvaltarberättelse för den juridiska personen ännu inte är upprättade när gäldenären ansöker om F-skuldsanering och denna utredning behövs i ärendet, ska Kronofogdemyndigheten vilandeförklara ärendet om F-skuldsanering i avvaktan på denna utredning.

57 § Om gäldenären återkallar en ansökan om F-skuldsanering, ska ärendet avskrivas från vidare handläggning. Detsamma gäller om ansökan förfaller enligt 56 §.

Paragrafen reglerar situationen när gäldenären återkallar en ansökan om F-skuldsanering eller en ansökan förfaller. Paragrafen motsvarar 54 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

58 § Om en ansökan om F-skuldsanering avslås eller avvisas eller ärendet avskrivs från vidare handläggning sedan ett inledandebeslut har meddelats, ska samtliga kända borgenärer underrättas.

Vid beslut om avslag, avvisning eller avskrivning ska medel som gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten återbetalas till honom eller henne när beslutet har fått laga kraft. Om en pågående utmätning har avbrutits genom inledandebeslutet, ska i stället inbetalda medel fördelas mellan de fordringar för vilka utmätningen pågick.

Paragrafen handlar om vissa åtgärder som ska vidtas om ett ärende i vilket det har meddelats ett inledandebeslut avslutas på annat sätt än genom ett beslut om F-skuldsanering. Paragrafen motsvarar 55 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 6.9.3.

59 § Om det har bestämts att en fordran enligt 34 § första stycket inte ska omfattas av F-skuldsaneringen, får borgenären trots föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen löper.

Paragrafen reglerar en borgenärs möjlighet att bevilja anstånd med betalningen för en fordran som undantagits från F-skuldsaneringen enligt 33 § första stycket. Paragrafen motsvarar 56 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.3.

60 § En överenskommelse som innebär att gäldenären eller tredje man tillförsäkrar någon borgenär, vars fordran omfattas av F-skuldsaneringen, bättre villkor än enligt F-skuldsaneringen är ogiltig.

Paragrafen anger att en överenskommelse vid sidan av beslutet om F-skuldsanering mellan gäldenären eller tredje man och någon eller några av borgenärerna är ogiltig, om den innebär att någon borgenär gynnas. Paragrafen motsvarar 57 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

61 § Socialnämnder och andra myndigheter ska till Kronofogdemyndigheten eller en domstol som handlägger ett ärende om F-skuldsanering på begäran lämna uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som är av betydelse för prövningen av ärendet. Sådana uppgifter ska också lämnas av myndigheter som anmäler fordringar enligt 21 eller 23 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om myndigheters uppgiftsskyldighet. Paragrafen motsvarar 58 § i förslaget till ny skuldsaneringslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.5.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

Enligt bestämmelsen träder lagen i kraft den 1 november 2016.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

10.3 Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Känsliga uppgifter m.m.

7 § Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller

2. har lett till *ett inledandebeslut* om skuldsanering *eller F-skuldsanering* eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Kreditupplysningar som avses i första stycket får inte heller innehålla uppgifter om kreditmissbruk, utom när krediten har lämnats av ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn och kredittagaren i avsevärd utsträckning överskridit gällande kreditgräns eller på något annat sätt allvarligt missbrukat krediten.

Om det finns särskilda skäl, får Datainspektionen besluta att ett företag *ska* undantas helt eller delvis från första och andra styckena.

Uppgifter som enligt första och andra styckena inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

Paragrafen handlar om vilka uppgifter en kreditupplysning får innehålla. I *första stycket* andra punkten görs ett tillägg med anledning av den nya skuldsaneringsformen F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 6.13.

Gallring

8 § En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering *eller F-skuldsanering*, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Om uppgiften rör en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då *inledandebeslutet meddelades eller, om uppgiften gäller F-skuldsanering, senast tre år efter den dagen*. Om en betalningsplan löper ut *senare*, ska dock uppgiften gallras senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska

också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en uppgift om en fysisk person ska gallras. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.2 och 6.13.

Ändringen i *andra stycket* görs till följd av införandet av den nya skuldsaneringsformen F-skuldsanering.

I *tredje stycket* ändras tidsfristen för när en uppgift om skuldsanering ska gallras. Genom ändringen ska tidsperioden påbörjas vid tidpunkten för inledandebeslutet, och inte vid det senare beslutet om skuldsanering. Ändringen innebär att en uppgift om skuldsanering normalt ska gallras tidigare än enligt de hittillsvarande reglerna. I stycket införs även en bestämmelse som innebär att en uppgift om F-skuldsanering som huvudregel ska gallras senast tre år från dagen för inledandebeslutet.

Om en betalningsplan löper ut senare än fem år efter ett inledandebeslut om skuldsanering eller tre år efter ett inledandebeslut om F-skuldsanering, ska uppgiften gallras senast den dag då planen löper ut.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.
2. För uppgifter om skuldsanering som avser beslut meddelade enligt skuldsaneringslagen (2006:548) gäller äldre bestämmelser.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 november 2016.

Enligt *andra punkten* ska äldre bestämmelser gälla för uppgifter om skuldsanering som avser beslut meddelade enligt 2006 års skuldsaneringslag.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning, skuldsanering, *F-skuldsanering*, betalningsföreläggande och handräckning, europeiskt betalningsföreläggande, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Bestämmelserna i 4, 5 och 7 §§, 2 kap. samt 3 kap. 3 a § gäller även vid behandling av uppgifter om juridiska personer och avlidna.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. I *första stycket* görs ett tillägg med anledning av den nya skuldsaneringsformen F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 6.13.

2 kap. Kronofogdemyndighetens databaser

Utsöknings- och indrivningsdatabasen

Ändamål

2 § Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens och Skatteverkets verksamhet för

1. verkställighet eller annan åtgärd som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten enligt utsökningsbalken eller annan författning,

2. indrivning av statliga fordringar m.m.,

3. avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,

4. ansökan om och tillsyn över näringsförbud,

5. förebyggande av överskuldssättning och information om skuldsanering och F-skuldsanering,

6. fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige bindande internationellt åtagande, och

7. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

Paragrafen reglerar för vilka ändamål som uppgifter får behandlas i Kronofogdemyndighetens utsöknings- och indrivningsdatabas. Övervägandena finns i avsnitt 5.2, 5.3.2, 6.8.1 och 6.8.5.

I första stycket femte punkten görs ett tillägg avseende information om skuldsanering och F-skuldsanering. Den ökade möjligheten att behandla uppgifter i informationssyfte föranleds av den skyldighet för Kronofogdemyndigheten som anges i 2 § i förslaget till ny skuldsaneringslag och 3 § i förslaget till lag om skuldsanering för företagare om att ge riktad information om skuldsaneringsinstitutet. Myndigheten ska lämna upplysningar om skuldsaneringsformerna till svårt skuldsatta gäldenärer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken och får använda databasen för att identifiera dessa.

Enligt andra stycket, som är nytt, får uppgifter som har samlats in för de primära ändamålen i första stycket även behandlas för att tillhandahålla information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering. Tillgången till uppgifterna i databasen behövs bl.a. för att Kronofogdemyndigheten ska kunna kontrollera gäldenärens uppgifter i ansökan (se 15 § i förslaget till ny skuldsaneringslag och 17 § i förslaget till lag om skuldsanering för företagare).

Betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen

Ändamål

8 § Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggningen av mål om betalningsföreläggande, handräckning eller europeiskt betalningsföreläggande,

2. tillhandahållande av utslag i mål om betalningsföreläggande och handräckning samt verkställighetsförklaring i mål om europeiskt betalningsföreläggande,

3. förebyggande av överskuldsättning *samt information om skuldsanering och F-skuldsanering*, och

4. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

Paragrafen reglerar för vilka ändamål som uppgifter får behandlas i Kronofogdemyndighetens betalningsföreläggande- och handräkningsdatabas. Övervägandena finns i avsnitt 5.2, 5.3.2, 6.8.1 och 6.8.5.

I *första stycket tredje punkten* görs ett tillägg avseende information om skuldsanering och F-skuldsanering.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, får uppgifter som har samlats in för de primära ändamålen i första stycket även behandlas för att tillhandahålla information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

Tillägget och det nya stycket är desamma som i 2 §, se kommentaren till den paragrafen.

Skuldsaneringsdatabasen

13 § I verksamheten med skuldsanering *och F-skuldsanering* ska det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 14 och 15 §§ angivna ändamålen (skuldsaneringsdatabas).

I paragrafen anges att det ska finnas en skuldsaneringsdatabas. Ett tillägg görs i paragrafen för att skuldsaneringsdatabasen även ska användas för verksamhet med F-skuldsanering enligt förslaget till lag om skuldsanering för företagare. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 6.13.

Ändamål

14 § Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggning av ärenden om skuldsanering *och F-skuldsanering*,
2. förebyggande av överskuldsättning, och
3. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Paragrafen reglerar för vilka ändamål som uppgifter får behandlas i skuldsaneringsdatabasen. I *första punkten* görs ett tillägg som förtydligar att databasen även får användas för tillhandahållande av information som behövs för handläggningen av ärenden om F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 5.2, 5.3.2, 6.4, 6.8.1 och 6.8.5.

Innehåll

17 § För de ändamål som anges i 14 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. en fysisk persons identitet, bosättning och familjeförhållanden,
2. en juridisk persons identitet, säte och företrädare,
3. en enskilds ekonomiska förhållanden,
4. yrkanden och grunder i ett ärende,
5. beslut *och* övriga åtgärder i ett ärende,

6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende, och

7. beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder som rör gäldenärens betalningar enligt skuldsaneringslagen (2016:000) och lagen (2016:000) om skuldsanering för företagare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i databasen enligt första stycket.

Paragrafen anger vilka uppgifter som får behandlas i skuldsaneringsdatabasen. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.3 och 6.4.

I första stycket införs en ny *sjunde punkt* enligt vilken uppgifter om beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder som rör gäldenärens betalningar enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och förslaget till lag om skuldsanering för företagare får behandlas i databasen. Tillägget föranleds av förslaget om att Kronofogdemyndigheten ska ansvara för en betalningsförmedlingstjänst i förfaranden om skuldsanering och F-skuldsanering. Kronofogdemyndigheten måste därför kunna hantera information om betalningarna i skuldsaneringsdatabasen.

Gallring

18 § Uppgifter och handlingar i databasen ska gallras senast fem år efter utgången av det kalenderår då det ärende som uppgifterna eller handlingarna hänför sig till avslutades.

Om skuldsanering eller F-skuldsanering har beviljats i ett ärende, ska uppgifter och handlingar dock gallras senast

1. sju år efter utgången av det kalenderår då beslutet om skuldsanering meddelades, eller

2. fem år efter utgången av det kalenderår då beslutet om F-skuldsanering meddelades.

Paragrafen reglerar när uppgifter ska gallras i skuldsaneringsdatabasen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 6.13..

I paragrafen görs ett tillägg som innebär att om F-skuldsanering beviljas i ett ärende, ska uppgifterna och handlingarna gallras senast fem år efter utgången av det kalenderår då beslutet om F-skuldsanering meddelades.

Konkurstillsynsdatabasen

Ändamål

20 § Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggningen av konkurstillsynsärenden och mål enligt lönegarantilagen (1992:497),

2. förebyggande av överskuldsättning samt information om skuldsanering och F-skuldsanering, och

3. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Uppgifter som får behandlas enligt första stycket får även behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

Paragrafen reglerar för vilka ändamål som uppgifter får behandlas i Kronofogdemyndighetens konkurstillstillsdatabas. Övervägandena finns i avsnitt 5.2, 5.3.2, 6.8.1 och 6.8.5.

I *första stycket andra punkten* görs ett tillägg avseende information om skuldsanering och F-skuldsanering.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, får uppgifter som har samlats in för de primära ändamålen i första stycket även behandlas för att tillhandahålla information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av ärenden om skuldsanering och F-skuldsanering.

Tillägget och det nya stycket är desamma som i 2 §, se kommentaren till den paragrafen.

10.5 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

5 kap. Särskilda bestämmelser för olika grupper

Skuldsatta personer

12 § Kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad.

Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för.

I paragrafen, som är ny, förtydligas vissa av kommunernas och Konsumentverkets uppgifter för att hjälpa skuldsatta personer. Bestämmelserna motsvarar 2 § andra och tredje styckena skuldsaneringslagen (2006:548), vilken lag föreslås bli upphävd (se ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förslaget till ny skuldsaneringslag). För en kommentar till den hittillsvarande paragrafen hänvisas till prop. 1993/94:123 s. 81 f. och 193 och prop. 2005/06:124 s. 38 och 73. Övervägandena finns i avsnitt 5.8.

I *första stycket* anges kommunens ansvar för att tillhandahålla budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Ansvaret innebär ett förtydligande av det generella ansvar som en kommun har enligt lagen för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver.

I förhållande till den hittillsvarande bestämmelsen i skuldsaneringslagen formuleras rådgivningsskyldigheten dock mer kortfattat som ett krav på kommunen att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Det står inte kommunerna fritt att välja om sådan rådgivning ska erbjudas invånarna, utan det är fråga om en skyldighet för samtliga kommuner.

Med budget- och skuldrådgivning avses att invånarna ska ha tillgång till kvalificerad rådgivningsverksamhet. Kommunerna måste därför förvissa sig om att rådgivarna har den utbildning och erfarenhet som krävs för uppdraget samt att de ges möjlighet till regelbunden fortbildning. Kommunerna måste även se till att rådgivningsverksamheten har sådan kapacitet att en hjälpsökande kan få bistånd utan oskäligt dröjsmål. En

gäldenär måste snabbt få hjälp att t.ex. ansöka om skuldsanering eller att på annat sätt erbjudas stöd för att lösa sina ekonomiska problem.

Skuldsanering eller F-skuldsanering behöver inte vara en lämplig lösning på alla överskuldssatta personers ekonomiska svårigheter. Trots detta bör frågan om skuldsanering alltid väckas tidigt under rådgivningen för att en ansökan snabbt ska kunna ges in.

Skyldigheten gäller även om den skuldsatte är föremål för ett pågående förfarande om skuldsanering eller F-skuldsanering. På samma sätt som hittills ska kommunerna erbjuda hjälp under hela skuldsaneringsförfarandet, dvs. även under löptiden för en betalningsplan. Av bestämmelsen framgår att rådgivning ska lämnas till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. Även de gäldenärer som beviljats skuldsanering utan betalningsskyldighet, s.k. nollbeslut, har rätt till rådgivning. Under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en skuldsanering är avslutad bör budget- och skuldrådgivarna vara aktiva i sin kontakt med gäldenären.

I *andra stycket* anges att Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna enligt första stycket ska svara för. Beträffande innebörden av detta ansvar hänvisas till avsnitt 5.8 och prop. 2005/06:124 s. 38 f. och 73.

10.6 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

34 kap. Sekretess till skydd för enskild vid utsökning och indrivning, skuldsanering, m.m.

Skuldsanering och F-skuldsanering

6 § Sekretess gäller hos Kronofogdemyndigheten eller domstol i ärende om skuldsanering *eller F-skuldsanering* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

I paragrafen regleras vilken sekretess som gäller för en enskilds uppgifter i ett ärende om skuldsanering eller F-skuldsanering. Övervägandena finns i avsnitt 5.8, 6.4 och 6.13.

I *första stycket* görs ett tillägg till följd av att F-skuldsanering införs som ny skuldsaneringsform. Vidare anges det inte längre att sekretessbestämmelsen gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos kommunal budget- och skuldrådgivare. Ändringen är en följd av att kommunens skyldighet att tillhandahålla budget- och skuldrådgivning förs över till och anges uttryckligen i socialtjänstlagen (2001:453). Att sekretess även fortsättningsvis gäller för uppgifterna följer av 26 kap. 1 § förevarande lag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärenden hos kommunal budget- och skuldrådgivare där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

Enligt *första punkten* ska den nya lagen träda i kraft den 1 november 2016.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för uppgifter i ärenden hos kommunal budget- och skuldrådgivare där handlingarna har omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

10.7 Övriga förslag till lagändringar

Övriga förslag till lagändringar innebär att begreppet F-skuldsanering införs i lagar som i olika sammanhang behandlar skuldsaneringsinstitutet. Dessa ändringar är endast en följd av det framöver kommer att finnas två skuldsaneringsformer i den svenska insolvensrätten: skuldsanering enligt förslaget till ny skuldsaneringslag och F-skuldsanering enligt förslaget till lag om skuldsanering för företagare.

Övervägandena finns i avsnitt 6.13.

Vårt uppdrag

Vårt övergripande uppdrag har varit att överväga åtgärder för att få fler s.k. evighetsgäldenärer att ansöka om skuldsanering i stället för att de år efter år är föremål för löneutmätning eller motsvarande. I uppdraget har ingått att överväga bl.a. följande.

- Föreslå förbättringar för dem som har rätt till skuldsanering att också få det.
- Om de krav som i dag ställs på gäldenären, borgenärerna och det allmänna i fråga om skuldsanering är lämpliga eller om kraven bör se ut på annat sätt än i dag.
- Om det ska bli enklare att ansöka om skuldsanering.
- Hur skuldsaneringslagens krav på kvalificerad insolvens tillämpas.
- Betalningsplanens längd.

I uppdraget betonas att vi ska ägna uppmärksamhet åt hur de förändringar vi föreslår tillgodoser grundtankarna med skuldsaneringsinstitutet.

Allmänna överväganden

Det grundläggande för ett samhälle med omfattande kreditgivning är att skulderna betalas när de förfaller till betalning. Detta förutsätter att kreditgivningen sker på ett seriöst sätt med hänsynstagande till att det normalt är två parter som ingår kreditavtalet.

Skuldsanering ska komma ifråga först när det hänt något på gäldenärssidan som han eller hon inte haft anledning att räkna med när krediten uppkom. Det är då viktigt att det i samhället i allmänhet samt i statliga och kommunala myndigheter och institutioner i synnerhet finns tillräckliga kunskaper om skuldsanering. Utredningen har kunnat konstatera att kunskapen om skuldsanering i dag är låg i samhället, varför åtgärder på detta område är nödvändigt.

Det är vidare angeläget att skuldsaneringsinstitutet inte i sig bidrar till praktiska svårigheter för gäldenären att ansöka och genomföra en skuldsanering. Vår bedömning är att det finns behov av ett antal åtgärder som förenklar det nuvarande skuldsaneringsförfarandet och som kan underlätta för den enskilde att bli skuldfri.

Våra förslag

Internetportal

Det bör i samhällets regi finnas en internetportal med information om skuldsanering för gäldenärer, borgenärer och andra aktörer som kommer i kontakt med skuldsatta personer.

Kronofogdemyndighetens upplysningskyldighet

Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om skuldsanering till gäldenärer som under lång tid varit föremål för utmätning av lön eller andra exekutiva åtgärder.

Kronofogdemyndigheten bör informera mer om den generella skuldsituationen i var och en av landets kommuner, för att den kommunala budget- och skuldrådgivningens betydelse ska uppmärksammas i respektive kommun och för att utgöra ett bättre underlag för rådgivningens verksamhet.

Övrig information och utbildning

Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket bör ansvara för att höja kunskapen om skuldsanering i samhället, genom olika informationsinsatser. De bör också i större utsträckning än i dag erbjuda utbildning om skuldsanering till aktörer som kommer i kontakt med skuldsatta personer.

Kontroll av gäldenärens uppgifter

Kronofogdemyndighetens ansvar för att kontrollera att lämnade uppgifter i en ansökan om skuldsanering är korrekta ska förstärkas. Skuldsaneringshandläggare ska ges större tillgång till myndighetens egna databaser och underlag ska mer regelmässigt inhämtas.

Ansökan om skuldsanering

Det ska vara möjligt att ansöka om skuldsanering genom ett webbaserat ansökningsförfarande.

Kraven på vad en gäldenär ska ange i sin ansökan om skuldsanering är i dag omfattande. Vi anser att detta sannolikt leder till att personer avstår från att ansöka om skuldsanering. Samtidigt är det inte möjligt att sänka kraven på utredningen i ett skuldsaneringsärende. Vi anser att ansvaret för utredningen bör ha en annan fördelning än enligt nuvarande ordning.

Gäldenären ska inte i detalj behöva ange samtliga skulder i sin ansökan. I stället ska borgenärer, som kan förväntas bevaka en kungörelse om skuldsanering, efter inledandebeslutet själva anmäla sin respektive fordran till Kronofogdemyndigheten. Det innebär å andra sidan att gäldenären alltid i sin ansökan ska lämna uppgift om skulder till borgenärer som är privatpersoner samt företag som inte är inkassobolag eller som företräds av ett sådant. Gäldenären ska alltid uppge en seriöst uppskattad total skuldbörda och bakgrunden till skuldsättningen, så att det finns ett underlag för att bedöma om gäldenären är kvalificerat insolvent.

Kvalificerad insolvens

Det är utredningens bedömning att ett avgörande från Högsta domstolen, NJA 2010 s. 496, har bidragit till en under senare år strängare tillämpning av skuldsaneringslagens insolvenskrav, det kvalificerade insolvensrekvisitet. Efter rättsfallet har en 15-årig prognos mer regelmässigt kommit att användas vid bedömningen av gäldenärens betalningsförmåga.

Den nuvarande tillämpningen av insolvensprognosen leder till att vissa gäldenärer inte beviljas skuldsanering, trots att det är motiverat utifrån de grundläggande syftena med institutet. Särskilt unga, arbetslösa och förvärvsarbetande har genom nuvarande praxis visat sig få svårt att komma i fråga för skuldsanering.

Högsta domstolen har visserligen under våren 2013 på nytt uttalat sig i frågan om kvalificerad insolvens och då betonat vikten av en nyanserad bedömning. Men man har i avgörandet begränsat sig till att peka på att en kortare prognos kan tillämpas för en gammal person och gäldenärer med betydande hälsoproblem.

Vi anser att det är nödvändigt med lagstiftningsåtgärder för att kunna frångå den nu etablerade 15-årsprognosen och åstadkomma en mer nyanserad rättstillämpning. Vi förslår därför att det kvalificerade insolvensrekvisitet och definitionen av detta begrepp bör föras in i lagtexten. Med kvalificerad insolvens ska avses att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga med hänsyn till *samliga omständigheter* kan antas bestå under överskådlig tid (jämför med definitionen insolvens i konkurslagen, 1 kap 2 §).

Betalningsplanen

Vid en skuldsanering bestäms att gäldenären ska betala av på sina skulder enligt en betalningsplan som i normalfallet löper under fem år. Under löptiden för en betalningsplan ska gäldenären leva på existensminimum, vilket kan vara betungande. Det finns redan nu en möjlighet att vid särskilda skäl bestämma en kortare betalningsplan, men detta sker i praktiken mycket sällan. För att det ska vara möjligt att ta större hänsyn till den enskildes situation föreslår vi att betalningsplanens längd ska vara mer flexibel än den är i dag. En kortare plan ska kunna bestämmas om det är skäligt, exempelvis för hårt skuldsatta ålderspensionärer och svårt sjuka gäldenärer.

Betalningsfria månader

För att förbättra gäldenärernas förutsättningar att genomföra en skuldsanering föreslår vi två betalningsfria månader varje år. De ska infalla under juni och december månad. En sådan ventil i betalningsperioden kan underlätta gäldenärens pressade situation. Det kan även göra skuldsaneringsinstitutet mer attraktivt för exempelvis gäldenärer som år efter år är föremål för utmätning. En gäldenär som kommit efter med en månadsbetalning ges dessutom en möjlighet att komma ifatt med sin missade betalning.

Gäldenären ska påbörja betalningarna tidigare

För att åstadkomma ett effektivare skuldsaneringsförfarande föreslår vi att gäldenären ska påbörja sina betalningar redan från inledandebeslutet, vilket leder till att gäldenären kan bli skuldfri tidigare. En eventuellt lång handläggningstid hos Kronofogdemyndigheten kommer inte heller att fördröja skuldsaneringen. Borgenärerna kommer inte längre att drabbas av det utmätningförbud som inträder när inledandebeslut fattas. Hur gäldenären sköter betalningarna efter inledandebeslutet ska dessutom

vägas in och ha betydelse för bedömningen av om det är skäligen att bevilja skuldsanering.

Betalningsförmedling

Enligt de flesta betalningsplaner som bestäms i dag ska gäldenären varje månad betala många små belopp till flera olika borgenärer. Planerna är därför ofta svåra att förstå. Vi anser att det är viktigt att dels underlätta för gäldenären att genomföra betalningsplanen dels hålla nere kostnaderna för borgenärerna att ta emot betalningar. Vi föreslår därför att det som gäldenären ska betala till borgenärerna under skuldsaneringen ska hanteras inom ramen för en betalningsförmedling. Gäldenären ska varje månad – både före och efter det slutliga skuldsaneringsbeslutet – betala in ett bestämt belopp till ett konto hos Kronofogdemyndigheten. Borgenärerna får sedan sin respektive betalning en gång om året i stället för som idag normalt varje månad.

Om gäldenären inte skulle beviljas någon skuldsanering har han eller hon rätt att få tillbaka de pengar som betalats in på det ovan nämnda kontot.

Modifierat utmätningsförbud

Om gäldenären före inledandebeslutet varit föremål för t.ex. utmätning i lön, ska pengarna på kontot inte betalas tillbaka till gäldenären. De ska i stället betalas ut till de utmätningssfordringar som stoppats till följd av inledandebeslutet.

En andra chans

En gäldenär som har beviljats skuldsanering har i dag i princip ingen möjlighet att få skuldsanering ytterligare en gång. Det gäller oavsett om gäldenären fullföljt skuldsaneringen och blivit helt skuldfri eller om han eller hon misslyckats med denna och sitter kvar med de skulder som fanns före beslutet om skuldsanering.

Vi föreslår att en gäldenär som tidigare misslyckats med sin skuldsanering och fått den upphävd, utan några begränsningar ska kunna beviljas skuldsanering på nytt. För gäldenärer som genomgått en skuldsanering och blivit skuldfri men skuldsatt sig på nytt, bör däremot möjligheten vara fortsatt begränsad till om det bedöms finnas synnerliga skäl.

1 Förslag till lag om ändring av skuldsaneringslagen (2006:548)

Härigenom föreskrivs i fråga om skuldsaneringslagen (2006:548),
dels att 37 § ska upphöra att gälla,
dels att 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 22, 24, 29 och 36 §§ ska ha
följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer, 9 a, 14 a, 15 a och
22 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om skuldsanering och
ärenden om omprövning av ett beslut om skuldsanering.

*Kronofogdemyndigheten ska
lämna upplysningar om skuld-
sanering till gäldenärer som under
lång tid har varit föremål för
utmätning av lön eller andra exe-
kutiva åtgärder enligt utsöknings-
balken.*

Kommunen *skall* inom ramen
för socialtjänsten eller på annat
sätt lämna *råd och anvisningar i
budget- och skuldfrågor* till skuld-
satta personer. Denna skyldighet
gäller även under skuldsanerings-
förfarandet *och under löptiden för
en betalningsplan enligt 9 §.*

Konsumentverket *skall* stödja
och ge vägledning för den budget-
och skuldrådgivning som kom-
munerna *skall* svara för.

Kommunen ska inom ramen för
socialtjänsten eller på annat sätt
lämna *budget- och skuldrådgiv-
ning* till skuldsatta personer.
Denna skyldighet gäller även
under skuldsaneringsförfarandet
*och till dess att en beviljad skuld-
sanering är helt avslutad.*

Konsumentverket *ska* stödja
och ge vägledning för den budget-
och skuldrådgivning som kommunerna
ska svara för.

4 §¹

Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som är
fysisk person, om

1. gäldenären är *på obestånd och
så skuldsatt att han eller hon inte
kan antas ha förmåga att betala
sina skulder inom överskådlig tid,*
och

1. gäldenären är *kvalificerat in-
solvent* och

¹ Senaste lydelse 2011.472.

2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige ska vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Med kvalificerad insolvens avses att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Är gäldenären näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda.

6 §

En gäldenär som är ålagd näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud får inte beviljas skuldsanering. Detsamma gäller en gäldenär som tidigare *beviljats* skuldsanering, om det inte finns synnerliga skäl för skuldsanering.

En gäldenär som är ålagd näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud får inte beviljas skuldsanering. Detsamma gäller en gäldenär som tidigare *har fullgjort en skuldsanering*, om det inte finns synnerliga skäl för skuldsanering.

7 §

En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i denna lag, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas enligt 14 § andra stycket att inleda skuldsanering. Skuldsanering medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en sådan fordran bortfaller för tiden efter nämnda dag.

Vid skuldsaneringen får det bestämmas att en fordran som avses i första stycket och som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, inte *skall* omfattas av skuldsaneringen. I fråga om en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 9 § löper.

En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i denna lag, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas enligt 14 § andra stycket att inleda skuldsanering (*inledandebeslut*). Skuldsanering medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en sådan fordran bortfaller för tiden efter nämnda dag.

Vid skuldsaneringen får det bestämmas att en fordran som avses i första stycket och som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, inte *ska* omfattas av skuldsaneringen. I fråga om en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 9 § löper.

En skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsliga underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären, innan *beslut om att inleda skuldsanering* har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller
5. en fordran som är tvistig.

Bestämmelsen i tredje stycket 1 gäller inte när Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

9 §

Vid en skuldsanering *skall det* bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 7 § *skall* omfattas av skuldsaneringen,
2. vad som enligt 8 § *skall* gälla för dem,
3. vilket belopp som *skall* fördelas mellan borgenärerna, och
4. en betalningsplan som *visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran skall betalas.*

Det belopp som *skall* fördelas mellan borgenärerna *skall* bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som *skall* förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Därvid *skall* bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsokningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Det får bestämmas vid skuldsaneringen att förbehåll även *skall* göras för betalning av en fordran som, enligt 7 § tredje stycket eller beslut som

Vid en skuldsanering *ska* bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 7 § *ska* omfattas av skuldsaneringen,
2. vad som enligt 8 § *ska* gälla för dem,
3. vilket belopp som *ska* fördelas mellan borgenärerna,
4. en betalningsplan som *anger avgift enligt 10 § skuldsaneringsförordningen (1994:347), det månatliga belopp som gäldenären ska betala, när och hur betalning ska ske samt*
5. *när och hur borgenärerna ska få betalt.*

Det belopp som *ska* fördelas mellan borgenärerna *ska* bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som *ska* förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Därvid *ska* bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsokningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Det får bestämmas vid skuldsaneringen att förbehåll även *ska* göras för betalning av en fordran som, enligt 7 § tredje stycket eller beslut som

fattas med stöd av 7 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 *skall* det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som *skall* kvarstå.

Den betalningsplan som *skall* bestämmas enligt första stycket 4 *skall* löpa under fem år, om det inte *finns särskilda* skäl att bestämma en kortare tid.

fattas med stöd av 7 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 *ska* det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som *ska* kvarstå.

Den betalningsplan som *ska* bestämmas enligt första stycket 4 *ska* löpa under fem år, om det inte *är skäligt* att bestämma en kortare tid. *Från betalningsplanens längd ska avräkning göras med det antal månader som förflutit sedan inledandebeslutet meddelades.*

9 a §

Gäldenärens betalningar enligt vad som har bestämts i 14 a § och i en betalningsplan ska genomföras utan hinder av att beslutet om betalning inte har vunnit laga kraft. Betalning ska ske till Kronofogdemyndigheten, om det inte finns särskilda skäl att betala direkt till borgenären. Gäldenären ska betala en gång i månaden, med undantag för juni och december månader som är betalningsfria.

Inbetalda medel och ränta ska Kronofogdemyndigheten betala ut till borgenärerna en gång om året. Utbetalning ska ske först efter det att beslutet om skuldsanering har vunnit laga kraft.

Vid beslut om avslag, avvisning eller avskrivning ska inbetalda medel enligt 14 a § återbetalas till gäldenären när beslutet har vunnit laga kraft. Om pågående utmätning har avbrutits i enlighet med 22 § ska i stället inbetalda medel fördelas på de fordringar för vilka utmätningen pågick.

10 §²

En ansökan om skuldsanering *skall* göras skriftligen hos Kronofogdemyndigheten.

Ansökan *skall* vara egenhändigt undertecknad av gäldenären.

En ansökan om skuldsanering *ska* göras skriftligen hos Kronofogdemyndigheten.

Ansökan *ska* vara egenhändigt undertecknad av gäldenären.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ansökan får lämnas i form av elektroniskt dokument.

Med ett elektroniskt dokument avses en upptagning som har gjorts med hjälp av automatiserad databehandling och vars innehåll och utställare kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande. I så fall får kravet på egenhändigt undertecknande uppfyllas med elektroniska medel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om elektroniska dokument.

11 §

Ansökan *skall* innehålla

1. *de uppgifter om gäldenären som anges i 33 kap. 1 § första och andra styckena rättegångsbalken samt uppgift som visar att gäldenären har hemvist i Sverige,*

2. *en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, adress och telefon,*

3. *uppgift om gäldenärens inkomster och utgifter,*

Ansökan *ska* innehålla *uppgifter om*

1. *gäldenären enligt vad som anges i 33 kap. 1 § första och andra styckena rättegångsbalken samt uppgift som visar att gäldenären har hemvist i Sverige,*

2. *gäldenärens inkomster, tillgångar och utgifter.*

3. *gäldenärens totala skuld,*

4. *gäldenärens skulder till privatpersoner och till näringsidkare som inte bedriver inkassoverksamhet enligt 2 § inkassolagen (1974:182) och inte heller företräds av någon som bedriver sådan verksamhet, med angivande*

² Senaste lydelse 2006:745.

4. uppgift om förhållanden som avses i 4 § tredje stycket, och

5. de uppgifter om gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om skuldsanering *skall* inledas.

Uppgifterna enligt första stycket *skall* lämnas av gäldenären på heder och samvete.

av skuldens storlek, borgenärens namn, adress och telefon,

5. förhållanden som avses i 4 § fjärde stycket och

6. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om skuldsanering *ska* inledas.

Uppgifterna enligt första stycket *ska* lämnas av gäldenären på heder och samvete.

13 §³

Om det framgår av ansökan om skuldsanering eller annan tillgänglig utredning att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 4 § eller inte får beviljas skuldsanering på grund av 6 §, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan.

Om det, *sedan beslut har meddelats enligt 14 § andra stycket om att inleda skuldsanering*, framkommer att förutsättningarna för skuldsanering enligt denna lag inte är uppfyllda, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan. Ansökan får också avslås, om gäldenären inte inställer sig personligen vid ett sammanträde eller om gäldenären i övrigt inte medverkar vid ärendets handläggning.

Om det *efter inledandebeslutet* framkommer att förutsättningarna för skuldsanering enligt denna lag inte är uppfyllda, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan. Ansökan får också avslås, om gäldenären inte inställer sig personligen vid ett sammanträde eller om gäldenären i övrigt inte medverkar vid ärendets handläggning.

14 §⁴

Kronofogdemyndigheten *skall* i den utsträckning det behövs inhämta upplysningar om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden från andra myndigheter. Kronofogdemyndigheten får också, om det finns särskilda skäl, hålla ett sammanträde enligt 17 § för att avgöra om skuldsanering *skall* inledas.

Om Kronofogdemyndigheten inte enligt 12 § avvisar eller enligt 13 § första stycket avslår en

Kronofogdemyndigheten *ska* i den utsträckning det behövs inhämta upplysningar om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden från andra myndigheter. Kronofogdemyndigheten får också, om det finns särskilda skäl, hålla ett sammanträde enligt 17 § för att avgöra om skuldsanering *ska* inledas.

Om Kronofogdemyndigheten inte enligt 12 § avvisar eller enligt 13 § första stycket avslår en

³ Senaste lydelse 2011:472.

⁴ Senaste lydelse 2006:745.

ansökan om skuldsanering, *skall myndigheten snarast besluta att skuldsanering skall inledas.*

ansökan om skuldsanering, *ska myndigheten snarast fatta ett inledandebeslut.*

Bilaga 2

14 a §

Vid inledandebeslutet ska, för tiden till dess att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts eller annat beslutats, bestämmas ett månatligt belopp som gäldenären ska betala samt när och hur denna betalning ska ske.

Beloppet ska bestämmas utifrån vad som föreskrivs i 9 § andra stycket.

15 §⁵

När ett *beslut* har meddelats om att inleda skuldsanering *skall* Kronofogdemyndigheten genast genom en kungörelse i *Post- och Inrikes Tidningar* uppmåna var och en som har en fordran mot gäldenären att skriftligen anmäla den till Kronofogdemyndigheten senast en månad från dagen för kungörelsens införande. Om det finns särskilda skäl, kan Kronofogdemyndigheten införa kungörelsen även i en eller flera ortstidningar. Kronofogdemyndigheten kan också förlänga fristen till två månader, om det finns särskilda skäl.

När ett *inledandebeslut* har meddelats *ska* Kronofogdemyndigheten genast kungöra detta i *Post- och Inrikes Tidningar*.

I kungörelsen ska var och en som har en fordran mot gäldenären uppmånas att inom en månad från dagen för kungörelsens införande skriftligen

1. anmäla sina fordringar mot gäldenären och

2. lämna synpunkter av betydelse för ansökan om skuldsanering.

Om det är skäligt, kan Kronofogdemyndigheten införa kungörelsen även i en eller flera ortstidningar. Kronofogdemyndigheten kan också förlänga fristen i andra stycket till två månader, om det finns särskilda skäl.

15 a §

I anmälan enligt 15 § ska anges

1. fordringens storlek, när fordringen uppkommit, upplupen ränta och räntesats,

2. uppgift om någon är solidariskt betalningsskyldig eller säkerhet har ställts för fordran,

3. borgenärens namn, person-

⁵ Senaste lydelse 2006:745.

eller organisationsnummer, adress och telefon samt

4. till vilket konto som betalning ska ske.

16 §⁶

Har skuldsanering inletts, *skall Kronofogdemyndigheten se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.*

Har skuldsanering inletts, *ska Kronofogdemyndigheten utreda om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda.*

22 §⁷

Efter Kronofogdemyndighetens *beslut om att inleda skuldsanering* får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte äga rum innan frågan om skuldsanering är avgjord, om inte, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer annat. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Efter Kronofogdemyndighetens *inledandebeslut* får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte äga rum innan frågan om skuldsanering är avgjord, om inte, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer annat. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 7 § tredje stycket inte omfattas av skuldsaneringen.

Det som sägs i denna paragraf tillämpas även i fråga om beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

22 a §

Vad gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten i enlighet med 9 § första stycket 4 och 14 a § får inte utmätas.

När skuldsanering har beviljats tillkommer de medel som gäldenären betalat in till Kronofogdemyndigheten enligt 9 § första stycket 4 och 14 a § de borgenärer vars fordringar omfattas av förfarandet. Kronofogdemyndigheten ska utan dröjsmål avskilja medlen på särskilt räntebärande konto för borgenärernas räkning.

24 §⁸

På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av ett beslut om skuldsanering kan Kronofogdemyndigheten upphäva beslutet eller, i fall

⁶ Senaste lydelse 2006:745.

⁷ Senaste lydelse 2006:745.

⁸ Senaste lydelse 2006:745.

som avses i 4 och 5, ändra det som har bestämts i en fråga som avses i 9 § första stycket 2–4, om Bilaga 2

1. gäldenären

a. har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,

b. har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning, eller

c. i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på skuldsaneringsfrågans avgörande,

2. gäldenären i sin ansökan om skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,

3. gäldenären har lämnat oriktig uppgift till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av skuldsaneringen eller underlåtit att lämna uppgift trots att gäldenären är uppgiftsskyldig och den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,

4. gäldenären inte följer betalningsplanen, såvida avvikelserna inte är ringa, eller

5. gäldenärens ekonomiska förhållanden har väsentligen förbättrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet.

I fall som avses i första stycket 5 *skall* ansökan ges in inom fem år från dagen för *skuldsaneringen*. Om löptiden för *betalningsplanen* har förlängts enligt 26 §, gäller i stället den tiden.

I fall som avses i första stycket 5 *ska* ansökan ges in inom fem år från dagen för *inledandebeslutet* eller, om en *betalningsplan* avslutas senare, senast den dag då *planen löper ut*.

Upphävs ett beslut om skuldsanering, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av belopp som avses i 9 § första stycket 3 ogiltig, om inte tredje mannen kände till eller borde känt till de omständigheter som anges i första stycket 1 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt första stycket 2.

29 §⁹

Kronofogdemyndighetens slutliga beslut får överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt. Detsamma gäller Kronofogdemyndighetens *beslut att inleda skuldsanering*. Om gäldenären inte är bosatt i Sverige, får beslutet överklagas till Stockholms tingsrätt. Överklagandet *skall* ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstols-

Kronofogdemyndighetens slutliga beslut får överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt. Detsamma gäller Kronofogdemyndighetens *inledandebeslut och beslut enligt 14 a §*. Om gäldenären inte är bosatt i Sverige, får beslutet överklagas till Stockholms tingsrätt. Överklagandet *ska* ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstols-

⁹ Senaste lydelse 2006:745.

ärenden, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten *skall* inte vara part i domstolen.

Ett beslut varigenom en ansökan om skuldsanering förklaras vilande får inte överklagas.

36 §¹⁰

Socialnämnder och andra myndigheter *skall* till Kronofogdemyndigheten eller domstol som handlägger ett ärende om skuldsanering enligt denna lag på begäran överlämna sådana uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som behövs för prövning av ärendet.

Socialnämnder och andra myndigheter *ska* till Kronofogdemyndigheten eller domstol som handlägger ett ärende om skuldsanering enligt denna lag på begäran överlämna sådana uppgifter om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden som behövs för prövning av ärendet. *Sådana uppgifter får också lämnas av myndigheter som anmäler fordringar enligt 15 §.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. Äldre bestämmelser i 11 och 15 §§ ska gälla en ansökan om skuldsanering som har kommit in före ikraftträdandet.
 3. De nya bestämmelserna i 14 a §, 9 § fjärde stycket andra meningen och 24 § ska inte gälla ett ärende där ett inledande beslut har fattats före ikraftträdandet, men ärendet ännu inte slutligt avgjorts med ett lagakraftvunnet beslut.
 4. I övrigt ska de nya bestämmelserna tillämpas även på ärenden om ansökan om skuldsanering som kommit in före ikraftträdandet, men ännu inte slutligt avgjorts med ett lagakraftvunnet beslut.
 5. Äldre bestämmelser ska gälla för skuldsaneringsbeslut som har vunnit laga kraft före ikraftträdandet.

¹⁰ Senaste lydelse 2006:745.

2 Förslag till lag om ändring i lag (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2, 8, 17 och 20 §§ lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens och Skatteverkets verksamhet för

1. verkställighet eller annan åtgärd som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten enligt utsökningsbalken eller annan författning,
2. indrivning av statliga fordringar m.m.,
3. avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,
4. ansökan om och tillsyn över näringsförbud,
5. förebyggande av överskuld-
sättning,
5. förebyggande av överskuld-
sättning *samt information om och
handläggning av ärenden om
skuldsanering,*
6. fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige bindande internationellt åtagande, och
7. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

8 §²

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggningen av mål om betalningsföreläggande, handräckning eller europeiskt betalningsföreläggande,
2. tillhandahållande av utslag i mål om betalningsföreläggande och handräckning samt verkställighetsförklaring i mål om europeiskt betalningsföreläggande,
3. förebyggande av överskuld-
sättning, och
3. förebyggande av överskuld-
sättning *samt information om och
handläggning av ärenden om
skuldsanering,* och
4. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

17 §

För de ändamål som anges i 14 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. en fysisk persons identitet, bosättning och familjeförhållanden,

¹ Senaste lydelse 2011:1543.

² Senaste lydelse 2011:532.

2. en juridisk persons identitet, säte och företrädare,
3. en enskilds ekonomiska förhållanden,
4. yrkanden och grunder i ett ärende,
5. beslut samt övriga åtgärder i ett ärende, och
6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende.
6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende, *samt*
7. *beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder som rör gäldenärens betalningar enligt skuldsaneringslagen (2006:548).*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i databasen enligt första stycket.

20 §³

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggningen av konkurstillsynsärenden och mål enligt lönegarantilagen (1992:497),
2. förebyggande av överskuld-sättning, och
2. förebyggande av överskuld-sättning *samt information om och handläggning av ärenden om skuldsanering*, och
3. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

³ Senaste lydelse 2011:532.

3 Förslag till lag om ändring av kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter *den dag då skuldsaneringen beviljades* eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) *löper under längre tid*, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år *från dagen för inledandebeslutet* eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) *avslutas senare*, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Den nya bestämmelsen ska inte gälla ett ärende där ett beslut om att inleda skuldsanering enligt 14 § skuldsaneringslagen har fattats före ikraftträdandet, men ärendet ännu inte har slutligt avgjorts med ett lagakraftvunnet beslut.

¹ Senaste lydelse 2011:471.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet lämnats av Sveriges Riksbank, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Södertörns tingsrätt, Gotlands tingsrätt, Växjö tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Umeå tingsrätt, Domstolsverket, Kriminalvården, Brottsoffermyndigheten, Konsumentverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Barnombudsmannen, Statskontoret, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Kammarkollegiet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Centrala studiestödsnämnden, Konkurrensverket, Regelrådet, Huddinge kommun, Stockholms kommun, Vingåkers kommun, Borgholms kommun, Karlskrona kommun, Landskrona kommun, Malmö kommun, Halmstads kommun, Laholms kommun, Göteborgs kommun, Partille kommun, Forshaga kommun, Karlstads kommun, Älvdalens kommun, Söderhamns kommun, Ånge kommun, Östersunds kommun, Skellefteå kommun, Piteå kommun, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Finansbolagens förening, Föreningen Sveriges kronofogdar, Föreningen Sveriges Överförmyndare, Näringslivets Regelnämnd, Pensionärernas Riksorganisation (PRO), Riksförbundet Insolvens, Rädda Barnen, Stiftelsen Ackordcentralen, Svensk Försäkring och Trafikförsäkringsföreningen, Svensk Handel, Svensk Inkasso, Svensk Kuratorsförening, Svenska Bankföreningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Sveriges Kommuner och Landsting och Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Uppsala kommun, Vadstena kommun, Åstorps kommun, Bengtsfors kommun, Köpings kommun, Malå kommun, Vindelns kommun, Företagarförbundet, Företagarna, Kriminellas Revansch i Samhället (KRIS), Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige, Svenskt Näringsliv, Sveriges Konsumenter och UC AB har avstått från att yttra sig.

Yttranden har dessutom kommit in från Bodens kommun, Konsument Uppsala och Juristkollektivet Kanariefågeln. Till Arbetslöshetskassornas samorganisation har bifogats yttranden från Akademikernas a-kassa, Lärarnas A-kassa, Ledarnas arbetslöshetskassa, Kommunalarbetarnas arbetslöshetskassa, Arbetslöshetskassan Alfa, Småföretagarnas Arbetslöshetskassa (SMÅA), Unionens Arbetslöshetskassa, STs arbetslöshetskassa och Arbetslöshetskassan Vision.

Sammanfattning av betänkandet F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare (SOU 2014:44)

Bilaga 4

Skuldsanering för företagare och närstående till företagare (F-skuldsanering)

Vårt uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag som ger företagare med personligt ansvar för skulder som uppkommit i näringsverksamhet utvidgade möjligheter till skuldsanering. I uppdraget har ingått att överväga vilka särskilda förutsättningar som bör gälla för att företagaren ska få skuldsanering och hur förfarandet bör vara utformat.

Med företagare avses en fysisk person som driver eller har drivit näringsverksamhet. Juridiska personer ska även framöver vara utestängda från skuldsaneringssystemet.

Vårt förslag i korthet

Svenska företagare har små möjligheter att beviljas skuldsanering, och det är, i en internationell jämförelse, svårt för svenska företagare att få sina näringsrelaterade skulder avskrivna. I syfte att minska riskerna med ansvarsfullt företagande föreslår vi en särskild form av skuldsanering för företagare (F-skuldsanering) som kommer att ge överskuldssatta företagare en möjlighet till en andra chans, närma förutsättningarna för att driva företag i Sverige till vad som gäller i övriga Europa samt fylla en lucka i den svenska insolvensrätten. En sådan förändring har ett stort symbolvärde som kan antas gynna det tillväxtfrämjande entreprenörskapet.

F-skuldsanering ska främst vara tillgänglig för gäldenärer med en skuldbörda som huvudsakligen har uppkommit i en näringsverksamhet som har avvecklats genom en konkurs eller på annat sätt. Även företagare som driver en fungerande näringsverksamhet ska under vissa förutsättningar kunna beviljas F-skuldsanering, liksom närstående till företagare som har blivit överskuldssatta genom sitt engagemang i makens, sambons, föräldrarnas eller barnens näringsverksamhet.

Den nya skuldsaneringsformen ska endast omfatta de seriösa företagarna. Företagaren måste därför ha drivit näringsverksamheten på ett försvarligt och lojalt sätt för att företagaren eller närstående till denne ska kunna komma i fråga för den här formen av skuldsanering.

Betalningsplanens längd ska vara tre år, vilket ligger i linje med Europeiska kommissionens nyss antagna rekommendation på området. Den kortare betalningstiden för företagare är motiverad eftersom riskerna för företagare måste minskas. Men den är också rimlig eftersom en företagare som ska bli skuldsanerad måste kunna betala minst 5 000 kronor per kvartal till sina borgenärer medan vanliga skuldsaneringsgäldenärer kan betala ett mycket lågt belopp eller till och med vara helt befriade från betalning.

Sverige behöver skuldsanering för seriösa företagare

Att vara företagare innebär många utmaningar

När det gäller små och medelstora företag sätter såväl företagaren själv som omvärlden ofta likhetstecken mellan företagaren och företaget, oavsett vilken juridisk form som verksamheten drivs i. Även om företagarens framgång i första hand beror på hans eller hennes skicklighet innebär företagande alltid ett viss mått av risktagande. Ett misslyckande kan bero på omständigheter som företagaren inte kan påverka. Trots detta uppfattas en misslyckad företagssatsning många gånger som ett personligt misslyckande för företagaren.

Även om en företagare naturligtvis måste kalkylera med uteblivna betalningar och omvärldsförändringar, kan sådana förändringar drabba en företagare hårt. Det kan ibland räcka att en kund eller leverantör ändrar inriktning eller betalningsvillkor för att företagaren ska få svårt att få lönsamhet i sin verksamhet. Förändringar i omvärlden såsom politiska beslut, ändrade konsumtionsmönster, konjunkturförändringar etc. kan ha samma effekt. Detta kan i sin tur innebära minskad eller utebliven inkomst för företagaren. Företagare kan precis som löntagare råka ut för sjukdomar, separationer eller andra kriser som påverkar deras arbetsförmåga. För både löntagare och företagare gäller att vissa utgifter kvarstår även om inkomsterna försvinner. Men företagarna drabbas ofta mycket hårdare. De har som regel fasta näringsrelaterade utgifter utöver de privata, och deras skyddsnet är ofta sämre. Till detta kommer att den löntagare som får en minskad inkomst på grund av sjukskrivning eller t.o.m. arbetslöshet ofta ses som ett oskyldigt offer för olyckliga omständigheter, medan en företagskonkurs ofta innebär ett stigma som skuldbelägger företagaren. Trots att de allra flesta företagskonkurser drabbar företagare som kämpar för att göra rätt men som av omständigheter utanför deras kontroll misslyckats är det i Sverige fortfarande lättare för en löntagare att få skuldsanering för konsumtionsskulder än för den som driver företag och har skulder som uppkommit genom ärligt entreprenörskap. Vi vill att företagares skulder ska kunna beaktas mer positivt i skuldsanerings sammanhang.

Det måste vara tillåtet att misslyckas

Det är till viss del ett vågspel att driva företag. Det finns alltid en viss risk att misslyckas och för den som gör en ekonomisk förlust är vägen tillbaka många gånger svår. Det här är olyckligt inte bara för den enskilde individen utan också för samhället i stort. Ett misslyckande som leder till utanförskap innebär stora kostnader för samhället. Men ett misslyckande som innebär att en seriös och duglig företagare inte kan eller vill starta om på nytt innebär också att Sverige går miste om nyföretagande som hade kunnat skapa ekonomisk tillväxt. Flera studier visar på ett positivt samband mellan nyföretagande och ekonomisk tillväxt. Det är därför viktigt att en seriös företagare som misslyckats kan ges en andra chans.

Det finns ett ordspråk med lydelsen *"Av misstagen blir man vis"*. Risken att misslyckas minskar med längre erfarenhet. För den som är anställd innebär detta i allmänhet att arbetsuppgifternas svårighetsgrad

och den enskildes ansvar ökar med längre erfarenhet. Eventuella misslyckanden belastar arbetsgivaren medan löntagaren sällan drabbas av någon personlig ekonomisk förlust. För en företagare kan ett misstag emellertid bli förödande. Företagaren kan drabbas av personliga skulder som han eller hon aldrig blir befriad från. Om företagaren i stället tilläts lära av sina misstag skulle kanske fler goda företagsidéer förverkligas. Att just de företagare som misslyckats är de som är mest sannolika att lyckas i sin följande företagssatsning är ett faktum som borde tillmätas större betydelse. Eller för att citera Thomas Friedman, en inflytelserik amerikansk journalist: *"If you can't fail, you won't start"*. Att nya verksamheter uppstår samtidigt som gamla avvecklas är en naturlig och nödvändig utveckling i en marknadsekonomi med ekonomisk tillväxt. Många framgångsrika företag hade inte existerat om deras ägare hade gett upp efter ett första försök. Många tekniska innovationer hade inte funnits om inte företagen var beredda att satsa och riskera sin egenhet, sin inkomst och sin sociala status.

Synen på den överskuldssatte är olika i USA och Europa. Det beror i sin tur på olika förutsättningar som bl.a. leder till skillnader i kreditgivning. Vi vill understryka att vi inte har funnit några belägg för att det ena systemet skulle vara bättre än det andra utan konstaterar endast att systemen skiljer sig åt.

I det amerikanska systemet betraktas avskrivning av betalningsskyldighet som ett effektivt sätt att fördela risker. Överskuldssättning ses som ett marknadsmisslyckande och förklaras med att marknaden har misslyckats med att bedöma riskerna. Med ett sådant synsätt är det logiskt att betrakta skuldsanering som ett sätt att effektivt hantera problem med överskuldssättning så att individen snabbt kan återkomma till marknaden som konsument och låntagare. Det har framhållits att överskuldssättning i Europa mer betraktas som ett socialt eller moraliskt problem och att gäldenären förväntas bära en större del av risken. Skuldsanering för privatpersoner, som i USA sedan 1978 regleras i konkurslagen och kallas för personlig skuldavskrivning, infördes i Europa först under 1980- och 1990-talet. Det europeiska synsättet kännetecknas av att skuldsanering inte är tillgängligt för alla och inte får uppfattas som "en lätt väg ut".

Den svenska skuldsaneringslagen har utformats mot bakgrund av det europeiska synsättet. Hitintills har vi i Sverige emellertid haft en mer förlåtande inställning till en löntagare som blivit överskuldssatt på grund av omfattande konsumtion än till en seriös företagare som tagit medvetna och objektivt försvarbara risker i syfte att förverkliga en affärsidé och skapa fler arbetstillfällen. Som en följd härav har svenska företagare, i en internationell jämförelse, små möjligheter att få sina skulder avskrivna efter en konkurs. Detta förhållningssätt har medfört kritik från OECD som i en rapport från 2007 har bedömt att riskerna med att driva företag i Sverige behöver begränsas i förhållande till riskerna i andra jämförbara länder.

Varför är det svårt för företagare att få skuldsanering enligt den vanliga skuldsaneringslagen?

I förarbetena till skuldsaneringslagen tryckte lagstiftaren på vikten av att företagare som misslyckats ges en andra chans. Det är därför paradoxalt

att fysiska personer som driver näringsverksamhet tidigare var helt undantagna från skuldsaneringslagens tillämpningsområde. Numera kan en företagare beviljas skuldsanering utan föregående konkurs, men endast om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda. Bestämmelsen har sin bakgrund bl.a. i att skuldsanering ska vara ett enkelt och snabbt förfarande, men har i praktiken lett till att dörren alltjämt är stängd för aktiva företagare som vill få skuldsanering. Det har också visat sig svårt att göra en kvalificerad insolvensprövning beträffande dem som driver eller har för avsikt att starta upp ett företag, eftersom deras framtida inkomster ofta är osäkra. Under en period om drygt två år är det bara 69 företagare som har fått eller kommer att få skuldsanering trots att både Kronofogdemyndigheten och regeringen förväntade sig att den senaste lagändringen skulle leda till att några tusen företagare skulle saneras från sina skulder. Det finns inget som hindrar att en företagare ansöker om skuldsanering när näringsverksamheten har försatts i konkurs. Skulder från en tidigare näringsverksamhet omfattas normalt och ska t.o.m. beaktas positivt vid den allmänna skälighetsbedömningen. En företagare som efter en avslutad konkurs får en anställning kan alltså normalt beviljas skuldsanering. Däremot är den som vill starta upp en ny verksamhet i de allra flesta fall förhindrad att få skuldsanering eftersom det ofta inte går att göra en säker bedömning av hans eller hennes framtida betalningsförmåga. Denna ordning är varken logisk eller ändamålsenlig.

En ny lag om skuldsanering för företagare och närstående till företagare

Att öppna dörren till skuldsanering för företagare borde kunna göras genom förändringar i skuldsaneringslagen. Lagstiftaren har emellertid försökt släppa in företagare genom flera lagändringar men misslyckats. Företagare utesluts fortfarande från skuldsaneringsystemet dels genom kravet att förhållandena i deras näringsverksamhet måste vara enkla att utreda, dels eftersom det är svårt att göra en kvalificerad insolvensbedömning beträffande dem. Vi anser därför att företagare bör erbjudas skuldsanering genom en särskild lag anpassad för dem.

Oseriösa företagare ska inte få skuldsanering

Cirka 4–6 procent av samtliga konkurser inom EU är ”oärliga” – ändå görs i allmänhet ingen skillnad mellan ärliga och oärliga konkurser. Med en lagstiftning som omfattar de ärliga företagarna men utesluter de oärliga blir skiljelinjen tydligare och acceptansen för företagare som ges en andra chans kan öka. Den nya lagen ska därför bara vara tillgänglig för seriösa företagare. Skuldsanering ska vara en möjlighet – inte en rättighet – för en seriös företagare att snabbt och effektivt komma tillrätta med sin skuldbörda och få ett tillfälle till nystart. Det är därför viktigt att oseriösa företagare utesluts från den nya lagen. För att garantera detta har vi ställt upp tydliga krav på gäldenärens agerande. F-skuldsanering ska inte beviljas om näringsverksamheten har bedrivits på ett illojalt sätt, om redovisning och betalning av skatter och avgifter har missköts i en

omfattning som inte är ringa, om bokföringen har eftersatts eller om företagaren driver eller har drivit sin verksamhet på ett uppenbart oförsvarligt sätt.

Som ytterligare garanti för att systemet inte missbrukas ska F-skuldsanering bara beviljas om det är skäligt. Vid denna bedömning ska bland annat omständigheterna vid skuldernas uppkomst och skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga beaktas.

Närstående till företagare ska också kunna få skuldsanering

När en företagare drabbas av överskuldssättning är det inte ovanligt att företagarens närmaste familj också blir överskuldssatt. En make eller sambo kan ha tagit lån för att rädda verksamheten eller för att bidra till familjens försörjning. Det är också vanligt att kreditgivare kräver borgen från närstående för att bevilja företagaren kredit. En närstående kan ofta beviljas skuldsanering enligt de vanliga reglerna. Men om företagaren själv får förmånen av skuldsanering med en kortare men tuffare betalningsperiod bör företagarens närmaste kunna få samma möjlighet. Vi föreslår därför att närstående till företagare ska omfattas av den nya lagen om det är fråga om företagsskulder. Närståendebegreppet ska vara snävt avgränsat och endast omfatta make, sambo, barn och förälder.

Eftersom F-skuldsanering ska vara en möjlighet som syftar till att ge seriösa företagare en andra chans samt sända signaler till seriösa företagare om att riskerna med företagandet är hanterbara kan närstående bara få skuldsanering om skulderna har sitt ursprung i ett seriöst företagande. Det innebär att ett oseriöst agerande från företagaren ”smittar” även en oklanderlig närstående.

En F-skuldsanering ska vara snabb och effektiv

Vi föreslår alltså en ny skuldsaneringsform för seriösa företagare. Genom en sådan skuldsanering ska företagaren delvis kunna befrias från betalningsansvaret för sina skulder och få en andra chans. Presumtiva företagare kommer därigenom att uppfatta riskerna med företagande som hanterbara. Det är viktigt att skuldsaneringen är framåtsyftande och verkligen bidrar till att förbättra företagarens utsikter att lyckas i framtiden.

Kortare betalningstid med tuffare avbetalning

Den nya skuldsaneringsformen är främst avsedd för aktiva eller före detta företagare som planerar att återgå till ett yrkesaktivt liv som företagare. För att uppnå syftet med en särskild skuldsanering för företagare – att företagaren ska kunna starta om på nytt och bidra till den ekonomiska tillväxten – är det viktigt att företagaren snabbt kan ta itu med sin skuldbörda och att betalningsperioden är kort. Betalningsperioden får dock inte vara så kort att respekten för ingångna avtal urholkas. Det skulle kunna uppfattas som stötande om företagaren kunde befrias från betalningsansvar utan att ha betalat något alls under betalningsperioden, såsom kan vara fallet vid vanlig skuldsanering. Vi föreslår i stället en relativt kort men tuff betalningsperiod.

Vi har stannat för en betalningsperiod om tre år vilket ligger i linje med kommissionens nyss antagna rekommendation. Vid vanlig skuldsanering är betalningsperioden fem år. Den kortare betalningstiden för företagare motiveras inte bara med att riskerna för företagare måste minskas, utan också med att företagare kommer att få betydligt tuffare betalningsvillkor än enligt skuldsaneringslagen. Det bör inte införas några betalningsfria månader för företagarna även om så blir fallet vid vanlig skuldsanering i enlighet med 2012 års skuldsaneringsutrednings förslag. En företagare som ska bli skuldsanerad måste betala minst 5 000 kronor per kvartal till sina borgenärer. Företagaren måste också på ett aktivt sätt presentera sin skuldsituation, sina förvärvsmöjligheter samt hur hans eller hennes företagande har drivits, medan Kronofogdemyndigheten vid en vanlig skuldsanering står för delar av utredningen.

För att ytterligare påskynda gäldenärens skuldavskrivning och skapa ett effektivt skuldsaneringsförfarande föreslår vi, i likhet med 2012 års skuldsaneringsutredning, att gäldenären ska påbörja sina betalningar redan vid inledandebeslutet.

F-skuldsanering ska kunna beviljas trots att gäldenärens ekonomiska förhållanden inte är säkra

En av orsakerna till att det är svårt för företagare att få skuldsanering med dagens regler är att företagarens framtida inkomster ofta är osäkra. Kravet på kvalificerad insolvens ändras inte i förhållande till vad som gäller för andra fysiska personer. Men i den nya skuldsaneringsformen måste Kronofogdemyndigheten uppskatta företagarens framtida inkomster, dels för att kunna fastställa om företagaren är kvalificerat insolvent, dels för att fastställa hans eller hennes betalningsutrymme. Här kan en hjälpregel underlätta bedömningen. Om gäldenären även med en fördubblad inkomst inte kan betala sina skulder inom överskådlig tid är det rimligt att gäldenären anses vara kvalificerat insolvent. Och när det gäller betalningsförmågan bör gäldenärens egen bedömning tillmätas stor betydelse. Om företagaren gör bedömningen att hans eller hennes nya näringsverksamhet kommer att medge ett inkomstuttag som möjliggör att företagaren betalar enligt betalningsplanen, bör det godtas om det inte framstår som en uppenbar felbedömning. Om företagaren är seriös och i övrigt uppfyller villkoren för F-skuldsanering ska företagaren alltså få en chans att försöka bli skuldfri även om företagarens framtida inkomster inte är helt säkra.

Flexibelt betalningsintervall

Vid vanlig skuldsanering betalar gäldenären normalt ett visst belopp varje månad. Aktiva företagare har många gånger en oregelbunden inkomst. Betalningsvillkoren skiftar mellan olika branscher och en företagare som har betalningsvillkor om 90 dagar kommer att få svårt att klara månadsvisa betalningar, särskilt i ett uppstartsskede. Huvudregeln ska därför vara att gäldenären ska betala kvartalsvis, men både månads- och halvårsbetalningar ska kunna förekomma när det är lämpligt.

Från konkurs till F-skuldsanering

De flesta företagare som kommer att ansöka om F-skuldsanering kommer antingen att själva ha varit försatta i konkurs, eller ha drivit sin näringsverksamhet i ett bolag som har försatts i konkurs. För att nå dessa företagare ska domstolen i konkursärendet informera konkursgäldenären eller dess företrädare om konkursgäldenären är en juridisk person, om möjligheten att ansöka om skuldsanering. Konkursbouppteckningen och konkursförvaltarens uttalanden angående företagarens agerande kan få stor betydelse för bedömningen av skuldsaneringsärendet. En föregående konkurs ska emellertid inte vara något krav för en F-skuldsanering.

Konkursinstitutet ska även framöver vara överordnat skuldsaneringsinstitutet, vilket bland annat innebär att en F-skuldsanering inte kan inledas under gäldenärens personliga konkurs. För att säkerställa att en F-skuldsanering endast kommer i fråga för de ärliga och lojala företagarna ska skuldsaneringsgäldenären inte vara skyddad från en konkurs innan beslutet om F-skuldsanering har vunnit laga kraft. Gäldenärens borgenärer har därmed möjlighet att försätta gäldenären i konkurs om det finns misstanke om att det har förekommit återvinningsbara transaktioner eller andra former av illojalt agerande eller om en konkurs av någon annan anledning skulle kunna ge ett bättre utfall för borgenärerna.

F-skuldsanering ska vara möjlig utan konkurs

Även om en näringsverksamhet vanligen avvecklas genom en konkurs, kan en verksamhet avvecklas även på andra sätt, exempelvis genom att en enskild firma avregistreras. För att inte riskera att F-skuldsanerings-systemet blir konkursdrivande, ska även sådana företagare som har avvecklat sin verksamhet på annat sätt än genom en konkurs omfattas av regleringen.

En F-skuldsanering ska även vara möjlig för sådana gäldenärer som driver en pågående näringsverksamhet. Om en aktiv företagare är över-skuldsatt på grund av gamla skulder (t.ex. en förlustförsäljning av en fastighet) är han eller hon med dagens ordning vanligtvis förhindrad att få skuldsanering om inte verksamheten avvecklas. Det är inte rimligt med en lagstiftning som tvingar företagare att avveckla en fungerande och samhällsnyttig verksamhet för att kunna få skuldsanering. En förutsättning för att en aktiv företagare ska kunna beviljas F-skuldsanering är dock att verksamheten är sund och välfungerande. Företaget måste därför kunna betala skatter och andra skulder i rätt tid. En företagare som driver en verksamhet som går med förlust, och som därför återkommande drar på sig nya skulder, ska inte omfattas av systemet.

Skuldsaneringen kan upphävas eller ändras

Det är en självklarhet att gäldenären måste kunna lita på att F-skuldsaneringen är bestående och inte kan rivas upp. Men som påpekats ovan ska F-skuldsanering vara en möjlighet – inte en rättighet – för seriösa företagare. Om företagaren har uppträtt illojalt t.ex. genom att lämna oriktiga uppgifter och således aldrig borde ha fått förmånen av skuld-

sanering, ska denna normalt upphävas. Detsamma gäller om företagaren inte följer betalningsplanen.

Om gäldenärens ekonomiska situation väsentligen förbättras under betalningsperioden ska denna förbättring kunna komma borgenärerna tillgodo. Det belopp som gäldenären ska betala till borgenärerna ska då höjas. Skulle den sannolikt mycket ovanliga situationen inträffa att gäldenären inom några år går från att vara överskuldssatt till att vara förmögen kan skuldsaneringen upphävas med den verkan att gäldenären åter har ett fullt betalningsansvar för sina samtliga skulder. För detta krävs dels att gäldenärens ekonomi har förbättrats i sådan grad att han eller hon kan betala samtliga skulder utan att ge avkall på en för gäldenären rimlig levnadsstandard, dels att en borgenär ansöker om detta inom fem år från beslutet om att inleda F-skuldsanering.

Om gäldenärens ekonomiska situation försämras kan gäldenären undantagsvis ansöka om en ändring av betalningsplanen under den senare delen av betalningsperioden.

Samhällsekonomiska konsekvenser av förslagen

Kommer betalningsmoralen att förändras?

Det är angeläget att vi bibehåller en hög betalningsmoral både i affärs- och privatlivet. Att olika aktörer litar på att avtal hålls och att fakturor betalas underlättar affärsrelationer och handel och har en avgörande betydelse för att samhället fungerar effektivt och med en hög grad av social tillit. Men tillit förutsätter ömsesidighet. När en seriös företagare utan egen förskyllan har blivit oförmögen att betala sina skulder bör borgenärerna och samhället kunna dela ansvaret med gäldenären. Eftersom en F-skuldsanering endast ska komma i fråga för de lojala och seriösa företagen, är det vår bedömning att lagstiftningen inte kommer att påverka den allmänna betalningsmoralen i negativ riktning.

Kommer kreditgivningen att förändras?

Den tidigare återhållsamma synen på företagens möjligheter till skuldsanering har motiverats bland annat av risken för negativa effekter på kreditgivningen. Den nya formen av skuldsanering kommer emellertid att omfatta en begränsad krets av gäldenärer. Flertalet av dessa gäldenärer kommer antingen själva eller genom sitt företag ha genomgått ett konkursförfarande, varför deras skulder ändå i vart fall på kort sikt måste ses som högst osäkra ur kreditgivarens perspektiv. De faktiska ekonomiska konsekvenserna för borgenärerna bör alltså bli högst begränsade. Dessutom kvarstår en del av det personliga risktagandet hos företagaren genom kravet på att företagaren alltid måste betala en viss andel av sina skulder. Mot den bakgrunden framstår risken för att den nya skuldsaneringsformen medför stigande kreditkostnader och försämrade kredit-tillgänglighet som liten. Denna slutsats stöds av den bedömning som professorn vid Umeå Universitet, Lars Silver, och docenten vid Kungliga Tekniska Högskolan, Björn Berggren, har gjort i sin analys av förslagets konsekvenser på kreditgivningen.

Det finns en rad empiriska studier om nyföretagandets betydelse för ekonomisk tillväxt. Sammanfattningsvis kan det konstateras att majoriteten av de studier som har gjorts visar på ett positivt samband mellan nyföretagande och ekonomisk tillväxt.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har på uppdrag av utredningen analyserat förslagens konsekvenser på nyföretagandet och tillväxten, och kommit fram till att en uppmjukning av insolvenslagstiftningen sannolikt kommer att gynna ”bättre”, och inte bara mer entreprenörskap. Annorlunda uttryckt kan förslaget förväntas gynna sådant entreprenörskap som har en uttalad tillväxtvilja och som i förlängningen skapar jobb och bidrar till ökad ekonomisk tillväxt.

Ett snävt tillämpningsområde med stort symbolvärde

Med ledning av erfarenheter från det danska systemet har vi uppskattat att cirka 800 överskuldssatta företagare årligen kommer att beviljas F-skuldsanering. Även om nu nämnda siffra inte är annat än en grov uppskattning, kommer regleringen alltså att få ett snävt tillämpningsområde. Samtidigt kan regleringen bli helt livsavgörande för den enskilda företagaren som omfattas av regelverket genom att han eller hon får möjlighet att starta om igen efter en misslyckad företagssatsning. Lagen kommer dessutom att ha ett betydande symbolvärde genom att den sänder signaler till presumtiva och existerande entreprenörer om en minskad risk med seriösa företagssatsningar, vilket i sin tur medför positiva tillväxt-effekter. Ett regelverk som möjliggör en snabb och effektiv skuldavskrivning för den seriösa företagaren fyller en lucka i det svenska insolvensrättsliga systemet, och ligger dessutom i linje med det pågående insolvensrättsliga arbetet inom EU.

Betänkandets lagförslag

1 Förslag till lag (20xx:xxx) om skuldsanering för företagare och närstående till företagare

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skuldsanering för företagare och närstående till företagare (F-skuldsanering).

2 § I lagen avses med

näringsverksamhet: verksamhet som är av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig,

företagare: en fysisk person som driver eller har drivit näringsverksamhet,

närstående: make, sambo, barn eller förälder.

3 § F-skuldsanering innebär att en gäldenär delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen.

Om ackord, konkurs och skuldsanering finns särskilda bestämmelser.

4 § Kronofogdemyndigheten prövar ärenden om F-skuldsanering och omprövning av ett beslut om F-skuldsanering.

Villkor för F-skuldsanering

5 § F-skuldsanering får beviljas

1. en företagare vars näringsverksamhet har avvecklats genom en konkurs eller på annat sätt, om hans eller hennes skuldbörda till huvudsaklig del har uppkommit i näringsverksamheten,

2. en företagare som driver näringsverksamhet, om skulder som uppkommer i denna rätteligen kan betalas, och

3. en närstående till en företagare, om den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del har uppkommit i företagarens näringsverksamhet.

6 § F-skuldsanering får endast beviljas en person som har hemvist i Sverige. Den som är folkbokförd i Sverige ska anses ha hemvist i Sverige.

7 § F-skuldsanering får endast beviljas om gäldenären är kvalificerat insolvent.

Med kvalificerad insolvens avses att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid.

En bedömning av gäldenärens betalningsförmåga ska göras även om gäldenärens framtida inkomstförhållanden är oklara.

8 § F-skuldsanering får inte beviljas om

1. företagaren i sin näringsverksamhet missköter eller har misskött sina förpliktelser avseende bokföring, skatteavdrag, anmälan om F-skatt eller betalning av skatt eller avgift i en omfattning som inte är ringa,

2. företagaren driver eller har drivit sin näringsverksamhet på ett uppenbart oförsvarligt sätt,

3. gäldenären saknar eller endast har ett ringa betalningsutrymme, eller

4. gäldenären är ålagd näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud.

9 § En gäldenär som tidigare har fullgjort en skuldsanering eller en F-skuldsanering, får beviljas F-skuldsanering endast om det finns synnerliga skäl.

10 § F-skuldsanering får endast beviljas om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden.

Vid tillämpningen av första stycket ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga.

Skulderna

11 § En F-skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i denna lag, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas enligt 23 § att inleda F-skuldsanering (inledandebeslut). En F-skuldsanering medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en sådan fordran bortfaller för tiden efter nämnda dag.

Vid en F-skuldsanering får det bestämmas att en fordran som avses i första stycket och som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning ska undantas från F-skuldsaneringen. I fråga om en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 14 § löper.

Om en fordran som har anmälts enligt 25 § kan antas vara uppenbart ogrundad, får det bestämmas att denna fordran ska undantas från F-skuldsaneringen.

12 § En F-skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsliga underhåll,

2. en fordran för vilken borgenären har förmånsrätt enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,

3. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,

4. en fordran för vilken borgenären, innan inledandebeslut har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,

5. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller

6. en fordran som är tvistig.

Bestämmelsen i första stycket 1 gäller inte när Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ har inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

Innehållet i en F-skuldsanering

13 § Alla fordringar som enligt 11 § omfattas av F-skuldsaneringen har lika rätt.

Utan hinder av första stycket får en fordran

1. ges sämre rätt, om borgenären samtycker, eller
2. betalas före andra fordringar, om den efter fördelning enligt 14 § första stycket avser ett mindre belopp och det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter.

I 34 § finns bestämmelser om vad som ska gälla i fråga om fordringar som inte har anmälts i ärendet.

14 § Vid en F-skuldsanering ska det bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 11 § ska omfattas av F-skuldsaneringen,
2. vad som enligt 13 § ska gälla för dem,
3. vilket belopp som ska fördelas mellan borgenärerna,
4. en betalningsplan som anger avgift enligt 10 § skuldsaneringsförordningen (1994:347), det belopp som gäldenären ska betala, när och hur betalning ska ske, samt
5. när och hur borgenärerna ska få betalt.

Av fördelningen enligt första stycket 3 ska det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som ska kvarstå.

Den betalningsplan som ska bestämmas enligt första stycket 4 ska löpa under tre år. Det antal månader som har förflutit sedan inledandebeslutet meddelades får avräknas från betalningsplanens längd.

15 § Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna ska bestämmas så att F-skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken ska då vara vägledande. Det får bestämmas att förbehåll även ska göras för betalning av en fordran som, enligt 12 § eller beslut som fattas med stöd av 11 § andra stycket, inte omfattas av F-skuldsaneringen.

Gäldenären ska betala en gång i kvartalet. Om det finns särskilda skäl får Kronofogdemyndigheten bestämma att gäldenären i stället ska betala månadsvis eller halvårsvis.

Inbetalda medel och ränta ska Kronofogdemyndigheten betala ut till borgenärerna en gång om året. Utbetalning ska ske först efter det att beslutet om F-skuldsanering har vunnit laga kraft.

16 § Gäldenärens betalningar enligt vad som har bestämts i 24 § och i en betalningsplan ska genomföras utan hinder av att beslutet om betalning inte har vunnit laga kraft. Betalning ska ske till Kronofogdemyndigheten, om det inte finns särskilda skäl att betala direkt till borgenären.

Vid beslut om avslag, avvisning eller avskrivning ska inbetalda medel enligt 24 § återbetalas till gäldenären när beslutet har vunnit laga kraft. Om pågående utmätning har avbrutits i enlighet med 32 § ska i stället inbetalda medel fördelas på de fordringar för vilka utmätningen pågick.

Ansökan om F-skuldsanering

17 § En ansökan om F-skuldsanering ska göras skriftligen hos Kronofogdemyndigheten.

Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av gäldenären.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en ansökan får lämnas i form av ett elektroniskt dokument.

Med ett elektroniskt dokument avses en upptagning som har gjorts med hjälp av automatiserad databehandling och vars innehåll och utställare kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande. I så fall får kravet på egenhändigt undertecknande uppfyllas med elektroniska medel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om elektroniska dokument.

18 § Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. gäldenären enligt vad som anges i 33 kap. 1 § första och andra styckena rättegångsbalken samt uppgift som visar att gäldenären har hemvist i Sverige,

2. gäldenärens inkomster och utgifter,

3. gäldenären, eller den näringsverksamhet som skulderna härrör från, är eller har varit i konkurs eller genomgått en förhandling om offentligt ackord,

4. gäldenärens tillgångar och skulder med angivande av skuldens storlek, borgenärens namn, adress och telefon samt när och hur skulden har uppkommit,

5. vilka av skulderna som är näringsrelaterade,

6. förhållanden som avses i 8 § första stycket 1–4,

7. förhållanden som avses i 10 § andra stycket, och

8. gäldenärens och dennes familjs personliga och ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om F-skuldsanering ska inledas.

Om gäldenären har varit i konkurs som har avslutats inom sex månader före dagen för ansökan om F-skuldsanering, kan uppgifterna i bouppteckningen ersätta uppgifter som avses i första stycket 4. Gäldenären ska dock alltid lämna uppgift om sådana skulder eller tillgångar som har uppkommit efter konkursbeslutet.

Uppgifterna enligt första stycket ska lämnas av gäldenären på heder och samvete.

19 § Till ansökan ska bifogas årsredovisning eller årsbokslut avseende det senast avslutade räkenskapsåret för den näringsverksamhet som skulderna härrör från eller gäldenären driver.

Om gäldenären eller den näringsverksamhet som skulderna härrör från är eller har varit i konkurs ska till ansökan bifogas förvaltarberättelse,

bouppteckning och eventuell slutredovisning enligt 7 kap. 13 och 15 §§ samt 13 kap. konkurslagen (1987:672).

Om gäldenären eller den näringsverksamhet som skulderna härrör från har genomgått en förhandling om offentligt ackord ska till ansökan bifogas rekonstruktörsberättelse och bouppteckning enligt 3 kap. 11 § första stycket 1 och 14 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Bristfällig ansökan

20 § Om en ansökan är bristfällig, ska Kronofogdemyndigheten förelägga gäldenären att avhjälpa bristen. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Kronofogdemyndigheten ska avvisa en ansökan om F-skuldsanering, om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

21 § Kronofogdemyndigheten ska avvisa en ansökan om F-skuldsanering om gäldenären är föremål för ett förfarande om skuldsanering enligt skuldsaneringslagen.

Avslag på ansökan

22 § Om det framgår av ansökan om F-skuldsanering eller annan tillgänglig utredning att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 5–7, 9 eller 10 § eller inte får beviljas F-skuldsanering enligt 8 §, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan.

Om det, efter inledandebeslutet, framkommer att förutsättningarna för F-skuldsanering inte är uppfyllda, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan. Ansökan får också avslås, om gäldenären inte inställer sig personligen vid ett sammanträde eller om gäldenären i övrigt inte medverkar vid ärendets handläggning.

Inledande av F-skuldsanering

23 § Kronofogdemyndigheten ska i den utsträckning det behövs inhämta upplysningar om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden och om hans eller hennes näringsverksamhet från andra myndigheter. Kronofogdemyndigheten får också, om det finns särskilda skäl, hålla ett sammanträde enligt 27 § för att avgöra om F-skuldsanering ska inledas.

Om Kronofogdemyndigheten inte enligt 20 eller 21 § avvisar eller enligt 22 § första stycket avslår en ansökan om F-skuldsanering, ska myndigheten snarast fatta ett inledandebeslut.

24 § Vid inledandebeslutet ska det, för tiden till dess att frågan om F-skuldsanering slutligt har avgjorts eller annat har beslutats, bestämmas ett belopp som gäldenären ska betala vid varje betalningstillfälle samt när och hur denna betalning ska ske.

Beloppet ska bestämmas utifrån vad som föreskrivs i 15 § första stycket.

25 § När ett inledande beslut har meddelats ska Kronofogdemyndigheten genast kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar.

I kungörelsen ska var och en som har en fordran mot gäldenären uppmanas att inom en månad från dagen för kungörelsens införande skriftligen

1. anmäla sina fordringar mot gäldenären,
2. ange till vilket konto som betalning ska ske, och
3. lämna synpunkter av betydelse för ansökan om F-skuldsanering.

Om det är skäligt, kan Kronofogdemyndigheten införa kungörelsen även i en eller flera ortstidningar. Kronofogdemyndigheten kan också förlänga fristen i andra stycket till två månader, om det finns särskilda skäl.

Utredningen hos Kronofogdemyndigheten

26 § Om en F-skuldsanering har inletts, ska Kronofogdemyndigheten utreda om förutsättningarna för F-skuldsanering är uppfyllda.

27 § Kronofogdemyndigheten ska kalla gäldenären att inställa sig personligen vid ett sammanträde, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Vid sammanträdet ska gäldenären lämna de ytterligare upplysningar som behövs för att avgöra frågan om F-skuldsanering.

Kallelsen ska sändas till gäldenären under den adress gäldenären senast har uppgett i ärendet. Kallelsen behöver inte delges.

I kallelsen ska gäldenären upplysas om syftet med sammanträdet och om att ansökan kan avslås om gäldenären inte inställer sig personligen.

28 § Kronofogdemyndigheten får till ett sammanträde enligt 27 § kalla även en borgenär, annan myndighet eller någon annan som kan bidra till utredningen av ärendet. Kallelsen behöver inte delges.

Beslut om F-skuldsanering

29 § När det finns en tillräcklig utredning, ska Kronofogdemyndigheten tillsammans med gäldenären upprätta ett förslag om F-skuldsanering som innehåller de uppgifter som anges i 14 §.

30 § Förslaget om F-skuldsanering ska sändas till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av F-skuldsaneringen med föreläggande för dem att yttra sig över förslaget inom viss tid. I föreläggandet ska det anges att ett uteblivet yttrande inte hindrar ett beslut om F-skuldsanering. Föreläggandet ska delges borgenärerna. Om en fordran som har anmälts enligt 25 § inte omfattas av F-skuldsaneringen, ska borgenären underättas om detta.

31 § Efter utgången av den tid som avses i 30 § ska Kronofogdemyndigheten pröva om gäldenären ska beviljas F-skuldsanering.

Ett beslut om F-skuldsanering ska genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Förbud mot exekutiva åtgärder

32 § Efter Kronofogdemyndighetens inledandebeslut får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte äga rum innan frågan om F-skuldsanering är avgjord, om inte, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer annat. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 12 § inte omfattas av F-skuldsaneringen.

Det som sägs i denna paragraf tillämpas även i fråga om beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

33 § Vad gäldenären har betalat in till Kronofogdemyndigheten i enlighet med 14 § första stycket 4 och 24 § får inte utmätas.

När F-skuldsanering har beviljats tillkommer de medel som gäldenären betalat in till Kronofogdemyndigheten enligt 14 § första stycket 4 och 24 § de borgenärer vars fordringar omfattas av förfarandet. Medlen som har betalats in till Kronofogdemyndigheten ska utan dröjsmål avskiljas och placeras på ett räntebärande konto för borgenärernas räkning.

Verkan av F-skuldsanering

34 § En F-skuldsanering befriar gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av F-skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom F-skuldsaneringen befrias gäldenären från ansvar för betalningen av fordringar som inte är kända i ärendet, om inte fordringen är sådan som avses i 12 §.

F-skuldsaneringen inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för fordringen.

Omprövning av ett beslut om F-skuldsanering

35 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av ett beslut om F-skuldsanering kan Kronofogdemyndigheten upphäva beslutet om gäldenären

1. har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,
2. har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning,
3. i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på frågan om F-skuldsaneringens avgörande,
4. i sin ansökan om F-skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären, eller
5. har lämnat oriktig uppgift till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av F-skuldsaneringen eller underlåtit att lämna uppgift trots att gäldenären är uppgiftsskyldig och den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats.

Om ett beslut om F-skuldsanering upphävs, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av belopp som avses i 14 § första stycket 3 ogiltigt, om inte tredje mannen kände till eller borde

känt till de omständigheter som anges i första stycket 1–3 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt första stycket 4.

36 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av ett beslut om F-skuldsanering kan Kronofogdemyndigheten upphäva beslutet eller ändra det som har bestämts i en fråga som avses i 14 § första stycket 2–4, om

1. gäldenären inte följer betalningsplanen, såvida avvikelsen inte är ringa, eller

2. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering utan att förhållandena är sådana som avses i andra stycket.

Om gäldenärens ekonomiska förhållanden har förbättrats efter beslutet om F-skuldsanering i så hög grad att gäldenären kan betala samtliga skulder som omfattas av F-skuldsaneringen, och behålla en för gäldenären rimlig levnadsstandard, kan Kronofogdemyndigheten upphäva beslutet.

I fall som avses i första stycket 2 ska ansökan ges in inom tre år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan avslutas senare, senast den dag då planen löper ut. I fall som avses i andra stycket ska ansökan ges in inom fem år från dagen för inledandebeslutet.

37 § På ansökan av gäldenären kan Kronofogdemyndigheten

1. upphäva beslutet om F-skuldsanering, om gäldenärens ekonomiska förhållanden efter beslutet om F-skuldsanering har försämrats i sådan grad att gäldenären saknar eller endast har ett ringa betalningsutrymme, eller

2. ändra det som har bestämts i en fråga som avses i 14 § första stycket 2–4, om gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förändrats efter beslutet om F-skuldsanering.

En omprövning enligt första stycket 2, får endast göras om gäldenären fortfarande har ett betalningsutrymme som inte är ringa eller om det finns synnerliga skäl och gäldenären har fullgjort två tredjedelar av den tid som betalningsplanen ska löpa.

38 § Vid ändring av ett beslut om F-skuldsanering får löptiden för betalningsplanen förlängas till som längst fem år.

39 § En ansökan om upphävande eller ändring enligt 35, 36 eller 37 § av ett beslut om F-skuldsanering ska göras skriftligen hos Kronofogdemyndigheten. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som avses, och
2. de omständigheter som åberopas till stöd för upphävande eller ändring.

Om en ansökan är bristfällig, ska 20 § tillämpas.

40 § Bestämmelserna i 26–28 §§ gäller i tillämpliga delar även vid Kronofogdemyndighetens handläggning av ärenden om upphävande eller ändring av ett beslut om F-skuldsanering.

Överklagande

41 § Kronofogdemyndighetens slutliga beslut får överklagas till tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt. Detsamma gäller Kronofogdemyndighetens inledandebeslut och beslut enligt 24 §. Om gäldenären inte är bosatt i Sverige, får beslutet överklagas till Stockholms tingsrätt.

Ett överklagande ska ges in till Kronofogdemyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet. Vid överklagandet gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag. Kronofogdemyndigheten ska inte vara part i domstolen.

Ett beslut att förklara en ansökan om F-skuldsanering vilande, får inte överklagas.

42 § Om en domstol bifaller ett överklagande av gäldenären, ska den återförvisa ärendet till Kronofogdemyndigheten. Om Kronofogdemyndigheten avslagit gäldenärens ansökan med tillämpning av 22 § andra stycket och tillräcklig utredning finns, får domstolen dock besluta om F-skuldsanering.

Ett beslut av domstolen att återförvisa ett ärende till Kronofogdemyndigheten får inte överklagas.

Övriga bestämmelser

43 § Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller en av gäldenären dessförinnan gjord ansökan om F-skuldsanering.

Om en ansökan om förhandling om offentligt ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om F-skuldsanering, ska skuldsaneringsärendet förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om F-skuldsanering.

Om den näringsverksamhet varifrån skulderna härrör är föremål för ett konkursförfarande, ska skuldsaneringsärendet förklaras vilande om det med hänsyn till behovet av utredning i skuldsaneringsärendet finns skäl för det.

Om gäldenären avlider, förfaller en av gäldenären gjord ansökan om F-skuldsanering.

44 § Återkallar gäldenären en ansökan om F-skuldsanering, ska ärendet genast avskrivas från vidare handläggning. Detsamma gäller om ansökan förfaller enligt 43 §.

45 § Avslås eller avvisas en ansökan om F-skuldsanering eller avskrivs ärendet från vidare handläggning sedan en kungörelse har utfärdats enligt 25 §, ska samtliga kända borgenärer genast underrättas.

46 § En överenskommelse som innebär att gäldenären eller tredje man tillförsäkrar någon borgenär, vars fordran omfattas av F-skuldsaneringen, bättre villkor än enligt F-skuldsaneringen är ogiltig.

47 § Socialnämnder och andra myndigheter ska till Kronofogdemyndigheten eller domstol som handlägger ett ärende om F-skuldsanering enligt denna lag på begäran överlämna sådana uppgifter om gäldenärens per-

sonliga och ekonomiska förhållanden som behövs för prövning av Bilaga 5
ärendet. Sådana uppgifter får också lämnas av myndigheter som anmäler
fordringar enligt 25 §.

48 § Ett beslut om F-skuldsanering får verkställas utan hinder av att det
inte har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2 Förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548)

Härigenom föreskrivs att 6, 7, 9, 12, 22 och 23 §§ skuldsaneringslagen (2006:548) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En gäldenär som är ålagd näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud får inte beviljas skuldsanering. Det samma gäller en gäldenär som tidigare *beviljats* skuldsanering, om det inte finns synnerliga skäl för skuldsanering.

Föreslagen lydelse

6 §

En gäldenär som är ålagd näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud får inte beviljas skuldsanering. Det samma gäller en gäldenär som tidigare *har fullgjort en* skuldsanering *eller en F-skuldsanering enligt lagen (20xx:xxx) om skuldsanering för företagare och närstående till företagare*, om det inte finns synnerliga skäl.

7 §

En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i denna lag, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas enligt 14 § andra stycket att inleda skuldsanering. Skuldsanering medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en sådan fordran bortfaller för tiden efter nämnda dag.

Vid skuldsaneringen får det bestämmas att en fordran som avses i första stycket och som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning, *inte skall omfattas av* skuldsaneringen. I fråga om en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 9 § löper.

Vid skuldsaneringen får det bestämmas att en fordran som avses i första stycket och som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen till betalning *ska undantas från* skuldsaneringen. I fråga om en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 9 § löper.

Om en fordran som har anmälts enligt 15 § kan antas vara uppenbart ogrundad, får det bestämmas att denna fordran ska undantas från skuldsaneringen.

En skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsliga underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran,

3. en fordran för vilken borgenären, innan beslut om att inleda skuldsanering har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,

4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller

5. en fordran som är tvistig.

Bestämmelsen i *tredje* stycket 1 gäller inte när Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

Bestämmelsen i *fyjärde* stycket 1 gäller inte när Försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.

9 §

Vid en skuldsanering *skall* det bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 7 § *skall* omfattas av skuldsaneringen,

2. vad som enligt 8 § *skall* gälla för dem,

3. vilket belopp som *skall* fördelas mellan borgenärerna, och

4. en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran *skall* betalas.

Det belopp som *skall* fördelas mellan borgenärerna *skall* bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som *skall* förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Därvid *skall* bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utskönningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Det får bestämmas vid skuldsaneringen att förbehåll även *skall* göras för betalning av en fordran som, enligt 7 § *tredje* stycket eller beslut som fattas med stöd av 7 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 *skall* det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som *skall* kvarstå.

Den betalningsplan som *skall* bestämmas enligt första stycket 4 *skall* löpa under fem år, om det inte finns särskilda skäl att bestäm-

Vid en skuldsanering *ska* det bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 7 § *ska* omfattas av skuldsaneringen,

2. vad som enligt 8 § *ska* gälla för dem,

3. vilket belopp som *ska* fördelas mellan borgenärerna, och

4. en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran *ska* betalas.

Det belopp som *ska* fördelas mellan borgenärerna *ska* bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som *ska* förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Därvid *ska* bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utskönningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Det får bestämmas vid skuldsaneringen att förbehåll även *ska* göras för betalning av en fordran som, enligt 7 § *fyjärde* stycket eller beslut som fattas med stöd av 7 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 *ska* det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som *ska* kvarstå.

Den betalningsplan som *ska* bestämmas enligt första stycket 4 *ska* löpa under fem år, om det inte finns särskilda skäl att bestäm-

ma en kortare tid.

en kortare tid.

Vid bestämmandet av betalningsplanens längd ska det särskilt beaktas om gäldenären har påbörjat betalning enligt en betalningsplan på grund av en skuldsanering eller en F-skuldsanering.

12 §¹

Om en ansökan är bristfällig, *skall* Kronofogdemyndigheten förelägga gäldenären att avhjälpa bristen. Av föreläggandet *skall* det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Kronofogdemyndigheten *skall* avvisa en ansökan om skuldsanering, om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Om en ansökan är bristfällig, *ska* Kronofogdemyndigheten förelägga gäldenären att avhjälpa bristen. Av föreläggandet *ska* det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Kronofogdemyndigheten *ska* avvisa en ansökan om skuldsanering, om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och gäldenären inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Kronofogdemyndigheten ska avvisa en ansökan om skuldsanering, om gäldenären är föremål för ett förfarande om F-skuldsanering enligt lagen (20xx:xxx) om skuldsanering för företagare och närstående till företagare.

22 §²

Efter Kronofogdemyndighetens beslut om att inleda skuldsanering får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte äga rum innan frågan om skuldsanering är avgjord, om inte, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer annat. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 7 § tredje stycket inte omfattas av skuldsaneringen.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 7 § fjärde stycket inte omfattas av skuldsaneringen.

Det som sägs i denna paragraf tillämpas även i fråga om beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

23 §

En skuldsanering befriar gäldenären från ansvar för betalningen

En skuldsanering befriar gäldenären från ansvar för betalningen

¹ Senaste lydelse 2006:745.

² Senaste lydelse 2006:745.

av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom skuldsaneringen befrias gäldenären från ansvar för betalningen av fordringar som inte är kända i ärendet, om inte fordringen är sådan som avses i 7 § *tredje* stycket.

av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom skuldsaneringen befrias gäldenären från ansvar för betalningen av fordringar som inte är kända i ärendet, om inte fordringen är sådan som avses i 7 § *fjärde* stycket.

Skuldsaneringen inverkar inte på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för fordringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 17 § lagen (1936:81) om skuldebrev ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

17 §¹

Även om en ny borgenär är i god tro, får gäldenären mot honom göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, att det på gäldenärens vägnar har utfärdats av någon som saknade behörighet till det eller att det är ogiltigt på grund av att det har kommit till under sådant tvång som anges i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats av någon som var omyndig eller handlade under påverkan av en psykisk störning eller inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.

Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa att skuldebrevet har dödats eller att betalning har fullgjorts genom att fordringsbeloppet har satts ned i allmänt förvar eller att borgenären på grund av preskription eller proklama har förlorat sin talan eller att skuldförhållandet har ändrats genom tvångsackord *eller* skuldsanering.

Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa att skuldebrevet har dödats eller att betalning har fullgjorts genom att fordringsbeloppet har satts ned i allmänt förvar eller att borgenären på grund av preskription eller proklama har förlorat sin talan eller att skuldförhållandet har ändrats genom tvångsackord, skuldsanering *eller F-skuldsanering*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 1994:337.

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 §¹

En gäldenär som vid konkurs, skuldsanering eller förhandling om offentligt ackord uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppger obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, döms, om uppgiften inte rättas innan den beedigas eller annars läggs till grund för förfarandet, för försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i högst två år.

För försvårande av exekutiv förrättning döms också en gäldenär som i samband med annan exekutiv förrättning uppsåtligen åberopar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättning tas i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet.

Om ett förtigande eller en oriktig uppgift enligt första stycket är utan betydelse för saken, eller om gäldenären vid konkurs hade rätt att vägra yttra sig och omständigheterna innebär en skälig ursäkt för honom eller henne, *skall* han eller hon inte dömas till ansvar.

Om ett brott som avses i denna paragraf har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om gärningsmannen beedigat oriktig uppgift eller använt falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

En gäldenär som vid konkurs, skuldsanering, *F-skuldsanering* eller förhandling om offentligt ackord uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppger obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, döms, om uppgiften inte rättas innan den beedigas eller annars läggs till grund för förfarandet, för försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i högst två år.

Om ett förtigande eller en oriktig uppgift enligt första stycket är utan betydelse för saken, eller om gäldenären vid konkurs hade rätt att vägra yttra sig och omständigheterna innebär en skälig ursäkt för honom eller henne, *ska* han eller hon inte dömas till ansvar.

Om ett brott som avses i denna paragraf har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om gärningsmannen beedigat oriktig uppgift eller använt falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

¹ Senaste lydelse 2006:549.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

5 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 7 och 8 §§ kreditupplysningslagen (1973:1173) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller

2. har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Kreditupplysningar som avses i första stycket får inte heller innehålla uppgifter om kreditmissbruk, utom när krediten har lämnats av ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn och kredittagaren i avsevärd utsträckning överskridit gällande kreditgräns eller på något annat sätt allvarligt missbrukat krediten.

Om det finns särskilda skäl, får Datainspektionen besluta att ett företag *skall* undantas helt eller delvis från bestämmelserna i första och andra styckena.

Uppgifter som enligt bestämmelserna i första och andra styckena inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

8 §²

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller

2. har lett till inledande av skuldsanering *eller F-skuldsanering* eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Om det finns särskilda skäl, får Datainspektionen besluta att ett företag *ska* undantas helt eller delvis från bestämmelserna i första och andra styckena.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering *eller F-skuldsanering*, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som upp-

¹ Senaste lydelse 2006:747.

² Senaste lydelse 2011:471.

begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

giften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift om F-skuldsanering ska gallras senast tre år från dagen för inledandebeslutet eller, om en betalningsplan enligt lagen (20xx:xxx) om skuldsanering för företagare och närstående till företagare avslutas senare, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Har beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord *skall* vara fullgjort. Inleds skuldsanering innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då beslutet om att inleda skuldsanering meddelades eller, om skuldsanering beslutas, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion görs eller skuldsanering inleds under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §.

Har beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord *ska* vara fullgjort. Inleds skuldsanering *eller F-skuldsanering* innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då beslutet om att inleda skuldsanering *eller F-skuldsanering* meddelades eller, om skuldsanering *eller F-skuldsanering* beslutas, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion görs eller skuldsanering *eller F-skuldsanering* inleds under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 9 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2006:550.

7 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §¹

Med fristdag avses dagen då ansökningen om gäldenärens försättande i konkurs kom in till tingsrätten.

Har beslut meddelats om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion avses med fristdag i stället dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, såvida konkursansökningen har gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen *skall* upphöra.

Har ansökan om skuldsanering gjorts avses med fristdag i stället dagen för denna ansökan, såvida konkursansökningen har gjorts inom tre veckor från det att frågan om skuldsanering avgjordes.

Har beslut meddelats om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion avses med fristdag i stället dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, såvida konkursansökningen har gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen *ska* upphöra.

Har ansökan om skuldsanering *eller F-skuldsanering* gjorts avses med fristdag i stället dagen för denna ansökan, såvida konkursansökningen har gjorts inom tre veckor från det att frågan om skuldsanering *eller F-skuldsanering* avgjordes.

Har ett dödsbo avträtts till förvaltning av boutredningsman avses med fristdag dagen för ansökningen om detta, såvida boutredningsman har förordnats senare än tre månader före den dag som annars skulle anses som fristdag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2006:551.

Härigenom föreskrivs att 10 § rättshjälpslagen (1996:1619) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Rättshjälp får inte beviljas

1. för upprättande av inkomstdeklaration, äktenskapsförord, testamente eller gåvohandling,

2. för förrättande av bouppteckning enligt 20 kap. ärvdabalken,

3. i en angelägenhet som rör skuldsanering,

3. i en angelägenhet som rör skuldsanering eller F-skuldsanering,

4. i inskrivningsärenden enligt jordabalken,

5. i ärenden om fastighetsdeklaration,

6. i mål eller ärenden angående fastighetstaxering,

7. i registerärenden enligt sjölagen (1994:1009) eller lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m.,

8. i en angelägenhet som rör bodelning i annat fall än vid klander av bodelning,

9. om frågan om rättshjälp kan vänta till dess en annan rättslig angelägenhet där anspråket stöder sig på väsentligen likartad grund har avgjorts,

10. i en angelägenhet som rör trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410) eller som rör skadestånd som ska betalas från en ansvarsförsäkring. Rättshjälp får dock beviljas i en sådan angelägenhet om ett mål eller ärende har inletts vid domstol eller enbart rör annan skada än personskada.

Rättshjälp får inte heller beviljas i fråga om anspråk som har överlåtits till den rättssökande, om överlåtelsen kan antas ha skett för att åstadkomma en fördel vid prövning av ansökan om rättshjälp.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:1383.

9 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 40 kap. 21 § samt 42 kap. 33 och 34 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

21 §¹

Om den skattskyldige eller ett svenskt handelsbolag som den skattskyldige är delägare i får ackord utan konkurs *eller* skuldsanering, ska avdrag för underskott minskas med ett belopp som motsvarar summan av de skulder i näringsverksamheten som fallit bort genom ackordet *eller* skuldsaneringen.

Om den skattskyldige eller ett svenskt handelsbolag som den skattskyldige är delägare i får ackord utan konkurs, skuldsanering *eller F-skuldsanering*, ska avdrag för underskott minskas med ett belopp som motsvarar summan av de skulder i näringsverksamheten som fallit bort genom ackordet, skuldsaneringen *eller F-skuldsaneringen*.

42 kap.

33 §²

Underskott som uppkommit i en näringsverksamhet får dras av med 70 procent till den del

1. underskottet avser en sådan bostad i ett andelshus som skulle ha varit den skattskyldiges privatbostad om han innehaft den med bostadsrätt, och

2. underskottet inte dras av enligt 45 kap. 32 §, 46 kap. 17 § eller 62 kap. 2–4 §§.

I fråga om avdraget tillämpas också bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord och skuldsanering i 40 kap. 20 och 21 §§.

I fråga om avdraget tillämpas också bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord, skuldsanering *och F-skuldsanering* i 40 kap. 20 och 21 §§.

Om ett underskott har dragits av enligt första stycket, får avdrag inte göras enligt 40 kap. 2 §.

34 §

Underskott av näringsverksamhet det beskattningsår då en enskild näringsidkare upphör att bedriva näringsverksamheten ska dras av med 70 procent.

Underskottet ska dock inte dras av om det avser självständigt bedriven näringsverksamhet utomlands. Det ska inte heller dras av till den del underskottet

¹ Senaste lydelse 2007:1419.

² Senaste lydelse 2007:1419.

– dragits av enligt 45 kap. 32 §, 46 kap. 17 § eller 62 kap. 2–4 §§ eller Bilaga 5
legat till grund för avdrag enligt 33 §, eller

– skulle ha fallit bort om tillgångar eller tjänster som har tagits ut ur näringsverksamheten hade uttagsbeskattats.

Underskottet ska dras av det följande beskattningsåret eller, om den skattskyldige begär det, fördelas på det året och de två därefter följande beskattningsåren.

Bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord och skuldsanering i 40 kap. 20 och 21 §§ tillämpas också på sådant underskott.

Bestämmelserna om begränsningar vid konkurs, ackord, skuldsanering och *F-skuldsanering* i 40 kap. 20 och 21 §§ tillämpas också på sådant underskott.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 2 kap. 8 § lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §¹

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt redovisning, bestämmande, betalning och återbetalning av skatter eller avgifter,
2. utsökning, indrivning *och* 2. utsökning, indrivning, skuldsanering, *och F-skuldsanering,*
3. att utgöra underlag för beräkning, beslut och kontroll i fråga om förmån, bidrag och andra stöd,
4. pensionsberäkning,
5. tillsyn och kontroll samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning, och
6. aktualisering och komplettering av uppgifter om fastigheter i andra myndigheters register.

2 kap.

8 §²

Kronofogdemyndigheten får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § 1–5, 8, 10 och 11. Direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § 4, 5, 8, 10 och 11 får endast avse den som

1. har ansökt om skuldsanering, *eller F-skuldsanering,*
2. är registrerad som gäldenär hos Kronofogdemyndigheten, *hos Kronofogdemyndigheten,*
3. är make eller likställd med make till den som har ansökt om skuldsanering, *eller* *skuldsanering eller F-skuldsanering, eller*
4. är make eller likställd med make till gäldenär hos Kronofogdemyndigheten. *4. är make eller likställd med make till gäldenär hos Kronofogdemyndigheten.*

Tullverket får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § 1–5, 10 och 11. Åtkomsten får endast avse den som är eller kan antas vara gäldenär enligt tullagstiftningen, skyldig att betala skatt för vara vid import

¹ Senaste lydelse 2011:531.

² Senaste lydelse 2012:775.

eller föremål för Tullverkets kontrollverksamhet enligt lagen (1998:506) Bilaga 5
om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror
och energiprodukter.

Tullverket får ha direktåtkomst till uppgifter och handlingar som avses
i 4 a §.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter och
handlingar direktåtkomst enligt första till tredje styckena får omfatta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § samt 2 kap. 13, 14 och 17 §§ lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning, skuldsanering, betalningsföreläggande och handräckning, europeiskt betalningsföreläggande, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Bestämmelserna i 4, 5 och 7 §§, 2 kap. samt 3 kap. 3 a § gäller även vid behandling av uppgifter om juridiska personer och avlidna.

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning, skuldsanering, *F-skuldsanering*, betalningsföreläggande och handräckning, europeiskt betalningsföreläggande, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger Kronofogdemyndigheten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

2 kap.

13 §

I verksamheten med skuldsanering *skall* det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 14 och 15 §§ angivna ändamålen (skuldsaneringsdatabas).

I verksamheten med skuldsanering *och F-skuldsanering ska* det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 14 och 15 §§ angivna ändamålen (skuldsaneringsdatabas).

¹ Senaste lydelse 2008:883.

2 kap.14 §²

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för

1. handläggning av ärenden om skuldsanering, 1. handläggning av ärenden om skuldsanering och *F-skuldsanering*,
2. förebyggande av överskuldsättning, och
3. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

2 kap.

17 §

För de ändamål som anges i 14 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. en fysisk persons identitet, bosättning och familjeförhållanden,
2. en juridisk persons identitet, säte och företrädare,
3. en enskilds ekonomiska förhållanden,
4. yrkanden och grunder i ett ärende,
5. beslut samt övriga åtgärder i ett ärende, och 5. beslut samt övriga åtgärder i ett ärende,
6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende. 6. lagöverträdelser som innefattar brott eller domar i brottmål, om uppgifterna utgör grund för en fordran i ett ärende, och
7. beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder som rör gäldenärens betalningar enligt lagen (20xx:xxx) om skuldsanering för företagare och närstående till företagare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i databasen enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

² Senaste lydelse 2006:733.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Skatteverket får fatta beslut om nedsättning av fordran, om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda och övriga berörda borgenärer gör motsvarande eftergift.

Skatteverket är borgenärsföreträdare vid skuldsanering.

Skatteverket får fatta beslut om nedsättning av fordran, om förutsättningarna för skuldsanering eller *F-skuldsanering* är uppfyllda och övriga berörda borgenärer gör motsvarande eftergift.

Skatteverket är borgenärsföreträdare vid skuldsanering och *F-skuldsanering*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

13 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 34 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

6 §

Sekretess gäller hos kommunal budget- och skuldrådgivare, Kronofogdemyndigheten eller domstol i ärende om skuldsanering för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller hos kommunal budget- och skuldrådgivare, Kronofogdemyndigheten eller domstol i ärende om skuldsanering *eller F-skuldsanering* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet lämnats av Sveriges Riksbank, Hovrätten för Västra Sverige, Stockholms tingsrätt, Jönköpings tingsrätt, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Domstolsverket, Brottsoffermyndigheten, Konsumentverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Institutionen för Industriell ekonomi och organisation vid Kungliga tekniska högskolan, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Centre for Innovation, Research and Competence in the Learning Economy (CIRCLE) vid Lunds universitet, Centrala studiestödsnämnden, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Almi Företagspartner AB, Regelrådet, Gnosjö kommun, Alvesta kommun, Göteborgs kommun, Mora kommun, Kiruna kommun, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Branschorganisationen för redovisningskonsulter, revisorer och rådgivare (FAR), Finansbolagens förening, Företagarna, Stiftelsen Ackordcentralen, Svensk Försäkring, Svensk Handel, Svensk Inkasso, Svenska Bankföreningen, Svenska Kreditföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF), Tjänstemännens Centralorganisation och Yrkesföreningen för budget och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

Gotlands tingsrätt, Solna kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Enköpings kommun, Oskarshamns kommun, Eslövs kommun, Helsingborgs kommun, Vellinge kommun, Kungsbacka kommun, Lidköpings kommun, Grums kommun, Torsby kommun, Degerfors kommun, Örebro kommun, Sollefteå kommun, Timrå kommun, Härjedalens kommun, Umeå kommun, Arjeplogs kommun, Föreningen Sveriges Kronofogdar, Företagarförbundet Fria Företagare, Institutet för entreprenörskaps- och småföretagsforskning (ESBRI), Institutet för Näringslivsforskning, Landsorganisationen i Sverige, Nyföretagar-Centrum Sverige, Näringslivets Regelnämnd, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige, Riksförbundet Insolvens, Sparbankernas Riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Kommuner och Landsting och UC AB har avstått från att yttra sig.

Yttrande har dessutom kommit in från Konsument Uppsala. Till Arbetslöshetskassornas samorganisations yttrande har bifogats yttranden från Arbetslöshetskassan Vision, Lärarnas A-kassa, STs arbetslöshetskassa, Småföretagarnas Arbetslöshetskassa (SMÅA), Arbetslöshetskassan Alfa, Ledarnas arbetslöshetskassa och Kommunalarbetarnas arbetslöshetskassa.

Sammanfattning av departementspromemorian Anknytningskravet i skuldsaneringslagen (Ds 2015:32)

Bilaga 7

I promemorian föreslås en ändring av skuldsaneringslagens krav på gäldenärens anknytning till Sverige för att han eller hon ska kunna beviljas skuldsanering.

För att beviljas skuldsanering ska det krävas att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Sverige. Förslaget innebär ingen ändring för en gäldenär som har sin hemvist i Sverige. Han eller hon ska även fortsättningsvis som huvudregel kunna beviljas skuldsanering här. Förslaget innebär däremot att även en gäldenär som har flyttat till ett annat land ska kunna beviljas skuldsanering, om han eller hon fortfarande har en tillräckligt stark anknytning till Sverige. Härigenom sker en anpassning till Sveriges EU-rättsliga åtaganden.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2016.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548)

Härigenom föreskrivs att 4 och 11 §§ skuldsaneringslagen (2006:548) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Skuldsanering får beviljas en gäldenär *med hemvist i Sverige* som är fysisk person, om

Skuldsanering får beviljas en gäldenär som är en fysisk person *och som har sina huvudsakliga intressen i Sverige*, om

1. gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid, och

2. det är skäligen med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige ska vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Är gäldenären näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om de ekonomiska förhållandena i näringsverksamheten är enkla att utreda.

11 §

Ansökan *skall* innehålla

1. de uppgifter om gäldenären som anges i 33 kap. 1 § första och andra styckena rättegångsbalken samt uppgift som visar att gäldenären har *hemvist* i Sverige,

2. en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, postadress och telefon,

3. uppgift om gäldenärens inkomster och utgifter,

4. uppgift om förhållanden som avses i 4 § tredje stycket, och

5. de uppgifter om gäldenärens och dennes familjs personliga och

Ansökan *ska* innehålla

1. de uppgifter om gäldenären som anges i 5 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden och uppgifter som visar att gäldenären har *sina huvudsakliga intressen* i Sverige,

tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn, person- eller organisationsnummer, postadress och telefon,

4. uppgift om förhållanden som avses i 4 § andra stycket, och

5. de uppgifter om gäldenärens och dennes familjs personliga och

¹ Senaste lydelse 2011:472.

ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om skuldsanering *skall* inledas.

Uppgifterna enligt första stycket *skall* lämnas av gäldenären på heder och samvete.

ekonomiska förhållanden som i övrigt är av betydelse för prövning av frågan om skuldsanering *ska* inledas.

Uppgifterna enligt första stycket *ska* lämnas av gäldenären på heder och samvete.

Bilaga 8

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2016.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian lämnats av Svea hovrätt, Gotlands tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Domstolsverket, Skatteverket, Finansinspektionen, Kronofogdemyndigheten, Konsumentverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Finansbolagens Förening, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige, Småföretagarnas Riksförbund, Svensk Inkasso, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Landsting och Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

Företagarna, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv och Sveriges Konsumenter har avstått från att yttra sig.